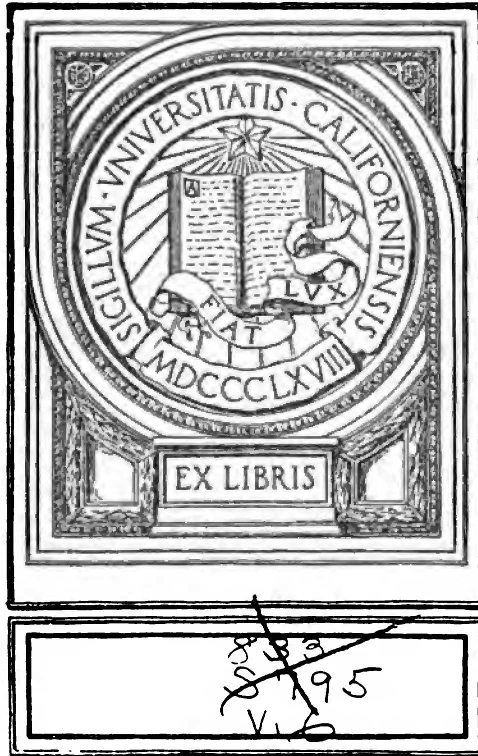



SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

STARI PISCI HRVATSKI.

KNJIGA VI.

PJESME

PETRA HEKTOROVIĆA

I

HANIBALA LUCIĆA.

NA SVIET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

U ZAGREBU 1874.

U KNJIŽARNICI FR. ŽUPANA (ALBRECHTA I FIEDLERA) NA PRODAJU.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

STARI

PISCI HRVATSKI.

NA SVIET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA ŠESTA.

U ZAGREBU 1874.

U KNJIŽARNICI FR. ŽUPANA (ALBRECHTA I FIEDLERA) NA PRODAJU.

PJESME

PETRA HEKTOROVIĆA

I

HANIBALA LUCIĆA.

NA SVIET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

U ZAGREBU 1874.

U KNJIŽARNICI FR. ŽUPANA (ALBRECHTA I FIEDLERA) NA PRODAJU.

TISAK DIONIČKE TISKARE U ZAGREBU.

PETAR HEKTOROVIĆ.

1.

ŽIVOT,

NAPISAO AKADEMIK SIME LJUBIĆ.

Petar rodio se 1487. godine[1] u Starom Gradu[2] na otoku Hvaru u Dalmaciji od starinske i plemenite kuće. Otac mu bješe Marin sin Hektora[3] a mati Katarina[4] od hvarske kuće Balbi isto onako plemenite, i u ono doba vrlo na glasu. Ivan Krst. Justiniani, koji god. 1553. kao sindik iliti iztražitelj pregleda mjestimice ondašnje stanje i upravu ciele Dalmacije, vrativ se u Mletke u svom službenom izvješću pripovieda[5], da je kuća Hektorovićeva imala onda čistoga dohodka na godinu 500 dukata zlatnih; a ovo je za ono

[1] U poslanici na Jerolima Brtučevića od 4. rujna 1552. čisto spovieda, da mu je već 66 godina:

. . . život se moj hita
nakon šestdeset zim jur šestoga lita

U drugoj pako na Mavra Vetranića, pisanoj 1. srpnja 1556., isto tako veli:

Jer, ko teče, ovoj sedamdeset vodi.

A u oporuci, koju on sam napisa *1559., alli 18 di Febraro in Liesena Vecchia,* najme u Starom Gradu, kaže na isti način, to jest, da je *samo di mente et intelletto et del corpo quanto la mia età lo consente, la qual hora si trova nel corso di settanta duoi,* t. j. da mu teče 72. godina. Ovo nam jasno kaže, da se je Petar rodio g. 1487., kô što sam kazao u slovniku vrlih Dalmatinaca (str. 127), a ne g. 1486, kako veli Kukuljević (Pjesnici hrvatski I. 88.).

[2] V. moje djelce: „Faria, Città Vecchia e non Lesina; Pietro Hektorović Cittavecchiano e non Lesignano. Zagabria 1873".

[3] Slavni Hanibal Lucić, i on Starogradjanin a Petrov suvremenik, u svojoj poslanici na Jerka Martinčića Spljećanina, pjeva (Skladanja. I. mlet. izd god. 1556., str. 54):

Jer i ja zapovid tvoju sam opravil,
komu bi Hektor did, Petra sam pozdravil.

[4] Petar spominje svoju mater u oporuci, a na nje grobu dao je urezati krasni pjesnički vienac.

[5] Justiani piše ovako: *„In Città Vecchia abitano molti Gentiluomini . . . eL famiglie nobili, ch' entrano in consiglio, sono al numero di trentaotto, cioè*

doba bilo u Dalmaciji navlastito, vele znatno, pače vele riedko bogatstvo. Hektorovićeva imanja ležala su većinom u Starom Gradu, ali jih je bilo podosta i u Novom Gradu ili Hvaru i na Visu, kô što svjedoči sama oporuka Petrova.

Još djetetom pokaza Petar, da ga je narav oštroumljem darežljivo nadarila; te otac mu Marin stade marljivo nastojati oko njegova odgojenja. U kući primi prve nauke u latinštini i talijanštini, običnoj u nas ondašnjoj književnoj hrani. Otac naumio bješe odrasla uputiti u Italiju, kô što su tada sa sinovi činile naše imućnije kuće u primorju, da mu tako pruži priliku na viših zavodih razviti svoje duševne sile; ali nastale bune u onoj zemlji i rat medju Mletčani i Turci, a s toga golema nesjegurnost po moru, zapriečiše tu želju i namjeru, te ga odpravi u bliži Spljet, tada sa svakojake znanosti vele slavan. U Spljetu bila se već davno uz plodonosan upliv talijanštine i latinštine po slavnom Maruliću probudila i sama narodna sviest; te sada su slovili kao vrli narodni pisci a navlastito pjesnici, drugovi ili učenici Marulićevi: Jerolim Papalić, Jerolim Martinčić, Franjo Natalić, Nikola Matulić itd., kojim su nježnim romonom odjekivali preko morskih talasa iz pobližnjih otoka, navlastito iz Petrove otačbine, Hanibal Lucić, Franjo Božićević, Jerko Brtučević i drugi. U Spljetu se naš Petar posveti učenju uljudnih knjiga i mudroznanja takim uspjehom, da su ga najodličniji muževi mnogo cienili i štovali, te ponosom prijateljsku mu ruku pružali: a i sam Marulić, koga je on kašnje u svom „Ribanju“ krasno i dično opjevao.

Vrativ se kući, nakon malo umre Petru otac[6], te se morao kao jedinac latiti kućnih poslova, i odreći sa namjere, koju je od

Lutij, Paladini, Vidali, Liporini, Bonini, Balci, Bertuzzi, Nicolini, Colombini, Duimich, Luzevich, Angeli, Brasich, Barbi, Lupi, Gazari, Jaxich, Strahorei, Hettorei, Berislavi, Chisich, Scanderbech, Fasanei, Petris, Bencovich, Piretich, Zamberlini, Spinetti, Jaxa, Angelini, Noevich, Gottifredi, Simonetti, Stipidievich, Canavelli, Candia, Fumati et Peregrini, de quali molti sono poveri, et una sola casada dei Vitali può avere d' entrada ducati mille et più, et quattro casade o cinque, due Paladini, Lutij (Lucićeva) *et Hettorei ponno avere ducati cinquecento d' entrada all' anno, gli altri da ducento in giù; di popolari sono forse quindeci casade, che hanno di entrada ducento ducati all' anno"*; te kaže i odakle je poticalo to bagatstvo: *„è ben vero, che et i nobili et i popolari sono assai danarosi per i traffichi che fanno."*

[6] Mati mu je g. 1539. jošte živjela, jer ju spominje u *poslanici od 16. stud. 1541. na N. Nalješkovića*, praveć o njoj za onu godinu ovako: *čeljad, stara mati, ku mi brigu zada* (V. str. 71.).

davna gojio, proći u Italiju, da nastavi i dokonča svoje nauke. No ipak nije za to manje nastojao i o knjizi; pače primjerom svojih spljetskih prijatelja započe umah slagati pjesme i druga djela u latinskom, talijanskom i hrvatskom jeziku, i tako vješto, da su ga do mala počeli i na daleko najbolji naši umovi ljubiti i štovati. Koliko je Petar učestvovao u buni, koja se svibnja 1510, dakle za 24. njegove godine, začela u Starom Gradu, te ončas cieli otok zaokupila, a to s nesnosive nasilnosti naših plemića napram gradjanstvu i puku (V. moj Pregled hrvatske poviesti str. 168. i d.), ne bih znao; no ako prosudim njegovo nastupno ponašanje sa svojimi sugradjani a s prostim narodom navlastito, o čem me najbolje upućuje njegova oporuka, moram odprto kazati, da je Petrova obitelj kroz onaj strahoviti metež barem izlično pripoznavala prava pučka i plemićko nasilje, te da je ostala tada sasvim poštedjena.

Uz knjigu i gospodarstvo njegovaše Petar poljodjelstvo i graditeljstvo, a ovo navlastito, pošto se primi još za rana po svojih osnovah i pod svojim ravnanjem graditi veliku polaču za stan s prostranim ribnjakom i s liepim perivojem, što mu i dan danas krasi rodno mjesto[7].

God. 1536. podigav se Franjo I. francezki kralj u sporazumljenju s Turci proti Karlu V. njemačkomu cesaru i španjolskomu kralju, Sulejman pozva Mletčane (sieč. 1537.), da oni pristupe u taj francezko-turski savez. Republika, prem turskoj osveti izložena, odlučno odbi pogansku i barbarsku ruku, čega radi Sulejman umah naloži svomu pomorskomu načelniku Barbarosi, da s mora na nju udari. Barbarosa kol. 1537. navali sa svom silom na Krf, ali ga morao do mala sramotno ostaviti. God. 1538. Mletčani, prionuv uz savez s papom i Karlom (8. velj.), svu silu obrate na more; s toga Turci, poplaviv naše krajeve, izdajstvom samih mletačkih plemića i talijanske posade prisvoje si Nadin i Vranu. Niti po moru Mletčanom sreća ne posluži, i tu s izdajstva

[7] Gradjevine Petrove i još druga njegova imanja tečajem vremena prodjoše u vlastitost bračke kuće Nisetićeve, a zadnji njihov posjednik bješe Petar Nisetić, naravoslovac i starinar dosta na glasu i van Dalmacije, komu sam s prijateljstva posvetio prvo moje izdanje Hektorovića. Petar umre 20. ožuj. 1566, 91 godinu star. Neimajući od sebe zakonita roda, zlosretnim nagonom odbi svoje rodjake, koji su mu na čast i diku služili, a naimenova svojim baštinikom njeko žensko čeljade: te zlo po imanje a gore po njegove zbirke i knjižnicu, koja je bezdvojbeno jedna od najvažnijih u zemlji.

carskoga zapovjednika Dorije, koji jih vrlo prezirao. Jedino koncem ove godine podje saveznikom za rukom oteti Turkom Novi u Kotorskoj boci, samim pako Mletčanom i Risan. No sliedeće godine uzprkos primirju, koje se bješe medjutim medju Mletčani i Turci u Carigradu utanačilo, Barbarosa ipak sa 150 galija provali u jadransko more, i udari na Španjolce u Novom, dočim mu na kopnu grčki beglerbeg s golemom silom pomagao. Novi se tada morao predati, pa i Risan, a Kotor se junački opre. Tom prigodom ili Barbarosine galije po moru, ili beglerbegove čete po kopnu udariše na otok Hvar, da ga popliene[8]. Najviše tada propati Stari Grad, Petrov zavičaj, te se morao Petar, da si živu glavu odnese, baciti u ribarsku ladju i odploviti kroz grdnu oluju na sprotivnu talijansku obalu, a odatle se vrati u Mletke, odkud malo prije sklopljena mira (2. list. 1540.) kući se povrati. O tom turskom nasrtanju na otok Hvar nenalazim ništa niti u naših niti mletačkih spisateljih, niti u mojih rukopisih; ali je bezdvojbeno, da se je dogodilo, pošto ga sam Petar živimi bojami opisuje u poslanici na Nikolu Nalješkovića od 16. stud. 1541. kao odgovor na Nalješkovićevu od 10 svib. 1540. U toj poslanici tuži se Nikoli o nesreći, koju pretrpi još u mladosti, možda

[8] Da je Petar uprav bježao izpred Turaka, to on sam spovieda u poslanici na N. Lješkovića od 16. stud. 1541., čim pjeva (str. 72.):

Kolike nezgode bihu na očiju!
s jednu stranu vode, s drugu vitri biju:
s drugu pak turska vlas prem dalek da staše,
ne pristav jedan čas strahom nas moraše.

Ivan Krst. Justiniani u svom izvješću o službenom putovanju po Dalmaciji g. 1553. veli o Hvaru: „*Quest' isola per ora non è danneggiata da alcuno, ma al tempo delle guerre era oltraggiata et infestata dai Turchi, per esser pochissima distanza dal Capo d' isola fino a Macarsca et Narenta, luoghi del Turco, dove il canal non è largo oltre due miglia.* U poslanici N. Nalješkovića na Hektorovića, koja je nješto kašnje napisana bila (Stari pisci hrvatski V., 340), Nikola žali Petrove nevolje, koje je kroz život pretrpjeti morao, te i onu „*gusar od gore*“. I ovo bi nas valjda skloniti moglo na misao, da je nasrt na Hvar sada s beglerbegove vojske potekao. Da je uprav s mora pogibelj zagrozila, nebi se bio Petar pustio na more slabom ladjicom, nego bi se bio ka kopnu svratio. Jakov Boldù knez šibenički u svom izvješću od 7. svib. 1543. nagovara mletačko vieće, da ukroti Uskoke, jer da se Turci groze sami odploviti do Senja i Rieke, gdje oni stanuju: „*il che Dio non voglia a far questo come del 1539 tolse lo intelleto a Barbarossa di non venir delongo a Sybinico.*“ Barbarosa gradio se knezu Kotorskomu, da štuje primirje; ali znao je, da je već bilo u Zadru 25 galija spremnih na odbijanje pomorskih nasrta.

za hvarskih pobuna, i ob onoj, koja ga dopala pet lit nazad, vjerojatno smrt otčeva, te dodaje (str. 71.):

Niesam još probavil ni one nevolje.
za ke bih ostavil sve dobro najbolje;

najme, ova me zadnja prisili ostaviti sam zavičaj, da si biegom barem život spasim; te da je pozatim punu godinu van svoga doma proživjeti morao (str. 73.):

Ter osmi naesti dan, toj bi meda slaje,
stavismo nogu van na latinske kraje.
Stasmo tuj za time na puno godište,
koje t' me sasvime na zada potište;
domom dohodeći pače ga svršismo,
oni dan brojeći, koji se dilismo.

Petar, došav kući, umah se stavi, da poboljša svoju polaču i pokretnine njezine, od Turaka oštećene. Uza to namisli sada uz polaču podignuti veliku sgradu na način tvrdjavice, gdje bi u slučaju neprijateljskoga napadanja sjegurno utočište naći mogli ne samo njegovi baštinici, nego i gradsko stanovništvo, a za mira povoljni zaklon putnici i siročad. Toga radi on sam narisa dotičnu osnovu, te se i poprimi posla, čim primi u dar od Stjepana Tiepola, obćega zapovjednika pomorskoga, potrebito zemljište, nazvano „tvrdalj" (13. list. 1552.); ali ga ne dovede do kraja, jer u oporuci svojoj, gdje tu zgradu potanko opisuje, nalaže svojim oporučnim izvršiteljem, da ju s dohodci od njegova imanja dovrše onako: „ *come si trovarà nel dissegno per me fatto tra le mie carte portatili*". Petar je više godina na „tvrdalju" radio; a da se malko prodje, odputi se već u 71. godini svoga života, najme po uskrsu g. 1557., s liepom družbom svojih rodjaka i prijatelja, u Dubrovnik, da se lično upozna s ondješnimi književnici i prijatelji, s kojimi si je od davna dopisivao i bratski živio. Dubrovnik već tada bio si je liep glas stekao ne samo ogromnom trgovinom i brodarenjem, nego i gojenjem narodne knjige, koja, skoro zasadjena Šiškom Menčetićem i Gjorom Držićem, liepo se i bujno razplodila bješe, te razcvala trudom navlastito Mavra Vetranića, Nikole Dimitrića, Stjepana Gučetića, Andrije Čubranovića, Marija Kabožića i Nikole Nalješkovića. U Dubrovniku bje Petar ljubezno i častno primljen i podvoren, i to ne samo u gradu, nego i u njegovu kotaru gdje se god prikazao (V. Petrovu poslanicu na Mik. Pelegrinovića od 20. list. 1557. str. 53—55.) U Dubrovniku odsjede Petar kod pjesnika Nikole Nalješkovića, koji

ga sjajno dočeka i srčano pogosti, smatrajući taj posjet za veliku sreću, kô što sam Nikola odprto spovieda u poslanici, koju malo kašnje, naime 16. pros. 1557., napisa istomu Hektoroviću, i gdje mu veli (Stari pisci hrvatski V., 329.), da „vele vremena vidit vas želil sam rad slavna imena". U Dubrovniku obćio je Petar osobito s pjesnici Nikolom Dmitrićem i Mavrom Vetranićem (str. 75.).

Istom se Petar vrati u svoj zavičaj uz stare nevolje i nemoći, „Koje bi gorskoga umoril' još lava, a neg nejakoga mene i nezdrava," (str. 71.), dopade ga iznenada silna bol u nogu i u ruku, najme guta, koja ga dovede do smrtnoga medjaša, tako da mu izza šestmjesečne muke jedva u staru kipu nevoljnu dušu ostavi. Ta viest jako razžali Nalješkovića, te stade mrko proklinjati tu bol, koja slavnomu pjesniku nemilo priuze i noge i ruke,

koje su tolike pjesni nam pisale,
kiem niesu prilike do danas postale.
Molim te togaj rad, ne moj, svi Hrvati
da na te plaču sad, hotjej ga parjati." Stari pisci hrvatski V, 334.). Nikola tom prigodom posla Petru u dar krasni štap od trstike indijanske, gori slonovom kosti a doli rogom zakovan. Dr. Ant. Rožanić Korčulanin opieva taj štap latinskom pjesmom (ondje str. 348.). Valjda ta boljest skloni Petra na pisanje oporuke 18. veljače 1559. (vjerojatno „more veneto", dakle 1560.), koju niže prilažem ovim redkom, jer stavlja pred oči živu sliku njegovih izvanrednih gradjanskih i duševnih kreposti.

Petar je poslije ove oporuke preživio još jednu, od svih prednjih najgolemiju nesreću, svoje otačbine. Ožujka 1570. Sultan Selim bez uzroka, samo iz želje, da Mletčanom otme Cipar, na taj otok udari. U isto se doba ratni oganj dohvati i Dalmacije. Mletčani i sada svu silu upru na moru, pustiv nam, da sami branimo svoj zavičaj. No opet Španjolci, njihovi saveznici, svojim su izdajničkim ponašanjem bili uzrok, da Cipar prodje u turske ruke, i da neprijateljske galije pod Karajalom jadransko more poplave. Dočim se ovaj bavio predobićem iztočne obale, Uluzali i Karakosa s jednim odjelom njegovih brodova uzlete napried, te nemogav Korčule svladati, provale do Hvara i popale ga (17. kol. 1571.). Marin Hektorović, Petrov unuk, u svojih bilježkah ostavi pisano, da Turčin iz Hvara: „*andò a Liesena Vecchia, dove fece gran quantita di schiavi, e brusò il monastero di S Pietro mar-*

tire e più di doi parti di case". A isto tako ona kleta gusa počini u Vrboski i u Jelsi, koje nadje bez stanovnika, jer se sve živo spasilo bješe na brieg Samotvor, i tu se jako utvrdilo. Neprijatelj zaleti se tamo, da jih svlada, no ljuta ga ujede zmija. Do 500 divljaka crnu zemljicu obljubi, a ostali će na vrat na nos u brodove. Tvrdjavica Petrova spasi njega i sve što k njemu bješe pribjeglo. Ali mu tuga, koja ga tom zgodom pritisnu, bez dvojbe pokrati život. Petar preminu još početkom ožujka sliedeće godine 1572., t. j. u dobi od 86 godina[9], i bi pokopan u crkvi sv. Petra pri velikom oltaru, kô što on sam bješe u svojoj oporuci odredio[10].

Hektorović nije ostavio izza sebe poroda osim kćeri Lukrecije, jur tada udovice Petra Gazarovića. Ovu kćer svoju učini Petar uživateljicom svoga imetka, a po njezinoj smrti da nastupe, kao pravi baštinici, prorazmjerno sinovi njegovih bratučeda Antuna i Dinka; a kad bi njihovo koljeno izumrlo, da jih nasliede Kolumbini, a za ovimi Brtučevići od loze Hortensijeve, s kojimi je u rodstvu bio. I Lukrecija imala je od Petra Gazarovića jedincatu kćer Luciju, koja je udata bila za Antuna Lucića, jedinoga sina slav. našega pjesnika Hanibala, i neostavi potomka. Petar u oporuci spomenu se i Lucije, čim odredi, da bude sasvim izplaćena, za sve najme, što joj on sam opredielio bješe za miraz, a uz to joj ostavi jošte „*tutti miei libri legati et desligati, così stampati come scritti a mano in lingua nostra dalmatina*". To bi nam možda posvjedočiti moglo, da se je i ona rado narodnom knjigom zabavljala[11]; a znamo pako, da i nje muž Antun Lucić bješe vrlo

---

[9] Na Petrovoj oporuci stoji zabilježeno, da ju je notar Antun Gazarović otvorio 14. ožuj. 1572. na zahtjev braće Antuna i Dinka Hektorovića, koji su kao najbližnji Petrovi rodjaci, najme bratučedi, držali, da će i nasljednici biti Petrova imanja.

[10] Nema više ondje ni znaka rakvi Hektorovićevoj; samo komad nadgrobne ploče još danas nalazi se u pridvorju manastira sv. Petra na tlu, i na njem se čita rieč HECTOR.

[11] Lucija, već udova Antuna Lucića, u svojoj oporuci od 9. srpnja 1584. sjeti se Petrove blagodarnosti, te ostavi zemlju *Dubac* manastiru sv. Petra u Starom Hvaru s uvjetom, da se reče sv. misa: „*al giorno dell' anniversario di quondam Mis. Pietro Hettoreo, avo di detta testatrice*", a *Vrisovko brdo* baštinikom Petra Hektorovića, kojim ovaj svojom oporukom podielio bješe Tvrdalj, i to ako se do njezine smrti ne bi sasvim dovršila ta Petrova zgrada. Lucija imenova baštinicom svoga imetka sestru si Mandalinu Mariju, udatu za Petra Ferro, kojoj pripisa jošte: „*tutte le cose mobili et li scritti et le scritture*"

ačen čovjek, kô što nam svjedoči Vanetti-ev Sonet (str. 177.). i veliki ljubimac narodnoga jezika, pošto je na svoj trošak dao tiskasi g. 1556. u Mletcih otčeva skladanja. U oporuci Petrovoj ima još sjaset zapisa za razne svrhe ponajviše dobrotvorne i crkvene; n. pr. odredi svote za vjenčanje siromašnih djevojaka, za odhranjanje sirotčadi, za crkve, manastire itd., siromašnim težakom oprosti dugove izobiljno; a napokon ustanovi, da ovršitelji tih njegovih odluka budu: vrli naš pjesnik Hortensij Brtučević, pomenuti Antun Lucić i Antun Gazarović.

Ova oporuka, u mnogom obziru veoma zanimiva, glasi ovako:

Hæc est copia Testamenti quondam Spect. D. Petri Hectorei. Die 16 julii 1572.

Apresso è il testamento del quondam sp. messer Piero Hettoreo, il qual fù presentato in officio della cancellaria per sp. messer Antonio de Gazaris, nodaro publico, ad effetto che ognuno si possa servir di esso. Presente il sp. mes. Alvise di Nadali et ser Stefano Penturich.

In Christi nomine, Amen. Anno ab intemeratę virginis partu M.D.L.XVI. die XV. mensis junii. Phari in Civitate Veteri in platea communis. Ibique sp. d. Petrus Hectoreus, dei omnipotentis gratia sanus mente, corpore, sensu et intelectu, pręsentavit hoc testamentum per duos testes subscriptum ac duobus sigillis sigillatum mihi Antonio Gazareo notario, et tamquam publicę personę, dicens, id esse suum ultimum testamentum ejus propria manu conscriptum, et ejus ultimam voluntatem, per me post ejus obitum aperiendum, et inter mea acta ponendum, pręsentibus testibus infrascriptis, vocatis, notis et rogatis; videlicet d. Francisco Bonino, d. Jacobo Bonino, d. Antonio Basich, ser Christophoro Pechiarich, ser Nicolao Caramanovich, ser Petro Sucevich et m. Petro Buter.

In Christi nomine, Amen. Anno nativitatis ejusdem M.D.LXXII. die XIIII. mensis martii. Actum Phari in Civitate Veteri in platea communis pręsentibus testibus infrascriptis etc. Ego Antonius Gazareus, notarius suprascriptus, requisitus a sp. d. Antonio et d. Domenico Hectoreo, fratribus, pretendentibus esse beneficiatis ex testamento qm. sp. D. Petri Hectorei supradicti, ut supra, mihi pręsentato, eum publice aperui, atque ad literam, ut stat, perlegi, pręsentibus revdo presbitero d. Coriolano Cassio et revdo presbitero d. Hieronimo Grassovich, testibus vocatis specialiterque rogatis.

---

dakle i knjige i spise Petrove; a u zapisu od 22. stud. 1591. pridoda, da bude njezin perivoj kod Hvara sa još njekoliko drugih dobara Isusovcem ili svećenikom, kada bi se prvi odrekli, a kuća u Hvaru i jošte njeke zemlje plemićkim koludricam hvarskim.

YHS 1560 — alli 30 di maggio. In Liesena Vechia. Testamento de mi Piero Hettoreo scritto di mia propria mano in carte no. 14, dico quatordeci, con postille et emendazioni vinti trè, salvo il vero, contate in presentia delli testimonii, qual si sottoscriveranno, da esser per me sigillatto in doi luoghi con mio sigillo, ch' è P. H. Jo pre Piero fiol de mes. Stefano Beroievich fui presente al contar delle carte, postille et emendationi di questo testamento, qual disse mes. Piero Hettoreo esser scritto di sua propria mano. Jo Mareo Arnereo fui presente al contar delle carte, postille et emendationi di questo testamento, qual disse mes. Piero Hettoreo esser scritto di sua propria mano.

YHS 1559 — alli 18 di febraro. In Liesena Vechia. In nome del padre, figliolo et spirito sancto, et della gloriosa Vergine Maria, Amen. Jo Piero Hettoreo di mes. Marin, per gratia del omnipotente Dio sano di mente et intelletto et del corpo, quanto la mia età lo consente, la qual ora si trova nel corso di anni settanta duoi, essendo certo di dover morire, et non sapendo l' hora della morte, preavisato dalla sacrosancta lection Evangelica, che dobiamo star vigilanti et apparechiati, spettando lo advento del nostro Signore, faco mio testamento in questo modo: primamente riccomando l' anima mia al nostro Signor Jesu Christo benedetto et alla sua Madre gloriosissima Vergine Maria et a tutti li Sancti et Sancte di Dio. Poi del corpo mio ordino al seguente modo: se mi accaderà morire in questo luogo, che sia sepolto nella chiesa di s. Pietro martire nella mia sepultura appresso l' altar grando. Se veramente in Liesena nova, che sia sepelito nella chiesa di S. Stefano, dove è nostra sepultura appresso l' altar del sacratissimo corpo de Christo; et se in qualche altro luogo, o in patria o fuor di quella, che sia posto in deposito et poi portato et sepelito nella chiesa di S. Pietro martire, come di sopra ho ordenato. Et voglio, che davanti il detto altar siano spesi tre secchi d' oglio all' anno per li tre primi anni dopo la mia morte, per far arder ivi una lampada per anima mia et di tutti altri secondo la mia intentione. Et voglio similmente, che davanti il sepulcro del nostro Signor in detta chiesa siano spesi tre secchi d' oglio al anno per li primi tre anni, come di sopra, per far arder una lampada de' fuori. Nel mio obsequio voglio, che siano dopieri cinque ad honor delle cinque piage de Christo, et sia ditta la messa granda et altre messe picole ed elemosine consuete et candelle ad arbitrio delli miei successori et comissarii. Et voglio la prima volta, che venirà il tempo delle cerche del Rosario over visitation di altari per li morti, quanto più presto si potrà, che siano fatte tre volte le cerche overo visitation in ditta chiesa da persone contrite per l' anima mia; et altre tre volte per l' anima del mio padre; et similmente le terze tre volte per l' anima della mia madre; et poi le quarte tre volte per l' anime de tutti mei defuncti et tutti li altri secondo la mia in-

tentione; et cadauna de quelle persone, che farano le ditte cerche over visitationi, habbia per cadauna volta soldi dieci. Et voglio et ordino, che qui nella chiesa della Madona siano spesi tre sechi d' oglio all' anno li primi tre anni dopo la mia morte in far arder la lampada davanti el Sacramento per l' anima mia; et voglio, che presto dopo la mia morte siano ditte messe quarantane co la elemosina consueta una volta per l' anima mia, et un altra volta per l' anima del mio padre, et la terza volta per l' anima della mia madre, et la quarta volta per le anime de' tutti miei et de tutti li altri secondo la mia intentione. Voglio anco più presto che si potrà dopo la mia morte, che siano ditte messe sessanta per l' anima mia; et che sia mandato un uomo a Roma ad far le cerche et visitation solita per le chiese solite per l' anima mia. Et voglio, che ogni anno delli primi tre anni nel dì del mio anniversario siano spesi ducatti quatro in far dir messe, in far elemosine co' denari, con pan et vin, over altro alli poveri de Christo ad arbitrio di miei comissarii et successori; et finiti che saranno li ditti tre anni lasso al convento del prefato monasterio di S. Pietro per mio aniversario la mia vigna, ch' è nella villa di s. Pietro, lavorata per Nicolò Jurich, con questo, che li revdi. padri di esso monasterio siano obligati dir over far dir ogni anno in perpetuo messe vinti una per l' anima mia, cominciando quel anno, che riceveranno la prima intrada, dichiarando, che sempre la prima cosa sia dato un mocenigo a quel sacerdote, che dirà la messa granda, qual sarà fuor di quelli di esso convento; et quello li avanzarà oltra la elemosina consueta delle prefate messe vintiuna, voglio, che si spenda nella fabrica del campanello di esso s. Pietro; et se quello sarà compito, sia speso nella fabrica del monasterio di essa chiesa, overo in altro quello farà di bisogno. Et lasso al monasterio de' sancta Maria de Gratia alla Terra ducatti dieci, che li rev. Padri di esso monasterio dicano tante messe picole per l' anima mia et per altri secondo la mia intentione. Similmente lasso al monasterio di s. Nicolò di Liesena ducatti quattro, che li rev. padri di quello dicano tante messe picole come di sopra. Et lasso ducatti diece al monasterio di S. Marco di Liesena senza alcuna obligatione; et al monasterio qui de S. Pietro martire preditto ducatti dieci senza obligatione alcuna. Lasso alle Pizochare di s. Vincenzo ducatti tre per l' anima mia et secondo la mia intentione. Et voglio et ordino, che ciascaduno delli possessori qual sarà a suo tempo delli miei luoghi et fabriche qui in Tvardagl, sia obligato mantener sempre la imagine della gloriosa Vergine Maria, qual è appresso la cantonada del mio horto da parte de mezodì coli ornamenti convenienti come sono al presente over simili, et con la suffitada davanti per riparo della pioggia, et con quelle scolture, che di sopra scritte in pietra, le quali, se per qualche accidente venissero a mancar, voglio che cadauno delli detti sia obligato farle scolpir da novo et metter al suo luogo ad laude della sempre laudata et benedetta Vergine Maria

et della sua inmaculata conceptione. Voglio ancora, che li denari delle mie intrade de Lissa siano sempre depositati in officio della cancellaria di Liesena, da esser dispensati secondo li miei ordini soprascritti et infrascritti fina quel tempo, che compiranno le mie location et perveniranno in poter delli miei heredi; et voglio, che sempre siano date ad affitto fina tanto, che saranno exequiti et adimpiti tutti miei legati et ordini soprascritti et infrascritti. Qual heredi voglio, che a quel tempo siano obligati dar un ducatto al revdo. capitolo di Liesena, che quello faci dir tante messe, dagando primamente lire tre per la messa grande per le anime de' miei antecessori, la cui heredità io ho goduto tanto tempo et posseduto in quella picol parte, che me ha toccato. Et voglio, che il primo anno dopo la mia morte sia mandato uno religioso a sancta Maria de' Angeli appresso Assis per mani delli revdi. padri del monasterio de sancta Maria de Gratia di Liesena per far la cercha et visitation solita alli doi di agosto per l' anima mia con la elemosina solita. Lasso la mia vigna in Moçce, lavorata al presente per Maria Milassich de Varbagno, al prefato convento di S. Pietro Martire de Città Vecchia per l' aniversario della mia madre, con questo, che ogni anno in perpetuo li revdi. padri di esso convento siano obligati celebrar over far celebrar messe vinti una per l' anima di essa mia madre; dichiarando, che sempre la prima cosa sia dato un mozenigo a quel sacerdote, che dirà la messa granda, qual serà fuor di quelli di esso convento, et quello li avanzarà oltra la elemosina consuenta delle prefate messe vintiuna, voglio che si spenda nella fabrica del sopraditto campanello, et poi in quelle altre cose, come di sopra ho ordinato. Et se per alcun tempo venirà a manco la vigna antescritta lassata per mio aniversario, et non fruttarà, voglio, che oltra le messe, da esser ditte per la mia madre delle intrade de la ditta vigna in Moce, siano celebrate ancora le messe per mio aniversario, ordinate come sopra. Et parimente, se le intrade di essa vigna in Moce venissero a mancare, et non fruttassero per alcun tempo, voglio, che oltra le messe, da esser ditte per mio aniversario, siano dette ancora quelle dell' aniversario della mia madre delle intrade de la vigna antescritta appresso la villa di s. Pietro. Poi per aquietar li animi alli miei heredi et successori faco fede con atestation della mia conscientia haver io adempito et integralmente satisfatto, quanto a me toccava, tutti legati contenuti nel testamento di mes. Marin mio padre. Et lasso a Radich Milossevich per amor ducatti dieci da esserli dati in duoi primi anni. Lasso alle due sorelle fiole del defuncto Helia Tartaglich, Madalena et Jura, ducatto uno per cadauna per l' anima mia et di altri come di sopra. Et remetto et perdono a cadauno mio debitor o con pegni o senza ducatto uno, non volendo però, che sia difalcato uno ducatto a coloro, che mi seranno debitori di maggior summa. Lasso a mes. Jacomo Brodarich ducati dieci. Lasso a d. Margarita, vedoa de Antonio Bistricich da Spalato, ducati dieci, et oltra di ciò un tinazzo di mosto ogni

anno, finchè la vive; li qual ducati dieci li siano dati in dòi primi anni dopo la mia morte. Et lasso a tutti soi fioli un ducato per cadauno. Et lasso a cadauno et cadauna di miei cusini zermani et cusine zermane, si da parte del padre come della madre, legittimi et legittime, quelli et quelle, che si trovaranno in vita dopo la mia morte, uno anello de ducati tre. Et lasso a cadauno figliuolo legitimo et a ciascaduna figliola legitima de tutti miei zermani et zermane, quelli et quelle, che serano superstiti et superstite in tempo della mia morte, uno anello de ducatti doi, fuor delli figliuoli de mes. Hettor et mes. Ullisse, deli quali me riservo poi ordinar circa il fine; ma la figliuola de' mes. Hettor voglio che habbia quanto le altre in quel grado. Et lasso alle fiole di mes. Nicolò di Barbi, ma. Lucrezia, ma. Cornelia et ma. Justina tre anelli de ducatti trenta, ciascaduno de ducatti dieci, et li perdono insieme con mes. Zuanne, lor fratello, altri ducatti trenta, qual mi dovevano dar per resto della dote materna. Dechiarando, che li ducatti nominati nel presente testamento se intendano a lire sei soldi quattro per ducatto. Poi lasso a d. Vida, vedoa de Stefano Bulosich, ducato uno per l' anima mia. Lasso a d. Lucia consorte de' mo. Hieronimo Dutovich, qual me ha servito bene et fidelmente, finchè è stata in casa mia, ducati dieci da esserli dati doi ducatti all' anno per l' anima mia. Et lasso a d. Clara, consorte de ser Vincenzo Glighovich, uno tinazzo de mosto al anno, finchè la vive, per l' anima mia et per il suo fidel servire fatto in casa mia et per li soi boni portamenti nel governo delle cose mie. Lasso a d. Vincenza, consorte de mo. Alessandro tagliapiera, un tinazzo de mosto all' anno finchè la vive per fedel servire in casa mia et per l' anima mia et per l' anima d' altri come di sopra; alla qual lasso ancora una stantia da basso de quelle spero si faranno sul mio luogo qui in Tvardagl in vita sua, volendo stanziarvi dentro et non altrimente. Et lasso la stanzia di sopra a d. Clara di ser Vincezo soprascritto, quando serà compita, volendo stanziarvi dentro et non altrimente in vita sua. Le qual stancie si intendano quelle prime, che seranno appresso le stanzie di poveretti et de' viandanti. Et per aquietar li animi delli miei heredi faco fede con atestatione come di sopra, haver integralmente satisfatto et adempito, quanto a me toccava, tutti legati, dico solamente de quelli, che sono lassati alle pie cause per testamento de ma. Catarina mia madre in atti del sp. mes. Zuane Cassio, quantunque fina hora non sia sta aperto, per haverli tolto avanti tutti in nota da lei. Poi lasso a Hieronimo Hudheglich, qual me ha servito volontieri ne li occorrenti bisogni, ducati doi. Lasso hora per prima a Lucia Pizochara, fiola de mo. Stefano Chglucetta, ducatto uno per l' anima mia. Lasso a Stana Pizochara, fiola de Marin Milichievich, ducato uno per l' anima mia Et lasso a Lucia Tockhia Pizochara, fiola de mo. Zuanne, ducato uno per l' anima mia et di altri secondo la mia intentione. Et lasso a d. Margarita, consorte di mio

compare mo. Ivanne Pellicer, qual me ha servito in casa, ducatti duoi. Poi lasso ma. Lucrezia mia fiola, vedoa de mis. Piero di Gazari, posseditrice et usufructuaria solamente in vita sua di tutti miei beni mobili et stabili, et non vogliò, che per alcun modo, via, nè ingegno gli possi esser fatto l' inventario di cosa alcuna. Alla qual ricomando l' anima mia et de tutti miei et de tutti altri secondo la mia intentione, et de tutti ordini miei, così datili a bocca come contenuti nel presente testamento. Al qual se mai alcuno contravenendo si opponerà o in fatto del inventario o per via de dispensation o per via iudiciaria o in altro conto, voglio, che sempre cadauno di quelli perda, et s' intenda haver perso ogni beneficio di quello. Voglio ancora et ordino, che dopo la morte de ditta mia fiola tutte le mie fabriche, casamenti et luoghi in Città Vecchia in Tvardagl con tutte lor adherentie et pertinentie, et parimente la mia casa, existente sopra le mure de la città di Liesena tra la casa de quelli de Paladini et quelli de Gazari, dechiarando, che tutte le pile di pietra picole et grande numero sette, qual si attrovano in ditta casa, se intendano esser de ragion de la casa preditta, et che mai non possino esser tolte al patron, quale serà per tempo di essa casa. Et similmente il mio horto, qual è sotto le mure de la terra et in parte sotto la casa preditta; et similmente un' altro mio horto over terren, qual è situado passando quel pozzo da levante in piazza de Liesena, nel confin de la via commun da mezzodì con certa fabrica de muro sula cantonada sia con tutte le cose preditte del maggior figliuolo mascolo di mes. Hettor Hettoreo, di mes. Antonio mio zerman; et dopo la sua morte siano tutte le cose preditte sempre di uno solo figliuolo masculo maggior et legittimo delli soi descendenti. Et se per caso venissero a mancar tutti, voglio et ordino, che tutte le cose preditte devegnino al maggior descendente mascolo et legittimo de mis. Ulisse Hettoreo, di mes. Domenego mio zerman, con l' ordine preditto, che morendo lui, se intendano sempre di uno solo, cioè il maggior di casa delli descendenti masculi et legitimi de mis. Hettor Colombini mio cusin con l' ordine preditto fina l' ultimo, et poi delli descendenti de mis. Piero Colombin di mes. Nicolò, et poi delli descendenti de mis. Hortensio Bertuzio, cioè che sempre il maggior se intenda esser patron con l' ordine soprascritto, escludendo fuori tutti quelli, che fusseno sacerdoti o altre ecclesiastiche persone. Dechiarando, che quelli soli se intendano legittimi, qual seranno in legittimo matrimonio procreati. Et mancando tutti li antescritti, voglio finalmente, che la ditta casa, ch' è sopra le mure della terra, con il horto prefato et luogo contigou a quello sotto la ditta casa, et parimente quell' altro horto over terreno da levante del pozzo sovrano, come di sopra, devegnino al revdo. capitolo di Liesena, con questa conditione, che alcuna delle ditte cose non possi esser alienata per alcun tempo, per nessun modo, via, astutia nè ingegno, et che il prefato rev. capitollo sia obligato perpetualmente

dir over far dir trenta messe all' anno, cioè dieci per l' anima mia, l' altre dieci per l' anima del mio padre et della mia madre, et dieci per le anime di miei antipassati et altri secondo la mia intentione; et in tal caso voglio et ordino, che li sopraditti miei edificii et luoghi in Tvardagl devegnino al convento de s. Pietro martire in Città Vecchia con condition, che non possino per alcun modo, via over dispensatione mai esser alienati, con questo che li reverendi padri del prefato convento siano obligati dir over far dir perpetuamente trenta messe all' anno per le anime come di sopra ho ditto. Et voglio, ordino et dechiaro, che tutti li miei beni stabili così esistenti sulla isola di Liesena come sulla isola di Lissa, siano perpetualmente, et se intendano esser sotto fideicomisso, et che siano sempre liberi nè sottoposti alle doti nè ad alcuna sorte di debiti, ma che vadino sempre de heredi in heredi masculini et legittimi, et che non possino esser alienati per alcun modo, via, astutia nè ingegno, nè impegnati nè pormutati. Et se per caso mancasseno tutti li mascoli, voglio et ordino, che tutte le mie intrade siano partite in tre parti, una delle qual voglio che sia partita ad arbitrio delli miei comissarii per le chiese et monasterii per me di sopra nominati o in fabriche, o in altri lor bisogni; cadauno di qual dica over faci dir tante messe, quante li parerà per l' anima mia et del mio padre et mia madre et di miei antecessori et altri per me in questo testamento dechiariti; l' altra parte voglio che sia data alli poveri de Christo. La terza veramente lasso alle povere donzelle da maritar, da esserli date in ajuto delle lor doti o in cadauno anno o veramente in capo di più anni, redutte che seranno in maggior summa ad arbitrio di comissarii, cadauno di qual comissarii voglio che habbia sempre doi per cento per le lor distributioni. Et voglio, che il revelin sia fornito così come è cominciato sotto una sola clausura, et che in quello siano fatte stanzie vinti, cioè dieci a pe piano et dieci in soler, tutte coverte di coppi a una aqua, che correrà per li canali nela cisterna, et che le parti de fuora siano più alte, con questo, che tutte le stanzie da basso habiano le sue fenestre inferrate et quelle di sopra senza ferri, et che tutte stanzie siano a un modo conformi, quelle de sopra con le altre sovrane, et quelle da basso con le altre a pe piano, et che sia fatta la sarazinescha sopra la porta per deffesa di quella; dechiarando, che la prima casa, che serà appresso la porta, sia et se intenda perpetualmente per li poveri de Christo, così quella stanzia da basso come quella di sopra. La seconda casa contigua alla sudetta sia et se intenda perpetualmente per viandati, così quela stanzia da basso come quella di sopra; ma che non possi esser accettato mai alcuno ad stanziarvi dentro più de tre giorni senza licentia del patron del ditto luogo. Et voglio, che sempre habbia cura della porta del revelin il gastaldo, qual serà instituito per ditto patron, cioè quando vi si trovarà dentro libero dalle sue occupationi de fuori. De tutte le altre stanzie vera-

mente et di cadauna de quelle voglio, che si servano et accomodino le persone più bisognose ad arbitrio di comissarii per primi cinque anni continui, qual cinque anni passati voglio che siano et se intendono per conto delli patroni di esso luogo, reservando le due stanzie lassate a d. Clara et d. Vincenza soprascritta, le qual non volendo stanziarvi dentro, voglio, che siano a condition de tutte le altre soprascritte. Et quanto seranno alti li muri delle ditte stanzie de fuori, voglio, che tanto siano inalzati tutti atorno a una mesura, qual serà dal cordon fina li grondali, dico fina quella altana, dove sono le merladure Et se li muri da levante io haverò alzato in vita più delli altri, quelli in tal maniera staranno meglio. Et voglio, che delle mie intrade sia fornita tutta. la chiesa di san Rocho in Città Vecchia in tutte quelle parti, che li mancarano nela fabrica, et la coperta, et il campanello et le sepolture, et li tre altari, con tutte queste conditioni et non altramente niente, se li confrati di quella voranno farla involtar di pietra viva, ingrossando prima li muri con li pilastri, che siano straseguri sotto il cargo della coverta, qual voranno esser quattro, sopra li qual si metteranno quattro archi over volti de lavor de scarpello con li lor bassamenti over cornisi de sotto, qual volti siano largi quanto parerà alli commissarii et maestri, ma grossi un piè o poco manco come quelli nella chiesa qui della Madona; li primi doi volti siano messi a raso delli frontispicii, uno da levante l' altro da ponente, et li doi de mezzo, compartendo egualmente li campi tra loro; delli tre altri uno serà il grando da levante, et li doi seranno tra li doi pilastri de mezzo, uno da mezzodì l' altro da tramontana. Ft si potranno far due fenestrelle da parte de mezzodì per dar luce alla chiesa, dove parerà meglio alli comissarii, le qual bisogna che siano fatte, con questo, che siano messi doi gradetti de piancastro per ornamento sotto tutti grondali, atorno qual correranno in questo modo, cioè quel da levante fina in zima del frontispicio et sotto il coppo, che andarà sopra la coverta; il grondal veramente da ponente correrà fina il campanello et non più, per non impedir la corda nel sonare, qual grondali siano sporti in fuori circa mezzo pie et doi dea, et che il campo del grondal sia sporto un poco più delli gradetti. Ma con questa dico condition sopra tutto, quando seranno finite le sepulture, che quella, che serà in mezzo della chiesa, sia data alli miei heredi et successori con la scrittura di sopra da esser fatta al solito, la qual mi è sta promessa dove mi piacerà in ditta chiesa per li deputati sopra la fabrica di quella. Et se per caso non seranno contenti di ciò essi confrati, voglio, che stia in lor farlo et non farlo. Voglio ancora et ordino, aggiongendo alla fabrica di san Rocho, che sopra la cornice dela porta sia fatto un mezzo tondo svazato, nella cui concavità sia messa quella sua pietra schietta, qual è stata portata greza per avanti, et che sopra quella siano scolpite et tincte di nero ad ogni modo queste parole con lettere majuscule: SANCTE ROCHE ORA PRO

NOBIS, advertendo, che siano scolpite in due bine pur alto appreso il tondo di essa pietra, acciò la cornice non impedisca la lectura di quella, et sopra la porta sia posta tanto alto, quanto starà bene la spera svazata fatta con le collonelle et capitelli atorno per l' occhio della chiesa, come si sogliono fare, di dentro della qual spera siano fatte cantonade drette, come si fanno nelle finestre, et tra quelle sia fatto il salizo, che penda forte verso ponente, che mandi fuora per li busi, che si faranno neli cantoni, tutta la aqua, che venirà dentro per essa sphera, aciò che non offenda il soler de tavole, che serà dentro, sotto il qual soler siano fatte le liste suazade di buona grossezza almeno di mezzo pie et uno deo, cadauna longa piedi ... più tosto più che meno, sopra il qual soler si farà la ascesa in crozzola con il patto come quella nella mia camaretta appresso il lavello. Le qual cose per mi ordinate dico et queste e le precendenti voglio che tutte siano adimpite così, come le ho scritte, fuor dela sepultura, la qual ho lassato in arbitrio delli confrati, altramente non vaglia nò tenga in alcuna parte il mio legato fatto a benificio di essa chiesa di S. Rocho. Voglio ancora, che l' horto, qual ho fatto circondar di muro quanto bisogna da parte de mezzodì del revelino, sia compito in tutto, benchè li manca poco, cio è la cortina da tramontana, nela qual si faranno sette busi de ape. Qual horto voglio, che sia et se intenda perpetualmente per comodità del patron de tutti miei luoghi et fabriche in Tvardagl, quanto neli busi de ape, et in tutto resto per comodità di questi poveretti et di tutte altre persone, che stanziaranno nelle stanzie di revelino, et che per lor comodità siano fatte tante chiavi all' horto. quante parerà a esso patron, in cui arbitrio et libertà stia di accomodarli o tutti a un tempo, overamente alle vicende tanti al anno, quanti parerà a lui. Et questo per l' anima mia et di tutti altri secondo la mia intentione. Et non voglio, che alcuna mia fabrica in Tvardagl possi esser remessa, desfatta nè alterata per alcun di miei successori, ma che siano possedute, godute et conservate et instaurate, dove farà bisogno. Voglio ben, che li miei successori possino fabricar et far alzar le stanzie sopra la mia cameretta terrena et sopra la caneva quanto et come parerà a loro, removendo et *ricostruendo* tutto quel che vorranno ad lor beneplacito dalle fondamente per tutto fina in zima, alzando il soler di essa cameretta over salizada; se la farano de la porta, per la qual si và in caneva, che corrisponda a quella porta, per la qual si entra, fatta appresso la cisterna, o poco più abbasso, come starà bene; et similmente quel l' altro soler di sopra sia accordato con quella altra porta, che è appresso la salizada della cisterna; et alzando la porta, per la qual si passa sopra la caneva, che risponda a quella appresso la salizada, come di sopra. Il che tutto possino fare, volendo fabricar, come li parerà meglio. Ma se mai alcuno contrafarà al ditto mio ordine, voglio, che cadauno perda sempre ogni beneficio di essi miei

luoghi et fabriche, et che senza ogni strepito di giudicio succeda a lui il ordinario successor. Voglio ancora et ordino, che la fabrica per me principiata in Tvardagl davanti la mia camaretta sia in tutto compita, qual mi è stà concessa per gratia del clmo. et eccmo. domino Stefano Thiepolo, dignissimo capitanio general da mar, a 13 di ottobre del 1552 — registrata in libro parmi extraordinario del clmo. domino Vicenzo Orio, dignissimo conte et proveditor di Liesena, per conservation si del patron qual serà qui per tempo come di tutte altre persone, qual stanzieranno nelle stanzie del revelino prenominato; la qual fabrica sia fornita segondo li miei ordini, che haverò dato alli maestri et comissarii et come a essi comissarii parerà meglio, qual prego onerando le lor conscienzie, che non voglino descostarsi troppo da quello, che io haverò ordinato et scritto qui di mia mano. Cadauno di qual comissarii voglio che habbia ducati cinque per cento sempre, finchè serà fornita la fabrica di san Rocho et tutte altre per me ordinate in tutto luogho di Tvardagl. Et a cadauno maestro, che lavorarà sulle ditte fabriche, sempre siano dati ducatti doi per beveraggio oltra le sue giornate in fine di ogni cento giornate et non avanti. Et voglio, che sul primo soler, che sarà sopra la cusina, sia fatta una fenestra a scarpello di sorte mezana da parte de levante circa in mezo della cortina, la qual è parechiata et allogata appresso il muro per mezzo del scheretto, sopra il qual si sogliono charicar li piancastri per bisogno de tutte le mie fabriche, et due da ponente nel muro della cusina senza lavoro di scarpello, fatte de pietre dure, una delle qual è compita, et per l' altra sono parechiati nel portego doi soleri di pietra dura, le qual fenestre risponderanno sopra il portigo salizato, cioè sopra quelle due pietre grande, qual fenestre serano per diffesa di dentro con li mantelletti di tavole davanti, sopra qual vi andarà una stricha per traverso, la qual serà ficada in quelli cugni di legno, che si vedeno nelli soieri sovrani, alla qual stricha serà attaccato cadauno di doi mantelletti con due bartuelle incrosate a foggia di quelle di luminare, et a cadauno di mantelletti bisognarà far da basso un ganzo di ferro, per serarlo et aganzar con il soier da basso in quel canal, che si vede incavato, et tutti doi si faranno a un modo. Et ne la grossezza del muro pur sul primo soler si farà un granaro, come già è cominciato, con una fenestrella di sopra sulla mezaria a foggia di balestrera, la qual è parecchiata et allogata nel giardino appresso la uva crispina, che ha li rametti spinosi, la qual si metterà sopra il ditto granaro da parte di tramontana. Poi sopra l' altro soler si faranno due fenestre da levante di altezza et larghezza come quella per mezzo il scheretto con li soieri, incastri et batiporti larghi a mio modo soliti, cadauna delle qual fenestre si metterà lontan poco più di doi piedi della cantonada, et nel muro da bora si farà un armer spatioso et largo circa. . . . pie da tener dentro pietre grosse per diffesa in ogni

bisogno. Et tra le ditte doi fenestre sulla mezaria si fara una balestrera picola, come sono fatte quelle delle sarasinesche, la qual spero che si trovarà parechiatà nel giardino appresso il fornello fatto per vin con tutte altre, che bisognaranno per due sarasinesche ancora. Per mezo del qual soler si farà sopra il ditto portico salizato un volto di piancastro con un buso proporzionato per diffesa, che risponda per mezzo di quella pietra granda, che *trovasi* in mezzo della salizada, qual volto serà appoggiato con il tondo delle mezarie sopra il muro della porta della cusina, dove è il ponte levaizzo, et sopra il muro della cameretta terrena, nel qual muro sotto il volto si farà un buso più altro che largo per s.... rator del fumo, se mai l' accadesse, che fusse fatto per il nemico in esso portico, sopra qual portico si farà una fenestra da tramontana di altezza et larghezza come quella per mezzo del scheretto con tutte mie circostantie solite, da esser posta lontan circa doi piedi e mezzo dal canton de ponente, appresso la qual sia fatto nel ditto muro da borra uno armer spatioso per mettervi et tener dentro le pietre grosse per diffesa, et sopra il ditto volto si metteranno due balestrere da ponente, cadauna lontan dalla cantonada circa tre piedi. Le qual balestrere sono parechiate et allogate sopra il muro appresso la vaneza artichiochi, tutte due di una grandezza. Et perchè le scalle andaranno tutte una sopra l' altra a raso del muro della cusina, qual serà alzato fina l' ultimo soler, che andarà per tutto l' quadro, nel qual muro circa sula mezaria si farà una porta con le mie circostanzie solite di altezza et larghezza, come è quella appresso il ponte, per la qual si passarà alla salizada del volto. Poi sopra l' ultimo soler, che accompagnarà tutto l' quadro, si faranno dodeci fenestre proporzionate con le mie circonstantie solite, cioè tre per ogni cortina, che habbiano nele lor palestrade ferri grossi et sufficienti non impiombati ma incugnati con legni per poter esser sempre cambiati, talmente che vi si possino metter suso legni grossi per tener stramazzi davanti le fenestre, quando bisognarà far diffesa con le pietre; et la coverta sia fatta in pavion con li coppi strafenti, come sono quelli sopra la canava, et con li canali attorno, che conduranno la aqua nella cisterna, et con li ornamenti et cagnolade per tutto, come si trovarà nel dissegno per me fatto tra le mie carte portatili; et in cima del pavion si metterà un pomolo di pietra con un penello de rame, che corra a torno sopra un ferro non impiombato ma incugnato con legni. Et perchè appresso la fenestra da ponente andarà il camin della mia camaretta terrena nel pilastro, che li serà appresso, qual pilastro serà molto più largo dela fenestra, al qual bisognarà che corrispondano tutti altri pilastri a torno. Et ancora quel camin della cusina convien redur alla larghezza de questo per tal causa et per non discordar li pilastri; el quel camin della cusina bisognarà partir dalla nappa con quel baston tondato, fatto di piancastro et allogato solto le scalle nel detto portico, li

qual doi camini alzati che seranno un puoco fuor di coppi al parer mio, starà ben alzarli con le caminelle storte per farli tondi et alti non meno del pavion et scoperti de sopra senza far altri intrigi, nè quelle chebe più tosto pompose et superflue che necessarie, dico in tanta altezza, il che ho provato et provo di continuo ne la mia casa alla terra. Et se vi nascerà qualche difficultà in dette over in altre mie fabriche, sia fatto tutto come restaranno de accordo li comissarii con li maestri, in qualche picol cosa, senza lontanarsi troppo dalli miei ordini. Et voglio, che sempre siano conservate tutte le stantie del revelino con le mie intrade de Lissa, et mantenute nell' esser buono talmente, che si possi stanziar commodamente in quelle, le qual tutte ordino che siano salizate a pe piano con pietre cotte. Et ogni volta, che li comissarii voranno far fabricar, voglio, che sempre debbiano cominciar qualche particella della fabrica de s. Rocho, et poi proseguir le altre per me ordinate. Et voglio dopo la mia morte, ricolta che serà la prima intrata, et passato che serà il primo di del nadal, sia trovato un sacerdote di buona fama, qual con pagamento solito debba celebrar ogni di le messe ordinarie per tutto l' anno qui in Città Vecchia per l' anima mia et di tutti miei et di altri segondo la mia intentione; con questo ordine, che quella messa sia sempre terza dopo che serano dette due avanti in ditto luogo, se non vi occoresse qualche fiata alcuno ragionevol impedimento; et che ogni settemana sia detta una nela chiesa dela Madonna, l' altra in quella de san Vincenzo, terza in quella de s. Nicolò, quarta in quella de san Pietro martire, et le tre restante nella chiesa di san Rocho. Il che sia fatto sempre perpetualmente, finchè duraranno le mie intrade, qual capellan possi esser cambiato per li comissarii ogni volta, che piacerà et parerà a loro. Ben voglio, che per tal officio primamente sia tolto mes. pre Daniel Gramatoreo, volendo egli accettarlo, al qual perdono tutto quel che debbo haver dal suo padre et dalla sua madre per scritto over scritti fatti tra noi et per ogni altro conto, quel che dovessi haver da lui, et oltre di ciò li lasso ducati dieci da esserli dati in doi anni, contando dal di de nadal soprascritto. Et non volendo o non potendo celebrar lui come di sopra, sia tolto mes. pre Camillo Fasaneo. Le mie intrade de tutta la isola di Liesena con tutti li fitti voglio, che siano partite in tre parti, una delle qual sia distribuita alli poveri de Christo, alli religiosi et altre persone bisognose ogni anno, finchè si fabricaranno le fabriche antescritte, o veramente sia data qualche parte in ajuto del maritar delle povere donzelle, intertenendo la recolta di più anni per poter far meglio tal efetto ad arbitrio delli comissarii, cadauno di qual habbia doi per cento delle ditte distributioni L' altra · parte sia per uso di ma. Lucrezia antescritta, et la terza sia data a ma. Julia per le page della sua dote. Et in caso, che non rendessero tanto le intrade, che si possino far equal tutte le tre parti come di sopra, il che

accadendo qualche volta, voglio, che la prima cosa sia satisfatta ma. Julia per la sua paga annual, et che del restante sia data la mità a ditta ma. Lucrezia et l' altra mità sia distribuita come di sopra ho ordinato. Li miei legati siano satisfatti, et le fabriche siano fornite delli denari delle mie intrade de Lissa et de quelli, che seranno appresso li debitori et in trafigo da più persone, che faranno mercantie, con quelli, che seranno nelli vini dopo la mia morte in canava, et di ogni altra sorte di denari de mia ragione. Et passati che seranno duoi mesi dopo la mia morte, voglio, che possino esser partiti li miei vestimenti in due parti, una delle qual sia data alli figliuoli de mis. Hettor Hettoreo mio zermano, et l' altra al figliuolo de mis. Ulisse mio zerman, insieme con il suo nepote figliuolo de mis. Francesco. Et se per caso ma. Lucrezia passasse di questa vita avanti che tutte le fabriche per me ordinate fusseno compite, voglio, che ditta ma. Julia sua figliuola subintri in tutte le ragioni di essa sua madre, et che posseda tutto quello, che la sua madre del mio haverà posseduto fin tanto, che tutte le ditte fabriche seranno fornite et non più; alla qual ricomando con l' anima mia tutte le altre cose per me alla sua madre riccomandate, nela qual ho gran speranza, per riguardo che ella ha a Dio et a l' anima sua et al suo buono et honorato nome et al mio amore, et che la attenderà con ogni sua solicitudine far, che li miei legati siano satisfatti, et che tutte fabriche per me ordinate siano senza dilatione con ogni possibile celerità fornite. Et in tal caso quando in tempo della sua temporanea successione seranno finite, voglio che l' antescritta mia casa alla terra et questa a Città Vecchia siano date et consignate al loro vero patron segondo il mio ordine soprascritto con tutti beni mobili, che si trovaranno in quelle, et con tutte altre cose di sopra ordinate. Oltra la qual voglio, che al ditto vero patron siano ... consignate le cose infrascritte: doi miei anelli d' oro uno con diamante, l' altro ....., il mio diaspro con una testizola suso ligato in arzento, di ...... sangue, et le mie tazze d' argento con tutti miei pironi et cortelli ..... il mio schioppo fatto aposta alla man zancha con buso sotil . . . . . sue pertinentie; et parimente un mio cortello con manego bianco fornito d' argento, con il suo ferro fatto alla turchescha per aguarlo, fornito d' argento. Al qual patron voglio che sia dato tanto argento, quanto li bastarà per fornir la vagina di lavor schietto a due poste per tutto fina il cuspello, come starà bene, senza farvi alcun intaglio, et con la cadenella conveniente, se io in vita non l' haverò fornito. Le qual cose tutte voglio che goda il ditto patron in suo tempo, et poi che vadino alli soi successori di tempo in tempo, come andaranno le ditte case et fabriche in Città Vecchia perpetualmente. Et non occorrendo la ditta succession de ma. Julia, voglio, che siano consegnate tutte le cose predittte al vero patron di case et fabriche con modi et conditioni soprascritte; et quando seranno fornite tutte cose soprascrittte per me ordinate.

Alla qual ma. Julia lasso tutti miei libri ligati et desligati, cosi stampati come scritti a mano in lingua nostra dalmatina; et parimente quelle reliquie, delle qual a bocca la ho informato. Et voglio, che ma. Lucrezia et ma. Julia in caso soprascritto et il patron, qual serà a tempo delli luoghi et fabriche in ditto Tvardagl, siano obligati ogni quinto anno spender un ducato nel scavar della valle di Tvardagl, dove a loro parerà meglio per lor commodità et di altri. Poi lasso alla spetabil communità di Liesena il mio terren in Zvonici in campo de san Stephano circa di ovre over cappe quatordeci, circondato di masiera, del qual peravanti era lavorator Piero Radoslafglich et poi Tomaso Vzinich. Oltra di ciò faco noto alla mia posterità, qualmente la mittà dela mia casa tramezata di muro, cioè quella, che è da parte de levante appresso la casa de quelli de Gazari sopra le mure della terra, è sta lassata per testamento sotto fidei comisso, ma poi è sta intromessa et appresa per conto della dote della consorte di colui, che haveva fatto il fidei-comisso, segondo li ordini et consuetudine della nostra città; et essendoli rimasa libera, è sta poi venduta a mis. Marin, mio padre, con tutte solennità et modi debiti, et a lui rimasa libera, come sempre si potrà trovar in cancellaria et tra le mie scritture alla terra. Il che ho fatto, acciochè tutti miei stiano sempre sicuri, se mai per alcuno li serà promossa qualche lite o travaglio. Poi lasso a ma. Maria mia nepote, consorte de mis. Nicolò Bassio, una centura di catena d' oro de valor di ducati cinquanta da esserli data in doi anni, contando dal dì de nadal antescritto. Et lasso a ma. Hieronima, sua figliuola, una vestura di seda bella et honorata al possibile, di color che piacerà a lei. Lasso a mo. Cosmo Stanicich, murator, qual me ha servito nelle mie fabriche molto volentieri, che oltra li beveraggi da me havuti li siano dati ancora ducatti dieci in doi anni, contando dal dì de nadal antescritto, così ancora la vestiura a ditta ma. Hieronima in doi anni, contando come di sopra, dichiarando, ovunque dico in doi anni, che ogni anno se intenda la mittà di quel che ho detto. Et lasso a mo. Alessandro taglia piera, qual me ha servito de la sua arte per molti anni cordialmente, senza el qual le mie fabriche ho visto et conosciuto quanto harebben valuto, dal qual ho havuto fuor della sua arte diversi apiaceri, perciò non vorrei esserli ingrato, tanto più perchè mai da me ha havuto nè dimandato alcuno beveraggio, come hanno havuto altri maestri, fuor di una volta sola; et voglio per la prima, che li primi doi anni, contando dal dì de nadal antescritto, li siano dati ducatti quaranta, con questo che sia obligato lavorar sulla fabrica di san Rocho quì in Città Vecchia per suo solito pagamento in tutto quello farà bisogno, finchè la serà in tutto fornita; et che li secondi doi anni, contando come di sopra, li siano dati altri ducatti quaranta con questo, che sia obligato lavorar per suo solito pagamento sulla fabrica del revelin et di tutte stanzie, che si faranno in esso in quello farà bisogno, finchè

saranno compite; et che li terzi doi anni, contando come di sopra, li siano dati terzi ducati quaranta con questa condition, che sia obligato lavorar per suo solito pagamento sulla fabrica del redutto dessegnato per salvation delle persone, principiata davanti la mia cameretta soprascritta in tutto quello farà bisogno, finchè la serà fornita; li qual denari voglio che habbia ad ogni modo, promettendo et non mancando da lui lavorar come di sopra. Poi lasso a Matcho Stipetich de Varbagno ducati doi per amor, da esserli dati in doi anni, contando come di sopra ho ordinato. Et lasso a Maria figliuola de ser Nicolò Vladislavglich, qual me ha servito in casa bene et fidelmente circa per un anno e mezzo, ducatto uno. Poi lasso a Lucia Pizochara, figliola de mo. Stephano Chgliucetta, qual è venuta novamente servirme, dico solamente in vita sua, la mia cameretta fatta in volta sopra la caponara, con tutti fornimenti fatti per quella, et parimente quella parte dell' horto, ch' ê da parte de ponente della peschera, dico tutta tra ostro et tramontana, con questo ancora, che la possi accomodarsi nela peschera di lavare tutto quello li sarà di bisogno, et che la sia accomodata dela aqua dolce ·della cisterna per uso suo, et che ogni anno li siano dati ducatti sie in ajuto del suo viver, contando come ho scritto per avanti. Et quando saranno finite le stanzie nel revelin, se li piacerà più stanziar in una di esse che nella soprascritta cameretta, voglio, che stia in suo arbitrio.... accomodarsi in essa non obstante il mio ordine di cinque anni.. ....persone finchè la viverà, reservando le prime due case, che hanno...... da parte de levante, lassando la ditta cameretta al patron. Le qual cose tutte voglio, che li siano atese ogni anno, finchè la vive; ma con questa condition et non altramente, se essa pizochara governarà me et la casa mia con suo salario consueto de lire disdotto all' anno fina l' ultimo giorno della mia vita. Alla qual in fine voglio, che sia data la fede de tutte robe, che dirà esser sue. Et lasso a mo. Nicolò Stanicich il più vecchio, qual, quando me ha ajutato nele mie fabriche, non ha mancato di satisfarmi in tutto con ogni suo studio, solicitudine et diligentia, ducatti doi da esserli dati in doi anni, contando come ad altri di sopra. Lasso al nodaro, nele cui mani havrò presentato questo mio testamento, ducatti cinque per aprirlo et leggere et per la copia, qual doverà far di quello, et per l' amicizia, ch' è tra noi, con questo, che in termine di mesi sie debbia far copia autentica di quello in forma maggior di tutto foglio, et presentarla in officio della nostra cancellaria, et farla ligar tra li libri di quella.

Poi lasso et ordino miei heredi universal figlioli mascoli degli antescritti mis. Hettor mio zerman di mis. Antonio, et mis. Vincenzo figliuolo di mis. Ulisse mio zerman di mis. Domenego, insieme con Mis. Zandomenego de mis. Francesco fratello di esso mis. Vincenzo per mittà, cioè la mità a quelli de mis. Hettor, et l' altra mità a quelli de mis. Ulisse. Li miei comissarii vetamente ordino li spectabili gentilhuomini mis. Hortensio Ber-

ruzio, mis. Antonio Lucio et mis. Antonio Gazareo, alli qual riccomando la expedition di tutte cose ordinate nel presente testamento. Et se ad alcuno de lor accadesse passar di questa vita avanti che fusseno fornite in tutto le fabriche per me ordinate, voglio, che sempre in luogho del defunto sia restituito un' altro per il magco. et clmo. rezimento di Liesena con salarii antescritti. Et voglio, che questo sia mio testamento et mia ultima volontà, qual non valendo per testamento, vaglia per codicillo et per qualsivoglia altra mia ultima volontà, per el qual revoco et voglio, che s' intendano esser revocati tutti miei precedenti testamenti et ordinationi a morte, et specialmente le ordination, che ho fatto in atti del spetabil mes. Zuanne Cassio, et il testamento per me presentato all' officio della vicedominaria in Pirran. Benedetto sia l' omnipotente Dio et sempre per infiniti secoli ringraziato, che mi ha dato gratia di condur questa mia ultima volontà al desiderato fine.

L. S. Ego Antonius Gazareus, publicus apostolica auctoritate no-
N. P. tarius, pręsens testamentum ex actis meis fideliter extraxi, signoque et nomine meis consuetis corroboravi, et in fidem manu propria subscripsi.

Petar, prem je vrlo učen bio latinskomu i talijanskomu jeziku[12], kako malo koji u ono doba, kô što potvrdjuju njegovi sastavci (str. 175—182), ništa ne manje on se smatrao pravim Hrvatom, te se tim imenom ponosio, a Talijance je držao za tudjince na našem zemljištu. Koliko je Petar narodnu neodvislost cienio, jasno se vidi iz njegove poslanice, od 20. list. 1556. na sugradjanina Mikšu Pelegrinovića kančilira zadarskoga, u kojoj hvali slavni Dubrovnik kao grad, „kojim se svi dičimo, i njegovu gospodu, koju, kako je Bog milostivi gospodstvom darovao, tako ju je pametju i uminjem i umiljenstvom i blagodarstvom i pravdom i krepostju naresio“ (str. 53). Ali ne samo hrvatska nego i slovenska sviest bješe probudjena u Petru, kano što se vidi iz njegovih riečih o našem „jeziku koj se meu svimi ostalimi na svitu najveći broji i nahodi“. O Mletčanih nema ni traga u njegovih spisih.

Ova probudjena sviest narodna potaknu Petra Hektorovića, da on, ne otudjiv se obćenitoj svjetskoj prosvjeti, pristane uz gojitelje narodne hrvatske knjige. Kako se iz vlastite njegove izjave u pismu na Spljećanina Vicka Vanettia od 1562 godine (str. 177)

---

[12] Nikola Nalješković u poslanici na Petra od 10. svib. 1540, veli mu:
Ne samo jezik naš, i š njime latinski
izvrsno er ti znaš, nu oni još rimski.

razabire, Petar je već za mladosti svoje stao s velikim uspjehom skladati latinske i hrvatske pjesme. On je poimence uz ostalo već prije 1525 godine pjesmotvor Ovidija „de remedio amoris“ na hrvatski preveo „na veliko svijuh udivljenje, ne izpustiv ništa“.[13] Ovaj prievod biaše Jerolimu Kavanjinu (1640 † 1714), spljetskomu i trogirskomu vlastelinu, poznat[14]; tè se ako je dr. P. Šafařík (Geschichte der südslav. Litteratur II, 120) dobro obaviešćen bio, još prema koncu prošloga vieka čuvao; ali sada mu se trag zameo. Drugi misle, da je taj plod Petrove mladosti propao god. 1539, kada su Turci Stari grad popalili. Ali sam Petar ne tuži se, da je, vrativši se kući, našao druge štete osim što „rastrkom ležahu sve stvari jur, koje jedva se poznahu da su bile moje“ (str. 73).

Od sačuvanih pjesama hrvatskih Petra Hektorovića dobom su prve poslanice, koje on upravi svojim prijateljem: Nikoli Nalješkoviću dne 16. stud. 1541, Mavru Vetraniću dne 6. srpnja 1550. i Jerolimu Brtučeviću dne 14. rujna 1552 god. Ovamo ide poslanica bez data mladici Graciosi Lovrinčevi. Dobom je kasniji, ali obsegom veći i sadržinom znatniji pjesmotvor „Ribanje i ribarsko prigovaranje“, razdieljen u tri česti, tri dana, koj je Petar dne 14. siečnja 1556. hvarskomu vlastelinu Jerolimu Brtučeviću priposlao „za milošću i razgovor“, a isto tako zadarskomu kanceliru Mikši Pelegrinoviću. Ovaj je pjesmotvor za nas znamenit i toga radi, što je Petar upleo u nj dvie pučke pjesme tè i narodne jim napjeve uhvatio. Ove je napjeve raztumačio naš vještak Franjo Kuhač i ujedno jih uskladio. Razlaganje njegovo sliedi niže, a napjevi Hektorovićem sastavljeni, kano i udešeni Kuhačem dodani su ovomu izdanju.

Šafařík spominje „un volume di poesie varie“, koje se Petru Hektoroviću pripisuju; a da je medju njimi više crkvenih pjesama,

[13] To svjedoči Hvaranin Vicko Priboević u govoru držanom god. 1525 (Oratio de origine, successibusque Slavorum habita Phariae a. 1525. Venetiis 1532), gdje veli: „Extant nostra hac tempestate in humanis magni nominis viri: Thomas Nigro Spalatinus et Simon Begna Jaderita ac Vincentius et Dominicus Buchij, Catharenses, ordinis Praedicatorum, qui plurima catholicae fidei arcana suis scriptis illustraverunt, nec non et Federicus Grisogonus Jaderita et Hieronymus Atticus, Anibalque Lucius, *Petrus Hectoreus, qui inter cetera eleganti metro Nasonem de remedio amoris in illyricum idioma cum magna omnium admiratione transtulit vel minimum jota non ommittens*, et Michael Peregrinus. Hi quatuor Pharii . . .“

[14] Bogatstvo i ubožtvo. Pjev. VIII, kit. 20.

koje se u Starom gradu u dominikanskoj crkvi sv. Petra pjevaju; za tiem dvie drame „mučeničtvo naime sv. Lovrinca“ i „posvetilište abramovo“, koje su dobrovoljci često, čak do najnovije doba, ondje prikazivali. Tražeći od predstojnika onoga samostana o. Gamulina one crkvene pjesme dobih od njega rukopis iz prošloga vieka, u kojem su bile samo četiri pjesme, koje se ondje na četiri petka korizmena pjevaju. Druge pjesme hrvatske posakupih ja sam, kano što pjesmu materi božjoj, sv. Roku, sv. Antonu, dvie sv. Alvižu, sv. Dorotei, sv. Anjezi, pjesan, koja se pjeva „u kudnji ožujski petak, kad dolazi poslije nedilje uskrsnuća“. Ali njeke od ovih pjesama jesu svojim slogom i jezikom takove, da u prvi pogled izdaju se za djelo kasnije dobe i pjesnika, koj se s Petrom Hektorovićem prispodobiti ne može. Pjesma sv. Alvižu ne može biti Hektorovićeva već za to, što je sv. Alojsio tek god. 1591. dne 21. lipnja umrô, dakle 19 godina poslije Petra. S toga ove se pjesme izpuštaju u ovom izdanju. Šta se drama tiče, da se je Hektorović zanimao i ovom strukom pjesničtva, može se i odatle nagovještati, što prijatelj mu Nikola Naljeśković u poslanici od 10. svibnja 1540. izmedju ostalih iztiče, da je mużà Talija Petru krunu savila (Stari pisci hrvatski V, 313). Od dviju drama, koje Šafařik pominje, ne znamo za „posvetilište abramovo“, dočim nam „Prikazanje života sv. Lovrinca“ dodje do ruku. U rukopisih ne kaže se, da je „prikazanje“ plod našega Petra; ali po što se o tom predavanje sačuvalo godišnjim predstavljanjem, a u sadržini, slogu i jeziku ovoga „prikazivanja“ neima ništa protivna tomu predavanju: to ga i mi iznosimo na svjetlo u ovom izdanju Hektorovićevih djela. Jedan priepis, potekši iz ruku pokojnoga Petra Jelčića Starogradjanina, poslan mi starogradskim duhovnim pomoćnikom Stjepanom Mulanovićem, imade na prvoj strani ovu bilježku od druge ruke: „L' opera di s. Lorenzo, replicata li 16 agosto 1837 in Città vecchia“; a to bješe posljednji put, kada se je ovo „prikazanje“ predstavljalo u Starom gradu, tè sam mu i ja prisutan bio. Vjerojatno je, da je ovo „prikazanje“ sastavljeno upravo za veliku crkvenu i pučku svetkovinu, koja se svake godine na dan sv. Roka (16. kolovoza) u Starom gradu obslužuje, kada se velika svjetina onamo iz Hvara i bližih otoka, pače iz kopna sgrne, tè se svečanost obavlja u crkvi a sajam na trgu. Pri tom ni je bez znamenovanja i ona okolnost, da je crkva sv. Roka bila djelo ponajviše Petrove pobožnosti i darežljivosti. Ovo se „prikazanje“ ni je naprosto besjedilo nego

se pjevalo; napjevi bijahu za svaku osobu različiti; tè misli se, da su i oni potekli od Petra Hektorovića. Što o tih napjevih sudi naš strukovnjak Franjo Kuhač, sliedi niže.

Izdanju hrvatskih umotvorina našega Hektorovića dodajem one ostanke u latinskom i talijanskom jeziku, da se um njegov i s te strane točnije prosuditi uzmogne. Reć bi, da Petar Hektorović ni je se poslije 1556 godine mnogo bavio pjesničtvom, tè da je „Ribanje" ili posljednji plod njegov ili jedan od posljednjih. U poslanici od 1. srpnja 1556 (str. 66) piše svojemu prijatelju Mavru Vetraniću: „Pisni i skladanja odlučih pustiti, nebeskoga stanja ištući imiti". Jednako u poslanici na Graciosu Lovrinčevu tuži se, da je star, pa „za koga veće ni jur pisni skladati", tè da mu godine kažu „diliti se svita spravljaj se ne bore, jer da te pokosi smrt stoji za vrati" (str. 58). U odgovoru na Vanettievu poslanicu od 9. velj. 1561. priznaje Petar: „E già gran tempo è, che la mia lira pende al muro".

Hektorovićeve pjesme stekle su slavu već kod suvremenika: Nikola Nalješković slavi Petra uz Mavra Vetranića i Nikolu Dmitrića, pà misli, da mu ni je bilo u našem narodu premca u pjesničtvu (Stari pisci loc. cit.). Drugi nješto mladji pjesnik veli, da kano što se Spljet Marulićem, Dubrovnik Ranjinom, a Zadar Karnarutićem slavi, tako će „Hvar slavan bit Hektorovićem vik".[15]

Kako nam je sve milo i drago, što nas sjeća na zaslužne muževe našega naroda, neće biti neugodno, ako se ovdje priobće nadpisi, koji još danas krase Hektorovićevu polaču u Starom gradu. Tudjer se dakle sred pročelja čita: „*Omnium conditori*" — na bunarskoj krunici iz pred polače: „*Dragovoda*" — u predvorju na vratih zahoda: „*Si te nosti, cur superbis?*" — na vratih perivoja: „*Petrus Hectoreus, Marini filius, proprio sumptu et industria ad suum et amicorum usum construxit*" — na bunarskoj krunici u perivoju „*Dulcidulus salsis hic latet imber aquis*" — na četiri zida ribnjaka, i to nad svodovi, gdje se ribe taru: „*Nihil occultum*"; povrh tjemenice sa dvie bedrokosti: „*Respice quod salvant nec opes nec gloria mundi, non decor aut aetas, mors quia cuncta rapit*"; izpod kolesa sa dva šestila a za njimi dvie sunčane glave: „*Conniventibus virtute et genio. F.*"; „*Memorare novissima*" — iznad ustiju provoda, kojim voda iz ribnjaka u more protiče: „*Heu fugiunt fluxu non redeunte dies*" — na ploči u pe-

[15] Šim. Budinić: Pokorni psalmi Davidovi izd. Kurelac. Str. IX.

rivoju: „*Melior est obedientia quam victimae. Sancte Petre et Paule, orate pro nobis. Domine Jesu Christe, miserere nostri*“ — pod slikom bl. djevice Marije: „*Onus meum leve*“ — na Tvrdalju: „*A quo principium, Christus bene coepta secundet, scandet et hic surgens in sua nota labor. Res ex nomine. Porro unum est necessarium. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*“ — na satu: „*tempora labuntur more fluentis acquae*“ — na bunarskoj krunici, s jedne strane: „*qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum*; s druge: „*anno a salutifera D. N. J. Christi incarnatione 1520 die 23 februarii* — na ulazu u dvorište, gdje su sgrade za putnike i siromahe:

Misli, chi ctisc ovoy = *dvi stvari chorisne*
Da te u vicgni znoy = *zgriscanye netisne*;
A to: da ch' umriti = *ter pusti sle chiudi*
I napokon priti = *ch bogu da te sudi*“.

Ovdje nad jednim vratima: „*Pro itinerantibus*“, nad drugima: „*Pro pauperibus*“.

2.

O napjevih k narodnim pjesmam i k prikazanju sv. Lovrinca.

NAPISAO FRANJO KUHAČ.

Narodne pjesme: „Kada mi se Radosave“ (str. 19) te „I kliče divojka“ (str. 22) čuo je Petar Hektorović, kako sam veli u svom pismu od dana 20. listopada god. 1557. Mikši Pelegrinoviću (str. 54) od ribara pjevati, i po tom melodije sam napisao, daklem 5 godina prije sabora Trientskoga, koji u svojoj 22. sjednici, držanoj dne 17. rujna 1562. zapovjedi, da se od crkve ukloni glasba, „gdje se nješta nepristojna mieša, bilo to orguljami ili pjevanjem“.

Pjesme naše niesu doduše crkvene već narodne, tè ne ima u njih onodobne neurednosti, u kojih je naime puno uresa (fiori); i upravo to svjedoči, da polaze iz starije dobe, prije Hektorovića. Poznato je, da je rimska crkva za ono vrieme uplivala na narodni život dalmatinski, i da su i mnoge narodne pjesme — bar po vanjskom obliku — priredjene bile po crkvenom pojanju.

Sadržina ovih pjesama, koje Hektorović nazivlje „Bugaršcicami“ — naime narodnimi pjesmami, koje se pjevaju na bugarsku ili

starinsku — polieže iz starije dobe, jer pjesnik sam veli u rečenom pismu, da je „sa svom moćju ispisal sve ono, ča je Paskoj i Nikola bugaril i spival“, a ovi „da su se od druzih naučili“ (str. 55). Jednakom je vjernošću Hektorović pobilježio napjev ovih dviju narodnih pjesama t. j. „oni srbski način, kojim je Paskoj i Nikola svaki po sebi bugaršćicu bugario“, (str. 49). Pokle je on te pjesme, koje su mornari „pripivali“, znao ukajditi, imao biti glasbeno dosta izobražen; tè ga smiemo s te strane ubrojiti ne samo medju naše najstarije pjesnike nego i medju najstarije hrvatske umjetnike.

Čini se, da je Hektorović poznavao ne samo staru nego i novu teoriju svojega suvremenika P. A. Palestrine (1524 † 1594), jer upravo u ono vrieme počeše zabacivati predjašnji oblik kajda (nota) ⟤ ⟤ □ ⊨ ⊨ ⊨ i onakove ◇ ♦ ♦ ♦ ♦ [16] upotrebljivati, kakove takodjer Hektorović u svojem djelu rabi (vidi u prilogu pod *a* i *b*).

Što se tinaca (Taktstriche) tiče, ne bijahu one u Hektorovićevo vrieme u porabi. Onodobne kajde ne bijahu toli raznoliko sastavljene, niti tako brzim sliedom pjevane, kako sada često biva. Tiek melodije ne bijaše pod nipošto zamršen, a mah (tempo) veoma spor; s toga mogahu i tinci izostati. Uz to ne bijaše ni ritmična ćut tako razvijena, i malo se na to obazirahu, da li se koji glas pomanje ili poviše održao, jer posvemašnji značaj pjesama onodobnih bijaše više recitativan. Istom pri izmaku XVI. vieka — kad Hektorovića već nije bilo — počeše rabiti mjere (takt) i tince, i to samo u temeljnih glasovih; u ostale dionice (Part, Stimme) uvadjahu se tinci tek u prvoj polovini XVII. vieka.

Sprieda postavljen ključ ⊨ u Hektorovićevu djelu svakako je tenorni ključ, premda se u obliku razlikuje od današnjega C-ključa (⊨ 𝄡); nu predstavljena ponizilica (♭) na trećoj praznini, to posve potvrdjuje.

Priemet (Transpositions-Scala) F-dur sasvim je na svom mjestu. Ova je sitnina (visina) primjerena najljepšoj vrsti mužkoga grla baritona.

Znak ⏦, koji se nalazi pri koncu svakoga crtovlja (Liniensystem), zove se kalauz (custos), a znači, da na početku sliedećega cr-

16 ◇ ♦ ♦ ♦ ♦
semibrevis, aminim, semiminima, fusa, semifusa.

tovlja uviek ista kajda biti ima, na kojoj crti ili praznini kalauz stoji. Stari su spisatelji ovaj znak zato rabili, kako će pjevači laglje i brže uzčitati slied kajda.

Ustavom (fermatom) 𝄐 nad njekojimi kajdami htjede Hektorović naznačiti, da glas onaj još jednom toliko dugo trajati ima.

Pošto smo Hektorovićeve aminime ◇ shvatili kano četvrtkajde a njegove semibrevise ◇ kano polukajde, to kajde označene ustavom odgovaraju posve našoj današnjoj cieloj kajdi.

Jerik (apostrof)' koji se uz gdjekoje kajde nalazi n. p.

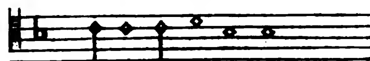


Si - ve - ri - ne

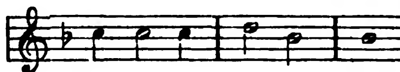
naznačuje, da se prestati t. j. odahnuti ima, a mi smo to malom stankom (pausom) naznačili. Takovih slučajeva, gdje se u sredini rieči prestaje, ima puno n naših narodnih, napose junačkih, popievkah. I u liturgičnom pojanju pravoslavne crkve taj je način u običaju; u osmoglasniku je da pače na mnogih mjestih propisan.

U drugom redku „bugarščice" ima iza rieči „divnoga" tri semibrevisa bez podpisanoga teksta. To se ne može nikako tako shvatiti, kano da posljednja slovka „divnoga" ima doći na sve tri kajde. jer za tri semibrevisa (u nas polukajde) nebi kod ovakova spora maha (tempa) dotjekao jedan odah; već mnijemo u suprot, da Hektorović htjede tim naznačiti, da se rieč „divnoga" ima ovdje opetovati

u izvoru: današnjimi kajdami pisano:



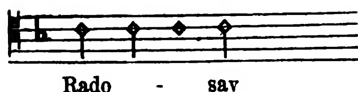
div-no-ga

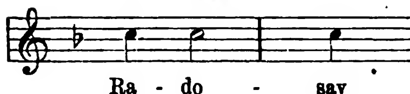


div - no - ga, div - no - ga

U trećem redku ima doduše sličan slučaj, t. j. sve po jednom semibrevisu manjka tekst; ali ovdje se ne može gore rečeno uporabiti, jer opetovanje pokrajne slovke kvarilo bi razumljivost teksta; već mislimo, da se ovdje ima podulje održati prvašnja polukajda koja je iste visine. Takvo se produženje može ili spojkom (ligatura, Bindebogen) ili piknjom označiti.

u izvoru: | današnjimi kajdami pisano:





Pripomenuti valja još, da u nekih stihovih koje kitice ima više stopa neg u drugih. Pri takovih slučajevih u narodnih pjesmah pretvara se polukajda u dvie četvrtinske kajde. Da ova pjesma ima manje kitica, ili da previše stopa dolazi uviek u istom stihu, to bismo mi bili ovaj prietvor u našom izradku naznačili; ali pošto nije jedno ni drugo, i pošto bi, označivajuć razne ove prietvore, pojka (melodija) nejasna bila, zato ovo ostavismo dotičnim pjevačem.

Po prvoj se pojci pjevaju dvie pjesme: „Nikolina“ i „Paškojeva“. Nikolina pjesma doduše nije prva, već „Paškojeva“; po tom bi se morala prva kitica Paškojeve pjesme staviti pod pojku; nu buduć da je u izdanju mletačkom Nikolina pjesma podpisana pod kajde, to smo i mi isto pridržali.

Obe su pjesme po svom značaju ženske. To svjedoči melodija sama; gusala, koje su za recitativne junačke pjesme neobhodno potrebne, ne spominje Hektorović nigdje, a ne odgovaraju ni naslovu „Ribanje i ribarsko prigovaranje“, kojim su nadpisane po svoj prilici samo zato, što ih je Hektorović ubrao s ustiju prostih ribara.

Obe su pjesme pravo blago za našu narodnu glasbu, i to sa više razloga. Prvo: ne ima ni najmanje dvojbe o njihovoj drevnosti. Drugo: način pojke svjedoči, da su Jugoslovjeni prije tri sto godina iste pomisli o glasbi imali kano i danas; a zato nam je pače milije što Hektorović ni je sam uglasbio (in Musik gesetzt) ove pjesme, nego od naroda prepisao.

Ako bi nam tko prigovorio, da ove pjesme sa današnjimi našimi narodnimi popievkami imaju malo šta zajedničkoga, to bismo odgovorili, da u tom obliku, kako su sačuvane, istinabog. ne imaju mnogo zajedničkoga; ali izmieni li se spori, tromi mah hitrijim mahom n. p. sa *Allegro vivace* t. j. sa mahom sriemskoga kola, to će nam se onda prikazati njihova jedinoličnost sa našimi narodnimi popievkami n. p.

Allegro vivace.

Glasov.

i t. d.

Ta se jednoličnost još bolje uviditi može, izkitimo li pojku onimi uresi, što tamburašem našim pri udaranju rabe; n. p.

Allegro vivace.

Glasovir.

Ne bi li te popievke omiljele uhu obćinstva, priredismo ih za glasovir i za mužki sbor (vidi u prilogu *c* i *d*).

Što se skladnje (harmonizacije) tiče, pripomenut nam je, da se niesmo sklada starih korala rimske kat. crkve držali, jerbo su u tih četverozvuci (septimovi akordi) kao barbarski sazvuci isto tako zabranjeni bili, kao što se dan danas zazire od šestozvuka u istoj njemačko-talijanskoj svjetskoj glasbi.

Budući su se pako u slovjenskom narodu još od pamtivieka četvero- petero- i šesterozvuci rabili, to se valjalo tih predavanjem sačuvanih slovjenskih sazvuka držati.

Mislimo, da to našoj narodnoj glasbi samo na čast služiti može, što je ona imala već pred više stotina godina tih sazvukova, koji su si u ostaloj evropejskoj glasbi tekar puno kašnje priznanje i valjanost stekli.

Prelazim na napjeve k „prikazanju", koji nam se niesu kao oni na narodne pjesme sačuvali u rukopisu, nego u predavanju (napjeve vidi u prilogu pod *e* br. 1—4).

Kad sam godine 1869. na put u Dalmaciju krenuo, upozorio me je gosp. akademik S. Ljubić, da su stanovnici otoka Hvara nekoč dramu Hektorovićevu „sveti Lovrinac" javno predstavljali, i da su prigodom predstave i pjevali.

Došavši na Hvar, bijaše mi najpreča briga za one osobe popitati, koje su kod predstave ovoga prikazivanja ili same sudjelovale ili si barem dotične popievke zapamtile. Poslije dugoga popitkivanja saznadoh, da su pjevači, koji su tada pjevali, većinom pomrli, budući da je već prije 37 godina drama posljednji put u Starom gradu javno predstavljana bila. Medjutim sam ipak tri osobe pronašao, koje se tih pjesama točno sjećahu, ma i ne bile glavom kod one predstave, ali su neposredno od onih ljudi naučile, koji su god. 1837. kod te predstave sudjelovali, naime provincial OO. Franjevaca Bona Gratian Maroević, zatim neki Bobojedić (Papafava) i onaj na cielom otoku obće poznati vješti vijalar (guslar) Jakov Dujmović.

Drama imadjaše, kako su me uvjeravali, samo četiri melodije, po kojih su svi ostali teksti pjevani. Ali bi ja prije mislio, da se je, ako baš ne ciela drama, to ipak veći joj dio pjevao. Bilo ili ne bilo tako, ja si dadoh te četiri pojke pojedince pjevati, to jest tako, da niesu nikad svi tri pjevači zajedno bili, a to za to, da saznadem u koliko su se pjevači jedan od drugoga glede izvorne melodije udaljili. Opazih, da svaki pjeva malo drugčije: jedan

upotrebljava samo glavne glasove, a drugi uz to pako i ukrase, jedan pjeva brzim a drugi polaganijim mahom, jedan pjeva sitnije, drugi krupnije — ali što se tiče pomaka glasova (Tonschritte) i karaktera melodije, svi se tri točno slagahu.

Pošto sam te četiri pojke na Hvaru ukajdio a kašnje ih jednu s drugom uzporedio i proučio, našao sam, da su one, koje mi je preč. provincial pjevao, najčišće i najizvornije; ali samo maha (tempo) njegova ne mogoh pridržati, buduć je o. Maroević mnogo brže pjevao, nego ona dva pučka pjevača. Ako se ja i nikako ne bi obazirao na spori mah starinskih popievaka, to bi ipak morao viditi iz pojke, koje je Hektorović sam ukajdio za „Ribanje", da se je držao više crkvenoga sloga; a i sadržaj teksta pokazuje da se te pjesme nekako svečano odpjevati imaju.

Očevidno je, da koncepcija tih popievaka u mnogom je nalik na one pjesme, koje je Hektorović sam ukajdio, te zaključujemo s toga, da Hektorović nije samo pazio na narodni piev, nego da je glasbu svojega naroda upravo i proučio bio.

Nadamo se, da će prijatelji slovjenske glasbe, kojim je do umjetnosti Slavena nešto stalo, ove uzvišeno-poetičke melodije dostojno cieniti i uvažiti; na ljude profana srca i gojitelje Offenbachiada ni u ovom ni u drugom slučaju ne računamo.

Pripomenuti mi je još, što su mi neka hvarska gospoda kazala, da je Hektorović za tu dramu cielu glasbu stvorio, naime da je uvod, zapremice i pratnju k popievkam napisao, i da će kajdovnik (partitura) ovaj gdjegod sačuvan biti. Kamo sreća, da naidemo na taj za narodnu našu glasbu vele znamenit rukopis!

U Zagrebu dne 26. svibnja 1874.

3.

IZDANJE,

UREDIO PROFESOR SEB. ŽEPIĆ.

Priredjujući djela Petra Hektorovića za tisak rabiše mi ova izdanja i rukopisi:

1) Prvo izdanje pod naslovom: Ribanye i ribarscho prigovaranye i razliche stvari ine sloxene po Petretu Hectorovichiu Hvaraninu. *In Venetia appresso Gioan Francesco Camotio. MDLXVIII.* Listova 54. U osmini. Ovo je izdanje veoma korektno i točno u pravopisu gledeć na *c*, *ć*, *č*, *s*, *š*, *z*, *ž*,

i *k*; u njem se nalazi sve osim „Odgovora N. Nalješkoviću (str. 69.) i „Prikazanja života sv. Lovrinca".

2) Drugo izdanje Mletačko od g. 1638., manje korektno od I. izdanja, koje sadržaje „Ribanje" i od razlikosti br. 2., 3. i 5. (str. 55., 63. i 65.).

3) Rukopis jugosl. akademije br. 646. (gl. „Stari pisci Hrvatski" knj. V. str. X.), iz kojega je izvadjen odgovor N. Nalješkoviću.

4) Rukopis jugosl. akademije od g. 1656. br. 1050, u kojem ima „Prikazanje života sv. Lovrinca". Iz njega se izgubilo stihova 1118—1612 t. j. okolo 28 str. Pravopis je u njem manje točan gledeć na navedena pod 1) pismena.

5) Rukopis iste akademije br. 1051., koji sadržaje osim inih prikazanja i „Prikazanje života s. Lovrinca". Taj je rukopis pisan po sudu vještaka u XVII. stoljetju. Slaže se mal ne sa svim s prijašnjim rukopisom izuzamši naputke za prikazivaoee, u kojih ima više razlika. Pravopis i ovoga rukopisa manjkav je u ozgor napomenutom pogledu. Ni u jednom ni u drugom rukopisu ne stoji zabilježeno, da je to „Prikazanje" sastavio P. Hektorović, nu jezik, slog i versifikacija, te pobožni duh Hektorovićev čini nam se da potvrdjuje podatak Šafařikov, da je to djelo poteklo od P. Hektorovića. Njekoji manje gladki stihovi, koji se amo tamo nalaze, i njeki odviše dugi (od 9 slovaka) imaju se po našem mnienju odbiti na nepomnju prepisivačâ, ili na samovoljna preinačivanja tobožnjih izpravljačâ. U tome mnienju utvrdjuje nas ta okolnost, da ima u rukopisu br. 1050. 8 priliepljenih listića od druge mladje ruke, nego li kojom je rukopis pisan, na kojih ima svega skupa 40 stihova namjesto prvotnih 58. Ove priljepke odliepismo te uzesmo u tekst stihove pod njimi od prve ruke. A njekoliko ovakovih priljepaka odliepilo se i izgubilo već prije, nego je nam došao u ruke taj rukopis. Onda potvrdjuje to mnienje fragmenat rukopisa (iz konca XVII. vieka), svojina akad. S. Ljubića, koji rukopis počimlje: „O Lovrinče, život shrani", a dočimlje stihovi: „Sutra ćete, plemeniti, od Lovrinca smrt viditi." Ovaj rukopis broji 1018 mjestimice i oštećenih stihova, kojih se veoma malo slaže s tekstom u rukopisih br. 1050 i 1051.

Na pokon dokazuje isto i priepis prof. S. Ljubića, obavljen nastojanjem istoga prof. po rukopisu svećenika Mulanovića rodom iz Staroga grada na Hvaru. Broj verasa u ovom rukopisu iznosi 1620., kojih se do 1000 od prilike slaže s našim ovim izdanjem ili doslovno ili barem po smislu. Iz njega stavljamo ovamo nje-

koliko verasa, koje kano korektiv njekojim manje gladkim versom ovoga izdanja, a koje na dokaz, kako se je „Prikazivanje života s. Lovrinca“ samovoljno preinačivalo i preradjivalo.

77. O nadbaru slavni kneže. 91. Ali u svakih naših dili'. 93. Pri početku koje stvari. 110. Nemoj stati tu za mani. 118. Zapovid me taka steže. 135.—136. Da kršćane sve proklete, ti zatareš s moću svete snage tvoje . . . . . . 157.—158. Ja ću prija smrt prijati, neg Isusa zatajati. 170. Koji Isusa slidiš viru. 173. Ti nas paziš i ogledaš. 178. Ni kriposti u naših dili'. 186. Duše vaše će kripiti. 190. I· u trudnim mukam radost. 197.—198. Nastojniče moj vlastiti, rimskoj kruni stanoviti. 206. Boge naše pogrdjuje. 228. A kršćansku viru zataj. 233.—234. Ki no nebo, zemlju s rukom vlada svojom svemogućom. 252.—253. I na silu vi učinite, da prid Martu tamljan stavi. 257.—258. U tamnicu zatvorite brez milošće te mahnite. 281.—282. Klanjate se bogom lažnim, gluhim, slipim, nimim, praznim. 303.—304. Po njem sinci Isusovi, mi smo prišli na svit ovi. 307. A pustite idole lažne. 384. Prijat ćemo sto za jedno. 407. I ako ćeš krst prijati. 409.—410. Biti hoće sada zdrava od bolesti tvoja glava. 472. Prosti meni sve tamnosti. 474. Od očiju mene ozdravi. 493.—494. Jove, Marte i bogi ostali odavna sù svi propali. 497. Blažen oni, koji može. 513.—514. I ostala braćo moja, ki su družba sada tvoja. 540. Crkvenoga dil od blaga. 549. S njegovima učenici. 562. I da živeš pak u miru. 577.—578. I s njim hince one proklete, za da Marti dim posvete. 589. Slipi, nimi, prazni gluhi. 607.—608. Od svih bogov proklet budi, utvrdnuti starče hudi. 626.—627. Razoril je papa Sisto, ne znam kako, ni s kim dilom. 640. Ne staj sada u ovo misto. 645. Premahniti hudi starče! 688. Vele virna slugu tvoga. 697. Kako tebi tako i svime. 728. Pape Sista i crkveno. 751.—752. Al pri hoću nastojati, da to blago on povrati. 755. Vi popovi sad je vrime. 763.—764. Za da od Sista vire hude ni simena već ne bude. 774. Po kem dobra sva nam plove. 776. Ni zaludne naše smihe. 780. I k njoj mnozi naši biže. 788. Hti da služi mnoštvo svako. 791. A cesara s njimi gledaj. 813. Nastojniče, ufati ga. 817. Usiluj ga poton toga. 830. U tamnicu ga postavi. 870. Od ovoga ničtar manje. 874. Truda, boli i jauke. 882. Ostavite druge misli. 905.—906. Ćuh došastje ne znam koga sluge boga jedinoga. 917.—918. Za koga ću smrt prijati, pri nego ga zatajati. 953.—954. Volja moja vazda je bila štovat Krsta božja sina. 966. Pripravno je na kršćenje. 971.—972. Otca, sina i svetoga duha boga jedinoga. 1007. Svi-

toval bi ja sad tebe. 1014. Da ćeš pušćen bit u miru. 1021. On ti blago očituje. 1037. Svim od moje obitili. 1050. I kršćenje sveto primi. 1059.—1060. Koji nebo, zemlju i svaka stvori, i dobra svakojaka. 1068. I od grihov se očistimo. 1082. Ubignimo od vičnje tuge. 1087. Moju obitil ja veseo. 1092. Tvoje sluge i kršćani. 1121. Po njegovoj bo milosti. 1126. Ni njoj zledi učiniti. 1138. Usliši me za tve ime. 1174. Ti tvoj Isus bog propeti. 1178. Kako gubiš tvoju mladost? 1253.—1254. Njemu slave, časti i dike, i poštenje po sve vike. 1258. Koji ričju stvori svit ov. 1283. Ufatite hinca ovoga. 1292. Naše boge još psovati. 1317.—1318. Veća kruna biće moja, a vikovnja muka tvoja. 1323. Da njim krune ovake damo. 1326. U stanja su jur blažena. 1361. Jes' li vidil, pse pakleni. 1367. On se s nami porugljuje. 1371. Plašti mnogo raželežene. 1373.—1374. Neka one sada njega natisnuta (!) stople svega. 1377. Postinula ti je glava. 1397. U ime boga daj mi muke. 1401.—1402. S lopatima (!) sada svuda iskršite njegova uda. 1421. Ki me k tebi šalje i reče. 1447. Tvoja sveta sada milost. 1516. I rane mu izličuje. 1521.—1522. Jest, ki vlada svit s božanstvom, kega virnih služi množtvo. 1561. Tako smaman ne znaš koga. 1572. I od vražje kužne ruke. 1576. Jer se vira naša zori. 1579. Da se ostali po njem sviste. 1592. Stari život, zla činjenja. 1595.—1596. Moj duh, koji stvori čudno, i za koga umri trudno. 1615.—1616. U kih imah vire veće, ti mi sada obrnu pleće. 1669.—1670. Obitilih (!) njega sada činih vezat ruke zada. 1681.—1682. Videć sada ovih ludih, ki će odmamit mnogo ljudih. 1704. Dive, žene, udovice. 1729.—1730. Isukrste, koga prave časte dive u rajske slave. 1771.—1772. U kem gradu, od kih ljudi izašal si mladče ludi? 1780. Od ditinstva poznan s bogom. 1799. Mučite ga noćasnu noć. 1806. Makrian šalje, dragi brate. 1815. Kemu obrati duše mnoge. 1827.—1828. Da bi ovi idoli zali, s strašnim triskom doli pali. 1829. Mladca ovoga sveta vira. 1847.—1848. Plokleo te Marte i Jove, na teb' izlil sve otrove. 1855. Tebe s silom prignut mniaše. 1870. Prija nego vas izgori. 1885—1888. Ki za isto već ne mogu mučit ove krive bogu. Jeda od vas ki zna koga vrlo ljuta manigolda? 1900. U svem dobru svejer spravna. 1905. Razdrit, višat ili peći. 1912. I barništve suhe i snop. 1917. Hoću, i ako nejtit budeš. 1920. Neg se na križ da propeti. 1922. U čem godir tebe pomoć. 1925.—1927. Ovako se radit učte, ter drugačje ljude mučte. Za man jaspre te primite. 1932. Nek se od svoga boga odreče. 1936. Mećuć niki zakon novi. 1939.—1940.

A Isusa propetoga da viruju kako boga. 1967. A tebi će jošće u vike. 1976. Ke će biti nami u vike? 1981.—1982. Koliko me tva žerava žeže, ali muka dava? 1990. Al žerave sva užganja. 1992. Ti tvoj Isus u tih trudih. 2017. A sve muke i ove trude. 2032. Gdi 'e življenje brez strahosti. 2035. Znaj u isto, don Justine. 2040. Kako lotru i zločincu. 2044. K gratikulam i sažgati. 2047. Deh pojdimo sada onamo. 2050. Ki su glasi to tužbeni! 2055.—2056. Na ovi svit, ki tamnosti jest pun, smrada i žalosti? 2060. Što je treba, donesite. 2070. Prijatelja boga moga. 2071.—2073. Po zapovid Valeriana a po ruke Makriana. 2094. S gradikule t' imam sneti! 2102. On kršćanom čast i dika. 2105. On neznana svaka znaše. 2108. I na dobro svih nutkaše. 2177. Zali život odvržite.

HANIBAL LUCIĆ.

1.

ŽIVOT,

NAPISAO DR. FR. RAČKI.

Tri su u našem narodu odlične obitelji bile, koje su ovo ime nosile i u našoj se poviesti proslavile: u Dubrovniku, na Hvaru i u Trogiru. Spomen dubrovačkih Lucića sačuvala nam se u odlomku iz XII vieka, gdje se medju dubrovačkimi gradjani navodi „дѹмь матѣо Лѹчикь“.[1] Hvarski Lucići, kano i srodnici njihovi Piretići, Nikolići (Nicolini) i Slavogosti, polazeći svi od četvero braće tih imena, imadu svoj korjen u prastarom hvarskom plemićkom rodu Jivića, iz kojega se po povelji kralja Bele IV. od 1242 godine hvarski i brački župan birao. Ovaj je dakle rod bio odličan na Hvaru već prema polovici XIII vieka. One četiri grane toga roda razširile su se tečajem vremena u više obitelji; tako Piretići u Jakšiće, Hektoroviće i Barbiće, isto Lucići u Balše, Stanoeviće (Anzoli), Dobroslaviće (Bonini), Berislaviće i Paladiniće, isto Nikolići u Dujmičiće, napokon Slavogosti u Županiće (poslije Vidali), Gazaroviće i Gottifrede. Svim ovim obiteljim bješe koren u onom Ivi i u njegovih sinovih: Piretu (Pire, Petar), Nikoli, Luki i Slavogostu; tè su potekle od njih obitelji na zajedinstvo sjećali i grbovi, budući su one imale četiri grba prema tomu, kako su polazile od jedne onih grana. Piretići imali su u grbu u štitu bika, Nikolići lava, Lucići orla, Slavogosti dva zmaja. Iz ovih se obitelji sastajalo starodavno plemstvo hvarsko, imajuće svu vlast u svojih rukuh, tè je još polovicom XIV vieka smio se hvarski župan birati samo „de una de illis quatuor domibus illorum nobilium“.[2]

Prema tomu pripadao je naš Hanibal Lucić staromu hvarskomu plemstvu, tè bijaše Petru Hektoroviću u rodu preko Luke Jivića, Piretova brata, od koga su Hektorovići polazili. Hanibal bješe stariji su-

---

[1] Miklošić: Monum. serb. nr. XI. Piše se sada Лоуцикь sada Лоучикь.

[2] V. Giac. Boglić: Studi storici sull' isola di Lesina. Zara 1878. I, 106 seq.

vremenik Petru; ali o godini, koje se rodi, ne znamo ništa; nù svakako imao se roditi za prvih trih desetina druge polovice XV stoljeća.[3] Kano potomak vlasteoske obitelji obaštinio je Hanibal dobra ne samo u starom i novom Hvaru nego i na bližnjem otoku Visu.[4] On se je poput ostalih hvarskih plemića bavio ponajviše obradjivanjem svoje baštine i utjecao u javne poslove svojega zavičaja, tè samo zlo tumačena izreka njegova[5] dade povoda tvrdnji, da je on mornarom bio.

Lucići navode se[6] prvi izmedju onih 38 obitelji otoka Hvara, iz kojih su se članovi veloga vieća uzimali, što no je sav otok zastupalo. U velom vieću dugo su sami plemići sjedili; s toga bi ono takodjer „consilium nobilium" prozvano. Pà ovolika vlast, pribrana u rukuh plemstva, ni je bila od posljednjih uzroka neprestanu trvenju izmedju pučana i plemića na Hvaru, o kojem sačuvale su se viesti u spomenicih XV i XVI vieka. Vatra razdora, koja je na njeko vrieme utišana bila, buknu u vrieme našega Hanibala Lucića. Nasilje naime, koje šest plemića kušalo dne 23 svibnja 1510 izvesti na jednoj pučkoj djevojci u starom Hvaru (Starom gradu), izazva ustanak proti plemstvu, koje je prisiljeno bilo prihvatiti zaključak: „da u vieće primani budu plemići i pučani, i da obćinskim teretom budu plemići ujedno s pukom podvrženi." Nù mletačka vlada, oslanjajući svoju vlast o plemstvu, uze ga u svoju zaštitu. Izaslanik njezin Ivan Navagiero kazni njeke od buntovnika; ostale pako izmiri s plemstvom. Još je strožije postupao njegov nasljednik Sebastian Justiniani proti puku a na korist plemstva, dok ne bude puk prisiljen dne 5 rujna 1512 pristati na mir te obvezati se, „da će mletačkomu vieću vjeran biti, poglavarstvu pokoran, položiti oružje podignuto na plemstvo, pà nikada više na nj ga nedizati, naprotiv mržnjom i oružjem proganjati početnike i poglavice gradjanskoga razdora". Nù taj mir nije dugo trajao, jer plemstvo, videć se zaštićena mletačkom silom, ne samo ni je s pukom dielilo vlasti nego ga sada još bez-

---

[3] Uzima se, da se Lucić rodi okô g. 1480; prem se ne ima nikakova dokaza.

[4] Vidi str. 268.

[5] Ondje str. 270 piše na ime prijatelju Jerolimu Martinčiću u Spljet: „Zatvoren tamo tja (u Spljetu) ne čuješ u kutu, mornarom kako ja koji sam na putu" t. j. ti nisi u takovoj prilici čuti viesti o turskoj navali na otok Rod, kano ja, koji stanujem na otoku, na koj dolaze brodovi iz onih strana; dočim su se oni uklanjali Spljetu, izloženu turskim nasrtajem.

[6] Vidi sprieda na str. IV.

obzirnije gnjelo. Dne 1 kol. 1514 iznovice dignu se buna na Hvaru: do 28 plemića bi izsječeno. Novi izaslanik mletački Vinko Capello, došavši dne 15 rujna u novi Hvaru (Lesina) sa 15 galija, dade 16. listopada 20 pučana objesiti, prem bi po mnienju Vinka Malipiera bio imao kazniti i plemiće, pà tako poremećeni mir oružjem i strogosti povrati.[7]

Prigodom ovih buna na otoku Hvaru plemstvo je mnogo trpjelo na životu i imetku. Umah u početku ustanka bjehu mu kuće popljaćkane, poharane i mnoge popaljene, vinogradi oštećeni itd. tako da su mnogi utekli na Brač, Vis i druge otoke, ili u Mletke, kano da pred Turci bježe. Pà i kašnje, na ime poslije 1514 godine, vladala je na Hvaru velika nesigurnost. Neki Nikola iz Hvara porobio je sa svojom razbojničkom četom preko 60 plemićkih kuća; dok ne bi u listopadu 1520 god. obješen.[8] Niti naš H. Lucić ni je poštedjen bio, tako da je imao dosta troška i posla, dok si je podignuo „stan, razrušen ki je bil malo ne sa svima od množtva, koje dil razbora nę ima“, i dok si je ponovio i nasadio „zgibla vinišća“.[9]

Odavle ni je čudo, što je hvarsko plemstvo razjareno bilo proti puku, i ono pače, koje je svoj zavičaj ljubilo. Tako nalazimo Marina Hektorovića, Petrova otca, na čelu plemstva, da zastupa njegova prava i odbije zahtjeve pučana.[10] A taj razdor izmedju dvaju razreda jednoga naroda imao je i tu posljedicu, da se plemstvo uticalo u zaštitu mletačke vlade, koja ga branila; što je vlast tudjina samo učvrstilo. Ovakovimi osjećaji, polazećimi iz stališkoga položaja, bješe i naš H. Lucić nadahnut. Ovi se osjećaji njegovi zrcale osobito u onih slavospjevih, posvećenih zastupnikom mletačke vlade na Hvaru i u Dalmaciji. Lucić slavi mletačke knezove i proveditüre Viktora Dieda i Matu Maripietra, jer je prvi Hvaru „život i mir dao“, a drugi uveo toliku „pravdu i mudrost“, da tolikih ni je predje nikada bilo (str. 295). Za Markantonia Mulle bješe mu Dalmacija toli sretna, da „se u radosti smijala i pjevala“ (str. 297); prem je uprava tada s nutrnjih razdora i s vanjskih provala krvarila. Mislim pače, da se ne ću prevariti, reknem li, da je plemićki osjećaj velikim dielom nadahnuo Lu-

---

[7] Glavni izvor za tu bunu jest Marin Sanuto: Arkiv za jugosl. poviest VI, 344 i slied. Nacrtao S. Ljubić: Pregled hrvatske poviesti. Str. 167—171.

[8] Arkiv VIII, 87.

[9] V. poslanicu na str. 268.

[10] Arkiv VI, 352.

ciću onu pjesmu „u pohvalu grada Dubrovnika". Ova plemićka obćina bijaše mu uzorom i s toga, što u njoj „i sud daju plemeniti i čast, i na sag sidaju i svu imaju vlast; ostaloga puka, kako se pristoji, svaka vrst i ruka u posluh sva stoji" (str. 262).

Ovi osjećaji183 stališki niesu ipak u našem H. Luciću potamnjeli sviesti narodne, koja se u ono doba izražavala glavno u ljubavi prama hrvatskomu jeziku i hrvatskoj književnosti. Ova je ljubav upravo u hvarskom plemstvu najviše plamtila. Spljet, Hvar i Dubrovnik bjehu ona tri ognjišta, na kojih je od polovice XV vieka stala gorjeti vatra narodne prosvjete, koja je polagano ogrijala sav narod naš na obali Adrije. U Spljetu Marko Marulić, Jerolim Martinčić i Nikola Matulić, u Dubrovniku Šiško Menčetić, Gjore Držić i Mavro Vetranić, na Hvaru Frane Božičević, Hanibal Lucić, Jerko i mladji mu brat Hortenzij Brtučević, Mikša Pelegrinović i Petar Hektorović vodili su kolo u tom natjecaju na književnom poprištu narodnom. Svi ovi bjehu si do nekle suvremenici, oduševljeni istom težnjom za preporodjajem naroda, a veći dio vezan duševnim prijateljstva vezom. Kano što je naš Hanibal Lucić Dubrovniku, tako je nješto kasnije M. Vetranić „vlasteostvu hvarskomu" u slavu pjevao.[11] On osobito hvali u hvarskoj vlasteli, što „u vrieme u svako pjesance skladaju; a pjesni prislatke, koje se tuj plode, nada sve oblake do zviezde prohode; Kastalja prislatka er pri vas izvira, gdi se slados rajska u pjesni razbira; ter gdje se taj čuje u Hvaru rajska slas, velmi se raduje slovinjski kotar vas; i ostale države našega jezika u Hvaru sve prave da je vriednos velika".

Stariji drugovi H. Lucića bjehu Jerolim Martinčić, Nikola Matulić i Frane Božičević, a mladji oba Brtučevića i Petar Hektorović. Lucić je osobito Martinčića i Božićevića cienio, kano što su oba mnogo držali do njegova pjesničtva. Luciću je Božičević bio „svim ostalim na prida pisnikom"; Božičević je pako sa svoje strane sastavio Luciću u pohvalu „pisan", kojom se ov veoma nasladjivao: „ter opet i opet teku k njoj i hitim, da moj sluh i pamet svršeno nasitim" (str. 282). Martinčić, koga je već Marulić slavio, bijaše osobito vješt pjesnik latinski, ali je i hrvatske pjesme skladao. On, „svakojacih kriposnih pun naukov", bijaše „davnjeni prijatelj" Luciću, koj je njegovu naglu smrt pjesmom (str. 292) oplakao, nazirući u tom gubitku, da se Splićanom „najsvitlija

[11] Stari pisci III, 205.

svića ugasi". Martinčić i Lucić stajali su u neprekidnom prijateljskom i književnom obćenju. Lucić se veselio, kada bi od svojega spljetskoga prijatelja knjigu primio: „jer mi se uzamni, kad s njom uzbesidih, ti da si pri meni i da te prem vidih" (str. 266). A još se više nasladjivao pjesmami svojega prijatelja, „s kih će mu slavno bit ime" (str. 275). S druge strane Martinčić je svoga hvarskoga prijatelja nagovarao, da nad svojimi plodovi uma „ne drži stražu, ni krati da se van pokažu". Kada je Lucić sastao se s prijateljem u Spljetu, bodrio ga on „uzdvižući pisni i skladanja, koliko izući pisnivac da sam ja" (str. 277). Pà je Lucić sbilja slao u ruke svojemu drugu svoje pjesme ne samo „za zaklad i za spomenu velike prijazni", nego i ostavljajući mu, da jih pregleda, i „ako bi u čemu lihale, priureši i prinačini" (str. 186). On je pače toliko cienio vještinu Martinčića, koj je bio „mnogo scinjen ne samo meu splitskimi mišćani da i meu tujimi", da bi mu ostavio glede priposlane mu pjesni na volju: „ako od valje ciniš ju ke godi, izvedi ju dalje i pusti da hodi; znam dobro tvoju ćud i viran kako si, li ne daj, da ti sud prijazan zanosi". (str. 278). Treći u toj družbi stao je Jere Brtučević, kum Martinčićev i zemljak Lucićev. Bijaše dostojan, da se „umom ponosi i gizda", tè „il poje il piše, jak sokol od gnjizda neg lita to više". (str. 277). I Petar Hektorović, koj je tada u cvatućoj dobi stajao, bijaše već onda dobro vidjen u ovoj družbi. Martinčić pozdravi Petra preko Lucića; ovaj pako vrati mu odzdrav s uvjeravanjem mladoga Hektorovića, da je „vaskolik" Martinčićev (str. 173). Mnogo je Lucić cienio takodjer Nikolu Matulića, kojega su mu pjesme bile tako mile, da su mu se pričinjale „gladje" od Omirovih i Virgilijevih; pà da će s toga od pjesnika jim „slava bit Splitu i glas neizmirni" (str. 284). Odavle mnio je Lucić, da „po pravom sudu ni je dostojan, da bude upisan u pisan" ovoga prijatelja svoga.

Lucić bijaše vidjen drug ne samo ovim i drugim hrvatskim književnikom svoje dobe nego i inim prijateljem naše knjige. Ovamo spadao je Franjo Paladinić, hvarski vlastelin, koj je Lucića svojim „prijaznivim, zalihim počitanjem mnogo tvrdo obvezao", i do kojega je suda pjesnik mnogo držao. Ovamo spadao je i drugi hvarski vlastelin Petar Golubinić, bivši god. 1525 sudac hvarski, kojega je smrt Lucić pjesmom oplakao, (str. 291). A u tom se kolu osobito iztiče liepa Trogiranka, Milica kći Jerolima Koriolanovića, od plemenite kuće Cipika. Ona se slavila ne samo

rodom, koj si bio velikih zasluga za crkvu i državu stekao, nego i ljubavi prama nauci i knjizi: „Ne more — tako pjeva Lucić — na svitu nitkor da procini, koli darovitu Palas te učini, koja ti darova još ovo, da umiš čtiti i do slova čteći da razumiš, i da si knjižnija od žen, ke su dosli i ke biše prija i ke će bit posli". Uz ostala liepa svojstva, osobito ona uzorne domaćice i vješte vezilje, iztiče se njezin krasan glas i govor (str. 288—90).

Od javnih dogodjaja one dobe Lucića je naravno najviše zanimala krvava borba kršćanskoga svieta, osobito našega naroda s Turci. U vrieme Lucića turska je sila pod nasljednici Muhameda II († 1481), zavojevatelja Carigrada, pod Bajesidom II, Selimom I i Sulejmanom I silno rasla. Pogibelj, kojom bi Evropa odanle izložena, dobro je naš Lucić u svojoj zabiti shvaćao: „Carigrad, ki priti, da rimska ka biše, silu će naditi i vele pojt više; njegov je vas okol istočnoga svita, za drugu jure pol zapada pohita". Pà bojeći se pjesnik za kršćanski sviet uzkliknu: „Bože, ti pokrati njemu silu i moć; ali ga obrati i k tebi čini doć; inako krstjane, ja ne znam, svi bi li, od jedne stav strane, njemu odolili; a kako će moći, jedan jih ne dajuć drugomu pomoći, neg li ga izdajuć?" (str. 263). Europa dakle mogla se spasiti, ili da se moć Turčina oslabi ili da se on pokrsti. Kako se Lucić zanimao, da dozna za svaku mienu u toj borbi, razabire se iz njegove prve poslanice pisane prijatelju Jerku Martinčiću, u kojoj doglasuje mu što je dočuo kroz brodove o obsjedanju otoka Roda, pod kojega je sultan Sulejman I dne 28 srpnja 1522 doplovio velikom silom (str. 270—3). Opis obsjedanja je zanimiv, osobito ako se prispodobi s inimi izvori[12]. Ni je čudo, što je Lucić pazio sa Hvara na kretanje Turaka; tà oni su ne samo velik dio Dalmacije jurve osvojili bili, nego su i more i bližnje otoke svojimi ladjami uznemirivali. U jeseni god. 1520 došle su ove pod Vis[13]; tè se i mletačka vlada dala po svojih organih, imenito providuru hvarskom, točno izvješćivati.

Ove spoljašnje okolnosti, u kojih je Lucić svoj viek sprovodio, razsvjetljuju dosta jasno i njegove umne plodove. On je za rana posvetio vili dio svojega vremena i truda. Prvenci bjehu mu ljubezne pjesme i prievod Ovidove heroide: Pariž Jeleni. Posljednja pjesma dodje Luciću „na ruku", kada se u vrieme kuge, koja je

[12] Hammer: Geschichte des osman. Reiches II, 27—33.

[13] Marino Sanuto. Arkiv VIII, 87.

god. 1519 zaredila bila[14], „u kući stojeći zatvoren", pretraživao pisma, „koja bihu u zapušćene strane nepomnjivo zavržena". Ovaj trud ide u ona „davnjena od pisni našega jezika skladanja", koja je pjesnik bio „malo ne sva odvrgao" (str. 185). I one „pisni ljuvene" složio je Lucić u svojoj mladosti[15], a bješe nadahnute mu ljubavju pram gospoji, o kojoj veli: „I evo ne vim reć, oda dva taj dobra: ali si lipa već, al umna i dobra?" (str. 209). Nù dočim je pjesnik on prievod već god. 1519 preko svojega prijatelja Jeronima Martinčića u sviet odpravio, „pisni ljuvene" kano da je pridržao, dodavši jim na kraju zaglavak, u kojem jih odbija na račun svoje mladjahne zanešenosti, kada ni je još znao, „svitovna da je slas kako san, ki laže i biga u oni čas, u ki se prikaže" (str. 222). Ove indi dvie radnje idu u početak XVI, ako ne na kraj XV vieka. Poslanice svojim prijateljem, imenito Jerolimu Martinčiću, Franji Božićeviću, Nikoli Matuliću i Mili Jeronima Koriolanovića skladane su u različito doba. Za prvu poslanicu na J. Martinčića znade se iz sadržine njezine, da je bila sastavljena u vrieme obsjednuća otoka Roda, i to prije nego li je na Hvar doprô glas, da se predao neprijatelju, što se pod konac prosinca 1522 god. dogodilo. Pred tiem sastavljena bi pjesma „od božićne noći", priposlana takodjer onomu drugu svojemu (str. 278—282). A i pjesma „u pohvalu grada Dubrovnika" (str. 261—5) ide u ono predjašnje doba Lucićeva pjesnikovanja.

Borba izmedju kršćanskoga i muhamedanskoga svieta, u kojoj je našemu narodu znatna uloga dopala bila, dade Luciću gradju za glavno mu djelce, za dramu „Robinju". Ova je drama prva narodna, starija bar ni je nam se ni jedna sačuvala. Pjesnik je tuj uhvatio prigodu, da proslavi neke hrvatske junake u onoj borbi i da iztakne zasluge grada Dubrovnika, osobito njegovo gostoljubje naprama svakomu, koj u nevolji potraži u njem utočište. Ali, koliko se i je tada vodila borba izmedju našega naroda i turstva, ne nalazimo u toj drami one oprjeke izmedju ova dva življa, predstavljajuća dva protivna načela, kàko bi se u prvi čas izčekivalo[16]. Lucić je ovo djelo svoje pustio izaći „na dvor" potaknut Franom Paladinićem, pokle je ovaj obećao, da će mu biti „zaplećje i straža" (str. 225).

---

[14] Ibid. p. 63.

[15] Na str. 206, pj. 9: „Od kada se zamota ma mladost, gospoje."

[16] Lr. A. Pavić: Historija dubrovačke drame str. 22.

Misli, koje su u Lucićevih djelih izražene, pokazuju, da je on bio muž svestrano izobražen. Tako iz pjesme „od božićne noći“ proviruje poznavanje onodobne bogoslovije; u prvoj poslanici prijatelju J. Martinčiću iztiču se nagovještanja astronomička i astrologička (str. 269); a znanje grčke i rimske mitologije, koje se tadanjim humanismom razobćilo, očituje se u svih pjesmah. Gdje si je Lucić ove raznolike nauke usvojio, ni je nam poznato; mislimo ipak, da ondje gdje su jih ostali zemljaci njegovi crpali, na ime nješto u samom zavičaju a nješto u Italiji. Suvremenik i sugradjanin Lucićev Vicko Priboević mogao se je god. 1525 pohvaliti riečmi: „nec Dalmatis, quamvis bellorum semper fuerunt studiosissimi, dulcia defuerunt litteraria oblectamenta, quum famosissimos litterarum cultores hoc solum edat.“

Godina, koje se Lucić s ovoga svieta prestavio, nije točno poznata; ali sudeći po sonetih u čast Matiji Maripetru, koj je god. 153¾ bio knezom i predurom hvarskim, onda Mark-Antunu Mulli koj je god. 1535 upravljao Dalmacijom, preminuo je naš pjesnik tek iza ove godine.

Lucić bijaše još za života ugledan u svojoj domovini. Pomenuti V. Priboević stavlja ga u red Dalmatinaca, koji su početkom XVI vieka bili „magni nominis viri“. Njegove pjesme štovali su najugledniji sugradjani njegovi, kojih smo neke jurve spomenuli. Suvremenik mu mladji „arhipop i kanonik, vlastelin hvarski Nikola Gazarović“ sastavio je „u pohvalu gospodina Anibala“ ovu pjesmicu:[17]

Naredne pisni rad dostojnu pohvalu
   vazda daj naš ov grad mudromu Anibalu;
njega da ne umiru kriposti i dike
   do kolu izviru vode, teku rike;
nebesa do kolu jest mejaš i mire,
   njega glas do tolu vik da se prostire.
On nigdar ne umire, ki dobro živeći
   grihu se opire, kriposti slideći.

Lucićeva drama izazva drugu pjesan „u pohvalu pisnika“:[18]

---

[17] Ona je tiskana na l. 45. b. I mlet. izdanja god. 1556. Nadpis: „Pisni poćtovanoga gospodina dom Nikule Gazarovića, arhipopa i kanonika, vlastelina hvarskoga, u pohvalu gospodina Anibala“.

[18] Tiskana ondje l. 45. a.

Mlada robinjica čim gorko plakaše
  vidih, da vam lica suze oplakaše;
a sada, od kolu ona se veseli,
  vidim ja, od tolu svi da ste veseli.
Nut kako more svih hitro da savrući,
  i na plač i na smih pisnivac ižući.
Za to čast i scinu i slavu i hvalu
  s Hvara vlastelinu dajte Anibalu,
ki mudro satvori tuj pisan i složî,
  svak tako govori, tko pravo razloži.

Od Lucićeva poroda poznat nam je sin njegov imenom Antun, oženjen Lucijom, unukom Petra Hektorovića. Štovatelj njegov dr. Vanetti proslavi njegove krieposti, osobito milosrdje prama ubogim, posebnim sonetom, koj je bio dne 9 veljače 1561 poslao Petru Hektoroviću na razsudjenje (str. 176 slied.) Antun bijaše prijatelj nauke i našega pjesničtva, tè je djela svojega otca Hanibala iznio na svjetlo u Mletcih, tiem jih pako narodu sačuvao.

2.

IZDANJE,

UREDIO PROFESOR SEB. ŽEPIĆ.

Pripravljajući za štampu djela Hanibala Lucića služiše mi:

1) prvo izdanje pod naslovom: Scladanya izvarsnich pisan razlicich poctovanoga gospodina Hanibala Lucia, vlastelina Hvarschoga, choye cini stampati u Bnecich sin gnegov Antoni nachon tissuchia i pet sat i pedeset i sest godisch od poroyenya slavnoga spasiteglia nasega Isucharsta na deset miseca zugna. *In Venetia per Francesco Marcolini MDLVI.* Listova 67. U četvrtini, koje je g. V. Gaj za priredjenje ovoga izdanja blagovoljno na porabu ustupio; ono je veoma korektno i dosta točno u pravopisu gledeć na *c*, *ć*, *č*, *s*, *š*, *z*, *ž* i *k*.

2) drugo izdanje Mletačko pod naslovom: Robigna gospodina Anibala Lucia Harvaschoga (*n.* Hvarschoga) vlastelina. *In Venetia* MDCXXXVIII. *Appresso Marco Ginammi*, str. 103. U osmini, puno štamparskih pogrešaka. U tom izdanju manjka

stihova od pisni ljuvenih počamši od pj. 7. st. 19. do pj. 10. st. 32. (str. 205—208.) Osim toga ne ima u njem posvete J. Martinčiću (str. 185.)

3) Izdanje zagrebačko od god. 1847. priredjeno prof. A. Mažuranićem.

4) Za „pisan ljuvenu" 12. (str. 209) i rukopis jugosl. akademije br. 545. iz II. polovice XVII. stoljetja.

Pravopis ovoga rukopisa mnogo je manje točan gledeć na navedena ozgor pismena negoli u I. izdanju Mletačkom.

Dodati jošte imam, da se nalazi u I. izdanju Mletačkom na kraju knjige kazalo iliti index izražen ovimi riečmi: „Po načinu da se iznahode iste pisni, koje su u ovik (= ovih) knjigah". Onda sliedi početak od svake pjesni (ili posvete), dodavši mu broj lista, na kojem se nalazi.

PETAR HEKTOROVIĆ.

RIBAN'JE I RIBARSKO PRIGOVARAN'JE.

Gospodinu Hieronimu Brtučeviću,

vitezu postovanomu, vlastelinu Hvarskomu,

Petre Hektorović

ova ribarska prigovaran'ja za milošću i za razgovor šalje.

Prvi dan.

Viteže naredni Brtučeviću moj,
svim ljubki i medni, ki znaju razum tvoj,
koji nas svih brani u potribe naše,
i brez ckvrni hrani kako zlate čaše;
koji nas svih kruni po mnoga zlamen'ja,
kojim smo pripuni svakoga počten'ja:
najdoh cteć lipu stvar, gdi mudri govore:
brez izmine ništar dugo stat ne more,
i mnoga trujan'ja, koja su opora,
da budu skončan'ja ljudem do umora;
i da je stvar prudna, tko će ured ne sahnut,
uzmaknuvši trudna težan'ja, oddahnut;
ka škodu donose kipu i živin'ju,
i kriposti kose, svisti i umin'ju.
I za to još pišu: za trudom daj pokoj,
tko ne će na prišu skratiti život svoj.
Odlučih toga rad minutih ovih dan,
pušćavši sve nazad, kud godi pojti van;
zide ostavivši, meštre i težake,

A = *Izdanje mletačko od g. 1568.*
B = „ „ „ „ *1638.*
U *posveti* postovanomu *A i B*; *cf. v.* 1161., 1292. i *kašnje* počtovanomu Mikši.
7. cteć *A* i *B*; *cf. v.* 1220 i 1680.

brašno pripravivši i potribe svake.
Videć se zapleten u stvari primile,
i čudno umeten povoljno brez sile;
kih nisam nigdar sit, ni u san, ni bdeći,
mirniji moguć bit, manje se trudeći
na Tvrdalju momu, koji me posvoji,
ki, pravim svakomu, čudno me opoji;
kim budué savezan, kad njega napravljam,
i grad i grajski stan vele krat ostavljam,
i sve priatelje (toli je on jaki),
š njimi roditelje i razgovor svaki.
Bud da ki ga vide, toli jim drag bude,
kad u njem poside, tomu se ne čude;
neg li budu pravit, ni u tom grihote,
svaka taj ostavit rad ove lipote;
u kom svaki trud moj toliko me slaja,
da mi srcu pokoj to veći poraja.
A sve, ča se čini, na božju jest slavu,
na pomoć općini, meni na zabavu;
na utihu mojih, koji će za mnom bit,
jer je pravo svojih pomagat i ljubit.
Li ne hteć u meni skratit mudrih svita,
koji su hvaljeni po svit mnoga lita,
prem da se slab čuju, odlučih za tri dni
da kud god putuju, neka me doma ni.
Ter za spunit želju najdoh dva ribara,
(istinu ti velju,) najbolja od Hvara,
Paskoja jednoga, dobra muža i prava,
Nikolu drugoga, mlada i gizdava.
Jedan se Debelja, drugi Zet naziva,
kim je plav postelja, kad litnji lov biva,
i uho blazina; a kad je žešći znoj,
pitje dobra vina srcu mir i pokoj.
Činih, da plav sprave, i arbor i jidro,
i vesla da stave, i timun i sidro,
i mriže tankoga tega, ke padaju
der do dna morskoga, i putom plivaju;

29. priatelje (= prijatelje) *i vazda tako A B.* 43. odluičih *A i B.*
55. pad'jau *B.*

i na to ubranu travu gorske paše,
  ličminom vezanu, da se ribe straše,
kopitnjak i osti, i luča zametaj,
  s kim će ribe bosti večer vozeć uz kraj.
Još Paskoj dovede sina za potribe,
  koji š njim prisede, da buca na ribe.
Svi ulizši u plav veselo pri ploči,
  maknuv se kako lav Nikola van skoči.
Plesnuv se reče: nut; već slova ne reče,
  svivši dolami skut ter domom poteče,
kako tko ne spravi pinez punu zdilu,
  al ne zna, gdi stavi dragu rič i milu.
Nitkor nas ne mnjaše, da je još u kući,
  kad se jur vraćaše, veselo tekući,
noseć skrabijicu i š njom pobuk novi,
  i staru mrižicu, kom ježine lovi;
za tim tanke soli, ka se kupi liti,
  ku trate na stoli ljudi plemeniti.
Paskoj mu reče: poj kanjčenicu još daj.
  Rih ja: dosti je toj, veće tud ne postoj.
Taj čas se dilište, tako se brodeći
  junački uprište, put Kabla vozeći.
Došad u Zavalu, prvi lov počaše,
  gdi velu ni malu ribu ne ujaše;
jer mrižu zadiše u prvo metan'je,
  kom se utrudiše potezat zaman'je.
Za tim popadoše kolač od kamika,
  mrižu provrgoše, spustiv ga dolika,
kojim (nuti čuda) taj čas ju oddiše,
  i sebe od truda brzo slobodiše.
Pojdoše naprida, opet ju spušćajuć,
  kud je ribam črida, pobukom bucajuć.
Toj jutro ne htiše kopitnjak ni osti,
  mrižom bo loviše tuj ribe za dosti,
obilno sa svima, ča ne bih ja mnio,
  da nisam očima mojimi vidio.
Jošće nakon toga jednoč ju metaše
  vrk Kabla samoga, gdi ino ne ujaše,

58. ličmninom *B.* 65. plesmiv *B.* 94. vrk *A i B.*

neg li uhitiše zubatca za sriću,
ki priličan biše k jednomu teliću;
koga ne izpletoše kako ribe ine,
neg li ga ojdoše, da tako počine.
Vide mi ga tada zgledat biše milo,
gdi je kako klada od pedlja mu rilo.
Vidit ga lipota, čudih se u istinu,
kako mriža umota toliku težinu.
Vitar se podvizat tada poče od zdola,
val vala dostizat; i reče Nikola:
Nikola. Pasko ne će nam dat smorac već loviti,
a vrime je ručat, ča je meni mniti.
Nu jidro napravi argutlu izmi van,
i sve ino spravi, hodmo na drugu stran.
Pojdosmo jidreći od bada onoga,
po moru puzeći, put kraja drugoga.
Paskoj. Neka skratimo put, reče Paskoj, hodi,
kad je vitar u skut, recimo što godi,
što godi najdimo, ne mučimo danas,
čim obeselimo gospodara i nas.
Nik. Ja sam vasda spravan njega veseliti,
i njemu pripravan vas život služiti,
Nudire počni ti, ki si razumniji
umin'jem, i liti od mene stariji.
Pask. Mož' li se domislit, povij mi, jeda znaš,
da pri htij razmislit, neg mi odgovor daš.
Nigdi se tužio vele biše jedan,
da je čudnu imio nesriću na svoj stan,
bogatac budući, pun svega iman'ja,
da u svojoj kući dopade skončan'ja;
jer ga obstupili zlohotnici bihu,
oružjem strašili, ko s sobom imihu;
i da mu ujde van hiža kroz prozore,
on osta savezan, jer ujti ne more.
Što ti se sad vidi, može li biti toj
istina, besidi, ali je laž ovoj?
Nik. Ako ti ja budu povidit, toj što je,
ča ćeš da dobudu, moj druže Paskoje?

131. tvoj *B*. 132. druje *B*.

Pask. Pehar muškatila, znaj, da ćeš dobiti
sladka i sazrila, kim ti ću služiti.
S voljom dim ovoga, ki nas njim ucčtuje,
ki će bit, vim, s toga vesel, da te čuje.
Ja rekoh: ne jedan, da još mu dva daruj,
ako ti po vas dan izreče pritač tuj.
Nik. O tome dobitjn ja ću se minuti,
i o tome pitju, da sliš', ako ć' čuti.
Znaš, ko je bogatac, pun blaga za dosti?
Oni ozubatac, komu ti ne prosti.
Ako ć' znat, je li toj, ča ti ja kazuju,
pošad mu lustre zbroj, ke srebro minuju.
Ribam da je more dom, toj mož' viditi,
na suhu ne more nijedna živiti.
Ribam zlohotnici, ki jih obstupaju,
jesu svi lovnici, koji jih hitaju.
S koga riba gine, oružje jest onoj
pritnji i travine, i pobuci tokoj.
Od prozori bud znan, oka su u mriži,
ku kad iztegnu van, kroz nje more biži.
Kada ja poslušah tej stvari, u taj čas
začudivši se, stah ne malo smućen vas.
I rekoh: bratjo ma, svaki vas ufan stoj,
da vam sam sa svima obezan, čuvši toj.
Od kle dojdoh na svit, i po njem putuju,
od sedamdeset lit daleč se ne čuju,
ka mi starost daše, i ne znam od kuda,
prid mnom ne gataše nigdar se taj čuda.
Gatku izrečenu ja bolje na svit saj,
ni liplje odrišenu, ne slišah, neg je taj.
Za tim dojidrismo s argutlom u ruku,
kako sami htismo, u najliplju luku,
gdi no je baščina, ku sade i riju,
otca tere sina, vitezi obiju.
Došad, ugledasmo nepoznane gosti,
na plav jim poslasmo svakih rib za dosti.
Ki viditi bihu razumna govora,

137. reko *B.* 140 cuti *A i B.* 143. ca *A i B.* 158. cuju *A i B.* 160. še *A i B.* 162. lipilje *A i B.* 164. hitismo *A i B.*

naredno idihu s pokrovom od zgora.
Oni zahvališe cić dara lovnoga,
ter se prem dilише put Grada Novoga.
I vaše težake lova nadilismo,
i š njimi junake, ke totu vidismo.
Rih ja: druzi mili, na č' hitasmo ribe,
ča smo pozabili svi naše potribe?
Vrime je blagovat; ča se oblinismo?
hodmo se počtovat, kako no želismo.
Taj čas potekoše, ter oganj snitiše,
variše i pekoše, kako sami htiše.
Tuj se pokripismo na volju brez priše,
i pismo i jismo, koliko ki htiše;
na onu trpezu kamenu, ka stoji,
gdi no se vitezu takovu pristoji.
O kolke kon vode i sada postavi,
toj svim, ki dohode, i sebi pripravi.
Pod sincom pri kući svi se veseleći,
oni potičući, a ja sam sideći.
Paskoj nas ponudi, jer šćediti ne će,
reče: dobri ljudi, biste li što veće?
hoćete l' od mene oni prisnac veli,
al turtu, ku žene peku na padeli?
al da vam jajnik tuj prinesem, recite,
nu se svaki počtuj, ter se veselite.
Vazmi svaki vaju, rih; brže ribari
mišati ne haju s ribom mrsne stvari.
Meni je ovoj dosti po nauku momu,
nitkor vas ne prosti tomu ni ovomu.
Sve je toj pečeno, ne da se povrati,
i na plav sneseno, ner da se potrati.
Videć, da ne ću ja, ni oni ne htiše,
neg da za drugovja hrane odlučiše.
Nikola misleć sta, hoće l' reć al ne će,
kako no nevista, ka želi od veće,
a reć se ujima neg tretom pitana,
da muža vazima, li s pomnjom iskana.
Nikoko mučavši, sam sebe izmori,

191. prinaš *B.* 193. van *B.* 196. ukaju *B.*

a pak se ustavši, istom progovori:
Nik. svaki vas me zabi, zašto mi ne daste?
nu, recte, kamo bi, ča mi obećaste?
gdi mi je dobitje, ko s trudom misleći
najdoh, ali pitje, ko dobih jidreći?
Rih: Pasko, poteci, tri daj, kako rismo,
već riči ne reci, ne hote zgrišismo.
Iz manjega suda počni mu točiti;
Veći hrani onuda, kud ćemo hoditi.
Nik. Dosti mi će jedan, neka znate, biti;
nisam toli žedan, da ću tri popiti.
A svakomu vaju, kad jih natočite,
po jedan pridaju, isto mi zgodite.
Učinmo zdravicu ovde mi na staru,
recmo počasnicu oba gospodaru;
za njim ćeš ti meni, ja tebi, ćaćko moj,
došad se ne kreni, do kle se spuni toj.
Tad Paskoj brzo je sam na plav potekal,
govoreć: dobro je, budi, što si rekal.
Brzo ti poteče, a brže se vrati;
sve se zbudi, reče, i dug da se plati.
Pask. „Naš gospodin poljem jizdi,
jizda da mu je,
Nik. na glavi mu svilan klobuk,
sinca da mu je,
u ruci mu zlatne knjige,
družba da mu je,
prid njim sluga pisan poje,
na čast da mu je.
Pask. Majka mu je lipo ime dila,
svitla sunca gledajući,
ljuba mu je zlatom venčac vila
uz konjica potičući.
Nik. Lipo ti je, brajo, pogledati,
lipa skoka junačkoga,
gdi no mi junak poskakuje
od kamenka do kamenka,

214. rici *B.* 228. rece *B.* 231. knige *B.* 232. cast *B.* 234. konjiča *A i B*; *cf. v.* 640. 242. cinite *B.* 244. rece *B.*

bila ličca pokazuje
iza šćitka perenoga" (opet).
Tad ja okusivši, svaki se začudi,
a oni popivši, hvala vam, rih, budi,
ki tako pojući mene veselite,
razgovor dajući službu mi činite.
Za tim se Paskoje obazriv u čas taj,
Pask. nut, reče, kako je baščina lipa saj!
Nut oni lipi sad, nut trsja onoga;
da bi mi ovdi sad gospodara od toga,
platil bih što godi, aj Pasko nebore
veće, ner tko godi verovati more;
dim vam starijega, i kad bih toj stekal,
ne dim, ni mlajega da bih se odrekal.
Nik. Ako t' se ne grusti, što je toj, i nam reć,
nudire izusti prid nami totu steć.
Pask. Da stojim po vas dan s vami der do noći,
ne će mi nijedan, mnim, u tom pomoći.
U njemu ja čuju oni razum pravi,
za to vas ne psuju, čuj mi ne zabavi.
Jednu ću tančinu samo da mi povi,
za srca lahčinu pojt ću u Grad Novi
najti ga na domu, jer veselo čuje,
priklonit k svakomu, ko ga potribuje,
za znat, je l' istina i biti li more,
ali je taščina, ča slišah govore.
Rekoh ja: Paskoje, znam da s' priatelj moj,
rad ljubavi moje kazuj nam, ča je toj.
Za posluh ću riti i spunit, ča želiš,
i sve poviditi istinom kad veliš.
U družbi se najdoh na Solinskoj rici,
(s kimi tamo sajdoh) s trima redovnici.
Bud da š njimi bihu jošće mnozi ini,
jedan red imihu u biloj skupšćini,
i ki jim služahu pripravni k volji njih,
i u svem slušahu kako no starijih.
Oni tuj staviše nike cke nad riku,
na ke napraviše trpezu veliku.

258. pot *B*. 262. ca *B*. 264. moj *B*. 265. ca *B*.

Tuj se je družina na obid skupila
kon Urmanić mlina i kol njih kaštila.
Došad se umiše na same rike kraj,
pak blagosloviše po redski običaj.
Tako i ti čini, Nikola, moj ti svit,
tere se ne hini, jer ti ću čudo rit.
Ki ne zlamenuju jizbinu staljenu,
mnokrat izblaguju nepravdu paklenu.
Čul sam da tri daje blagoslov koristi
tomu, ki to haje, dobro se uvisti.
Prvo se ne boji toga, što t' rih sada,
da brez sumnje stoji, tko brašnu zlamen da,
i da ga otrovat ne mogu otrovi,
ni mu ku škodu dat u zdili takovi.
Za tim da tučniji bit mu će obrok taj,
i kipu vridniji, pameti toj i znaj.
I ov naš gospodar (zamirah ga vide),
učini taku stvar, pri ner jisti side.
Pak se pokripivši, ustav se na noge,
k bogu se obrativši, hvale mu da mnoge.
Tako i mi činimo, jer pića i svaka stvar,
očito vidimo, da je toj njegov dar.
Tuj jiše i piše malo govoreći,
zadovoljni biše, svi se veseleći.
Biše sve priprave, mlajši se dostižu,
Ništo teplo stave, a ništo podvižu.
Niki vino nosi u veloj bokari,
tko će pit, da prosi, da se ne privari;
Vode bihu sudi, ka rikom ploviše,
razloženi svudi, kako se gdi htiše.
Niki pogleduje, stav, gdi ga svi vide,
ako što tribuje, da mu zapovide.
Ne će da se krene, zrčeći prid svima,
očima da trene, vrimena ne ima.
Niki pospišuje toga, ki sir strže,

276. Uramanić (ili Vramanić) *B.* — kol njih (*ili* kolnjih?) *A i B.* 279. cini *B.* 281. me *B.* — staljenu *A i B.* 285. boj *B.* 292. ucini *B.* 296. ocito *B.* 299. milajši *B.* 300. teplu *B.* 308. ocima *B.*

Ter mu poprićuje, da ga nosi brže.
Nici dvorno služe riči ne imihu,
i dobro se druže, kako sami htihu.
I brzo tecihu što godi doniti,
jer pomnjivi bihu starijim zgoditi.
Kad obid svršiše, prilipo na rici,
ustav, zahvališe bogu svi kolici.
Čudo vidit biše svim totu meu nami,
gdi rika tecíše pod naju nogami.
Sidoše za time, da se razgovore,
oblast davši svime reći, tko što more.
Tad jedan stariji, koga svak zamira,
kako razumniji, prvi rič prostira.
Reče: bratjo, znajte, čudo vam ću reći,
nu me poslušajte, rič moju zoreći.
Ríku tuj vidite brzu i duboku,
ovde, gdi sidite, ne vele široku.
Od početka vika nigdar ne pristaje,
od kuda tolika u gorah voda je?
Da bi je sva bila polja puna i gore,
jur bi se iztočila, svej tekuć u more,
nigdar ne stajući najmanji jedan čas,
ni se vraćajući; ča je toj, prosim vas?
Drugi mlaji malo reče: ako ć' znati,
kako u zrcalo sve ću ti kazati.
Mater našu ovu, po kojoj se hodi,
koju zemlju zovu, more svu obhodi.
Ka ima šupljinu po mnoge načine,
pisačje, pržinu, skrače i sadrine;
kroz ke prohodeći more se zakriva,
tanko se cideći, tere sladko biva
Na gore uzhodi timi šupljinami,
paka se slobodi iztičuć rikami.
Tako t' voda zgora u more dohodi,
a druga iz mora potajno uzhodi,
tere za cić toga rike ne pristaju
cić mora onoga, kim se pomagaju,
Ne budući red taj svita od počala,

311. nicni *B.* — rici *B.* 322. prosttira *A i B.* 327. početka *B.*

znaj, da bi rika saj i svaka ostala,
i vela i mala, niz brdo prohode,
jur prazna ostala i bila brez vode.
Salamun kazuje, da nije inako,
i toj potvrjuje, govoreć ovako:
sve rike iz mora, znajte, da ističu,
i opet od zgora u more dotiču.
Komu se do slova verovat sve more,
ča godi njegova pisma nam govore.
Otče, ča t' se čini, ali ča ti se mni,
je li toj k istini prilično, ali ni?
Koli nam drago svim toj bi naučiti,
ja vam rit ne umim, vi ćete suditi.
Kada ga slišasmo govoreć ovako,
brzo verovasmo, da je sve toj tako.
Jer slišasmo čuda totu donesena,
ne znamo od kuda, pritanko rečena.
Čuvši riči ovoga, ne postav, on reče:
od puta pravoga vele si daleče,
kako ćeš poznati po razumu tvomu,
jer ti ću kazati način svemu tomu.
Za to nu pomuči, tere svaki vaju
sada se nauči, ča mali poznaju.
Prvo ću razorit, ča si govorio,
ne ča bi moglo bit, neg ča si hotio.
Dim: sve tej šupljine, ke si htil zbrojiti,
ni mogu, ni čine more sladko biti.
Jer ča u sebi nima nijedne sladkosti,
toj ti ne vazima ni moru slanosti.
Razumni govore: tko ča nima u sebi,
da dati ne more ni meni ni tebi.
Nu da bi moglo bit, stavmo govoreći,
i more se osladit, tanko se cideći;
drugu ti hoću rit, neg rekoh, još bolju,
ku ćeš moć procinit sam na tvoju volju.
Je li toj istina, nu mi reci sada,
da svaka težina zgora doli pada

346. čić *B.* 348. saj *ne ima B.* 351. nie *A i B.* 352, potvrd'juje *B.* — govereć *A i B.* 384. pala *A i B.*

sama, dim, po sebi, po naravu svomu,
ako ju tko ne bi siloval u tomu?
i da pojt ne more uzgora do vika,
kad ju ne pomore ka sila velika?
On reče: tako je, ni tomu protive,
ča s' rekal, dobro je i s desne i s live.
Stariji mu reče: ne budi t' sramota,
već mi ne uteče, jer se sam zamota.
Ni li teško more, nudir ča mi ć' najti,
misli, kako more na goru uzajti?
po sebi kako li rikom se stvoriti,
kad svaka ima doli težina hoditi?
Ako s' rad viditi toj dake kako je,
nu me htij slišiti, sve znati dobro je.
Istinu ti ću reć, nijedna stvar ina
ne čini rike teć, neg sunca vrućina.
Jes' vidil vrućinu, koliku moć ima,
da svaku vlažinu pritežuć pojima.
Ako li ne znaš moć jošće toj vrućini,
tere ju znati hoć', ovako učini.
Poj, vazmi gostaru (bud da se toj znaje,)
al novu al staru, istom cila da je;
tere joj svrući dno, pak grlić postaviv
u vidro vodeno, k nebu dno upraviv,
i prigledav bliže, vidit ćeš cić toga,
da vodu podviže iz suda onoga.
Znáš sude caklene, bantuze ke zovu;
nuti slušaj mene, ter kušaj stvar ovu.
Vazam jednu, stavi na golu put tvoju,
ino ne pripravi, al na drugu koju;
ne će ju nigdar čut, ni se tim smutiti,
tvoja ni ina put, ni ju oćutiti.
Da ako li lana užgavši staviš tuj
malo razčešljana (kad kušaš, tad veruj),
napuni se mesa, ako ne ostine:
znaš li, za cić česa? Samo cić vrućine,
ka ima toku moć, ča vlažno doseže,
ali ne ć' ali hoć', sve k sebi poteže.

393. ča mi ć' (čamik?) *A i B*. 390. ca *B*. 396. imo *B*.

Nu kušaj i ovo, kada je u lito,
ako prem ni novo, neg li svim očito.
Prolij malo vode gdi godi na ploču,
gdi psi ne dohode, ki ju žadni loču,
gdi sunce prižiže, kada je sušina;
znat ćeš, kako dviže mokrinu vrućina.
Jer malo postavši, ne ćeš je viditi;
sunce će, spušćavši zrake, nju skupiti;
ko po morskoj vodi, kupeći ne staje,
ča u njoj nahodi vasda krat najslaje.
Za toj se ne hini, jere svojom moćju
po vas vik toj čini i dnevom i noćju.
Jer kad je ovde noć, inude dan biva,
svude sunčena moć brez stanka prosiva.
Po tanko kad skupi dosta tej mokrine,
oblakom zastupi nas i strane ine.
Iz koga padaju dažji, snizi i gradi
nikada po gaju, nikad po livadi,
po gorah najliše, gdi no su ravnine,
i stine najviše i guste planine;
od kud pak ističu bistrimi vodami,
k moru se zamiču brzimi rikami.
Kako no tko kuha naprišno u sudu,
često oganj duha ne prašćajuć trudu.
Malo pridišući k ognjišću dotiče,
glavnje primičući, ter oganj podtiče,
i kuha onu stvar po način po ovi,
staviv joj pokriv zgar, da ju pri gotovi.
Kad pokriva tega podvigne do mala,
ugleda, da svega rosa je popala;
koja, dam ti znati, kapljami se stvori,
ter bude kapati niz dola od zgori.
Od kud je rosa taj, nudire iziskuj;
od one dolnje, znaj, mokrine, ka je tuj;
ka tanko uzhodi i ne će pristati,
dokle god nahodi pokriv na pinjati.
Salamun je dake istinu govoril,

428. mokrivu *B.* 429. nećesa (*n.* ne ćeš) *B.* 351. okriva *B.* 456. dolinje *B.*

da načine take ni nam bil otvoril.
Ča ć' veće, da t' reku prid ovimi oci?
sad znaš, od kud teku rike i potoci.
Toj nam povidivši, ne zajde inamo,
on odgovorivši, ovo reče samo:
da ne bude vrime domom putovati,
još vam bih rad svime vrh toga kazati,
ča sam čul govore razumnu glavu ja;
kad se sad ne more, hoćemo drugovja.
Ustav se spravismo, jer vrime minuje,
gdi ča gre, stavismo, neka se putuje.
Mi, ki toj slišasmo, ki godi tuj sidi,
na čemu ostasmo, nitkor nas ne vidi.
Za to ne ću bit lin, do Grada ću iti,
da me on vlastelin bude naučiti
Istinu od toga, zna l' pilozopiu,
taj vitez, od koga toke hvale diu.
I tako t' počteno sidine nositi,
i još pohvaljeno na svitu živiti.
Je li tko tuda već razuma takoga,
ki bi mi umil reć što godi od toga?
Rih: u svoj državi, ni jošće onuje,
taki se ne pravi nigdire, ni čuje.
I filozofiu i kriposti ine
u njemu ja viu, ke druzi ne mine.
Hieronim gospodin umom svih minuje,
svak mu je kako sin, svak ga zna i čtuje.
Za to k njemu hodi, kad imaš tuj želju,
inud se ne brodi, čini, ča ti velju.
Ča ti on pogrdi, ukloni se toga,
a ča ti potvrdi, drži se onoga.
Nikola već ne da riči, da se reče,
skoči, i noseć meda u satju, doteče.
Pak reče: opet grem, i doni ne mala
kus ponačeta prem s kruhom kaškavala,
paprenjakov, vina i voća pripravi;
tuj, tko hti, užina, tko ne hti, ostavi.

467. cul *B*. 473. ću t' iti *B*. 475. pilozopiu *A*. — filozopiu *B*. 476. diu *A* i *B*.478. žiniti *A*. 481. nih *B*. 483. filozofiu *A i B*. 484. viu *A i B*. 485. Hieronim (Hjeronim?) *A i B*. 486. stuje *B*. 487. ke n'jemu *B*.

Za tim se ustasmo, i postav nikoko,
sunce ugledasmo ne vele nizoko.
i pojdosmo za toj luku prohodeći
toj ovo i onoj tiho govoreći,
nikada postajuć, nikad postupaje,
bašćinu gledajuć, oh koli lipa je!
onada najliše vrimena onoga,
kada puna biše obilja svakoga.
I dobri postasmo, sve misto prohodeć,
kasno večerasmo, jur sunce zahodeć.
Paka večeravši, totu noćevasmo,
siti se naspavši, rano se ustasmo.

Drugi dan.

Pojdoše vozeći, kude sami htihu,
luku obhodeći, gdi ju našli bihu.
K Suletu gredihu, držeć se vrh vitra,
u tom višća bihu ona dva i hitra.
Bud da vitarac mal, lipotom ča znahu,
od zdol biše ustal, još većši čekahu.
Malo povozivši, pri ner se umori,
riči potočivši, Nikola govori:
recimo po jednu, za vrime minuti,
bugaršćinu srednu, i za trud ne čuti;
da Srbskim načinom, moj druže primili,
kako meu družinom vasda smo činili;
koko da se utiče, jer biše od volje,
sam Paskoj pokliče ča može najbolje:
Pask. „Dva mi sta siromaha dugo vrime drugovala,
lipo ti sta drugovala i lipo se dragovala,
lipo plinke dilila, i lipo se razdiljala,
i razdiliv se, opet se sazivala.
Već mi nigda zarobiše tri junačke dobre konje dva siromaha,
tere sta dva konjica mnogo lipo razdilila.

497. nikolko *B.* 498. nizoko (niz oko?) *A i B.* 506. sunče *B.* 514. većši *A*, *a* većsdi *B.* 518. srednu *A i B.*

O tretjega ne mogoše junaci se pogoditi,
neg li su se razgnivala, i mnogo se sapsovala.
Ono to mi ne bihu, družino, dva siromaha,
da jedno mi biše vitez Marko Kraljeviću,
vitez Marko Kraljeviću i brajen mu Andriašu,
mladi vitezi.
Tuj si Marko potrže svitlu sablju pozlaćenu,
i udari Andriaša brajena u srdašce.
On mi ranjen prionu za njegovu desnu ruku,
tere knezu Marku po tihora besijaše:
jeda mi te mogu, mili brate, umoliti,
ne moj to mi vaditi sabljice iz srdašca,
mili brajene,
do kle ti né naručam do dvi i do tri beside.
Kada dojdeš, kneže Marko, k našoj majci junačkoj,
ne moj to joj, ja te molim, kriva dila učiniti,
i moj dil ćeš podati, kneže Marko, našoj majci,
zašto si ga nigdar veće od mene ne dočeka.
Ak li te bude mila majka uprašati,
viteže Marko:
što mi ti je, sinko, sabljica sva krvava?
ne moj to joj, mili brate, sve istinu kazovati,
ni naju majku nikako zlovoljiti;
da reci to ovako našoj majci junačkoj:
susrite me, mila majko, jedan tihi jelenčac,
koji mi se ne hti s drumka ukloniti,
junačka majko,
ni on meni, mila majko, ni ja njemu.
I tuj stavši, potrgoh moju sablju junačku,
i udarih tihoga jelenka u srdašce,
i kada ja pogledah onoga tiha jelenka,
gdi se htiše na drumku s dušicom razdiliti,
vide mi ga milo biše, kako mojega brajena,
tihoga jelenka,
i da bi mi na povrate, nebih ti ga zagubio.

531 razgnivala (raznjivala?) *A i B.* — *cf. v.* 679. 534. Andriašu (*bez* j) *A i B.* — *isto tako i v.* 537. *i kašnje.* 538- ganjen *B.* 543. dni *A i B.* 544. junakoj *A i B.* — *cf. v.* 553. 551. ij *B.* 553. ovač bo *A.* 554. jegan *B.* 561 htise *B.* — dusdicom *B.* — razdititi *B.*

I kada te jošće bude naju majka uprašati:
da gdi ti je, kneže Marko, tvoj brajen Andriašu?
ne reci mi našoj majci istine po ništore;
ostao je, reci, junak, mila majko, u tujoj zemlji,
iz koje se ne može od milin'ja oddiliti,
Andriašu;
onde mi je obljubio jednu gizdavu devojku.
I od kle je junak tuj devojku obljubio,
nikad veće nie pošal sa mnome vojevati,
sa mnome nie veće ni plinka razdilio.
Ona t' mu je dala mnoga bil'ja nepoznana,
i onoga vinca junaku od zabit'ja,
gizdava devojka.
Li u skori mu se hoćeš, mila majko, nadati.
A kad na te napadu gusari u crnoj gori,
ne moj to se prid njimi, mili brate, pripadnuti,
da iz glasa poklikni brajena Andriaša;
bud da me ćeš zaman, brate, pri potribi klikovati,
kada mi te začuju moje ime klikujući
kleti gusari,
taj čas će se od tebe junaci razbignuti,
kako su se vasda krat, brajene, razbigovali,
kada su te začuli moje ime klikovati;
a neka da ti vidi tvoja ljubima družina,
koji me si tvoga brata brez krivine zagubio!
Vesel budi, gospodaru, i vesela ti družina,
naš gospodaru!
ova pisan da bude tvoj milosti na počten'je".
Uz toj odgovorih: Paskoje, hvala ti!
a pak Nikoli rih: bugari sada ti.
Nik. „Kada mi se Radosave vojevoda oddiljaše
od svojega grada divnoga Siverina,
često mi se Radosav na Siverin obziraše,
tere to mi ovako belu gradu besijaše:
ovo mi te ostavljam, beli grade Siverine,
moj divni grade,

566. tuj *B.* 576. ninca *A.* 578. nadiati *A i B.* 580. pripanuti *B.* 585. junači *B.* 586. ktat *B.* 587. zaculi *B.* 588. ljubina *B.* 599. ossavljam *B.*

ne znam veće viju li te, ne znam veće vidiš li me.
Sva je tada družina brze konje uztegnula,
tere stavši Radosava družina uprašaše:
jeda nam si, vojevodo, zle bilige ke vidio?
opeta se zavratimo ka gradu Siverinu.
A on mi se junakom tihim mukom ujimaše,
Radosave,
udrio je ostrogami junačkoga dobra konja,
tere to mi od'jizdi prid junaci crnom gorom.
I kada je bio sridi one crne gore,
padnuo je Radosave s družinom vince piti;
da prvo to biše stražice razredio.
Istom straža pripade k Radosavu vojevodi,
Siverincu:
da ti je u znan'je, naju mili gospodine,
ovo ti se brode turske kirižie karavane,
neka to jih pojdemo junaci razjagmiti?
Radosav mi stražici vojevoda odbesidi:
ne mojte jih po ništo, družino, razjagmiti,
da isto jim vazmite jedno brime dobra vina,
junaci bratjo,
lipo jim ga vazmite, i dobro jim ga platite.
Lipo ga su vazeli, i lipo ga su platili;
i kada su padnuli junaci vince piti,
druga straža pripade k Radosavu Siverincu:
zlo si vince popio, Radosave vojevodo,
na te se je spravio Vladko Udinski vojevoda,
Siverine!
Brzo mi su junaci brze konje pohitali,
tere mi su poseli junačke dobre konje.
Radosav mi ne može svoga konja uhvatiti,
za što mu se brz konj biše po livadi razigrao.
Za njim to mi potičući vojevoda klikovaše:
stani jure, konju, stani jure, brzi konju,
aj davori konju,
stani jure, brzi konju; da bi, konju, zaginuo!

606. tigim *B.* 616. lurske *B.* 620. isto *A i B.* 626. Radosaje *B.* 628. Siverine *A i B.* — *cf. v.* 642. 629. šu *A i B.* — junazi *A i B.* — pogitali *B.*

kako no je meni tebe cića zaginuti.
Kada mi ga ne može Radosave sustignuti,
poklopio se je svojim šćitkom perenim,
tere mi je otašao za družinom brez konjica,
svojom svitlom sabljicom, s vitim kopjem na ramenku,
Siverinče.
Za njim se je upustio Vladko Udinski vojvoda
na svojemu, vitez Vladko, junačkomu dobru konju;
i kada mi Radosava Siverinca sustizaše,
smirio ga bieše meju pleća udariti,
položivši vito kopje brzu konju meu uši.
Već mi se je Radosave junački izvrnuo,
vojevoda,
tere to mu vito kopje na peren šćitak prija.
Na peren ga šćitak prija, a sabljicom ga obsiče.
Stavši to mi vitez Vladko Radosavu uzbesidi:
oto sam te kušao, Radosave Siverinče,
bi li mi se umio pri potribi izvrnuti;
a sadi ti vera budi, Radosave, Vladkova,
vitežko kopje,
da te hoću prid družinom vojevodom postaviti.
Odmetni to od sebe tvoje junačko oružje,
neka da se meju sobom junaci pozdravimo.
Radosav mi odpasa svoju sablju junačku,
k njemu mi je pristupio Vladko Udinski vojevoda,
tere mu je pričao bele ruke vezati,
Siverincu,
a sam ga je odveo na svoje devne dvorove.
K njemu su se kupile sve devojke i neviste,
i one mlajahne, družino, udovice,
tere to mi Radosavu Siverincu klikovahu:
aj davori davori Radosave Siverine,
mnozim ti nam si crno ruho postavio,
vojevoda!
već to mi je hotila nika srića Vladkova,
da te je junaka na veri privario,

646. bieše (biješe?) *A i B*. 652. stafiči *B*. 654. zvrnuti *B*. 655. ura (vra) *B*. 656. čopje *A i B*. 657. e (*n*. te) *B*. 658. odmetvi (*ili* odmetuj?) *B*. 664. devne (= divne?) *A i B*. 669. mnozimi *B*. 673. hi B.

i njegova t' bi ljubovca crno ruho pronosila.
Tuj mi se je Radosavu na Vladka razžalilo,
tere to mu junak iz glasa klikovaše:
neverna ti, Vladko, vera, i neverna ti ljubovca,
viteže Vladko!
Kada ga je začuo vitez Vladko klikujući,
vele t' se je na njega vojevoda razgnjivao,
ter mi je dozvao one svoje verne sluge,
kojim to je pridao Radosava Siverinca,
tere ga je poslao junaka zagubiti.
A sada mi i vasda dobra srića s tabom budi,
naš gospodaru,
i zdravo nam svude hodi i veselo domom dojdi."
Za tim ja ne postav, zahvalih i njemu,
ter mu rih: budi zdrav i vesel u svemu.
Tako bugarivši, bolji put obrati
htiše, jer svršivši, sedoše ručati.
Ponudiši mene, da jim činju družbu
za pravi družbene, i za čast i službu.
I kako ručaše, ne hteć se liniti,
veselo ustaše, i jaše voziti.
Naprid se tiskoše, dobro napirući,
obadva klikoše, pisam začinjući
po tiho, ne brzeć, svaki vesel i vruć,
jedan niže držeć, drugi više pojuć:
„I kliče devojka, pokliče devojka,
još kliče devojka, mlada mi tere gizdava,
mlada tere gizdava, sa brig bela devojka Dunaja:
stani se, Šišmane, stani se, Šišmane,
stani se, Šišmane, tere mi razbiraj glasove,
tere razbiraj glasove, ča devojka mlajahta klikuje:
Dva sta kraljevića, dva mi sta kraljevića,
dva mi sta kraljevića od bojka ne dobegla,
ali sta ubijena, ali sta živa odvedena?
Nisu ti ubijena, da nisu ti ubijena,
nisu ti ubijena, da živa mi sta odvedena,

690 ponudiši (= ponudivši?) *A i B*. 691. pravi *A i B*. 692. ručase *B*. 695. pisam *A i B*. 705. ni *B*. — bojča *B*. 706. ubijen'ja *B*.

živa sta odvedena k caru Pajazitu na portu.
Andriaš se moljaše, Andriaš mi se moljaše,
Andriaš se moljašc baši, alubaši, subaši
ne toliko za sebe koliko za brata Lazara:
pušćaj naju, bašo, pušćaj naju, bašo,
pušćaj naju, bašo, do naju mile majke,
a verom ti se mojom junačkom obetuju,
sabljice da ne pašu, sabljice već da ne pašu,
sabljice da ne pašu, konjica da ne jižju,
kalujer da se postavlju, Svetoj gori da služu".
Kad pisan dospiše u vrime obroka,
prem na kraj dopriše Bračkoga otoka,
gdi voda, ne vim za č' na hipe brza je,
gdi se s Suletom Brač malo ča ne staje.
Za tim malo stavši, kopit navadiše,
pak plav privezavši, obid pripraviše.
Sidosmo blagovat, nič ono nič ovo,
i onim se čtovat, ča biše gotovo.
Za svim tuj razbiše, jur kad siti bismo,
ježin, ke skupiše, prem kad sisti htismo.
Nikolu odpravih za rad veće stvari,
u mošnju mu stavih nikoko dinari;
njemu naredivši, da ide prik gore,
ništar ne šćedivši, kupit sve, ča more
za našu potribu, jer mi se čini to
ne sladko svej ribu blagovat u lito.
I za č' odlučismo vele naprid iti,
ča pri ne vidismo, za moći viditi.
On se zamaknu tja, pošad kupovati;
tuj Paskoj na me ja govore mrmnjati.
Pask. Za što nis' dal ni htil ponest kanjčenicu,
s ke bi kad god imil dobru brašnenicu?
nahital bih kanjac, jer ovdi love se,
procipov i janjac do kle on donese.
Da sam ja kriv, budi, tej riči pustimo,
rih, do kle on trudi, legši počinimo.
Ovdi prem u plavi, pod ovim pokrovom,

726. stovat *B*. 728. jezin *B*. 733. nasku *A*. 738. Pašboj *A*. 740. brašnenizu *A*.

sladak se san pravi pod sincom takovom,
kad nimamo ini zaslon tuj na dvoru,
ni stabla, ni sini na kraju pri moru.
Tako t' učinismo u sunce najvruće,
jer ondi ne imismo ni zida ni kuće.
I malo pospavši, brži od sokola,
vidismo, ustavši, gdi grede Nikola,
i š njim pastir tokoj, da na plav sve stave,
noseć svaki dil svoj njegove priprave.
Za tim se spraviše, dav pastiru piti,
ki pivši, želiše k stadu svomu iti.
On se poklonivši, kada hti da ide,
ter se uputivši, uz brdo otide.
Nikolu hvalismo, brzo da je hodil,
i dobro t' je, rismo, kupil sve, ča je htil.
Tad oni ne htiše tuj veće siditi,
vesla napraviše, ter jaše voziti.
Pojdosmo k Nečujmu za kušati sriću,
gdi je bil Don Dujmu stan Baništriliću,
koji Split ostavi, i tamo se zavi
cić božje ljubavi, da ga bolje slavi;
luku tuj obravši, za njemu služiti,
u svemu poznavši da će zgodna biti.
Luka je velika, vridna za življen'je,
u koj su razlika mista za lovljen'je.
ki u njoj plavi vežu, liti dohodeći,
na šest mist potežu tratu, tuj loveći.
Dugo vrime Marul Marko je tuj š njim bil,
koga, mnim, da si čul, i knjige njega ctil;
ke su raznesene po sve svita kraje,
čudno narešene, svake slasti slaje ;
ki cića umin'ja, koje on imiše,
i čista živin'ja svude poznan biše;
ki svojom dobrotom, kud godi je hodil,
i svetim životom svim je bil drag i mil;
svu našu okruni stranu mnogom dikom,
i častju napuni, i hvalom velikom;

747. zaslou (zaslov) *A i B.* 750. ver *B.* 751. brzi *A i B.* 757. poklosnivši *A.* 767. njemus *B.* 774. ctil *A i B.*

kim je urešen bil i jezik slovinski,
  i kim se je dičil tokoje latinski.
Ja mnim, ona dila, ka vidih od toga,
  da ti nisu bila brez duha svetoga;
ki mu da nauk taj, i razum u nj stavi,
  da ga zna svaki kraj, da ga vas svit slavi.
Marko Marul oni, komu se svi čude,
  koga glas svud zvoni i cvate od svude.
Znali su, njegova pisma ki su čtili,
  razuma takova jesu l' gdi vidili.
O Splite čestiti, ku si sriću imil,
  da s' vasda gnizdo ti razumnim ljudem bil;
u tebi knjižnici mnozi se rodiše,
  veli razumnici, koji slavni biše;
ljudi vridna broja, kojih glas mukal ni,
  vasda družba tvoja bili su po sve dni;
ki kriposti biše svake napunjeni,
  kako sami htiše, i vele hvaljeni.
Li Marul nad svima, za reći rič pravu,
  najveću čast ima, i diku i slavu.
Zvizdami meu svimi kako sja danica,
  tako t' meu mudrimi ime mu protica.
Oni jur svoziše sežanj dvi hil'jade,
  kad (ne znam, ča biše) žeja me napade;
al bihu kopita uzrok, al ježine,
  al vrućina lita, al ke stvari ine.
Rih: žeja me tira, nu mi dajte piti,
  Nie toj zamira navlastito liti.
Kad oni, da dadu i da služe, htiše,
  vidih velu svadu, ričmi se snitiše;
Jer ne bi buklie onde ni pehara;
  jedan mre od jie, a drugi se stara.
Pak su se svidili (stid jih biše reći),
  da su toj zabili, pastiru služeći.
Meni tuj služiše vinca razvodnjena
  kupicom, ka biše za njih ponesena,

787. u n (*n.* ugn = u nj) *B.* 794. gnizdo (*ili* njizdo?) *A i B.* 798. sv (*n.* sve) *B.* 801. ric *A i B.* 813. buklie (*bez* j) *A i B.* 814. jie (*bez* j *pred* e) *A i B* 815: svidil *B.* 816. sluseći *A i B.*

po krajih zlaćena, srebra izvrsnoga,
  tegom napravljena, načina staroga.
Počeh ja gasiti tiho tuj nezgodu;
  ki se imah srditi i žaliti škodu.
Malo t' me grizište taj škoda takova,
  neg ča mi drag biše, ki mi ga darova.
Od Damaška strane doni ga znanac moj
  meu stvari izbrane, kojim ne biše broj.
Kada u njem staše vince al vodica,
  na dnu mu se sjaše s misecom danica.
Meštar na nj pisat hti ovu rič, ne inu:
  „gdi godi budeš ti, veseli družinu";
Moriškimi slovi toj hti upisati
  Pri ner ga gotovi, i zlatom pozlati.
Zabivši se, staše nikoko mučeći,
  nijedan ne znaše ča činit ni reći.
Tuj ne govoreći, smisliše se tada,
  jedan s prid vozeći, a drugi na zada.
Plavju obrnuše na tihomu moru,
  tere se vrnuše opeta uz goru.
U tome nemiru odlučiše iti,
  gdi no se pastiru podaše napiti.
Paskoj se boleći cić toga dostojno,
  vas taj put noseći srce nepokojno.
Govoreći njemu: vid se omrsismo,
  jere te u svemn toko prihvalismo.
I glavom pokima, rekši: mudri ne će,
  da se nitkor nima hvaliti od veće.
Priče ga karati nemilo rad toga,
  za tim mu davati nauka dobroga.
Veće pomnju prudi človiku imiti,
  ner težeć ki trudi i vele dobiti.
Istina bo je toj, i pravo t' se reče:
  (pametuj svak ovoj,) pomen kuću teče;
nepomnja raztiče stoke i velike,
  kako kad iztiče vodica iz rike.
Toj ve si domodar ne u zloj haljini,
  sam sebi gospodar i svojoj družini,

829. ric *A* *i* *B*. 844. točbo (*n*. toko) *A*. 855. vesi (?) *A* *i* *B*.

lahko ćeš doteći, gdi se taki shode,
s nepomnjom ne hteći čuvat se od škode;
i znaj, da ćeš tvoj stan skoro razčiniti,
i ne u vele dan, hteć tako živiti.
A to (ča mogu znat) još veće činjaše,
za sinu nauk dat, koji ga slišaše.
Nikola, ki je kriv, i ne gleda gori,
koliko da ni živ, riči ne govori;
vas taj put mučavši, često krat uzdiše.
Za tim malo stavši, dojdoše, gdi htiše.
Kada tuj dojdosmo, nuti sriće naju,
bukliu najdosmo s peharom na kraju.
Pri ner se krenuše (Paskoj ga pozire),
njom se nategnuše na volju brez mire.
Kada se napiše, našad sve tuj milo,
kako pozabiše sve, ča biše bilo.
Ter se uputiše, hteći naprid iti,
vrimena ne htiše veće tuj gubiti.
I tako vozeći na pospih niz dolu,
Paskoj, govoreći, upraša Nikolu:
Pask. Hoć' mi odpivati, za mnom ne ostaje,
ča te uprašati budu pripivaje?
Ako budeš htio, sve ću ti prostiti,
ča me si činio vrativ se vozîti.
Nik. Ča budu umiti, nu počni govorit,
u tom ti zgoditi ne ću se umorit.
Pask. Što je najstarije, nudir me nauči,
i dugovičnije, reć' ter me ne muči.
Nik. To je jedini bog brez simena koren,
Ki no je sam svemog, ne rojen ni stvoren.
Pask. Da najliplje što je? **Niko.** Oto vas ovi svit,
po bogu jerbo je vas kolik stvoren bit.
Pask. Da najveće ča je? odgovor daj brži
Nik. Sam znaš, misto da je, jer svaka uzdrži.
Pask. Nu najbrže što je? reci mi, da viju.
Nik. Mišljen'je jest moje, i tvoje i sviju;
ko svuda protiče, ko svude prohodi,
koje se promiče po suhu i po vodi.

880. boziti *B.*

Pask. Da najjače ča je? **Niko.** Od tih, čim svit plodi,
potriba jača je, jer svaka nadhodi.
Pask. Da što je vridnije? i toj mi kazuj sad,
ali razumnije? za čto sam znati rad.
Nik. Razumno je vrime, svaka iznahodi,
vele teško brime oblahča kad godi.
A k tomu vridno jest nad svaka od svita,
časa ne more sest, najbrže prolita.
Prohodi ne stajuć, ter se ne povraća;
blag jest, ki ga znajuć u dobro sve straća.
Pask. Nudirc totu stan', ter mi rec', ako hoć':
al je bil prvo dan, ali je bila noć?
Nik. Ki bihu razumni, oni tako riše,
i meni se toj mni, da pria noć biše.
Pask. Rec' mi: mučno što je, i lahko? ako viš;
jer bih rad, oboje toj meni da poviš.
Nik. Svakomu mučno je sama sebe znati,
a za tim lahko je druzih pokarati.
Mučno je i onoj potajno držati,
ča ti priatelj tvoj bude povidati.
I još stvar trudna je, hteć pokojan biti,
vrime, ko ostaje, dobro razdiliti;
i psovke podniti, ke budu rečene,
srce ne imiti, ni misli smetene.
Mučno se još ima, prem da ćeš ne htiti,
licem i očima zlobu ne odkriti.
Pask. Je l' ko dilo veće, al može li biti,
ner u greb ležeće tilo uskrišiti?
Nik. Veće čini oni od čuda takoga,
ki sebe ukloni od griha smrtnoga.
Tilu život dati, manje će toj biti,
jer će li ne stati, i opet umriti.
Da tko dušu shrani, i grihom otima,
oni stvar obrani, ka konca ne ima.
Pask. Što s' ridko vidio na svitu ovomu,
ako s' procinio u životu tomu?
Nik. Ridko ti ovo gre, vladavac, ki dere,

898. zasto *B.* 908. pria (*bez* j) *A i B.* 912. popharati *A i B.* 915. hteh *A i B.* 922. uskrišiti *A i B.*

starosti da doprc, zal i pun nevere.
Pask. Kako ćemo moći mi pravo živiti,
u dne i u noći pohvaljeni biti?
Nik. Ako uzpomnimo sebe ukloniti,
u čemu vidimo druzih prigrišiti.
Pask. Kom kripostju bude mlad človik ponišan?
Nik. Ako on ne bude nigdare zališan.
Pask. Da ča se nahodi u mužu i ženi,
ča prudi i škodi? nudire rec' meni.
Nik. Jazik je, da znaš, toj dobro i zlo voće,
ki po običaj svoj govori, što hoće.
Pask. Da čim se jizbine i pitja slačaju?
Nik. Ne znam stvari ine, nere glad i žaju.
Pask. Umiš li mi riti: ka su božja dila
meu nami činiti, koja mu su mila?
Nik. Njegovo dilo je oholih snižiti,
umiljenih toje gori uzvišiti.
Pask. Htij mi poviditi, ako t' je od volje:
na svitu činiti ča nam je najbolje?
Nik. Toj moreš sam znati, mene ne prositi:
dobro dilovati i dobro živiti.
Pask. Da ča se nahodi potajno i duboko,
k čemu ne dohodi umin'je visoko?
Nik. Ke dojti imaju, al prave al krive,
stvari se ne znaju, jere su sumljive.
Pask. Ča je ljudem sladko i milo od svude,
i ljubko i gladko? **Niko.** Ufan'je, kim žude.
Pask. Rec' mi: kada vesel človik vele biva?
Nik. Kada je s mirom sel, ter ča god dobiva.
Pask. Ka t' se najbolja plav, i brez sumnje vidi?
Nik. Ka dugo putovav, došad doma, sidi.
Ćudno ti mi biše Nikolu viditi,
gdi hip ne pridiše, ni stane misliti.
Paskoj ga uprašaše, i dobri- postajuć,
on odgovaraše, taj čas odpivajuć.
Sedši, užinaše, dobro se napivši,
malo počivaše, meu sobom šalivši.

936. druzik *A i B*. 937. ponišan (= povišan?) A. — pon . . . *B*. 939. e (*n*. se) *B*. 942. obicaj *B*. 948. toje (= to je?) *A i B*.

Vesla popadoše, vozeći još bolje,
na izmin klikoše opet s dobre volje.
Pask. Jesu l' ča vridniji mudri i umići,
al ča nevridniji, ki su neumići?
Nik. Ki su naučeni, vridni će se zvati,
kako zrak sunčeni jer se budu sjati;
i koji nastoje tuj kripost imiti,
druzih sve dni svoje na dobro učiti,
s timi svitlina mi vasda će živiti,
skladni će s zvizdami nebeskimi biti.
Toka je od jednoga k drugomu prilika,
kolika od živoga do mrtva človika.
I konji povodni, ki jizdit umiju,
veće su ugodni neg li ki se riju
Pask. Oni lažci veli da ča dobivaju,
ki gredu veseli, do kle jih poznaju?
Nik. Toj će dobivati, kad pravo govore,
da jim verovati ništo se ne more.
Pask. Ča se brzo stara, ter izgubi zlamen,
kako no i žara udrena o kamen?
Nik. Brzo se staraju sva dobra činjen'ja,
ako ne imaju česta ponovljen'ja,
Pask. Reci mi: ufan'je je l' čemu ali ni?
Nik. Jest, kako i span'je, kad se što lipo sni.
Pask. S priatelji sami kaki ćemo biti?
Nik. Kakovih njih s nami želimo imiti.
Pask. Za č' su draži svudi vasda od počala,
ki su lipi ljudi i kipa pristala?
za što je milije š njimi govoriti,
toj ti se ne krije, sidit i hoditi,
ner ki su mrdavi, neslani i tromi,
al ki su grbavi, i kljasti, i hromi?
Nik. Ostav' tej beside, neka toj pitaju,
ki sunca ne vide i oči nimaju.
Pask. Misli dir u tebi: tko će se ženiti,
lipu l' ima sebi ženu isprositi?

977. sviitlimani *A.* — svitlimani *B.* 980. zivoga *A.* 991. Nik (*n.* Pask.) *A i B.* 992. Pask (*n.* Nik.) *A i B.* 993. Pask. *ne ima B.* 998. ti (= li?) *A i B.*

Nik. Ako grubu najde, mučan je sa svima,
jer u tugu zajde, ka lika ne ima.
Ako l' lipu jame, na č' more iziti,
molim te neka me . . . ino t' ne ću riti.
Pask. Da koga dopade nekoristna žena,
al ku mu nasvade, da je nepočtena,
nevesel o tomu, kad bude toj znati,
koji lik zlu svomu on ima iskati?
Nik. Ja ga ništar bolje ne vim naučiti,
ner take nevolje trpeć podnositi.
Inako čineći, porugan će biti,
hodeć i ležeći sraman će živiti.
Pask. S takimi trudniji da no je život vas,
i vele mučniji, neg li je smrtni čas?
Nik. Komu je mučno toj, i ne će podnesti,
čuvaj se, i ne moj u to se zaplesti.
Pask. Ča se je najbolje ljudem naučiti?
Nik. Zlobe i svojvolje pridnje odučiti.
Pask. Za što zlato blidi, tere nima mira?
Nik. Jere ga svak slidi, i hlepi, i tira.
Pask. Reci mi za time, oddahnuvši malo,
obrokovat vrime kada je pristalo?
Nik. Vrime blagovati bogatu najbolje
jest (ča mogu znati), kad mu gre od volje;
a ubogu se da vrime, kad uzmore,
i kad se dogoda, al bolje al gore.
Pask. U čem je do vika zla najveće mnoštvo?
Nik. Kad stara človika pritisne uboštvo.
Pask. Ko t' je draže vino od svih ča se čuje?
Nik. Veruj mi, ne ino, ner ko se daruje.
Pask. Reć' mi: kakov je pas, i koje je ćudi?
Nik. Lačahan skakće vas, igra se i trudi;
da sit ćud promini, režljiv je k svakomu,
priličan se čini ogaru velomu.
Pask. Koja zvir najgore ujida i rani,
kojoj se nitkore vasda ne obrani?
Nik. Od divjih jest zviri nesramni laživac,

1016. Čuje (*u* će) *B.* 1017. da no (dano?) *A i B.* 1018. cas *B.* 1035. kahov *B.*

i ki dobrih tiri, zlobni razpravljivac;
a od pitomih on, ki vuhleć i mažuć
zvoni himbeni zvon, priatelj se kažuć.
Pask. Da ča je reći htil ričmi brez otvora,
koje je govoril mudri Pitogora?
Nemoj dubsti oganj oštarjem od noža,
ča god se stavi na nj, skončaje, ne množa.
Općena stanjica nima se pustiti,
ni lasno desnica k svakomu kloniti.
Kad vlase podstrižeš, nad ustrižci ne stoj,
i nohte obrižeš, ni na nje mokrit poj.
Protiv suncu stati nimaš, kad govoriš,
jer ćeš se kajati, kad usta otvoriš.
Da ča je htil reći, nehteć, da svi znaju,
razumno učeći, da mudri uganjaju?
Uklon' se, i biži, i ne moj to dati,
svej u jednoj hiži lastovicam stati.
Čin', da t' se pohvata ruka lug smrsiti,
na kom ti pinjata bude se variti.
Nigdar prik statire ne skači hudobno,
ni prik ine mire, jer nie podobno.
Ul'jem stol čistiti ne moj, ni stirati,
na kom ćeš siditi ali počivati.
Za tim primuknuše obadva prem tada,
kad se spomenuše, da sunce zapada.
Brže se makoše, jače napirući,
dolame svukoše i potni i vrući.
Tuj si podvikujuć i trisku čineći,
kraj morski minujuć, more se pineći,
prostirući ruke, ča bolje umihu,
na ustje od luke dojdoše, gdi htihu.
Totu plav staviše, svi tri ne pridišu;
večeru opraviše, pekući na prišu.
Sedši večerasmo, do kle svitlo biše,
večerav zaspasmo, jer nam se toj htiše.

1046. Fitagora *A i B.* 1047. Nik. *ne ima A i B.* 1049. stanjica (*ili*: stagnica?) *A i B.* 1055. Pask. *ne ima A i B.* 1057. Nik. *ne ima A i B.* 1068. i *pred* vrući *ne ima B.* 1070. moski *B.* 1075. bisse *B.*

Na hladu tuj speći, koli bi sladak san!
ptice žubereći, do kle poznaše dan.

Treti dan.

Tad se podvigosmo, već se ne lineći,
u luku idosmo, tiho se vozeći.
Za tim plav surgavši, da se ne razbija,
pojdosmo, ustavši, u crkvu najprija,
ter se poklonismo u crkvici onoj,
i molbe svršismo svak po običaj svoj.
Taj hvaljena mista paka obhodismo,
ka lipa i čista pomljivo vidismo;
ki se zelenjaše, vrtal, i gustirnu,
ka nikad pojaše onu družbu virnu,
od ke ti zgor pisah (koj budi vičnji raj!),
ča od nje čuh i znah i ja i svaki kraj;
vidismo njih stan'je, kakovo je bilo,
i sve pribivan'je obično i milo;
zemlju, ka se teži, i lipu poljanu,
kon kuće ka leži kako no na dlanu;
i priddvorje i dvor, k tomu stabla nika
više hiže od zgor od voća razlika.
I malo postavši, svuda obajdosmo,
pak se popeljavši s plavju otajdosmo.
Idoše druzi ti kako no leteći,
gdi htihu loviti, luku prohodeći.
Mrižami loveći, okolo pojdoše,
za mani ne hteći da totu dojdoše.
I rib naloviše, ja ti dim, za niko,
koko sami htiše, čudo priveliko.
Lipo t' bi viditi, kada jih lovljahu,
kraj plavi siditi, gdi mriže dvizahu.
On, ki jih dosiže gdi cić ribne kosti
s strahom jih podviže, bojeć se nabosti.

1077. bladu *B*. 1086. nista *B*. 1092. milu *B*. 1094. kon *A i B*. 1095. priddvorj *B*. 1104. privileko *A i B*. 1106. hdi *B*. 1107. gih *A i B*.

Nikad se čujaše: nut, praveć, ovoga,
koga izteraše, zubatca veloga.
Nikad jih brojaše: drugi, treti, peti,
nikad govoraše: deveti, deseti.
Š njimi se hitahu škrpine kolike,
i ke se micahu, komarče velike;
črnorepi tokoj ne mali za timi,
kih biše velik broj ribami meu svimi.
Salpe se lovljahu, vrane, drozgi, pici,
meu kimi višahu pagari velici.
Šargi, trilje, koje tko god bi zbrojio,
i arbuni toje, vid bi se utrudio;
al jim biše paša, kud lovit hodismo,
al bi srića naša, da toko lovismo.
Ke kad izplitahu mećući po plavi,
plaho t' se metahu, jedna drugu davi.
Taj jedva pridiše, taj dalje ne more,
Ta jure izdiše, ta jošće kopore.
Nika repom plešće, nika se primeće,
taj se vrti češće, taj plaši od veće.
Lovivši pristasmo u niki veli bok,
u komu imasmo od veće dobar smok.
Tuj stavši najedno ne samo ručismo,
da ručak zajedno s obidom sdružismo.
Pak s vesli u ruke spraviv se pojdoše,
i vozeć van luke brzo se najdoše.
Izajde galija, stasmo se čudeći,
kako vesli svija put od nas vozeći.
I k nam dovozivši, od kud smo, pitaše;
mi jim povidivši, ino ne iskaše.
Pozna me gospodar, vesel, da me je sril,
jere u Stari Hvar u mene biše bil.
Taj čas progovori, i zva me, da viju,
uzašadši gori, njegovu galiju.
Ondi me pozdravi za ljubav ne novu,
kon sebe postavi za milost njegovu,

1113. škrdine *B.* 1114. mičahu *B.* 1119. zbzojio. *B.* 1120. toje (= to je?) *A i B.* 1138. povidvši *B.* 1141. viju (s j) *A i B.* 1144. postani *B.*

poljubi, počtova vele milo zvana,
  kako je njegova ćud vasda poznana.
Gostu, ki š njim biše, povida od svega
  sve, ča god umiše, zidan'ja mojega.
Pohvali perivoj, zide sve kolike,
  i ribe, kim ni broj, i sve njih konike;
i stupe kamene, ki su pod lozami,
  i voćke sajene viščimi rukami;
i koji dvižu se čeprisi najviše,
  i bazde i buse, š njimi tamariše
Kapare, žafrane od njih ne odklada,
  smokve indiane s listjem ko obada;
za tim jelsamine po stupih povite,
  žilje, ruzmarine, oleandra cvite.
(Tko me ga dobavi, i čini saditi,
  bog mu daj u slavi nebeskoj živiti;
meni počtovani dom Mavar posla toj,
  s čeprisi, ke hrani gizdavi perivoj.)
Jednu živu vodu, i drugu, i tretu,
  š njimi dragovodu, dažjevicu petu;
i vodu mu reče sladku, ka od zgora
  jednim ždribom teče u ribnjak do mora;
kroz on sud kameni ka tekuć minuje,
  gdi druzim i meni peru, što tribuje.
I pisma mu zbroji u kami dilana,
  i koje gdi stoji na mista zidana.
Sva mu hti pobrojit, jedno mučat ne će,
  a jest jih može bit dvadeset i veće;
trpezu kamenu, grozde u njoj dilane,
  meu sada stavljenu, ka su sa tri strane;
i početke nike od jedne tvrdine,
  jur dosti velike, i stvari još ine,
ke mi se ne vidi ovdi sad pisati,
  neka svaka sidi, gdi se će pak znati.
Nad ribnjakom od zgar golubinjak oni,
  više njega rebčar hvalom više poni.
Ne hti ostaviti najmanju shranicu,

1145. p·stova *B.* 1151. ložami *B.* 1153. dvižuš (*n.* dvižu se) *B.* 1154. bazde *A i B.* 1161. postovani *B.* 1165. rece *B.* 1171. niće *B.*

ku ne hti praviti, peć ni drvaricu,
gdi se vino vari pod pokrovom čisto,
i za svimi stvari kokošinje misto.
Činih ja doniti, iznam iz plavi van,
od rib, ke loviti trudiše oni dan,
ča najbolje biše i liplje izabrav;
oni učiniše, ča rekoh ne postav.
Toj mu prikazavši, ispitah prošćen'je,
k moru pogledavši, da nam je jidren'je.
A on sud napuni, ke nosi iz Splita,
naranač, limuni, ter meni poskita.
Tuj se razdilismo, ne hteći praznovat,
veće ne sidismo, pojdosmo putovat.
I vrativ se na plav s galije čas oni,
Paskoj se ne postav tuj k meni prikloni;
tere me uprosi, ne rekši rič drugu:
tko je on, ki nosi od zlata verugu,
i svilnu kavadu, kom se je odio?
mni mi se, u gradu da sam ga vidio.
Kolici prsteni na rukah mu stahu
s dragimi kameni u njih ki se sjahu!
Zlatom pas pokriven i bičah gizdavi,
i svilom odiven, lipo t' ga sve slavi.
Kad mu povidaše gospodar po broju
sve, ča godi znaše u tvom perivoju,
on njega slišiti vele t' vesel biše,
rek bi, da viditi sve ono želiše.
Rih ja: ča t' se čini od toga človika?
Reče: meni se mni od broja velika.
I meni, ja mu rih; jer ki prid njim stahu,
dobro zamirah svih, da mu čast činjahu.
I žal mi će biti, kad smislim (dobro znaj),
da jih uprositi ne mogoh: tko je taj?
Mi toj govorivši, lantinu svrnuše,
timun načinivši, vesla zamaknuše.
Kad jidro napeše, htiše se napiti,
za tim se počeše meu sobom šaliti.

1186. o (*n.* od) *B.* 1192. poskita (posćita?) *A i B.* 1203. bičah *A i B.* 1213. jal (*n.* žal) *B.* 1217. htišeš (*n.* htiše se) *B.* 1218. počese *A i B.*

Tuj bi pripovisti vrimena staroga,
kojih se dosti čti do dneva ovoga;
kad su živinice ričmi govorile,
i kada su ptice pojuć svih učile,
ki putuju gorom, neka bil'ja znaju,
uzbudiv se zorom, ku kripost imaju;
zelena dubrava kad tikom teciše,
košuta kon lava brez straha kad biše;
zec tokoj kon hrta, gdi se ljudi čude,
prid kim vas posrta, kad ga tirat bude;
kad voćke gredihu, pustiv perivoje,
rike pristanihu brez brzine svoje;
kad stin'je uzbisni, naglo postupajuć,
za sladkost od pisni, Orfea slišajuć.
Malo primuknuvši, svaki se čujaše,
skuta potegnuvši, da vitar padaše.
Ne rekši rič inu, staše se gledati,
tere na izminu pričaše spivati:
Pask. Tko drži hotnicu, blago će izgubiti,
pak p'jući vodnicu, nevoljan će biti.
Nik. Tko se često čtuje, hteć grlu zgajati,
on život skraćuje, a blago raztrati.
Pask. Tko raskošno kuha, ki jidu sladčine,
već jih od trbuha neg od mača gine.
Nik. Gdi priatelja ni, i još gdi on bude,
vasdi ga spomeni, da se ne zabude.
Pask. Čin', da si milostiv, i laže se čuvaj,
k svakomu dobrostiv, starim čast vasda daj.
Nik. Vridnije t' je, nastoj, da se zla ostaviš,
nego li obraz tvoj da lipo napraviš;
i da se proslaviš s kripostna nauka,
da ga se dobaviš, ne budi ti muka.
Pask. Ča godi otac tvoj od tebe će prijat,
od sinov tvojih toj ti ćeš se nadijat.
Nik. Ča nisi postavil, toga ne pohiti,
ter čin', da s' ostavil sa zlimi hoditi.
Pask. Od mrtva človika nigdar zlo ne reci,

1221. ričmo *B.* 1222. pozuć *B.* 1227. zeč *A i B.* 1235. slaše *A.* 1239. stuje *B.* 1252. čiheš *B.*

a vasda do vika za dobrimi teci.
Nik. Tko ima blaga dosti, taj se sit nahodi,
od sitošće psosti i karan'je hodi.
Pask. Ljubimo dobroga, za što je dostojan;
milujmo zaloga, jer je nepokojan.
Nik. I pravdu ljubimo, staviv ju na sridu,
brez koje vidimo zviri da se jidu.
Pask. Onoga pohajaj, ki tebe pohodi,
i dar onomu daj, ki s darom dohodi.
Nik. Čuj se ne prihini, ne čin' se veći svih,
sile ne učini, jere je velik grih.
Pask. Vasdi jazik stisni, za stolom najliše,
da te ne uzbisni veće ner se htiše.
Nik. Saznaj vrime ko je; istinu nasliduj;
smrsi sržbe tvoje; s iskrnjimi miruj.
Pask. Ne reci zle riči nikomur, dobro čuj,
ni na koga kriči, nikoga ne opsuj.
Ne prijam ovi svit, i ti ćeš slišiti,
čim ćeš žalostan bit, ter se zasramiti.
Jer tko druzih psuje, kako mu je zgodno,
taj mnokrat začuje, ča mu ni ugodno.
Nik. Oberi pri škodu neg sraman dobitak,
i inu nezgodu, neg porugan žitak.
Zabiv škodno bitje, pak ćeš miran sisti;
a grdo dobitje vasda će te gristi.
Pask. Govoreć ne plaši, ni se čin' svaka znat,
i rukom ne maši, jer će te luda zvat.
Nik. Dobro se nauči hižu tvu oditi,
a jazik oduči prid umom hoditi.
Zlata imaš ne malo i srebra, tim dvojim
učin' pravo žvalo brzo ustom tvojim,
i ričem mirila, na ka ćeš miriti
u svaka tva dila ča ćeš govoriti.
I o tomu nastoj vasda se čuvati,
ne pušćat jazik tvoj u čem pomanjkati,
najliše gdi no viš, da zlohotnik čuje,
da, nego li ti mniš, ne zgodi t' se huje.

1257. ttho (*n.* tko) *A.* 1259. dostajan *B.* 1262. čvoje (*n.* koje) *B.* 1279. miram *B.*

Pask. Ča t' se da u shranu, povrati počteno,
da ne zadaš ranu potajnu skroveno.
Nik. Nesrićna nikade ne moj pogrditi,
da te ne dopade, čim ćeš se boliti.
Pask. Neuzmožne stvari ne hlepi, ni čini,
čim se hine stari, mladi i svi ini.
Nik. Ki su mudri zvani, misleći se trude,
da jim se na stani koje zlo ne zbude.
A kad jim došla je nesrićna koja stvar,
tada se poznaje, ki je jak i hrabar.
Pask. Priatelj čistoći i razumu budi,
sa sve tvoje moći okol njih se trudi.
Nik. Ča god ćeš činiti al duglje al šire,
ne moj poviditi, da ti ne zamire;
jer kad se ne zbude, ča si govorio,
ljudi t' se začude, sam se s' pogrdio.
Pask. S umiljenim volim dil škode imiti,
nego li s oholim dobitje diliti.
Nik. Tko će poboljšati duševno živeći,
taj more ufati milosti doteći.
Pask. Nedostojan tko je, hvalit ga ne mari,
cić blaga tokoje, ni za cića dari.
Nik. Tko hoć' dobro čini na svitu ovomu,
ter se velik ne mni, umiljen svakomu,
on u svemu tomu ne daj hvalu sebi,
neg li jedinomu, stvoritelju, tebi.
Pask. Tko želi dobavit brašna se za dosti,
počan od mladih lit do vele starosti,
dobav' se razuma, jere bo ni ina
od mudroga uma vridnia bašćina.
Nik. Tko u druge stvari mnogu ljubav stavlja,
bolezan ga vari, kada jih ostavlja.
Pask. Gospodarom biti ni dobro nikomu,
tko pria služiti ne bude drugomu.
Nik. Svim mišćanom tvojim nastoj ljubak biti
i tujim i svojim, jer će t' bolje biti.
Protiv tomu stoji, kako ljuta zmija,

1293. posteno *B.* 1302. kr je (*n.* ki je) *B.* 1305. ćes *A i B.* — ćinit *B.* 1314. ćić *B.* 1316. mhi (*n.* mni) *B.* 1317. hval *B.* 1322. **vridnia** (*bez* j) *A i B.*

ka se svih ne boji, smradna oholija.
Pask. Ako t' ne more bit, na č' srce kopore,
čini, da budeš htit, ča ti biti more.
Nik. Nikoga bog od zgar razumom čestiti,
nikomu drugi dar i milost poskiti.
Pask. Koja su snažnija, ona ne izkušaj,
i ka su tančija, ništar ne iziskuj;
da misliti nastoj, (ako si sebi mil,)
gospodin i bog tvoj ča t' je zapovidil.
Nik. Ni toliko grih mal, ki kad se zapusti,
da nie uzbujal, i da ne otusti.
Kad ča nepristalo čine neumići,
ni samo ostalo, vasda se optići.
Pask. Smrtni grih učinit za ništor ne imaš,
ni dušu prihinit, koju čistu imaš;
prem da će zgoditi svaka se čudesa,
ter se razoriti zvizde i nebesa.
Nik. Milosrdan buduć, tko će pravo živit,
ne će ga zlobe tuć, blagoslovljen će bit.
Pask. Milosrd'ja dilo ovo je pod šibu
pogledati milo iskrnjih potribu:
pomoć udovicu, ter ju pohajati,
i njeje dičicu, i njim svita dati.
Nik. Umiljen tko no je, i zlom ne odvraća,
on dobro dni svoje provodi i straća:
jer najobičniju kripost je dotekal,
i najkoristniju; mudri je toj rekal.
Pask. Blažen ti je oni človik, gospodine,
koga ti zasloni, neka ne izgine;
skazav mu tvoj zakon, i njega naučiv,
ki obslužujuć on, ne će ti biti kriv.
Nik. Kripost mnogu prave dare ne primati,
tko će brez razprave počten'je imati.
Jer tko skupost sliedi, on svoj stan smućuje:
tko dar ne navidi, častan životuje.
I takove dari naravi se čuju,
da se mudri i stari njimi zaslipljuju.
Pask. Bolje t' je pravednu o malu živiti,

1334. poskiti (posćiti?) *A i B.* 1344. koj *B.* 1345. zgodit *B.* 1362. posten'je *B.*

a dušu narednu i pamet imiti;
neg veliko blago s grisi, ki te kolju,
i sve, ča ti drago, imiti na volju.
Nik. Ki je zlo obučen, i priprost sa svima,
i ki ni naučen, i knjige ne ima,
bolji je neg oni, ki zakon pristupa,
a razumom zvoni svude, kuda stupa.
Pask. Lipo t' je viditi, i toga ja hvalim,
ki riči poskiti s obličjem pristalim,
i ki s mirom hodi za svoje počten'je;
u njem se nahodi kriposti zlamen'je;
priloživ jošće smih i odiću k tomu,
kakov je koji njih, kazat će svakomu.
Nik. Najboljega broje pri ner inih čuje,
ki u stvari svoje čini, ča tribuje.
Dobar se i on di, ki misalne muči,
a činit ne sidi, ča ga tko nauči.
Da tko ne umi sam, i druzih ne haje,
on ti sebi i nam nevridan ostaje.
Pask. Gdi godi se goji stanom oholija,
njoj ti se pristoji vasdi pedipsija.
Nik. Ako te uzmažu grišnici gladeći,
ne viruj, ča t' kažu, tva dila slaveći.
Pask. Zloban človik biga, kad ga tko ne tira,
po ulicah šmiga, često se ozira.
Da ki godi se prav i dobar nahodi,
taj kripak, kako lav, brez sumnje svud hodi.
Nik. Tko god za saznan'je od griha se kaje,
kripko mu ufan'je pri bogu ostaje.
Pask. Cić dragosti ne moj priatelja tvoga
vas kolik život tvoj uvridit nikoga.
Nik. Najveće on udi, koji se pričinja,
kažuć, da ti prudi, a sam te razčinja.
Kad se tko ne bljude, kad se ne nadije,
on se ne zabude; ča more, zadije.
Ki tebe hvaleći, usta i ne stisne,

1376. poskiti (posćiti?) *A i B.* 1377. posten'je *B.* 1383. misalne (misal ne?) *A i B.* 1388. ri (= ti) *B.* 1396. bugu *A.* — buhu *B.* 1397. čić *B.* 1399. pricinja *A i B.*

do kle te gladeći u jamu potisne.
Čuj ga se, koko mož', kad bude smijati;
jer smihom oštri nož, kim ti će smrt dati.
Pask. Dobrote zadosti u sebi tko nosi,
lahko ti milosti u boga isprosi.
Nik. Tko brime vazima druzim nauk dati,
ovu pomnju ima liše svih imati,
da guli tamnosti i zlobšćine svake,
a sije kriposti hrabrene i jake.
Pask. Tko godi ne haje ljudskoga hvaljen'ja,
on miran ostaje slišeć pogrjen'ja,
Nik. Kad koga vidimo u zgrišan'ju stati',
nu se spomenimo pomoć mu podati.
Ne čineć toj dilo, mi smo ne scinili,
koga smo primilo ljubiti imili.
Pask. Velike kriposti blagom se odiva,
tko božjoj svitlosti pravi sluga biva.
Nik. Lasno ć' sebi svita dat, pri ner se zgodi,
ako t' je očita izgibil ka godi;
i lahko će svaki moć se ukloniti
nepriatelja, ki bude mu prititi.
Pask. Za nauk vasdi je jazik pravdenika,
vridno sime sije rič dobra človika.
Nik. Gdi se ne nahodi, tko rič božju sije,
velikoj se škodi toj misto nadije.
Pask. Tko god je sržbe pun, i zloban se vidi,
sva župa, vas katun njega ne navidi.
Jer kako umiljeni za bit miran truja,
tako ti sržbeni nesklade podbuja.
Nik. Nastojmo imiti mi kriposti one,
tim dobro činiti, koji nas progone.
Pask. Ni dosti čistoće i divstvo imiti
vikovnje, tko hoće spasen'je dobiti;
jer jedna dobrota u raj ne dovodi,
ako se grihota koja š njom nahodi.
Nik. Nitkor protiv volji ne će spasen biti,

1405. ca (*n* ga) *B.* 1406 ver *B.* 1408. o (*n* u) *B.* 1410 liše *A i B.* 1411. zlobșćine (zlobskine?) *A i B.* 1414. slišečo. *B.* 1430. katun *A i B.* 1438. kja *B.*

ni pokoj najbolji nebeski imiti
Pask. Tko rugljiva uči, on veće nego mni,
jer se zaman muči, sebi škodu čini.
Ne karaj rugljiva, jer ti će zlo htiti,
neg li spametljiva, ki će te ljubiti.
Nik. Veće je pristalo dobra dila tvorit,
ner vele ni malo od sebe govorit,
Jer nas naša dila ljudem povidaju,
draga al,nemila, po kih nas poznaju.
Pask. Nepriazni pusti, nigdir ne zagrubi
ni dilom ni usti, sa svakim se ljubi.
Tim prosti najliše, (sebi čineć silu)
ki te uvridiše u kom godi dilu.
Na toj potaknutje jest verna svakoga
često spomenutje danka umrloga.
Nijedan ini lik rasržbi ni veći,
ner kad misli človik, da će mrtav leći.
Nik. Pri volij podniti psovku i vašćinu,
neg ti učiniti komu god grdinu;
jere podnoseći, mir će se dobiti;
osvetu čineći, ne ćeš miran biti.
Tko ti psovku reče, lažuć po nauk svoj,
on sebi doteče grižnju i nepokoj;
i gdi te taj stane, ki prava uvridi,
zlobnu ćeš dat rane, kad godi te vidi;
i sram će ga biti samoga od sebe,
kada se smisliti on bude od tebe.
Oni toj govore, na Kabal dojdosmo,
i vitar i more veselo projdosmo.
I totu došadši, iz glasa viknuše,
bokarů popadši, ter se napinuše.
Nigdi o večernjoj, u najbolje doba,
velik jim biše znoj i tašća utroba.
Toga rad sedoše za tim užinati,
ča bolje mogoše, vincem pripivati.
Do kle užinaju, pojdoh posiditi
pri moru na kraju, ter se stah čuditi,
da su ljudi mnozi viditi priprosti,

1447. vas *B.* **1453.** virna *B.* **1458** ti (= li?) *A i B.*

zlorušni, ubozi, a imaju dosti.
Jer s takimi ljudi budu pribivati
razum, pravi sudi, i njih odivati.
Kripost š njimi za to otajno pribiva,
kako no i zlato, ko zemlja pokriva.
Mnimo, da ne umiju, koliko ugarci;
kad riči prosiju, tot veli mudarci.
I vide se izvan u tisknu živin'ju,
iz nutra budu stan čudnomu umin'ju.
Ćul si Diojena, ki blaga ne imiše,
bačva nezadnjena kojemu stan biše.
Ter mu zavijaše Aležandar cesar,
jer u njem vijaše kriposti velik dar
Za to kad ustaše, jah jim govoriti:
svaki vas kazaše ne vele umiti,
ter me ste varali; je l' pravo toj, vite;
za č' neg ste kazali, vele već umite.
Toj su potvrdile vaše pisni one,
ke mi vele mile u srcu još zvone;
ke mi će uzrok bit, da vas ću želiti,
i s vami češće it, kud god se voziti.
Pokloniv se na toj Paskoj zahvaljiva,
i jošće razum svoj besidom pokriva.
Reče umiljeno: hvala tvoj vridnosti,
sve je toj rečeno po njeje milosti.
Svaki nas poznaje, mi da smo isto toj,
siromaški da je meu ljudi veći broj.
Toj rekši, za tad rih, da riči ostave,
večeru naredih da rano oprave.
Kako bi rečeno, tako bi svršeno,
vareno i pečeno, lipo napravljeno.
Zaran večerasmo, i na volju sideć;
večerav, postasmo meu nami besideć.
Od lova morskoga dosti govorismo,
i puta onoga dobar dil zbrojismo.
Totu jim rekoh ja: oto ste vidili,

1484. tot (= to t'?) *A i B*. 1487. Diojena *A i B*. 1489. Aležandar (*ili ovdje x = ks? dakle* Aleksandar?) *A i B*. 1498. sami (*n.* s vami) *B*. 1500. pokrina *B*. — češće *A i B*. 1508. pačeno *A*.

sve se je, bratjo ma, zbiło, ča smo htili.
Dobro smo hodili po moru duboku,
zdravo se vratili k našemu otoku.
Vi ste pripivali, bugarili dosti,
dostojni ste hvali, za vaše kriposti.
Gdi su sad vitezi, od kih pripivaste,
vojvode i knezi, kojih spominaste?
Na svit jih sada ni, jedva se ime njih
zna, rek bi je u sni, kako no ljudi svih.
Kud oni pojdoše, i mi ćemo iti,
i gdi svi dojdoše, mi ćemo prispiti.
Kamo vojevan'je, kamo njih hrabrosti
biše, i gizdan'je i svake radosti?
Vrime jih odnaša, kako se ne čuje,
i dila će naša, smrt bo sve skraćuje.
Jer je sve tašćina, ovi svit ča prosi,
kako no maglina, ku vitar zanosi;
ali kako para, iz zemlje ka hodi,
taj čas ka se stara, kada se porodi.
Za č' ovdi dugo stan ne može nam biti,
od kle do malo dan tribuje otiti.
Za to mi išćimo oni stan doteći,
koji nahodimo od svih vikov veći;
ona pribivan'ja da bi nas dopala,
gdi su ljubka stan'ja nada sva ostala;
koja su želile na svitu ovomu
duše bogu mile u dilu svakomu;
koja bog pripravi, stvoritelj od svega,
u nebeskoj slavi tim, ki ljube njega.
A on ti ga ljubi, i oni ga čtuje,
ki mu ne zagrubi, ki zakon spunjuje.
Njegovi zakoni hvale su dostojni,
u kih su nasloni mirni i pokojni.
Rekal je: ne tuži niktor; od zla se kaj,
zapovid obsluži, ter hod' k meni u raj.
Zapovid usilna nijedna božja ni,
a plaća obilna za to se svim čini.

1524. e *pred* mi *ima* *B*. 1528. ho (*n*. bo) *B*. 1535. isćimo *A i B*. 1542. nebčskoj *B*. 1545. gnjegovi *A i B*.

Veli nam: jednoga boga verovati,
u njega samoga ufan'je imati.
Ime u taščadi njegovo ne reći,
počten'ja za radi vasda ga časteći.
Blagdan počtovati, na misu hodeći,
i tege puščati, molitve čineći.
Jednomu i drugomu da svako rojen'je
roditelju svomu pridaje počten'je.
Nikogar nemilo da nitko ne ubije
na rič ni na dilo, ni mu smrt želije.
Da ča ne ukrede tko vazam u ruku,
tko ne će da sede u vikovnju muku.
Da na ni je ugodno putju ne zgrišati,
a krivo i škodno ne svidokovati.
I tuju nigdare ženu ne želiti,
gdi se duše vare, tko ne će otiti.
I tokoj nikadar ne žudit ni htiti,
od pravde koja stvar ne more nam biti.
Za to ne činimo nijedno zgrišen'je,
u komu vidimo zakona uvrijen'je.
Ćlane svete vire držmo stanovito,
koji se ne mire, ni vide očito.
Oćućen'ja naša, s kih čudna množ gine,
ne dajmo, da paša budu ke taščine.
Vidin'je, slišan'je, obonjan'je s timi,
grla okušan'je, taknutje za njimi,
htijmo, da toj čine, na č' nam jih bog poda,
a ne stvari ine, s kih je duši škoda.
Milosrd'ja dila činmo telesnoga,
ka su bogu mila, tere duhovnoga:
pitajuć lačnoga, sužnje odkupujuć,
pojeći žednoga, golih obukujuć,
na stan primajući goste i putnike,
ter pohajajući slabe nemoćnike,
mrtvih ne čineći van zemlje ležati,
neg jih nastojeći milo pokopati;
priprostih učeći, bludnih upravljajuć,

1563. nanije (= nam je?) *A i B.* 1571. clane *A.* — drzmo *A.* — dagzmo *B.* 1578. skib (= s kih) *B.*

svita ne krateći, neumićim dajuć,
žalosnih tišeći s naredne beside,
za onih moleći, ki nas ne navide,
psovke i razprave svih od srca prašćajuć,
i tokoj usilnih mirno podnašajuć,
vasda ljubeć boga, stvoritelja svega,
a kako samoga sebe, iskrnjega.
U tomu se broje zakoni njegovi,
i u tom svi stoje i stari i novi.
Ki di riči one: ako me ljubite,
činte da zakone moje obslužite.
Od tih, ki jih znaju, tko se š njih ne krene,
ja dobro poznaju, da taj ljubi mene.
I ja ću se njemu milo očititi,
i njega u svemu za draga imiti.
Jošće di vrh toga: tko me bude ljubit,
on od otca moga ljubljen će vasda bit.
K njemu ćemo priti, š njim se dragovati,
i njega ljubiti, i š njim pribivati.
Za to ga ljubimo nada sve ostalo,
i njemu služimo verno i pristalo.
Molimo, neka dar ovi nam daruje,
da duša vasda zgar tilom gospoduje,
a dušom razum naš da vas vik oblada,
svih ljudi, moj i vaš, ne pošad na zada;
a razumom vaju božja milost vela:
kojom se vladaju svi gradi i sela.
Sad sa mnom svaki vas bogu hvalu pridaj,
na zdravju koji nas dovede na naš kraj.
On nam raj dohrani i pošlji nam zlamen,
ki nas vasda brani; oni riše: amen.
Ja prem toj svršivši, sunce se obori,
malo potrpivši, noć osta od zgori.
I za tim do malo brzo se spraviše,
vazamši svićalo, luč na nj postaviše.
Idosmo puzeći po tiho kraju pram,

1590. onie (*n.* onih) *B.* 1591. prasćajuć *A.* — prašgjajuć *B.* — srza (*n.* srca) *A i B.* 1808. vierno *B.* 1609. neha *A.* — neba *B.* 1617. dobran *B.* 1623. puzeć *B.*

jedan njih vozeći, drugi osti vazam.
Oh lipo ti biše meni pogledati,
kad riba ploviše, gdi ju on zamlati.
Oni teg težati hitro bo umiše,
svude obgledati, kako se gdi htiše.
Čudo sam vidio prohodeć oni kraj,
jednom je grišio, ne veće, večer taj.
Jedna, ku prežaše, mal mu se ne umače,
jer nigdi ležaše, tajeć se meu skrače.
I drugu tuj vadri bolje nego mnjaše,
kojoj se pri sadri kus repa vijaše.
A niku nemilo, kako no sam htiše,
upravi u rilo, ko van rape biše.
Udri dva jastoga dobra i ne mala,
po sridi svakoga rana je dopala,
koji no skačući po moru igrahu,
šćipali mašući, svoga zla ne znahu.
Prid samu Zavalu dojdosmo loveći,
kako u zrcalu sve na dnu videći.
I znaj, da lov taki miliji mi biše,
nego ini svaki, ki prvo činiše.
Pravo ti govoru, oni bo jest bio,
ako sam na moru drugi lip vidio.
Ribe nabodoše ne prem koko htiše,
ner koko mogoše, malo mraka biše.
Poča se podivat misec iza gore,
svu zemlju obsivat i toj sinje more.
za to se ja počah totu razpravljati,
veće časa ne stah, pojdoh počivati.
Samo jim ovo rih: volju mi spunite,
imam potrib mnozih, čujte ne zaspite.
Bugarite i pojte, li da smo po hladu,
veselo nastojte, u Staromu Gradu.
Paskoj rič izusti, priča govoriti:
i nam ti se grusti veće dni gubiti.
Vrime upušćasmo cić ove lovine,
vele se zastasmo od naju družine.
Luč nam je cipati i krpiti mrižu,

1636. rape *A i B*. 1641. dojdosmu *B*.

a pak putovati k Visu na Komižu.
Kako jim rekoh ja, tako učiniše,
i pri ner sunce sja, na Tvrdalj dopriše.
Ča večer lovismo po moru sviteći,
za nestvu dilismo, gdi može doteći.
Bil bih ti poslal rib, viteže svim pravi,
ne to cića potrib, neg zarad ljubavi.
Već ča si daleče, meu nami je gora;
a znaš ča se reče: jij ribu iz mora,
a meso iz kože, jer jedno i drugo,
(kako znaš,) ne može liti stat na dugo.
Li ne ć' brez lovine ni ti moje biti,
Jere gospodine mužu plemeniti,
jer ju ćeš imiti u knjižici ovoj,
u koj ćeš viditi i vas lov i put moj;
kojom ćeš živiti pun slavna imena,
skončan'ja ne imiti do duga vrimena;
do kle strana ova (der do togaj vika)
bude čtiti slova našega jezika.
Toj ti će draže bit, ner moja lovina,
(ke bi bil brzo sit), al koja stvar ina.
Ja ću želit meni, rod'jače primili,
da bi mi taki dni često dohodili.

HIERONYMO BERTUCIO EQUITI MAG.

Hectoreus, semper tua stans ad vota paratus,
hanc tibi perpetua nectit de fronde coronam.

Petrus Hectoreus
M.CCCCC.LVI. die XIIII. Januarii.

Opazka. *Napjevi pjesmam v.* 595—685 *i v.* 698—718., *nalaze se na kraju ovoga izdanja. Ove je napjeve poslao pjesnik Mikši Pelegrinoviću uz ove rieči* (*štampane u* I. *izd. mlet. od g.* 1568. *poslije poslanice istomu*: „Prigoda mi se i dr.“): Petre Hektorović istomu gospodinu Mikši Pelegrinoviću.

Evo ti šalju, kripostni i naredni gospodine Mikša, oni Srbski način (ovdi zdolu [1] upisan), kojim je Paskoj i Nikola svaki po sebi bugaršćicu bugario; i tokoje način od one pisni: „I kliče devojka“, koju su obadva za jedno pripivali.

[1] zlolu *A*.

RAZLIKOSTI.

ti se raduju sa svim srcem, i veselim, želiući vam dug život, skladan, miran, čestit i dobar. I za zlamen'je od toga šalju ti s ovom knjigom pripisano (izvan onoga riban'ja moga i ribarskoga prigovaran'ja) ono, čim mene u rečenomu gradu Dubrovniku i po tom u našemu na zavraćen'ju nadiliše, hoteći tebe od svih stvari, kojimi mene darivaju, dilnika učiniti. Toj ti će biti na misto onih darov, koji se budu priateljem na pir posilati. I povidaše mi do nikoliko vrimena po tom, da si se pozlovoljil, jere ti je prvi plod pomanjkao. Ne moj, molim [2] te, da na svem daj hvalu bogu, koji sam i jedini zna, ča nam je za bolje, i ki nam daje mnoge pute, po kih moremo kriposti od ustrpin'ja pokazati; koji nam dili milosti i daje ono, ča je drago njemu, i vazima opet (kako no stvar svoju), kada je njemu ugodno. Budi ti dosti poznati, da imaš virenicu plodnu, ča si (tako se meni mni) vele želio. Ne ću, da se počudiš, da ti se nisam pria radoval nego sada; jedno, za č' i pozdno radovan'je nie nigdar pohujeno, [3] drugo, za što i ne mogoh, jere sjutra dan, kako se vrnuh s puta onoga, dojde mi jedna čudnovata nemoć, koju ti ne umim izreći, i koja mi omrazi život moj; za tom druga, koja me dovede do smrtnoga mejaša, tako da mi jedva u staru kipu nevoljnu dušu ostavi; za njimi treta i četvrta (koje mi ne tribuje pobrajati), tako da ovo šesti misec teče, da me muče i nevolje, i malo je dan, da sam se počel dvizati s odra, i po malo postupati. U komu stan'ju najprvi trud prijah tebi ovo pisati, ufajući, kada izazna̋š istinu od mene, da mi ćeš sve prijati za dobro. A za što imam sumnju ne malu, da ti će u onomu ribarskomu [4] prigovaran'ju jedna stvar biti neugodna, dokle joj uzrok ne poznaš, a to jere si (može biti) i od druzih slišal bugaršćice [5] one, koje su moji ribari bugarili, i onu istu pisan, koju obadva za jedno pripivaše, i mni mi se, da mi ćeš reći u sebi: za što nisi sam od tvoga uma koje godi bugaršćine i pisan izmislio i složio, nego si pošal one stvari, ke i druzi umiju, povidati? za to ti dam znati, da sam ja veliku pomnju stavil ispisati izvrsnomu vitezu onomu, i dati na znan'je sve riban'je moje i vas put moj pravom istinom onako, kakov je bio, ne priloživ jednu rič najmanju, jer se inako nie pristojalo ni onomu, komu pisah, ni meni, koji sam pisal, budući mi draga bila vasda istina u svemu; i toliko veće, za što tko godi bi čteći poznal, da su riči novo složene i izmišljene, mogal bi po tom ve-

[2] molin *A.* [3] (= pokujeno?) *A.* [4] ribaskomu *A.* [5] bugarsćice *A.*

rovati i držati, da je i sve ostalo ono s lažom složeno i izmišljeno. Za tim jošće vim, da zna tvoja milost, kako no Latini drže (pravo i dostojno) historiu za rič istinu, jere joj stavljeno jest ime od one riči, koja se zove hister, [6] ča zlamenuje vidin'je ali poznan'je, a to za č' nitkor ini ne piše tej stvari nego tko jih je vidio i poznao. Tako ti i mi i sve strane našega jezika, (koji se meu svimi ostalimi na svitu najveći broji i nahodi), drže [7] i scine bugaršćice za stvari istinne, brez sumnje svake, a ne za lažne, kako su pripovisti nike i pisni mnoge. Za to ovo budi odgovor moj i tebi i svim inim, koji sam sa svom moćju (kako sam umil najbolje) ispisal sve ono, ča je Paskoj i Nikola bugaril i spival; koje stvari ali su se oni od druzih naučili, ali druzi od njih, toj meni ništore ni daje ni odnosi, i ako ćeš, da ti povim ono, ča se meni mni, dim ti, da je veće prilično k istini, da su se oni od druzih naučili nego druzi od njih, a to jere su oni ribari i ljudi od mora, koji brodeći se nigda s ovim a nigda s onim, ništo su od ovoga a ništo od onoga slišali i s pomnjom slišajući naučili. Ino mi ne ostaje, da reku za sada, nego da ti se u svemu priporučujem, i da želim svaki tvoj napridak i počten'je i čast, kako sam želio vasda krat.

U Starom Hvaru na dvadeset dan miseca oktobra sedmoga godišća od spasen'ja vrhu tisuća pet sat i petdeset.

2.

BOGOLJUBNOJ I SVAKE HVALE DOSTOJNOJ MLADICI GRACIOSI LOVRINČEVI, PETRE HEKTOROVIĆ HVARANIN OVO SLOŽI[1] I UPISA.

Sestro počtovana kriposti mnogimi,
   ka si vasda zvana dobra meu dobrimi;
koju grad ovi Hvar ne poznaje listo,
   Split i njegov kotar i Trogirsko misto;

[6] hister (= histor) *A*. [7] drse *A*.

Po izdanju mletačkom od g. 1568 (= *A.*) *i od g.* 1638. (= *B.*).

[1] slovi *v*. 1. setro *A i B*.

da po svoj državi ovoj, ka ni mala,
tvoja čast u slavi svuda je procvala.
Ja videći dare složene naredno,
kakove nigdare ne vidih zaedno,
kimi te nadili vičnji bog od zgora,
kimi te okrili, kako jutro zora;
misleć u sebi sam, čim tebe darova,
stavši mu hvalu dam cić čuda takova.
Dal ti je to ime hvaljeno za dosti,
po kom prosu sime razlike milosti,
da cvateš milostju s takovim imenom,
i svakom vridnostju imenu takmenom.
Dal ti je razum taj za druga tvojega,
ki ima prvi kraj od straha božjega.
I božje ljubavi za tim ti hti dati,
bogoljubstva pravi put u svem držati.
Tvoje dobre ćudi brojit se ne haju,
koje vridni ljudi hvalom uznašaju:
tihost umiljenu, ka t' nigdar ne umire,
i u svem svršenu dobrotu brez mire;
poste i moljen'je, k iskrnjim dragosti,
pokorno življen'je od prve mladosti.
kad skladan'ja vidih prilična k živin'ju,
je l' tko njoj takmen, rih, u svakom umin'ju?
ka biše pisala tad priateljici,
s kom se biše stala, božjoj službenici.
U kojih nauke duhovne nahode,
ki tiho brez buke pravim putem hode.
Ufam, da će biti vasda mojoj svisti,
čim budu živiti, s pruda i s koristi;
ka u svako misto tko god bude čtiti,
tvoje srce čisto po njih će sciniti;
kako se s' čuvala od griha svakoga,
srčeno iskala stvoritelja tvoga,
brašno spravljajući, kud si putovala,
družbu nukajući, da bi te ne ostala.
Još nam će zavidit mnozi, želijući

v. 6. tvaju *B.* *v.* 33. dake (*n.* da će) *B.* — rasda *B.* *v.* 34. kroristi *A.* *i* *B.* *v.* 35. čtjti *A.* *v.* 37. čuvada *A.* — čuoada *B.* *v.* 41. žel'jući.

stope vaše slidit, spasen'ja išćući.
Dal ti je pristal kip, pozrin'je sa stidom,
izgovor vele lip s narednom besidom.
Kad rič progovoriš, oda svake strane
človika zatvoriš, vrh sebe da stane;
da stane misleći, tvomu govorenju
vele se čudeći, i tvomu življen'ju.
Bud da toj čudo ni čut od tvojih usti,
jer, ča se meni mni, bog ti toj dopusti.
On bo je tako htil, jazik tvoj da bude
umić, sladak i mil, narešen od svude;
da ga vasda slavi, gdi godi ga čuje,
u pravoj ljubavi spovida i čtuje.
Lipa t' je toj srića bit na svitu semu
vridna i umića i svršna u svemu;
tuj milost imiti, bit mlada i zdrava,
a vasda živiti u svem bogu prava.
Tilu ne daš pokoj, na vrime·moleći,
ne hajuć mraz ni znoj, tegom se moreći.
A od ruk tvojih teg ki god bi imio
knez, ban, ali herceg, njim bi se dičio;
ki bi ga vidili mladi ali stari,
svi bi ga hvalili, kralji ter cesari.
Za tim ti još poda sve tvoje potribe,
ne znaš, ča je škoda, ni ča su pogibe;
ne znaš, ča je tuga, ni šćeta ka je stvar,
jer ništar u druga ne pitaš nikadar;
obilna i sita, svega za dovolje,
kako voća kita, gdi je rodno polje.
A posli imaš glas, od koga govore,
da vas svit ovi slas veću dat ne more.
Za mani t' ne diju ti, ki voća sade,
i ki zemlju riju i siju livade:
od dobra korena dobra je mladica,
od dobra simena dobra je pšenica.
Kažeš stanovito svude po svaki kraj,

v. 50 li (*n.* ti) *B.* *v.* 54. stuje *B.* *v.* 58. usada (*n.* vasda) *B.* *v.* 67. nišćeta *ili* ni šćeta? *A i B.* 70. gako *A.* *v.* 73. dlu. *v.* 74. riu *A i B.*

da se zna očito, od kud je vridnost taj;
od kud si izašla tolike kriposti,
ka s' pri Bogu našla brez broja milosti.
Ti si potvrdila, nitkor se već ne dvoj,
kako je živila majka i ćaćko tvoj.
Za to ja sa svima učinih odluku,
da dojde knjiga ma tebi sad u ruku,
ku pisah i složih, oto vidiš, kako,
ne prem sve, kako htih, da ne umih inako;
ne da t' ona pravi, ča no ti znaš bolje,
ni da te proslavi hvalom za dovolje.
Ovi bo je broj mal, jer nisam ni tretu,
ča bih reći imal, rekal, ni desetu.
Jer gdi su slabosti ali moći male,
skraćuju se dosti velike pohvale;
kako su u meni, sama mož' toj znati,
za koga veće ni jur pisni skladati.
Ovo te sad molim jednu stvar, ku ć' čuti,
ku veće ja volim, neg sanan usnuti;
ku veće želim ja sa svakim vrimenom,
ner trudan pokoja pod teškim brimenom;
ter moleći molju tvoj razum izbrani,
da mi spuni volju i milost dohrani;
kada se spomene za druzih moliti,
da priloži mene u ta broj čestiti;
jere ćutim mnogu s gorčinom nevolju,
i grihov nalogu, ki mi dušu kolju.
Kad bo se ozrim zad, tuge me obajdu,
srce mi projde jad, ne znam, gdi se najdu;
kamo mi biše dni, kako vrime projde
u nikoj maglini, a starost da dojde;
u grisih ležeći, kako se oblinih,
dobra ne čineći, da sebe prihinih.
A kad s prid pogleda nevoljna svist moja,
od straha uspreda, ne da mi pokoja;
misleći strašni sud, na kom će sva dila
vidit se oda svud, kakova su bila;
da će grišni ljudi, slišavši odluku,

v. 78. ocito *B.* *v.* 79. izasala *B.* *v.* 87. li (*n.* ti) *B.*

kom jih bog osudi u vičnju pojt muku.
I kad zbrojim lita, vim, da mi govore:
diliti od svita spravljaj se, nebore.
Ča s' pripravil, nosi, malo t' je tuj stati,
jer, da te pokosi smrt, stoji za vrati.
Nu vij, u kom stan'ju najdem se, to znajuć,
al u kom ufan'ju, smrtni rok čekajuć;
tere mi pomoć daj, ča mož', srčenije,
da mi pakleni zmaj dušu ne ubije;
za cića ljubavi boga nebeskoga
mene ne ostavi, kad moliš za koga;
jeda naš gospodin, jedini bog oni,
otac, duh tere sin pakla me ukloni;
jeda me posvoji, tere s obranimi
plaću mi odbroji, i misto shrani mi
pored s ostalimi, kih no milo zove
težaci vernimi od njive njegove;
kako je po riči rekal od istine
u van'jelskoj priči, u kojoj ni hine;
nukajuć svakoga, da se ne lini speć,
slaba i jakoga, kih vidi zaman steć
da pojdu al rano al kasno težati,
i da će ufano svi plaću imati.
Pak večer kad pride, zazvavši težake,
svih lipo obide, dav plaće jednake.
Jeda s' ne razmiri vrime, u ko pojdoh,
ter mi ne zamiri, ča pria ne dojdoh;
jeda srce vidi i volju prignutu,
ka želi, da slidi stope mu po putu;
da čini pokoru, ku more podnesti,
ter mi da u dvoru njegovom prisesti.
Sestro, ne zamiraj mojemu moljen'ju;
običaj jer je taj u ljudskom življen'ju,
kada ki nastoje za zla se ukloniti,
u gospode svoje milosti prositi,
tad slugam posal svoj uzpriporučuju,
pri gospodi onoj prijatih kih čuju.

v. 123. srčenie, *v.* 124. ubie *A i B.* *v.* 127. da (*n.* jeda) *B.* *v.* 133. rici *B.* *v.* 141. ražmiri *B.* *v.* 147. setro *A i B.*

I ja mojim tugam prosih pomoć tvoju,
ka si božjim slugam pridragim u broju.
Veruj mi, neharan da ti ne ću biti,
ako još koji dan budu živ na sviti.
Jer i oni dug mal, ki molitvom zaja,
ni ti na tašće pal, kako se prigaja.
Plaćam ga svaki dan, dim ti brez lagan'ja
ne hteći, da jedan projde brez saznan'ja.
Još ću t' spomenuti ovu stvar za bolje,
ku, znam, da ćeš čuti vele s dobre volje.
da ju ne zabudeš, stoj s pomnjom velikom,
da saznana budeš na daru tolikom.
Na take kriposti, ke ti Isus mili
po svojoj milosti obilno udili,
harna mu, dim, budi i zimi i liti,
mori se i trudi za njemu zgoditi.
I u svako vrime, svaki čas, svaki dan,
njega slavno ime slaviti ne pristan';
hvale mu dajući obilne i nove,
zakone čtujući vasda krat njegove.
Sa svim se usiluj, koliko mož' veće,
u dobru napriduj, inako se ne će.
Ki ne napriduju, ter ze nazad vrnu,
ti zaman putuju, i rado posrnu;
kako se toj čuje često krat i vidi,
jer svit napastuje, a pohlep ga slidi.
Nisu ti svršeni, do sride ki pridu;
oni su spaseni, do konca ki idu.
Riči, koje prostrih, na dobar broj kladi,
jere jih istom rih milošće zaradi.
Samo te svituju, ne da te ozdrave,
ni da t' potribuju, ni da t' ćud izprave.
Jer ki te takoga dara častju kruni,
vim, da te svakoga nauka napuni.
Li škodu t' ne nose, nit dobroti ude,
nit kriposti kose, da pria brž prude.
Kako kad konj teče, pustiv se niz polje,

v. 176. rad. — posurnu *B. v.* 187. *i* 188. nit *ili* ni t'? *A i B.*

kad mu konnjik reče, kliknuvši: nu bolje!
snažnije se gane, kad mu rič začuje,
da ne izostane družbe, s kom vojuje;
jizdeć, kad ga takne šibicom gdi godi,
prene se i makne, i bolje uzhodi.
I plav jaka bude, u njoj vozci mnozi,
ter kad se od kude na vesla uzvozi,
kad nje vitar dojde, more joj prikrivši,
vele brže pojde, jidro otvorivši.
Ino na svršen'ju ne ću ti reć sada,
ner da t' u počten'ju bog svoj mir vasda da.
Ovdi te obrani od svake nezgode,
i raj ti dohrani, gdi se sveti shode.

3

NADGREBNICA, KOJU SLOŽI PETRE HEKTOROVIĆ [1] FRANETU HEKTOROVIĆU, [2] ROD'JAKU SVOMU DRAGOMU, ZA MILOŠĆU.

Naredna mladosti, Frane, i čestita,
ki razcvili dosti ćaćka vrimenita,
i majku dreselu učini i bratju,
da svim tugu velu naprišnom tom smrtju;
ki vapiju: Frane, glasom čudne sile,
za č' nam zada rane brez mača i strile?
Bližike i rod tvoj, komu dika biše,
tišće u nepokoj, jer tobom cvatiše;
i Stari Hvar ovi, u kom se porodi,
ožalosti i Novi, i sve kud god hodi.
Tiha pitomino, zgovore veseli,
beside istino, pokoju naš veli,
istino brez rote, počten'je veliko,
i svake dobrote očita priliko;
tihosti velika, umiljenstva slavo,

v. 192. snažnie *A i B.* *v.* 200. posten'ju *B.*

Po izdanju mletačkom od g. 1568. (= *A.*) i *i od g.* 1638 (= *B.*).

[1] Hectorouh *B.* [2] Hecctorouichiu *B.* *v.* 5. vapiu *A i B.* *v.* 10. ozalosti *A i B.* *v.* 13. posten'je *B.*

ki ranom brez lika rani nas nepravo,
po kol nas odbiže, bolji stan obravši,
kad te smrt dostiže, žalost nam zadavši;
daj, imaj spomenu, zabiti ne hteći
svih onih, ki venu, svak dan te želeći.
kad god nas od zgora htij milo pozriti,
jer ćemo do umora za tobom cviliti.
I sliš' svih, ća t' poju u pisneh na miru,
za dobrotu tvoju i kripost i viru.
I primi svaki dar, koji se postavi
na tvojem grebu zgar, řad naše ljubavi.
Uzdahe ti nose tvoji družbenici,
mlade mome kose, a pisni knjižnici;
a ćaćko suzice, a žalostna mati
od srca tužice, ke ju će skončati,
u velikoj želji za ljubav svršenu,
znanci s prijatelji, svakčasnju spomenu;
mlade udovice skupom se ustaju,
žene i divice, koje te poznaju,
ter ti prikazuju ružice rumene,
neka te počtuju, i vence zelene,
pelinom kićene, povite kosami,
zlatom narešene, zalite suzami.
Eto, ako t' je dan, mladiću primili,
u raju oni stan, ki se dobrim dili;
moli se i nastoj, u nebeske strane
svih tvojih drazih broj s tobom da se stane.
A ovo ti piše nemiran sam sobom,
ki plačuć uzdiše počrnjen za tobom,
pomrkal očima, pun svake žalosti,
ki pokoja nima cić tvoje mladosti.

v. 20. zeleći *B.* *v.* 32. svakčasnju *A i B.* *v.* 36. postuju *B.* *v.* 41. moji *B.*

4.

PLEMENITOMU I VELE POČTOVANOMU GOSPODINU HIERONIMU BRTUČEVIĆU, VLASTELINU HVARSKOMU, VITEZU DOSTOJNOMU.

Vridni Hieronime, počten'je veliko,
pohvaljeno ime, naša vela diko,
budi da (kako vim) život se moj hita
nakon šesdeset zim jur šestoga lita;
ljubav me tva steže uzli nepokojni,
izbrani viteže, sve časti dostojni,
da mi teg bude mil rad tvoga imena,
ki sam bil ostavil, mnogo je vrimena;
da budu skladati sej pisni na volju,
kako budu znati, u miru najbolju;
tebe neka pojdu pohodit u gradu,
pošadši kad dojdu, da t' poklon pridadu
od mene ovoga, ki sam bil vasda tvoj,
za života moga i ki ću bit tokoj;
i da ti istinim načinom kazuju
onim a ne inim od mene ki čuju;
da ti sam obezan za razgovor mili,
minutih ovih dan kojim me nadili.
ki tako nakiti izvrsni razum tvoj,
da sa svim nasiti dušu i život moj;
ki mnokrat pričtivam i s družbom i sam ja,
pametju priživam sva tvoja pisan'ja,
ka složi naredno, puna svake dike,
i ljubko i medno, da jim ni prilike.
Meu stvari ostale ki godi ih čuju,
svi te glasom hvale do neba i čtuju,
veli razumnici, ne mišćane sami,
da iz van knjižnici, ki su meu nami;
a za tim družina, stavši se razumna,
hvali gospodina spametna i umna,

Iz prvoga izdanja mletačkoga od g. 1568. (= *A.*).

v. 1. v . . idni *A.* *v.* 5. vitese *A.*

koji ti na noge, kad te se dobavi,
zlaćene ostroge, s tom častju postavi.
Ke strane sa svake dostojna te diju,
jere časti take tacim se dariju;
kakov je razum tvoj i tvoje tančine,
kojih je velik broj, i kriposti ine.
I ovde i svudi ke ti hvalu daju
meu svimi ljudi, koji te poznaju.
Od ke (ča sam vidil očima mojimi)
ni moj najmanji dil meu svimi tvojimi.
koga s prave vire u svako tve dilo
draguješ brez mire srčeno i milo.
Vela ti hvala bud' na svakoj ljubavi,
ča ne plati moj trud, bog ti sve napravi.
Sad ću se obratiti s željom srca moga,
goruće moliti stvorca svemogoga,
ki te je okrilil tej časti svitlostju,
i tako nadilil darom i milostju;
koji ti dopusti, da t' se glas prostira,
da ti med iz usti, kad hoćeš, izvira;
koji ti da riči razborite dosti,
da se tim Hvar diči u veloj radosti;
ki ti da taj razum i mudrost i smin'je;
da te zna svaki drum za tvoje umin'je;
ki te svoj državi za vikovnju diku,
za krunu postavi, i za čast veliku;
ki tebe i rod tvoj proslavi po tebi,
dohrani ti pokoj čestiti na nebi.
I on te nastani još u rajskoj slavi,
gdi su svi obrani, ki su bogu pravi.

U Starom Hvaru četvrti naste dan miseca setembra drugo godišće, od kle Diva porodi, nakon tisuća pet sat i petdeset.

Petre Hektorović.

5.

OTCU I GOSPODINU HVALE I ČASTI VELE DOSTOJNOMU DOM MAVRU KALUJERU, DUBROVČANINU, PETRE EKTOROVIĆ[1] HVARANIN PIŠE OVO.

Službeniče pravi boga nebeskoga,
ki na te postavi bilig reda svoga;
ki tako nosiš ti i tako provodiš,
da ti se ime čti, kuda ne prohodiš;
kriposti velika, kojom je procvala
grada Dubrovnika ureha ne mala,
ne vim ja, ka je stvar uzrok, ni ča mi je,
da sam kako mornar, koji plav razbije;
koji se razbivši, kad na kraj izskoči,
i sve izgubivši, grozne suze toči;
ter iz glasa viče, tuj škodu žaleći,
za tim se zariče, zakletve čineći,
ako se dobavi polja ili gore,
da veće ne stavi stupala na more;
i gdi ga svak čuje, odluku učini,
da već ne putuje po morskoj pučini;
a do malo po tom ne zna, ča je rekal,
ni ča se je rotom kunući zatekal;
jere se povrati na pridnje živin'je,
i volju privrati na drugo želin'je;
ter bude jidriti, gdi no ga pokriše
valove srditi i o kraj udriše;
gdi pria malo dan jedva se obrani,
da zdrav izgazi van i život uhrani;
tako t' sam mnokrat ja za radi saznan'ja
tiral od mene tja pisni i skladan'ja,
i druzim govoril, da ću toj pustiti,
i sam sam vasda mnil, da će tako biti.
U mnin'ju kojemu uzprohode lita,
da mi se u temu već misal ne splita.

Po izdanju mletačkom od g. 1568 (= *A.*) *i od g.* 1638. (= *B.*).

[1] Echtorovich *n.* Hectorovich = Hektorović *A.* — Ectorovich = Ektorović *B. v.* 5. kojon *A i B. v.* 23. pri *B. v.* 30. spilita *B.*

Taj posal u meni tako se razčini,
kako led studeni na sunca vrućini;
koko da nikadar ne kušah taj dila,
ni općih taku stvar, ni da mi bi mila.
Rad koga saznan'ja, uzroka rad koga,
posli ću t' kazat ja srid pisma ovoga.
Kada bude za tim u nikomu čudu,
ne znam, kako, ni vim, pisni me dobudu.
Ke počnu skladati opet po nauk moj,
mneć od njih imati razgovor i pokoj.
Da kad se smislim stav, i lita kad zbrojim,
sebi kriv i neprav, ne znam ja gdi stojim;
kojim ni ni mal broj (ča se čteć nahodi),
jer, ko teče, ovoj sedamdeset vodi.
Videć, da mi malo vrimena ostaje,
ko bi se imalo provodit najslaje;
a to nastojeći nada svaka ina
milosti doteći boga gospodina;
njega sa svom moćju srčeno moleći,
i dnevom i noćju službu mu čineći;
pitajuć prošćen'je, i ne šćedeć truda
za grišno življen'je i za dila huda;
pisni i skladan'ja odlučiv pustiti,
nebeskoga stan'ja išćuć dil imiti;
gdi nisu žalosti, gdi ni zlo hotin'je,
ner svake radosti i mirno živin'je;
gdi je zdravje milo, život neskončani,
ljubko svako dilo, gdi su brez noći dni;
gdi ni studen ni znoj, gdi nisu kajan'ja,
gdi brez truda pokoj, ljubav brez pričan'ja;
gdi svitlost brez tmine sve strane obsiva,
gdi su slasti ine, kim se broj zabiva;
jer koja stvar luja na svit more biti,
škodnija ni huja, neg sebe zabiti;
i duše spasen'je, ka nigdar ne umire,
koja je stvoren'je vikovnje brez mire;

v. 32. sunza *A i B. v.* 35. čoga *B. v.* 44. chó = kô *A. v.* 49. moleć *B. v.* 51. prosćen'je *A i B. v.* 58. ljusiko *B. v.* 64. ni (?) *A i B* — škodnia *A i B. v.* 66. črez (*n.* brez) *B.*

i ne htit bolji bit, buduć na saspin'ju,
ni zlu ćud prominit na boljem živin'ju:
jur kad mladost projde, ka ne zna, kud hodi,
i kad starost dojde, ka nas k smrti vodi;
svega kipa bitje kad se je skončalo,
neveselo žitje kada je ostalo;
kad budu bliščati oči, zlo gledajuć,
a uši šušnjati, to gore slišajuć;
kad prisiše koža, kada lica blide,
kada slabost množa a snaga otide;
kad vraskavo čelo nad oči napada,
plačno i dreselo, a sida je brada;
kad glava plišiva na muhe se tuži
kad starost ričljiva svakomu dotuži;
kad se pleća zgrbe, usta zlom vonjaju,
zubi se oščrbe, i sami padaju;
kada malo ćute usta slasti svake,
ćućen'ja se smute, ruke su nejake;
kad je put opala, vlasi opuzuju,
prsi se od mala truda zadušuju;
kad otiču noge i stupala toje,
kad nemoći mnoge kupe se i goje;
kada kašlji muče, ne hteći pristati,
slaba se oduče kolina trujati;
kad se ne stepljaju uda, neg li stinu,
često naslanjaju, željeć da počinu;
kad malo primukne jazik govoreći,
kad se s trudom hukne, posidit hoteći;
kad se jačeć dviže, kada se jiduje,
ne daleč od hiže kada se putuje;
kada se od veće noge potipaju,
i kipom kud ne će, zanoseć motaju.
Tej zbrojene stvari manjšine takove,
tilu poklisari svrhe su njegove.
Svaka navišćuje, kad dojdu taki dni,
sprav' da se putuje, već na svit stan'ja ni.
I ki se uzviše umom u mladosti,
kad godi pogriše pamet u starosti;
ter tako luduju, i malo se svide,

v. 73. dajuć (*n.* gledajuć) *B.* *v.* 92. zeleć *A i B.*

da jih uzmiluju mnokrat, ki jih vide.
Ča se dake hoće človiku svakomu,
kad življen'ju voće prizriva ovomu?
Ino ne misliti, ner ono vrh svega,
čim će put dobiti života vičnjega.
Mladim se ne zna rok vika do kle projde,
li vasda ni njih skok do cilja ne dojde;
a starost poznaje po mnoga zlamen'ja,
blizu svrhe da je, tere razčinjen'ja.
Dvi stvari se dake čuvati imaju
već neg ine svake, jer se ne staraju;
ke nigdar do vika na manje ne hode,
a svega človika na grihe navode:
srce i jazik dim, jer do kle se žive,
oni se ljudem svim najveće protive.
srce misli nove svaki čas pripravlja,
a jazik njegove posle ne ostavlja;
hiti govoriti, ča misal pripravi,
da se sve očiti na dvor i objavi.
Za to se čuvati ima toj, ča truje,
i s pomnjom držati, kad se pomlajuje,
neka moć tih stvari sa svu njih tašćinu
dušu ne privari, ni nam da vašćinu.
Svak ima smisliti vrime, u kom stoji,
dobro prociniti, ča mu se pristoji,
tere dilovati, čim ne će toj vrime
razpravu imati bljuduć se sa svime;
ča ne će životu ni stan'ju njegovu
navalit grihotu, ni bitju takovu.
Oto t' dah na znan'je sve, ča ne navidi.
pisni i skladan'je, i ča starost slidi,
Nu ja za svaka taj li htih se slobodit,
da te jednokrat daj još budem pohodit
s dostojnim poklonom, s častju, kom te čtuju,
i s harnostju onom, kom se dužan čuju,
i s srčenim ovim i ljubkim pisan'jem,

v. 106. gih (*n.* jih) *A i B. v.* 108. živhljen'ju (*t. j.* xifhlienyu *n.* xifglienyu) *B. v.* 114 svrh *B. v.* 119. srze *A i B. v.* 124. obvavi (?) *B. v.* 132. bljuduke (t. j. bgliuduche) *B. v.* 140. cuju *B.*

s kakovim takovim (ko vidiš) skladan'jem,
kad kipom ne mogu, kad mi ni dano toj,
s česa bih ja mnogu slast ćutil i pokoj.
Na to me dovede prijatelj jedan moj,
prid kim me uzvede visoko razum tvoj,
kada mi povidi, došad k mistu svomu,
ča s tobom besidi o meni o tvomu,
i dohodeć ini, s kojimi naredno
ljubav me tva mini srčeno i medno.
Na svem zahvaljuju, ter ti se pridaju,
da svi, ki to čuju, za tvoga me znaju.
Rad ljubavi tvoje šalju t' s knjigom ovom
nike stvari moje pod odićom novom,
zdol imenovane, ke sam ja brojio,
i složil na člane, kako sam umio;
da se vridnost tvoja, kad joj što domori,
čteći pisma moja, o tom razgovori.
Kad nam se viditi ne da srića naju,
bog nam se združiti dopusti u raju.

U Starom Hvaru prvi dan miseca luja šestoga godišća od spasen'ja našega nakon tisuća pet sat i petdeset.

6.

ODGOVOR * PETRA EKTOROVIĆA, VLASTELINA HVARSKOGA NIKOLI NALJEŠKOVIĆU.

Knjige Severina tko vidi al čuje,
sluge božje sina, koga crkva čtuje,
ki složi taj čtin'ja mnozim za utihu,
ljubavju umin'ja stegnuti ki bihu,
on dobro poznaje po tomu pisàn'ju,
ča nam smutnju daje razborju i znan'ju.
Svak umić mučeći besjedu mu sori,
gdi no nas učeći, ovako govori:
ovdi meu nami da zviezde ne sjaju,

* *Poslanica, na koju je ovaj odgovor sastavljen, tiskana je medju Nalješkovićevimi pjesmami u knj. V, str. 312—20.*

v. 142. taohovim (*n.* tachovim = takovim) *A.*

oblaci tminami kad ih zakrivaju;
i voda nišana od vitra jakoga,
i s kalom smišana kon kraja morskoga,
prem da se razliti bude po širini,
uzbrani viditi dno morskoj dubini.
Lica bo ne imiše čistoće sve lačna,
za sve pri jer biše bistra i prozračna.
I stiena gdi godi kad pade iz gore,
pripriči put vodi, da brzit ne more.
I 'ti ako ć' biti u čemu sudac prav,
al ku stvar prozriti, istinu razabrav;
i ako, putujuć, pravo ćeš hoditi,
u svem pravdu čtujuć, van puta ne iti;
vesel'ja se izbavi, a strahu se ne daj,
ufan'je ostavi, bol'jezni ne kušaj.
Nie na svojoj miri svit, pamet smućuju
tej stvari četiri, gdi no gospoduju.
Ča mniš, mudrih slavo, Nikola brajene,
moja vridna hvalo kriposti svršene!
Da ke god ne budu morile život moj
tih stvari u trudu i tuzi bezrednoj;
da ne bi pjesan ma jur k tebi dopala,
poklon ti sa svima umiljen pridala;
jer bih pri, mnim, puknul od tuge i jada,
neg li bih zamuknul, kako sam do sada.
Vim, da zna milos tva, Nal'eškoviću moj,
pjesnivac d'jela sva, pokol si u njih broj.
On pjesni ne tvori, ki mučan pribiva,
koga žalos mori, ki stoji pun gniva;
pjesance ne sklada, neg li u pokoju
od tieh, ki na zada odmeću zled svoju;
jer gdi je nevolja, tuj razum odbigne,
naša stvar najbolja, a zlo ga dostigne.
Ja ne vim, tko bi znal nevoljno me stan'je,
bi l' igdar mene zval pjesni na spievan'je.
I ka je meni bit, prigovor im biva:

Iz rukopisa jugosl. akademije 646. (= *C*.).

v. 10. *može se čitati i* **sakrivaju** *C. v.* 15. **lačna** (?) *C. v.* 38. **gniva** *ili* **gnjiva**? *C. v.* 41. **odbjegne** *C.* v. 42. **zloga** (?) *C.* 45. **prigovori mi** *C.*

jur je muž vrjemenit, a pjesni pripiva;
koji pedeset lit još davno minuje,
mladosti zgubiv cvit, sad petjem putuje,
komu li pokoru podobno činiti,
k nebeskom da dvoru spravlja se otiti,
najliše kad vimo, za malu taštinu
da lasno gubimo nebesku baštinu.
Za me niesu pjesni, sieda je sva brada,
na toj me ne stisni već nitkor od sada.
Za tim je ne mal stog nemoći na meni,
u bedri je ulog, a bok bez bol'je ni;
nego bol pohagja, malo ih pustujuć,
ka slasta dohagja ja malo lastujuć.
Plodi se po meni, i ruke se hita,
toj ti nam duzi dni donose i lita.
Još ti htih pobrojit dvi moje žalosti,
jedna je od pet lit, druga od mladosti.
Da jer ih poviedat bez stida nie moć,
rieč poče prisiedat, za to ih vol'jeh oć;
koje bi gorskoga umoril' još lava,
a neg nejakoga mene i nezdrava.
Za toj se ne čudi tvoj razum pošteni,
jer boles i trudi skratiše moć meni;
ne samo meni, dim, i momu živjen'ju,
nu mojiem pjesnem svim i malu umjen'ju.
S tilom je savezan, kako znaš, s našiem duh,
toli moćno stezan, da mu je na posluh;
ter jedan kad čuje, da se drugi smuti,
on se ne raduje, jednako sve ćuti.
Niesam još probavil ni one nevolje,
za ke bih ostavil sve dobro najbolje,
prid čudom bježeć tja od onieh turskieh sil
ne istom, da znaš, ja, da svih naš veći dil;
ognjenoj u rati, nudier misli sada,
čeljad, stara mati, ku mi brigu zada;
svaki nas ćuteći na srcu gorčinu,

v. 47. minue C. v. 48. puute C. v. 49. li (= bi?) C. v. 56. bolie C. v. 58. slasta (?) C. v. 57. pustujuć *ili* puštujuć a 58. lastujuć *ili* laštujuć C. v. 70. mojem C. v. 71. *može se čitati* i zavezan C. v. 78. naš (n. nas?) C. v. 81. čuteći C.

s korabljom brodeći tuj morsku pučinu;
na koj pritrpismo tuge i zla dosti,
iz glasa vapismo s plačem od žalosti,
po moru svi vitri kad se rastrkaše,
na naše zlo hitri ki s treskom ustaše:
poče dimat jugo, strahot nas striže;
ne duhav on dugo, smorac se podviže.
S oštrinom grbini uzmutiše more;
pak bura zapini, dvignuv se sa gore.
Vode ne umihu komu posluh dati,
istom se počnihu put neba penati.
A kad čudna propast zinieše meu njimi,
mnjah, da će na dno past korablja i svi mi.
Sve se tmine staše vrh nas u jedan zbor,
a dažd ih plesaše kako viedrom od zgor;
huke gromi stahu, mun'ja prosivaše,
mrnari padahu, nebo se oraše.
Ufan'je izgubi svaki od života,
tko cokoće zubi, tko glavu zamota;
kada plav nagniše pod more vitar krut,
ka za tim staniše, drćući kako prut;
vali ju busahu nemilo s obi stran,
vodu ne cripahu, tecíše sama van.
Ja toj videći, rieh: o nemila smrti!
gdi će nas ovdi svieh ob jednom satrti
Tad scienih velik dar od boga svakomu,
koga smrt na odar obali u domu;
koga take zledi ne more ni kolju,
i svoje naredi potrjebe na volju;
za č' je taj dar veći, i ufat grob imit,
srid mora neg leći, i pića ribam bit.
Kolike nezgode bihu na očiju!
s jednu stranu vode, s drugu vitri biju;
s drugu pak turska vlas prem dalek da staše,
ne pristav jedan čas, strahom nas moraše;
uskoci daše trud i zločinci ini,
hvala ti na svem bud', moj bože jedini,

v. 87. *ili* stiže (**r** *čini se precrtan*) *C. v.* 89. oštrinon *C. v.* 90. dvignu *C. v.* 100 tto (*n.* tko) *C. v.* 103. *ili* buzahu *C.*

koji nas od njih ruk milo obarova,
i skrativ čudnih ruk, pokoj nam darova.
Tako t' se tukući prem stasmo dan, i noć,
svi boga zovući s uzdahom na pomoć,
zavjete djevici i majci čineći,
koj teku grešnici vazda se moleći.
Ter osmi naesti dan, toj bi meda slaje,
stavismo nogu van na latinske kraje.
Stasmo tuj za time na puno godište,
koje t' me sa svime na zada potište;
domom dohodeći pače ga svršismo,
oni dan brojeći, koji se dilismo.
Nu ovi . . . . . giu, gdi najdoh dila ma!
kako da niesam živ neg mrtav sa svima.
Rastrkom ležahu sve stvari jur, koje
jedva se poznahu, da su bile moje;
ke ne znam ja, ikad stavim li na svoj red,
nu misli oto sad, kakva je moja zled.
Nikola razumni, vjeruj mi za isto,
da s toga moj um ni još došal na misto.
Od veće pak po tom srce mi prosiva,
misleći za plotom ča nam zla počiva.
Tko bi mogal pjeti u takom žuljen'ju
i sreću ne kleti u tomem cviljen'ju?
Nu zabiv ova sva, malo još odahnu,
na toj me ljubav tva velika potaknu.
Pisat se odpravih tvojoj zi kriposti,
ter za čas ostavih minute žalosti,
ne se nastaljajuć s tobome da poju,
neg ti hvalu dajuć, slaveć vidros tvoju.
Bud da sva ma snaga, ku mogu pripravit,
slaba jest i naga za tebe proslavit;
toj ti će skazat sad, kako ćeš vidit sam,
priproste pjesni sklad, ku je doć k tebi sram.
Odgovor hoteći dostojan tebi dat,
zaman se sileći, znam, da ću sve sustat.

v. 124. koj (= k koj) *C. v.* 125. naesti (= naeste.) *C. v.* 127. staasmo *C. v.* 129. svjršismo *v.* 138. mni (*n.* ni) *C. v.* 139. *može se čitati i* proziva *C. v.* 141. (= življen'ju?) *C. v.* 147. nastaljajuć *C. v.* 154. *može se čitati i* zustat *C.*

Zaman je muže zvat i boge poganske,
potrebno je iskat načine krstjanske.
Tko ne bi u sebi milosti imio,
koju bog da tebi, zaman bi trudio;
takoga uresa, milosti tej sile,
široka nebesa ku maliem podile.
Istakmit tko bi ktil pisan'ja tvoga trud,
umrli ne bi bil, mni mi se na moj sud.
Izvrsno smišljan'je i ljubko i medno,
i sve izrečen'je lipo i naredno,
da ga svak može čtit, još mu se hotiše,
u kamen stanovit zlatom da se piše;
neka ti po vas vik oni plod bude znan,
kim slavni Dubrovnik prodil te ovih dan.
Oh slasti velike! oh novoga druma!
oh časti! oh dike! oh vridna razuma!
Kud godi prohodi tva pisan gizdava,
vazdi ju nahodi pohvala i slava.
Tko godi ju čuje, svak joj se veseli,
svak jo' se raduje, slišat ju svak želi.
Po gradih ju nose bez broja bez mire,
od njih glas jerbo se to dalje prostire.
Kupe se na zbore, kad ju šte prid svimi;
blaženi, tko more misto nać meu njimi.
Tko godi tuj reče: ovo je stvar nova;
tko ovi um steče, tko ovoj osnova?
Lipo t' je vezena ovaj stvar, pravi svak;
od kud bi svedena, na što li pride pak?
kad take sladosti meni tko povida,
srce od radosti meni se raskida.
Jere taj pošten glas, kojim si poznan bil,
ne mni, tvoj da je vas, imam ga velik dil.
Jer te imam za draga i mislim imiti
već neg mnoga blaga, i želim tvoj biti.
Od kli je knjiga tva mene pohodila,
mnim, da je majka ma i tebe rodila.
Prijazan ti inu ne umim poklonit,

v. 168. Dumbrovnik (*nu* m *čini se precrtan*) *C.* — prodil *C. v.* 174. jo (*n.* joj) *C. v.* 178. nač *C.*

neg ovu jedinu, ku ti ću sada rit:
zapovid na tvoju da sam odlučujem,
ne štedeć moć moju, do kli živ putujem.
Još ti ću rit sada, vim, da mi sazrit ne ć',
ča me tej hvale da vrh reda vele već,
vrh reda i mire, stvar od male valje,
rastežuć u šire što s' mogal i dalje.
Znaj, da te pohvale, toj pravim svakomu,
nisko me obale pri meni samomu.
Ja bo se poznaju, i reku sam sebi:
mnogo t' se varaju razumni u tebi.
Još mnokrat reku sam, kad me trud obide:
vaj meni, kakav sam, mnozi t' me ne vide.
Od mene što sudi tvoj razum i svodi,
od dobre znam ćudi sve da ti ishodi;
od tvoje ljubavi, ka me čini mniti,
prijatelj moj pravi vazda da ćeš biti.
Hvala ti dobra ćud i kriposti kruna,
hvala ti na svem bud' obilna i puna.
Višnji bog od zgor daj s nebeske visine,
od svita svaki kraj da tobom prosine;
imenom da t' zvoni istok i zapad vas,
vazdi te ukloni oda zla svaki čas;
a kada život tvoj smrtni rok dostigne,
da ti duh u raj svoj nebeski podvigne.
Dmitrića Nikolu milo mi pozdravi,
u jednomu kolu kad me š njim postavi,
s dum Mavrom zaedno, ocem poštovanim,
u srcu primedno momu koga branim.

U Hvaru na 16. novembra 1541.

v. 195. *može se čitati* i zazrit *C. v.* 196 me (= mi?) *C. v.* 214. obazla *ili* obasla (*n.* oda zla) *C. v.* 215. kad *C.*

PRIKAZAN'JE ŽIVOTA S. LOVRINCA MUČENIKA.[1]

[1] naslov izvadjen iz rukopisa *ak. b.*

Imena od onih, koji ulizuju u ovu rapresentatiun:[1]

Angel.	Jupita.[11]	
Merkurij.[2]	Tentinelus.[12]	
Valerian.	Inpolit.[13]	
Cesar.[3]	Lucil.[14]	
Bonifacij.[4]	Konkordija.[15]	
Astories.[5]	Kocan.	
Sisto papa.	(Pitagor).[16]	
Felicij.[6]	Roman.	
Lovrinac.[7]	Luvela.	dičica.[17]
Kirika.[8]	Tersona	
Kresencij.	Anija.	divičice.[19]
Justin.[9]	Talanta.[18]	
Hudoba.	Cirij.	
Partemij.	Aneluton.[20]	
Kančilir.	Nikostrat.	
Felicisim.[10]		

[1] „Imena — rapresentatiun" *ne ima u ak. b.; nam. toga:* Govornici. [2] Tentinelus *ak. b.* [3] Cesar Decij *ak. b.* [4] Bonifacij biskup. — Popi idolski *neima u ak. a.* [5] Bonifacij *ak. b.* [6] Felicij *ne ima u ak. b.* [7] S. Lovriuac *ak. b.* [8] Kirika udovica *ak. b.* [9] Justin redovnik *ak. b.* [10] Felicisimo *ak. b.* [11] Agapito. *ak. b.* [12] Tintinelus sluga *ak. b.* [13] Ipolito *ak. b.* [14] Lucil slipi *ak. b.* [15] Konkordija žena Ipolita *ak. b.* [16] *ne ima u ak. b.* [17] Lucilo, Tersona, ditići Konkordije. [18] Talenta. [19] hćere Konkordije. — Bestija djaval *ak. b.* [20] Kresentij *ak. b.*

ak. a. = *rukopis jugosl. akademije br.* 1050.
ak. b. = „ „ „ „ 1051.

POČINJE PRIKAZAN'JE SV. LOVRINCA[1].

ANGEL.

An'jel[2] *govori:*

Od vičnjega boga strane
pozdravljam vas o krstjane,
ki ste prišli slišat dila,
od Lovrinca ka su bila;
i od Sista pape sveta,
komu glava bi vazeta,
i njegovim učenikom
i ostalim mučenikom;
a to da vi stvar vidite,
kojom pamet utišite.
Zla mišljen'ja mino hode,
ka do vika na grih vode.
Dakle svih vas ljubeznivo
molim, stojte sad pomnjivo.
Ovdi vam će pokazati,
da budete dobro znati,
koli 'e bogu rič pridraga,
već ner svega svita blaga,
ko mu služi s dobre volje,
ter za nj trpi sve nevolje,
i koliko još veliku
slavu ima tere diku
ostavivši dila huda
svega svita puna bluda.
Svaka muka, trud i žalost
u vesel'je 'e njemu i radost.
Kako Lovrincu još dijaku

[1] Počinje — Lovrinca *ne ima u ak. b.* [2] angel. *ak. b.*

v. 2. pozdravljan *ak. a i b.* — ho *ak. a.* 7. njegovin učenikon *ak. a i b.* 8. ostalim *ak. a.* — ostalin *ak. b.* — mučenikon *ak. a i b.* 10. kojon *ak. a i b.* 11. mino *ak. a i b.* 13. . . . i *n.* dakle *ak. a.* 14. molim *ak. b.* 15. van *ak. a i b.* 21. koliku *ak. b.* 26. u veselju je *ak. a.* — i veselje *ak. b.*

svih dopelja nam na muku,
koga muke skazat će istu (?)
vidit ćete na ovom mistu;
a to s pomnjom poslišite,
tot budite ter ne spite.

VALERIAN.

Ovdi Valerian vitezom govori:

O obrani ter vitezi,
sve hrabrenstvo tere knezi,
skupte sluge i oprovde
s trumbitami sada ovde,
da budemo spravno iti
mi cesara pohoditi,
kako običaj mi imamo,
da veselje njemu damo.
Ne hotijmo već krsmati,
jur se ima on ustati.

MERKURIJ[1].

Za tim[2] *ima ustati Merkurij*[1], *ter govori Valerianu*:

Naš čestiti gospodine,
bud' stanovit do istine,
kako srce tvoje želi,
i nam milost tvoja veli,
obslužit smo mi pripravni,
i združiti tvoj kip slavni
tamo i svud kuda pojde,
nitkor tebe sad ne ojde,
jer si slava naša i dika,
i rimskoga stan'ja vika.

28. čas (*n.* nam) *ak. b.* 29. koja *ak. a.* 30. ovon *ak. a. i b.* 31. pomnjon *ak. b.*

[1] Tentinelus *ak. b.* [2] tin *ak. a.* 49. svudi *ak. b.* 50. nikor *ak. b.* 51. naša slava. *ak. b.*

VALERIAN.

Za tim ima[1] *pojti Valerian cesaru sa svom družbom, i njemu se poklonivši govori:*

Ajer, koji gromom stresa,
tere vlada sva nebesa,
bog od bogov silni Jove,
po svem svitu koji slove,
spasi tebe, o casare,
i sve ljudi mlade i stare;
u radosti častnom viku
uzdržati krune diku
vrhu naše sve dobitje
daj ti, tere slavno žitje.
Ako želiš ti prez rati
u gospodstvu tvomu stati,
kripost tvoju skazat rači,
ter kršćansku viru tlači;
ku ako ćeš strt sa svima,
da imena već ne ima,
tribi ti je snažno hitit,
Sista papu njih ubitit
sa svom družbom, š njime ka je,
jere glave druge nije,
i sa svima da sakriju
Isukrsta i Mariju,
da se ugasi sa svim ovo
Isusove vire slovo.

CESAR.

Cesar Valerianu govori:

O nabdaru svega kneže,
koga ruka rimska steže,
o uzmnožni Valeriane,

[1] *n.* „ima — govori“ *ima u ak. b.:* ima Valerian stati sa svom družbon i pojti k cesaru i govori. 56 sven *ak. b.* 64. gospostvu *ak. b.* 66. krstjansku *ak. b.* 69. hiti *ak. b.* 70. uhiti *ak. b.* 71. družbon *ak. b.* — ka je š njime *ak. b.* 73. svimi *ak. b.* — sakriju (zakriju?) *ak. a i b.* 76. Isusovo *ak. b.* 78. koja *ak. a.*

štitu rimski na sve strane,
slidit ćemo sa svim dilom
tvoj svit mudri našom silom,
da se sa svim stare toga
sime puka krstjanskoga,
ko po Petru najpri pride
meu rimske nikad zide,
koga ka (?) puk zvaše prija
Isusova vikarija,
kako no se sada Sisto
na njegovo zove misto.
Da jer u sve naše dili (!)
običaj smo taj imili,
pri početka kega stvari
da se dadu bogom dari,
da nam pomoć oni dadu,
nam i svakom u sem gradu;
za to hrlo čin' da skupe
naše pope ter biskupe,
da u templu slavom mnogom
svetilišće dadu bogom.

VALERIAN.

Valerian ovdi[1] *pošlje*[2] *sluge po pope, da imaju ured staviti posvetilišća*[3], *i govori:*

Merkuriju, naglim stupom
našim reci poj biskupom,
cesarova da njim svitlost
zapovida ovu milost,
sad da skupe pope i d'jake,
i potribne stvari svake,

80. šćitu *ak. b.* 81. slidićemo *ak. b.* — svin dilon *ak. a. i b.* 82. našon silon *ak. a. i b.* 83. svin *ak. a. i b.* 87. kad *ak. b.* — zva se (zvaše?) *ak. a. i b.* 94. bogon *ak. a. i b.* 95. nan *ak. a.* 96. nan i svakon *ak. a.* — sen *ak. a.* 99. slavon mnogon *ak. a. i b.* 100. bogon *ak. a. i b.*

[1] Ovdi *ne ima ak. b.* [2] pošje *ak. b.* [3] posvetilišće *ak. b.* 101. Tentinelus (*nam.* Merkuriju) *ak. b.* — naglin stupon *ak. a. i b.* 102. našin-biskupon *ak. a. i b.* 105. pop *ak. b.*

*

da prikažu svetilišće,
našim bogom slavno bitje.

MERKURIJA SLUGA[1].

Merkurija[1] *pojde k popom i k biskupom*[2], *ter njim*[3] *govori ove riči*[4]:

O biskupe poštovani,
ne sidite tuj za mani,
dajte vašim popom reda,
da se u tempal skupe ureda.
Jere cesar hoće tako,
da se boje svakojako (?)
sad učinit svetilišće,
i tomu se ne lin' nišće.

BONIFACIJ POP.[5]

Dospivši Merkurija[6] *Bonifacij odgovara:*

Dobro došal, o viteže,
zapovid me tvoja spreže,
od cesara jer mi reče,
za to sada svak poteče
k našim bogom da se pravi,
a ino se sve ostavi.
Za to kad mu drago, dojdi,
čekamo ga skupa ovdi.

ASTORIES[7] BISKUP[8].

Ovdi[9] *se ima ustati cesar sa svom družbom*[10], *i pojdu k idolom*[11] *i ondi*[12] *došavši klanjaju*[13] *i poklone se i takoj kleknuvši do kli*[14] *molitvu učine, pak Astories*[7] *molitvu čineći govori:*

O svemogi Jupitere,
koga kripost svud se stere,
najprija se molju tebi,

108. našin bogon *ak. a i b.*

[1] Tentinelus *ak. b.* [2] popon i biskupon *ak. a. i b.* [3] njin *ak. a. i b.* — k *pred* biskupon *ne ima ak. b.* [4] ove riči *ne ima ak. b.* 111. vašin popon *ak. a i b.* 115. ter (*nam.* sad) *ak. b.* — učine (učini?) *ak. b.* [5] pop *ne ima ak. b.* [6] Tentinelus *ak. b.* 121. našin bogon *ak. b.* [7] Bonifacij. *ak. b.* [8] biskup *ne ima ak. b.* [9] ovde *ak. b.* [10] svon družbon *ak. a. i b.* [11] idolon *ak. a. i b.* [12] ondi *ne ima ak. b.* [13] kleknu *ak. b.* [14] kle.

jer najveći jes' na nebi,
tvoja kripost svaka more,
gromom stresa zemlju i gore,
svemogući oče, bljudi
sad cesarom rimske ljudi,
i narode sve ostale,
koji tvoje ime hvale;
a krstjane sve proklete
star'te tvoje sile svete.

POPI SVI.

Popi ostali svi[1] *odgovaraju ove riči*[2]*:*

Amen, amen, tako budi,
kako s' rekal, sve se zbudi.

ASTORIES[3] BISKUP[4].

Sada Astories[3] *molitvu govori*[5]*:*

A ti Marte svitli boje,
po nas rimske ljudi ove,
tvoja moć se za njih trudi,
ne zapusti tvoje ljudi;
nepriatelje sad povali,
da se ime tvoje hvali.

POPI.

Svi popi odgovaraju:

Amen, amen, tako budi,
kako s' rekal, sve se zbudi.

SISTO PAPA.

Za tim[6] *cesar ima ustati i pojti*[7] *na svoje misto; pak*[8] *govori svojim popom*[9] *Sisto papa:*

Bratjo i sinci moji drazi,
u duhovnoj budte snazi;
jere ja mnju, čuli vi ste,

130. gromon *ak. a. i b.* 132. cesaron *ak. b.*

[1] Popi svi *ak. b.* [2] ove riči *ne ima ak. b.* 137. bude *ak. a.* 138. zbude *ak. a.* [3] Bonifacij *ak. b.* [4] *ne ima ak. b.* [5] čini *ak. b.* 140. da (*n.* po) *ak. b.* [6] tin *ak. a. i b.* [7] priti *ak. a.* [8] i pak *ak. b.* [9] svojin popon *ak. a. i b.*

muke ke vam zadat išće
Decij cesar nemilostni,
i njegovim š njim milostni,
da Isusa zatajimo,
a idolom se poklonimo;
ki je božji sin istini,
po kom ov se svit učini;
za koga ću smrt prijati,
prija ner ga zatajati,
za njegovu svetu viru,
ku pogrdit sada tiru,
koju (?) pri vas sveti mnozi
krv proliše njega skrozi,
Isukrsta i učenike
slideć i sve mučenike.
Za to spravan svaki budi,
trpit muke svaki trudi
za onoga, koji na križ
izdahal je, kako sam viš.

FELICIJ. [1]

Pokleknuvši Felicij[2], *ja pitati Sista*, *i govori*:

O svet' oče i pastiru,
ki Isusovu slidiš viru,
tvoja svetost dobro vlada
Isusova ovih stada;
ti nas paseš i obgliedaš,
i razdriti vukom ne daš;
ti nas učiš zakon sveti,
i duhovne pisni peti;
vid' prez tebe, oče mili,
ni kriposti naših dili;
tvoja milost nas oblada,
i na pravi put naklada.
Da kud ćemo sada pojti,
kad nas misliš ovdi ojti?

150. van *ak. a. i b.* 152. njegovin *ak. b* — svin (*n.* s njim) *ak. b.* 156. kon *ak. b.*

[1] Felicisimo (?) i Agapito *ak. b.* [2] Felicisimo (?) *ak. b.*

SISTO PAPA.

Sisto odgovara Feliciju i Japeru[1], *da imaju kleknuti, do kli Sisto dospije, i govori Sisto*[2]:

Svemogući on stvoritelj
ter on mili odkupitelj
vazda s vami hoće biti,
i u trojstvu vas kripiti.
On milostiv jest i moguć,
i u daru svakom slovuć,
podati vam hoće jakost
i ostalim mukam radost;
ako svaki u vapu (?) bude
čist od griha misli hude,
mir vikovnji vam će dati,
i u pokoju vazda stati.

CESAR.

Cesar[3] *Valerianu govori, šaljuć ga*[4] *po Sista*:

Po kle svršen jest oficij
i prikazan sakrificij,
Valeriane moj uzmnožni,
mojoj kruni tere zbožni,
čin' kripostju dat sve s častju
i tvojega knežstva oblastju (?),
uhvativši Sista svežeš,
i k pristol'ju mom' privedeš,
da iskusim tere viju,
je l' istina, na nj ča diju,
da Isusa on viruje,
moga boga pogrjuje.
Odpraviv se veće ne stoj,
ča ti rekoh, z družbom jur poj.

[1] Felicisimu i Agapitu *ak. b.* [2] Sisto *ne ima ak. b.* 184. tin od misli (*n.* ter on mili) *uk. b.* 187. milošću *ak. b.* 188. svakon *ak. a. i b.* 189. van *ak. a. i b.* 190. ostalin mukan *ak. a. i b.* 191. svaki vaju *ak. b.* 193. van *ak. a. i b.* [3] Decij *ak. b.* [4] ga *ne ima ak. b.* 198. složni *ak. b.* 199. kripošću ... čašću *ak. b.* 200. kneštva *uk. b.* 203. iskusin *ak. a. i b.* — vigju *ili* viju *ak. a.* 206. pogrd'juje *ak. b.* — pogrgjuje *ili* pogrjuje *ak. a.* 207. odpravi *ak. b.* 208. družbon *ak. a. i b.*

VALERIAN.

Valerian ostaloj[1] *družbi govori:*

O vitezi stan'te gori,
ča di cesar, da se stvori;
svak vas snažno sada hiti,
on nevirnik da se uhiti,
papa Sisto ki se pravi,
neprijatelj rimskoj slavi.

VALERIAN.

Za tim[2] *Valerian pojde z družbom*[3], *i došavši k Sistu papi*[4] *Valerian govori:*

Hodi, starče, do cesara,
da te od zledi tve pokara,
i ovi s tobom zali hinci,
ki diš da su tvoji sinci.
Platiti će, neka viste,
ljudi, koje odmamiste,
da viruju s vami onoga
Isukrsta propetoga,
koga vam je zatajati,
ali sada smrt prijati.

CESAR.

To rekši[5] *Valerian uhiti Sista i Felicia i Jupita*[6], *ter jih svezav povedu k cesaru, i vidivši Sista cesar, govori:*

Primi, starče, moj svit sada
za tve zdravje i tvoga stada;
našim bogom slavu podaj,
a kršćansku viru odhaj.

[1] ostalon *ak. b.* 211. svrsno (*ili* svršno? *n.* snažno) *ak. b.* — iti (*n.* hiti) *ak. b.* 214. rimski *ak. b.* [2] za tim *ne ima ak. b.* — tin *ak. a.* [3] družbon *ak. a. i b.* [4] Sistu (*n.* k Sistu papi) *ak. b.* 217. tobon *ak. a. i b.* — zali (*n.* sada) *ak. b.* 223. van *ak. a. i b.* [5] rehši *ak. a. i b.* — [6] Agapita *ak. b.* — Japita *ak. a.* 227. našin bogon *ak. a. i b.* 228. krstjansku *ak. b.*

SISTO[1] PAPA.

Papa cesaru odgovara:

Nigda ne ću to stvoriti,
ni me vire pritvoriti,
da svetit ću ja onomu
Isukrstu bogu momu,
koji zemlju, nebo, gore,
vlada, moću svom sve more.

CESAR.

Cesar opet Sistu odgovara:

Promin', starče, tvoju volju,
ter primi svit, kim te molju,
da ne izgineš ti sa svimi
učenici sad tvojimi;
di li ne ćeš, na velici
pogibal' si s učenici.

SISTO PAPA[2].

Sisto opet cesaru odgovara:

Otac i sin i duh sveti,
ki u trojstvu jest kip treti,
on nam hoće pomoć dati,
i na muki s nami stati,
ki u trojstvu svetom stoje,
prijimlje jih, ki ga mole.

CESAR.

Cesar Valerianu i ostalim[3] *govori:*

Po kle vigju, da utvrdi
misal starac ov prigrdi,
i kad riči mojih ploda
ni neviri našoj škoda (?),

[1] Sisto *ne ima ak. b.* 234. svon *ak. a. i b.* 236. kin *ak. a. i b.* [2] papa *ne ima ak. b.* 242. trotjestvu *ak. b.* — kip jest *ak. b.* — treći *ak. b.* 243. onam (*n.* on nam) *ak. a.* 244. muke *ak. b.* 245. sveton *ak. a.* — svetin *ak. b.* 246. prijimljući (*n.* prijimlje jih) *ak. b.* [3] ostalin *ak. b.* 247. viju *ak. b.*

u tempal ga povedite,
Martu brzo ter činite,
da tuj prida nj tamnjan stavi,
ter njegovu moć proslavi.
Gdi li sa svim on se odneti,
tere njemu ne posveti,
u tamnicu mramoritu
vrzte njega i družbu tu.
Jer to misto tvrdo prave
za držati ljudi od glave,
neka toga starca huda
opet imam ja prez truda.

VALERIAN.

Ovde[1] Valerian povede Sista u tempal i dovedši ga[2] govori Valerian Sistu u templu:

Ako ć', da ti stvori milost
cesarova sada svitlost,
i ako ćeš z družbom sada
ne okusit smrtna jada;
posvet' Martu mogućemu,
inih bogov mnoštvu svemu,
i služiti htij srčeno
našim bogom svim općeno.

PAPA[3] SISTO.

Odgovara Sisto Valerianu i govori:

O smamnici puni bluda
ter mišljen'ja mnogo luda,
ki za pritnju, mnite, da prem
med odpustim, a žuč vazmem;

253. tamjan *ak. b.* 255. svin *ak. a. i b.* — odniti *ak. b.* 262. iman *ak. a. i b.*

[1] ovde *ne ima ak. b.* [2] došavši (*n.* dovedši ga) *ak. b.* 265. družbon *ak. a. i b.* 266. oćutit (*n.* okusit) *ak. b.* 267. gorućemu (*n.* mogućemu) *ak. b.* 269. oslužiti *ak. b.* — htit *ak. a. i b.* 270. našin bogon svin *ak. a. i b.* — opjeno *ak. a. i b.* [3] papa *ne ima ak. b.* 272. misjen'ja *ili* mišjenja *ak. b.* 273. mnjite *ak. a.* — mjite *ak. b.* — pren *ak. a. i b.* 274. odpustin *ak. a. i b.* — vazmen *ak. a. i b.*

prignut silom ni razlogom
ne ćete me k vašim bogom,
ni da Isusa vržem zada,
štujem krive boge sada.
Da nesrićni vi prokleti,
obsinjeni, d'javlom speti,
ki se vašim bogom lažnim
poklanjate tere praznim;
ke od driva ali gnile
za pinezi meštri čine
slipe, nime, tere gluhe,
jere su u njih duše suhe;
koji jesu psi priljuti,
ki kad laju, svak jih ćuti,
kojim oni prilikuju,
ki jih scine tere štuju.
Teško jao svim onima (!),
ki ufan'ja u njih ima.
Bog istini, ki je gori,
sam jest oni, ki sve stvori,
nebo, zemlju i dobitje,
po njem prija na svit bitje.
Još njegovih ruka dilo
koji smira naše tilo,
u kom dušu vas (?) lagahnu
za dobrotu svoju dahnu.
Ne viruje tko u nj poni,
dušu s tilom gubi oni.
Za to, sinci Isusovi,
po njem smo prišli na svit ovi,
vratite se Isukrstu,
njega viri tere krstu;
upustite zale duhe,
vaše idole slipe i gluhe;

275. razlogon *ak. b.* 276. bogon *ak. b.* 277. vržen *ak. a. i b.* 278. štujen *ak b.* 280. d'javlon *ak. b.* 281. vašin bogon *ak. a.* — vašin bogon lažnin *ak. b.* 283. gnile (*ili* gnjile?) *ak. a. i b.* 284. pineze *ak. b.* 286. jer *ak. b.* 289. kojin *ak. a. i b.* 291. i jo (*nam.* jao) *ak. b.* — svin *ak. a. i b.* 296. na (= naš?) *ak. a. i b.* 299. kem *ak. b.* 302. ljubi *ak. a.* 304. njen *ak. a. i b.* 305. vuratite *ak b.*

ako cesar stavi ruku,
da vam poda za to muku,
ne prominte vaše volje,
da vas peče, vari i kolje,
jer u život vikuvičnji
prijat vas će otac vičnji.

VALERIAN.

Ovdi[1] *Valerian vitezom*[2] *govori:*

Kako jedan kami živac
tvrdo stoji ovi sidac,
ter ne samo da se lini
obrnuti k našoj viri,
da još išće obhiniti,
ter nas išće obratiti;
sa svom moću naše boge
išće doli vrć pod noge;
za to triba, da se vrže
u tamnicu tere strže
sa svom družbom, ka ga slidi,
kako nam se zapovidi,
ter da ondi stoji do tle,
čim po nj cesar opet pošlje.

LOVRINAC.

Ovdi povedu Sista u tamnicu, i tako vodeći ga, ishodi sveti Lovrinac suproć Sistu; videći ga, tugujući sveti Lovrinac reče ove riči Sistu[3]*:*

Aj me, oče moj pridragi,
u nauku svetom blagi,
kamo gredeš, za ime boga!

310. van *ak. a. i b.*

[1] ovdi *ne ima ak. b.* [2] vitezon *ak. a. i b.* 318. obrnuti (*a drugom rukom* obrnut se) *ak. a.* 320. i nas istih obratiti *drugom rukom ak. a.* — jošće (*n.* išće) *ak. b.* 321. svon *ak. a. i b.* 325. družbon *ak. a. i b.* 327. i da u njoj (*n.* ter . . ondi *drugom rukom ak. a.* 328. čin *ak. a. i b.* [3] tako vidivši ga Lovrinac tugujući govori ove riči Sistu (*n.* tako . . . reče ove riči Sistu) *ak. b.* 330. sveton *ak. a. i b.*

brez dragoga sinka tvoga?
O prisveti naš biskupe,
sve kršćanske vire stupe,
kamo stati pojt odredi
brez dijaka, koga redi?
Ti nikadar, oče sveti,
brez slug bogu ne posveti;
oj me, za č' me sad ohodiš?
al me u kom zlu nahodiš?
Ako svetost tvoja dobra
za slugu me tvoga obra,
za č' mi braniš s tobom iti,
tere s tobom krv proliti?
Da podložno nasliduje
gospodina, koga štuje,
nije meštra čast ni dika
pogrditi učenika.
Pomnji, oče moj primili,
tim Lovrinca ne uhili.
Abram ljubav bogu skaza,
kad mu sina on prikaza;
Petar, crikve pastir prvi,
za prolitje posla krvi (?),
tuj čast prija sriće ove,
da se pravi martir zove.
U tom ljubav skaži toje
otačastvo meni tvoje.
Umrit s tobom men'. ne brani,
koga sobom Isus hrani,
neka u jedno misto i vrime
sin i otac muku prime.

334. krstjanske *ak. b.* 338. boga *ak. b.* 339. aj *ak. b.* 340. kon *ak. a.* 343. tobon *ak. a. i b.* 344. tobon *ak. a. i b.* 349. pomnju *ak. b.* 354. ka (*ili* ča?) prolitju *ak. a.* 357. ton *ak. a. i b.* 358. otačanstvo *ak. b.* 359. tobon *ak. a. i b.* — meni *ak. a.* 360. sobon *ak. a. i b.*

PAPA[1] SISTO.

Ovdi[2] *Sisto odgovara Lovrincu:*

Ja te, sinko, ne ostavljam,
za sve jer se na smrt spravljam;
da budući star, nejaki
kad je moje dobi svaki,
tebe kako hrabre glave,
kega krune vojske slave,
jer ćeš veće boje biti,
i čast veću hoć' imiti —
za to ne htij već plakati,
ni se volji zloj davati;
srce tvoje jur umiri,
tere kripko stoj u viri;
do tri dni ćeš sa mnom gori
s krunom pojti u rajskih dvori',
za biskupom i dijakon,
kako právi t' hoće zakon;
ostavljam ti sve me blago,
razdili ga, kako t' drago,
ko je crikve bilo dosla,
kim (?) Isukrst po me posla;
ubozim ga razdil' sredno,
da raj primeš sto (?) za jedno.
Dosti toga bud' cviljen'ja
cića moga razdiljen'ja.
Jer Ilija muž blaženi,
kad ga vaze kol ognjeni,
Elizeju tad kriposti
ne odnese tej (?) svetosti.

[1] papa *ne ima ak. b.* [2] ovdi *ne ima ak. b.* 363. ostavljan *ak. a. i b.* 364. spravljan *ak. a. i b.* 372. zli *ak. a.* 375. mnon *ak. b.* 376. krunon *ak. a. i b.* — pojit *ak. a* — rajski' *ak. b.* 377. biskupon *ak. a i b.* 379. ostavljan *ak. a. i b.* 383. ubozin *ak a.* 389. Eliseu *ak. b.*

KIRIKA[1].

Ovde rekši[2] *Sisto mu da*[3] *ključe od blaga, i tako*[4] *Sista povedu u tamnicu, i š njim ona dva d'jaka, a Lovrinac pojde u kuću Kirike*[5] *udovice, i njemu Kirika*[6] *govori:*

O Isusov slugo mili,
ti se na me sada smili,
ja sam Krika nevoljnica,
ter pričrna udovica.
Petnadeste lit sam stala
s mužem, komu bih se dala,
pak trideset i jedan po tom
udovica z družbom ovom.
Mene moćno tuge dave
cić bolesti moje glave,
ka mi daje trud osoja,
da ne mogu najt pokoja.
Za to boli me izbavi
za Isusa, koga slavi.

LOVRINAC.

Lovrinac Kiriki odgovara:

Gdi virovat nisi lina
Isukrsta božja sina,
i ako ćeš smrt prijati,
ter u viri našoj stati,
sada hoće biti zdrava
tej bolesti tvoja glava.

KIRIKA[7].

Kirika[7] *poklonivši prid Lovrinca, govori:*

O Lovrinče, znaj za isto,
ja viruju vele čisto

[1] Krika *ak. a.* [2] rehši *ak. a.* — rekši *ne ima ak. b.* [3] da mu *ak. b.* [4] a (*n.* i tako) *ak. b.* [5] Krike *ak. a.* [6] Krika *ak. a.* 393. ja Kirika (*n.* ja sam Krika) *ak. b.* — san *ak. a.* 395. san *ak. a. i b.* 396. mužen *ak. a. i b.* 397. ton *ak. a. i b.* 398. družbon ovon *ak. a. i b.* 401. *može se čitati i* ozoja (ožoja, ošoja) *ak. a. i b.* 402. nać *ak. b.* 409. hoćeš *ak. a. i b.* 410. te (*n.* tej) *ak. b.* [7] Krika *ak. a.*

u Isusa božja sina,
u mojega gospodina.

LOVRINAC.

Ovdi[1] *Lovrinac vazme vodu*[2], *i krsti Kiriku*[3] *govoreći*[4]:

Poni, u ime oca boga,
sina i duha još svetoga
ja te krstim i ponavljam,
još bolezni te ozdravljam.

KIRIKA[5].

Budući Kirika[5] *krstjena tako, pogljedavši*[6] *zahvali bogu i Lovrincu govoreći*[7]:

Hvala t' budi, bože mili,
ki mi milost tvu podili,
ter me združi svetim duhom,
teŕ me umiri s Isukrstom,
dušu i tilo me ozdravi,
i u stado tve postavi.
Hvala tebi bud', Lovrinče,
ki me svetim krstom primče,
po kom mene bog ozdravi,
i u vičnji raj postavi.

LOVRINAC.

Ozdravivši Kirika[8] *ustane se gori, a Lovrinac vazme ubrus, i poda ga Kiriki, i govori*:

Podah (?) ubrus ov u ruke,
ako t' nije koje muke,
kim operu ovim noge
slugam božjim verne mnoge (?).

[1] ovdi *ne ima ak. b.* [2] vode *ak. b.* [3] Kriku *ak. a.* [4] i govori (*n.* govoreći) *ak. b.* 417. krstin i ponavljan *ak. a. i b.* 418. ozdravljan *ak. a. i b.* [5] Krika *ak. a.* [6] tako pogljedavši *ne ima ak. b.* [7] govori *ak. b.* 421. svetin duhon *ak. b.* — svetin *ak. a.* 422. Isukrston *ak. a. i b.* 423. duša *ak. a.* 426. svetin krston *ak. a. i b.* — priče *ak. b.* 427. kon *ak. a. i b.* [8] Krika *ak. a.* 431. kin *ak. a. i b.* — ovin *ak. a. i b.* 432. slugan božjin *ak. b.* — sluga božjin *ak. a.*

Tu zapovid nam ostavi
Isus, na smrt kad se spravi,
da se imamo mi ljubiti,
jedan drugom' noge umiti.

LOVRINAC.

Reče ove riči Lovrinac[1]*, poče ubrusom*[2] *istirati, i onim*[3] *noge otirati, i njim*[4] *noge celivat, vazme blago, ter poda onim, kim noge biše umil, i tako Lovrinac*[5] *govori:*

Cić ljubavi Isusove
lemozine primte ove,
ke mi Sisto priporuči,
ki od crikve drži ključi.
A vi bogu slavu dajte,
ter u miru tuj ostajte,
jer od ovud imam pojti,
u kastio kanam dojti,
pohoditi tuj krstjane,
u naricah ki su strane (?).

LOVRINAC.

Dili se od njih Lovrinac, i pojde, gdi Justin stoji s ostalimi[6]*, i došavši reče svim*[7] *ove riči, (i) govori*[8]*:*

Mir Isusov s vami budi,
draga bratjo, tot i svudi;
i jošče mir gospodina
s vami bratjo bud' jedina,
Umiljenstvo me vas moli,
da sedete svi tuj doli,
da vam noge ja umijem,
i srčeno iscelijem;

436. drugomu *ak. a.*

[1] ovdi Lovrinac (*n.* reče . . . Lovrinac) *ak. b.* [2] ubruson *ak. a. i b.* [3] onin *ak. a.* [4] njim *ne ima ak. b.* [5] tako Lovrinac *ne ima ak. b.* 442. nuži (?, *n.* miru) *ak. b.* — ostante *ak. b.* 443. iman *ak. a. i b* 446. nasikah (?) *ak. b.* [6] s ostalimi *ne ima ak. b.* [7] svin *ak. a. i b.* [8] došavši svin govori (*nam.* došavši reče . . . . govori) *ak. b.* 453. van *ak. a. i b.* — umijen *ak. a. i b.* 454. izcelijen *ak. a. i b.*

jere velju, bratjo moja,
svetost vaša, znam, dostoja
ništar manje vičnji na križ
spuniti će muke i svis (?).
U ljubavi toj angelskoj
primi sada brastvo ovoj.
Isukrsta vi molite,
često ispovid učinite,
dajuć uzdahe od srdašca,
poslušajte vazda starca.

LOVRINAC.

Lovrinac obrativši se, vidi Kresencija[1] *slipa, ter mu govori Lovrinac*[2]:

A ti, brate Kresentiju,
sliši ovu sententiju;
ako hoćeš virovati
svetost trojstva, i štovati
u božju se kripost ufaj,
da vidin'je tebi podaj.

KRESENTIJ.

Ovdi Kresentij pokleknuvši, govori Lovrincu:

Božji slugo pun svetosti,
ne htij gliedat me tamnosti,
na me sveti krst postavi,
ter od očiu mene ozdravi.

LOVRINAC.

Ovdi Lovrinac pokleknuvši[3] *čini molitvu bogu i govori:*

O Isuse vičnji bože,
koga kripost svaka može,
grihe naše sad ne gliedaj,
da tvoju nam milost podaj;

[1] Kresentia *ak. a.* [2] Lovrinac *ne ima ak. b.* 468. trojestva *ak. b.* 469. ti (*n.* se) *ak. b.* 470. i (*n.* da) *ak. b.* 472. gledat *ak. b.* 474. očiuh *ak. b.* — men' *ak. b.* — me *ak. a.* [3] pokleknuši *ak. a.* 477. gledaj *ak. b.*

ter kako no ti vid poda
slipim, oko da proglieda,
tako sada ti ovomu
otvor' oči sluzi tvomu,
da se ime tve proslavi,
a poganska vira rastavi.

KRESENTIJ.

Za tim[1] *Lovrinac križ učinivši na očiju Kresentija*[2], *otvori tudie*[3] *oči Kresentiju*[4], *i klekne Kresentij, bogu zahvaljuje, i govori:*

Hvala budi, slava i dika
Isukrstu va vik vika,
ki ne glieda moje zlobe,
blude grišne me hudobe,
da na me se hti smiliti,
ter me oči prosvitliti.
Dim za isto, da drugoga
izvan tebe nije boga.
Svi kolici bozi ostali
doli jesu s neba pali,
ki se bozi ljuski scine,
ter nevoljne duše hine.
Da blaženi on, ki može
tebe poznat, vičnji bože;
jer u rajske s tobom dike
radovat se hoće vike.

LOVRINAC.

Opet Lovrinac govori svim onim[5] *okolo stećim*[6]*:*

Draga bratjo skupa toga,
svaki od vas moli boga

480. slipin *ak. a. i b.* — okon *ak. b.* — progleda *ak. b.*

[1] tin *ak. a. i b.* [2] na očiju Kresentija *ne ima ak. b.* [3] tudie *ne ima ak. b.* [4] Kresentija *ak a.* 487. gleda *ak b.* 491. din *ak. a. i b.* 493. *i* 495. boži *ak. b.* 499. tobon *ak. a. i b.* 500. hoću *ak. a.* — s tobon (*n.* hoće) *ak b.* [5] onim *ne ima ak. b.* — svin onin *ak. a.* — svin *ak. b.* [6] stećin *ak. b.* — steći *ak. a.*

*

za našega papu Sista,
sveta muža tere čista,
u tamnicu koga vrže
Decij cesar tere strže.
Z bogom sada svi ostajte,
moliti se ne pristajte.

LOVRINAC.

Obrativši se Lovrinac na Justina, Lovrinac njemu govori[1]:

Sin vičnjega sveta boga
dal vam pokoj, mir svemoga,
o Justine redovniče,
poštovani ter misniče;
i ostalu družbu tvoju,
kako bratju svetu moju (!).
Za sve jer me grišno tilo
ni dostojno na toj dilo,
nitkor od vas ne zakrati,
da mu budem noge oprati
cić ljubavi Isusove
tere družbe svete ove.

JUSTIN.

Justin Lovrincu odgovara:

O Lovrinče, u toj stvari
meni ti se vele mari,
strpiti se meni vidi
u svem božje zapovidi,
i njegove sve nauke
prezza svake zledi i muke.
Za njegovu ljubav toje
ja ću umit noge tvoje
prija nego, brate mili
tva se milost od nas dili.

507. bogon *ak. a. i b.* 508. molite *ak. b.*

[1] govori mu (*n.* Lovrinac njemu govori) *ak. b.* 510. van *ak. a. i b.* 518. buden *ak. a. i b.* 524. sven *ak. a.*

LOVRINAC.

Lovrinac odgovara Justinu:

Stvoriti ću, o Justine,
ča ti hoćeš do istine;
nu mi noge sad poskiti,
da jih budem ja umiti.

LOVRINAC.

Ovdi svim[1] *Lovrinac noge umije, pak Justin umije njegove, pak Lovrinac izme blaga, ter jim počne diliti, i dileć govori Lovrinac*[2]*:*

Tebi, oče don Justine,
i svoj družbi bratje ine
priklono se priporučam,
i mir božji odporučam.
S time primte, bratjo draga,
crkovnoga dila blaga,
koje Sisto dat vam ojde,
u tamnicu kada pojde;
koga mi je sada hrlo
pohoditi triba vrlo,
jer se boju, za me trudi
da ga umori cesar hudi.

CESAR.

Ovdi se Lovrinac[3] *odili od onde*[4]*, razdilivši blaga, i pojde; hodeći za tim*[5]*, cesar posla Valeriana, i govori*[6]*:*

Hrlo, sluge, vi pojdite,
ter mi Sista dovedite
i sa svima učenici,
koji su š njim u tamnici.
Jere hoću znat sa svima,

534. buden *ak. a. i b.*

[1] svin *ak. a. i b.* [2] njegove .... govori Lovrinac *ne ima ak. a.* 536. one (*n.* ine) *ak. a.* 537. priporučan *ak. a. i b.* 538. oporučan *ak. a.* — odporučan *ak. b.* 540. cakovnoga *ak. a.* 541. van *ak. a. i b.* 545. zalim' *od* za me *izpravljeno drugom rukom ak. a.* [3] Lovrinac se (*n.* ovdi se Lovrinac) *ak. b.* [4] od onde *ne ima ak. b.* [5] tin *ak. a.* [6] za tim cesar posla Valeriana i govori (*n.* i pojde . . . govori) *ak. b.*

još li misal onu ima,
jeda li se je on svidio,
tere misal prominio,
da ne slide (!) već ni tire
Isusove hude vire,
ku držimo mi u svemu
hudu, tašću ter himbenu.

CESAR.

Valerian pojde slugami, i dovede Sista prid cesara[1]; *i*[2] *vidivši cesar Sista, govori mu ovako*[3]*:*

Već te ne ću nagovarat,
ni se s tobom prigovarat,
da ti pustiš tvoju viru,
tere živeš sad u miru;
triba ti je stvarmi skazat
tvoj blud, a ne ričmi mazat.
Za to slišaj sad rič moju:
gdi god držiš misal tvoju,
sad se brzo spravi k smrti,
ter se veće tuj ne krsti.

SISTO.

Ovdi govori Sisto cesaru[4]*:*

Smrti ove kratka tuga
vesela je, da ne duga;
a vas čeka vičnja muka
i vašega s vami puka.

VALERIAN.

Valerian govori cesaru, kažući Sista:

Toliko se oni scine,
da će živit dugo vrime;

[1] prid cesara *ne ima ak. b.* [2] i *ne ima ak. a.* [3] Sista cesar govori (*n.* cesar . . . ovako) *ak. b.* 559. već te (*n.* veće) *ak. b.* 560. tobon *ak. a. i b.* 563. kazat *ak. a.* [4] Sisto cesaru odgovara (*n.* ovdi . . cesaru) *ak. b.* 570. a (*n.* da) *ak. b* 571. kega *a drugom rukom* čeka *ak. a.* — ćega *ak. b.*

povedte ga vi opeta
pred našega Marta sveta,
tere hince te proklete;
Marti kleknu svi posvete.

CESAR.

Cesar družbi zapovida i govori:

Da se ništar ne poreče,
Valerian ča knez reče,
povedte ga tamo jako,
tere činte svakojako,
da prikažu svoju (!) krstu,
ter posvete boga Martu;
gdi ne dadu njemu slavu,
usić njim ću svim trim glavu.

SISTO.

Ovde[1] *povede Valerian Sista i ona dva u tempal; kad jih dovede, Sisto obrati se na ovc, ki ga su doveli, ter jim govori*[2] *steći:*

O priludi ter nebozi,
ovo li su vaši bozi?
slipi, nimi, tere glusi
kako jedni panji susi;
u ke ludi virujete,
tere moćno vi štujete.
Kako jedni psi vi mrete,
ter u vičnje muke grete;
po kle boga vi ne vite,
vičnji život svi gubite.

578. *Marte ak. a.* — kleknu (= kleknuv?) *ak. a. i b.* 583. svoj krsta *ak. b.* 584. proslave boga Marta *ak. b.* 586. vi odsicte svim glavu *ak. b.*

[1] ovdi *ak. b.* [2] obrativši se govori (*n.* obrati se . . . govori) *ak. b.* 693. vi psi *ak. a.*

SISTO.

Pokleknu Sisto, čini molitvu bogu, da tempal Martov[1] razori, govoreći:

Kralj svemogi, ki je gori,
Isus, božji sin, te razori,
i u tebi sve idole,
d'javla hižo, padi dole;
njegova te moć razčini,
ter nikogar već ne hini.

HUDOBA.

Kako Sisto dospije ove riči[2], tempal Martov ima pasti[3] doli, imaju hudobe on trat vrć oltar doli, i opet imaju poći u drugi tempal, i tako[4] jedan od onih[5] hudob govori:

Božjom moću starac ovi
iz naše nas kuće goni;
tuj stat oblast ni nam dana,
iskat hodmo indi stana.

ASTORIES[6].

Rekši[7] ove riči ona hudoba i tako[8] sve ostale hudobe imaju pojti[9] u drugi tempal; i popovi videći, ča se učini, Astories skoči se govoreći, kunući[10] Sista i cesara:

Od svih bogov proklet budi,
zali starče tere hudí,
po zakletvi, ku učini,
da se tempal ov razčini;
Proklet budi Decij toje,
ki ne usiče glave tvoje,
prija ner te dovedoše,
i ov tempal raspade se.

[1] Martu *ak. b.* 602. nikadar *ak. b.* [2] dospi molitvu (*n.* dospije ove riči) *ak. b.* [3] pade (*n.* ima pasti) *ak. b.* [4] tako *ne ima ak. b.* [5] od onih *ne ima ak. b.* 603. božjon *ak. a. i b.* [6] Bonifacij *ak. b.* [7] rehši *ak. a. i b.* [8] tako *ne ima ak. b.* [9] pojdu (*n.* imaju pojti) *ak. b.* [10] i kunuči *ak. b.*

SISTO.

Pokleknuvši Sisto, čini molitvu, bogu zahvaljujuć[1] *na razoren'ju templa, i*[2] *govori Sisto*[3]*:*

Zahvaljuju vele dosti,
sladki Isuse, na milosti,
ki ov tempal vrže doli
cića sluge, ki te moli;
i utvrdi tvoje ime
prid narodom svim ovime,
ki ne biše došal vidit
svemogućstva tvoga ni slidit.

VALERIAN.

Vidivši Valerian, ča se učini, poteče k[4] *cesaru, da mu navisti, govoreći ove riči:*

O prisvitli gospodine,
znaj, da naša vira gine,
Marte tempal sad za isto
razori ga papa Sisto,
ne znam po kom ni kim dilom,
božjom, ali d'javla silom.
Tvoja mudrost provij ovomu,
da ni škode puku tvomu.

CESAR.

Ovo rekši[5], *plesnu se cesar u ruke, i govori slugam*[6]*:*

O vitezi vi hrabreni,
dovedte ga opet k meni
papu Sista nevirnika,
i š njim ona dva učenika,

[1] zahvajujući *ak. b.* [2] i *ne ima ak. a.* [3] Sisto *neima ak. b.* 615. zahvajuju *ak. b.* 620. narodon svin *ak. a.* — svin *ak. b.* 622. svemogustva *ak. a.* [4] k *ne ima ak. b.* 625. Marta *ak. b.* 627. znan *ak. b.* — kon ni kon silon *ak. b.* — kon ni kin *ak. a.* 628. božjon *ak. a.* — božjon . . . dilon *ak. b.* 629. provid' mudrost tva ovomu *drugom rukom ak a.* — za to provij mudro ovemu *ak. b.* 630. svemu *ak. b.* [5] rehši *ak. a. i b.* [6] slugan *ak. a. i b.* 632. dopeljajte *ak. a.* 634. njin *ak. b.*

ki naš tempal i s idoli
obališe kletvom doli,
ki s mnozimi vele trudi
uzidaše stari ljudi.

LOVRINAC.

Vidivši Lovrinac, gdi[1] *vode papu Sista, pojde suprotiva, i govori njemu*[2]*:*

O prisveti oče Sisto,
ne hodmo već u ovo misto,
da se tučem pun nemira
kako ovca prez pastira.
Sve sam blago razdilio,
kako mi si naredio.

CESAR.

Tada[3] *dovedu Sista prid cesara, a cesar Sistu*[4] *govori:*

O priludi hudi starče,
danaska ti sa svim marče (mrče),
po kli tolik grih nam stvori,
da zakletvom tempal sori;
prijati ćeš plaću za trud,
ne će t' biti taj teg u prud.

PARTEMIJ.

Partemij zapovidi, da se uhiti Lovrinac, i stavi u tamnicu; Partemij slugam[5] *govori:*

Držte toga vi človika,
naše vire protivnika,
ter mu ruke na zad svežte,
u tamnicu pak potežte,

636. kletvon *ak. a. i b.*

[1] di *ak. b.* [2] suprotiva njemu i govori mu (*n.* suprotiva . . . njemu) *ak. b.* 639. prisvete *ak. b.* 641. tučen *ak. a. i b.* 643. san *ak. a. i b.* [3] tada *ne ima ak. b.* [4] mu (*n.* Sistu) *ak. b.* 645. prihudi ludi *ak. b* 646. svin *ak. a. i b.* — marte *ak. b.* 647. kle *ak. b.* 648. zakletvon *ak. a. i b.* [5] slugan *ak. a. i b.* 653. vežte *ak. b.*

neka sjutra ja prez muke
cesaru ga dam u ruke.

KANČILIR.

Ovde cesar poda sententiju[1], *da fruštaju Sista i ona dva, pak*[2] *da njim*[3] *se ima svim*[4] *trima glava*[5] *usići, i kančilir ima proštiti sententiju*[6] *od strane cesara i govori:*

Priuzmnožni Decij slave
cesar rimski sve države
s visokoga vića rukom,
i ostalim rimskim pukom
zazva ime boga (?) jako,
od kih dobro izhodi svako,
Sista papu nevirnika,
kako hinca krstjanika,
ki smi naše boge kleti
i razorit tempal sveti;
odlučuje, da mu se ima
usić glava i tim dvima,
ki njegovu viru štuju,
a naš zakon grde i psuju.
Valeriane, stani gori,
cesarovu rič sad stvori.

VALERIAN.

Ovde[7] *Valerian sove kocane*[8] *i govori:*

Vi kocani sad ne stojte,
po učenike vaše pojte,
jer se ovi teg ne more
prez vas svršit nikakore,
da se oni hinci strate,
ter da svoje zledi plate.

655. sutra *ak. b.* 656. dan *ak. a. i b.*

[1] cesar da sentencu (*n.* ovde . . sententiju) *ak. b.* [2] paka *ak. b.* [3] gim (= jim) *ak. b.* [4] svin *ak. a.* [5] glave *ak. b.* [6] sentencu *ak. b.* 659. svemogoga (*n.* s visokoga) *ak. b.* — rukon *ak. a.* 660. ostalin rimskin pukon *ak. a.* 663. papu kršćanskoga *ak. a.* 664. hinca nevirnoga *ak. a.* 666. razori *ak. b.* 667. odlučuju *ak. b.* 668. tin *ak. a* [7] ovde *ne ima ak. b.* [8] *može se čitati i* kočane (*i na svih mjestih tako) ak. a. i b.*

SISTO.

Tada povedu Sista i ona dva na misto, da njim[1] *se ima glava usići svim*[2]*; Sisto kleknuvši govori:*

Isukrste, bože pravi,
ča bi drago tvojoj slavi,
prikazuju tebi milo
krv i sveto tvoje tilo;
sad samoga tebi sebe
prikazuju misto tebe.
Budi tebi, bože, za to
svetilišće toj prijato,
kako Abela pravdenoga
vele virna sluge tvoga;
priporučam dušu moju
i ovčice, ke ohoju,
rač' jih dobru dat pastiru,
da jih vuci ne razdiru.

KOCAN.

Svršivši Sisto molitvu, tako mu ruke svežu[3]*, pak mu ove riči kocan govori*[4]*:*

Prikloni dir glavu doli,
da ti podam smrtne boli,
kada voliš smrt prijati,
nego u našoj viri stati.
To vam i njim bude svime,
ki Isusovo štuju ime.

[1] gim (= jim) *ak. b.* [2] svim *ne ima ak. b.* — svin *ak. a.* 682. karuu (= kr'uv) *ak. b.* 687. pravednoga *ak. b.* 688. slugu *ak. a. i b.* 689. priporučan *ak. a. i b.* [3] ruke mu svežu (*n.* tako . . . svežu) *ak. b.* [4] mu kocan govori ove riči (*n.* mu ove . . . govori) *ak. b.* 693. din (= dim) *ak. b.* 694. podan *ak. a. i b.* 697. to njim i van svime *ak. a.* — i tebi (*n.* njim) *drugom rukom ak. a.* — to njim i van bude svime *ak. b.* 698. Isusa štujete ime *drugom rukom ak. a.*

ANGEL.

Dospivši kocan[1] *govoren'je*[2], *ukaže*[3] *se angel, kripeći Sista i ona dva učenika, i govori:*

O pastiru božja stada,
stoj u viri kripko sada,
jer te Isus s krunom gori
na nebeskih čeka dvori',
i viteštvo tizih dviju,
ki za jedno krv proliju.
Za to smino smrt primite,
ter ufan'je dobro imi'te,
da za male muke uzdah
radovat ćete se vazda u bah.

FELICISIM I JUPITA[4].

Ovdi imaju Sistu glavu usići, i kako mu glavu usiku, obrativši se kocani[5] *imaju svezati Felicisima i Jupita*[6], *i oni svezani kleknuvši*[7] *molitvu čine bogu, i govore u jedno*[8]:

Hvala t' budi, bože mili,
ki nam milost tuj podili,
ki nas rači utišiti,
tvom kripostju pokripiti;
da prez muke ti (?) velike
primi u tvoje rajske dike;
i ki jošće vrhu toga
angela nam posla tvoga,
koji slatko sad pokripi
ljubav tvoju i ukripi;
primi, bože, sada gori
naše duše, koje stvori
svemogujstva tvoga rukom,

[1] kocani *ak. a.* [2] govoren'je *ne ima ak. b.* [3] ukaza *ak. b.* 701. krunon *ak. a. i b.* 703. tilo (*n.* tizih) *ak. b.* 707. malo *(čini se izpravljeno od* male) *ak. a.* — prike *drugom rukom* (*n.* uzdah) *ak. a.* 708. radujete po sve vike *drugom rukom ak. a.* — se *ne ima ak. b.* [4] Agapit *ak. b.* [5] kocan *ak. b.* [6] Agapita *ak. b.* [7] pokleknuvši *ak. b.* [8] govoreć (*n.* i govore u jedno) *ak. b.* 712. kripošću *ak. b.* — tvon *ak. a.* 721. svemogućstva *ak. b.* — rukon *ak. a. i b.*

i odkupi svetom mukom,
da te slave u vik vikov
z družbom svetih mučenikov.

PARTEMIJ.

Kako ona dva dospiju[1] molitvu, kocan njim usiče glavu[2], i dili se od onle[3] Valerian, i dojde k[4] cesaru, i[5] Partemij počne govoriti[6] cesaru:

O cesare gospodine,
hoću da znaš do istine,
da sve blago sakriveno
ono, ko je sve crkveno,
drži jedan tamni hinac,
ki se od njih di Lovrinac.
Ja sam njega uhitio,
i u tamnicu postavio.
Ako želiš njega imati,
ja ti ga ću pripeljati;
jer ga držim u tminosti
na zapovid tve milosti.

CESAR.

Ovdi cesar s veselim obrazom[7] Partemiju ove riči govori[8]:

Mnogu radost moj kip steče,
cić te riči, ku mi reče,
Partemiju moj hrabreni,
tere verni u svem meni.
Ne stan' tote već ni sidi,
da brzo ga ti privedi;
ja ću vidit do istine

722. sveton mukon *ak. a. i b.* 723. vikon *ak a.* 724. družbon *ak. a. i b.*

[1] dospivši *ak. a.* [2] glave *ak. b.* [3] onde *ak. b.* [4] k *ne ima ak. b.* [5] a (*n.* i) *ak. b* [6] počme govorit *ak. b.* 731. san *ak. a. i b.* 735. držin *ak. a.* [7] veselin obrazon *ak. a.* [8] cesar veselo Partemiju govori (*n.* ovdi . . . govori) *ak. b.* 738. ke (*n.* ku) *ak. b.* 740. sven *ak. a. i b.* 741. toti *ak. b.*

pri ner danas ov dan mine,
je li zakon naš uvridil
i zloćudno ne navidil.
I ti imaš dobro znati,
ako ne ćeš toj tajati,
je li vazda pogr'jeval
naše boge ali psoval.
Da pri na to ja ću stati,
da crkovno blago vrati.

CESAR.

Dospije cesar govoren'je[1]*, paka pošlje*[2] *popom*[3]*, da čine sakrificij, i cesar govori:*

Verni slugo, brzo teci,
našim popom tere reci:
Vi popovi meu te mine (?),
da naš zakon ne pogine,
ne krsmajte veće nišće,
opravite svetilišće
Jupiteru našem' bogu,
dajte njemu hvalu mnogu,
da on želje naše izpuni,
i dobitjem nas ukruni
od krstjanske vire hude,
da nje ime već ne bude.

TENTINELUS[4] SLUGA.

Ovde[5] *jedan sluga, imenom*[6] *Tentinelus, pojde k popom*[7]*, ter njim*[8] *govori:*

Svim od strane cesarove
zapovidam vam, popove,

752. crkveno *ak. b.*

[1] cesar dospije govorit (*n.* dospije . . . govoren'je) *ak. b.* [2] pošje *ak. b.* [3] po pope (*n.* popom) *ak. b.* — popon *ak. a.* 754. našin popon *ak. a. i b.* 759. našen *ak. a. i b.* 762. dobitjen *ak. a. i b.* 764. je (*n.* nje) *ak. a.* [4] Tintinelus *ak. a.* [5] ovdi *ak. b.* [6] imenon *ak. a.* [7] popon *ak. a. i b.* [8] njin *ak. a.* 765. svin *ak. a. i b.* 766. zapovidan van *ak. a. i b.*

da činite vi naredno
svetilišće bogu sredno,
ako nigdar izvrsnije
učiniste ni časnije;
jer cesaru sad na svemu
potribuje, puku svemu.

BONIFACIJ POP[1].

Čim[2] Tentinelus[3] govori popom[4], cesar se ima uputiti[5] u tempal i poklekne, a popi počnu hvalu davati bogom[6]; a[7] Bonifacij govori:

Svemogući bože Jove,
po kom dobro sve nam plove,
ti ne gliedaj naše grihe,
da su mnoštva i uzdahe(?);
tvoju viru svud rasširi
a krstjansku svu potiri,
ka se jure svud uzdviže,
i k njim naši mnozi biže.

POPI[8].

Ovdi popi svi[9] odgovaraju:

Amen, amen, tako budi,
kako s' rekal, sve se zbudi.

ASTORIES[10].

Opet drugi pop, imenom Astories[11], moli se i govori:

Ti si, Jove, rimskoj kruni
bil pomoćnik vazda puni.
I kako no svi na nebi
podložni su bozi tebi,

770. vi (*n.* ni) *ak. a. i b.* 771. nada (*n.* sad na) *ak. b.*

[1] pop Bonifatij *ak. a.* [2] čin *ak. a. i b.* [3] Tintinelus *ak. a.* — Tintinelus *ne ima ak. b.* [4] popon *ak. a. i b.* [5] se uputi (*n.* se . . . uputiti) *ak. b.* [6] bogon *ak. b.* — bogu *ak. a.* [7] a *ne ima ak. a.* 774. kon *ak. a.* 775. gledaj *ak. b.* 777. raširi *ak. b.* 778. kršćansku *ak. b.* 780. jim *ak. b.* [8] svi popi *ak. b.* [9] svi popi *ak. b.* [10] Bonifacij *ak. b.* [11] Bonifacij (*n.* drugi . . . Astories) *ak. b.*

i cesaru rimskom' tako
htil, da služi množtvo svako;
za to grad naš sa svim pukom
oslobodi tvojom rukom,
i cesara š njimi vladaj (?),
i od mora, mača i glada,
s Martom našim i Apolom,
ki sunčenim vlada kolom,
s Merkurijem i s Erkulom
i ostalih bogov silom.

SVI POPI.

Ovdi popovi odgovaraju opet svi u jedno[1]:

Amen, amen, tako budi,
kako s' rekal, sve se zbudi!

CESAR.

Dospivši sakrificij, cesar pojde na svoje[2] *misto, i hako sede, Valerian s Partemijem*[3] *pojdu po Lovrinca, i dovedu ga prid cesara, a cesar kada vidi Lovrinca, počme*[4] *mu govoriti*[5]:

Nu, Lovrinče, rec' mi pravo,
ako ć' biti vazda zdravo:
gdi ono blago ti postavi,
ko ti papa Sisto ostavi?

CESAR.

Ovdi cesar pomuči malo, pak opet govori:

Ti mi nišće ne odgovaraš,
ni se za to vele staraš?
Nudir rec' nam, već ne muči,

787. cesara *ak. a. i b.* 789. svin pukon *ak. a. i b.* 790. tvojon rukon *ak. a. i b.* 793. Marton našin i Apolon *ak. a. i b.* 794. sunčenin . . . kolon *ak. a. i b.* 795. Merkurien . . . Erkulon *ak. b.* 796. silon *ak. b.*

[1] svi popi odgovaraju za jedno (*n.* popovi . . . u jedno) *ak. b.* [2] svoje *ne ima ak. b.* [3] i Partemij (*n.* s Partemijem) *ak. b.* — Partemijen *ak. a.* [4] poče *ak. b.* [5] govorit *ak. b.* 802. stavi *ak. a.*

jer od njega držiš ključi.
Di l' ga ne ćeš nam kazati,
znaj, da se ćeš ti kajati.
Ti li trpiš muke u sebi,
ne dim veće ništa tebi.
Ako mi ga ne daš u ruke,
podnesti ćeš zato muke.

CESAR.

Cesar[1] *govori Valerianu srdito:*

Ujmi njega, Valeriane,
ter povedi tamo u strane,
tere čini, da ti pravi,
gdi crkveno blago stavi;
paka čini potom toga,
da zataji boga svoga,
ter da našim on posveti,
i poda njim tamnjan sveti.
Gdi li ništar ne htit bude,
pokari mu njega blude
britkom mukom tere trudom,
kad se ruga našim sudom;
ako l' misto nam ne pravi,
na muke ga smrtne stavi.

VALERIAN.

Valerian uhiti Lovrinca, prida[2] *ga i povede*[3], *da ga stave u tamnicu, ter mu (Inpolitu) Valerian govori:*

Namisniče, pun kriposti,
cesarove velikosti,
Inpolite poštovani,
u tamnicu ti ga hrani

806. kjuči *ak. b.* 808. ćeš se (*n.* se ćeš) *ak. b.* 810. din *ak. a. i b.*

[1] cesa *ak. b.* 817. poton *ak. a. i b.* 819. našin *ak. a. i b.* 820. tamjan *ak. b.* 823. britkon *ak a.* — mukon . . trudon *ak. a. i b.* 824. našin sudon *ak. a. i b.* 825. ništo (*ili* nisto) *ak. a.* [2] i rida (*n.* prida) *ak. b.* [3] i povede *ne ima ak. b.* 829. Ipolite *ak. b.*

s ostalimi nevirnici
i njegovi naslidnici;
ter ga hitro ti povedi,
jeda t' reče brez sve zledi,
gdi crkveno blagō hrani,
ko cesaru dat ne kani,
jeda oni prime k sebi
cesar blago to po tebi;
vazda ć' biti u milosti
pri njegovoj toj svitlosti.

INPOLIT[1].

Inpolit[1] Valerianu umiljeno odgovara:

Valeriane, kneže veli,
ča godir mi rič tva veli,
dobrovoljno ja ću stvorit,
i tvoju milost verno dvorit;
bud cesaru da je drago,
ne šćedi se, moja snago.
Ja ću za to ispitati
vele hitro, ne ću spati,
gdi toj blago on zaklapa,
ko mu pusti Sisto papa.

ANGEL.

Inpolit[2] vazme Lovrinca, ter ga čini[3] stavit u tamnicu, a onoga tja odvede; Valerian se opet[4] vrati, cesaru poklonivši se, i sede uza nj, a za tim[5] angel ustane, govoreći puku i dajuć̄i blagoslov, da za jutra imaju opet dojti, i angel govori:[6]

Zahvaljam vam, o krstjane,
od vičnjega boga strane,

834. prez *ak. b.* 836. dat cesaru koje brani *na kraju drugom rukom ak. a.* 837. jeda imati bude sebi *na kraju drugom rukom ak. a.* 839. bit ćeš (*n.* ć' biti) *na kraju drugom rukom ak. a* 840. ti njegovoj pri svitlosti *drugom rukom na kraju ak. a.*

[1] Ipolit *ak. b.* 843. svršit (*n.* stvorit) *ak. b.* 849. to *ak. b.* — zakopa *ak. b.* [2] Ipolit *ak. b.* [3] i čini ga (*n.* ter ga čini) *ak. b.* [4] opet *ne ima ak. b.* [5] tin *ak. a.* [6] da za . . . i *ne ima ak. b.* 851. zahvaljan van *ak. a. i b.*

*

ki ste danas tot slišali,
bogoljubno tere stali,
kako svit se pogrjuje,
svemogući bog ter štuje;
kako za nj se krv proliva,
ter vikovnji raj dobiva;
ko li hrabren sveti Sisto
z družbom dobi sveto misto;
prija hoti smrt prijati,
ner Isusa zatajati.
Za to i vi podobrite,
tere grihe tvrdo sprite,
ako duša vaša želi
dostignuti raj veseli.
S blagoslovom božjim pojte,
tere s jutra opet dojte,
da vidite još rvanje
od današnje (!) ništar manje
od Lovrinca božje sluge
i njegove družbe druge,
kolike je trpil muke
za Isusa mnoge skuke (?),
da vidite muke njega,
ne ljubite svita sega;
ljubav koja mnoge ljudi
u paklene muke osudi,
od kojih raj vas otvori (?)
otac i sin, duh je gori (!).

Svrha od prvoga dneva.

860. družbon *ak. a. i b.* 862. neg (*n.* ner) *ak. b.* 867. blagoslovon *ak. a. i b.* — božjin *ak. a.* 869. rvan'je *ak. b.* 872. duge (*n.* druge) *ak. a.* 878. odsudi *ak. b.*

POČINJE[1] PRIKAZANJE OD[2] DRUGOGA DNEVA.

ANGEL.

Angel govori[3]:

Molim svih vas, ki ste prišli,
ostavite bludne misli,
ter devoto skazan novu
poslušajte svu sad ovu
cić Lovrinca prisvetoga,
ki goruće ljubi boga,
i ostalih mnozih š njime,
ki slaviše božje ime,
ki za nj muke sve trpiše,
i na pokon krv prolišе;
kojih trude skaza (?) i muku
svim podajuć vernim diku,
da ostaviv tašće blude,
trpit budu svake trude,
za imati raj nebeski,
i blagovat kruh angelski.
Za to s pomnjom slišeć stojte,
ter se boga po tom bojte,
i njegove svete štujte,
ne kunte se, ni jih psujte,
da vas po njih molbi spași,
i bog grihe vaše ugasi.

LUCIL SLIPI.

Dospije angel, a[4] *Inpolit*[5] *dovede Lovrinca u tamnicu, a u tamnici najde Lucila, koji biše slip, i govori Lucil Lovrincu*:

Ko se čudo ovo stvori?
srce moje progovori

[1] počinje *ne ima ak. b.* [2] od *ne ima ak. b.* [3] angel govori *ne ima ak. a.* 881. molin *ak. a. i b.* 883. ovu (*n.* noyu) *ak. b.* 884. za (*n.* svu) *ak. b.* — novu (*n.* ovu) *ak. b.* 888. slavite *ak. b.* 892. svin *ak. a. i b.* — vernin *ak. a.* — virnin *ak. b.* 897. pomnjon *ak. a. i b.* 898. ton *ak. a. i b.* [4] dospije angel, a *ne ima ak. b.* [5] Ipolit *ak. b.*

cić došastja ne znam koga,
ni imena sluge toga.
I mnim: ko si, ja te molju,
sam u sebi ja se bolju,
pravi mi se, ja te molju,
da te poznam, jer se bolju.

LOVRINAC.

Lovrinac Lucilu odgovara[1]:

Ali ne znaš, o Lucile?
Lovrinac sam do istine;
učan jesam boga štovat,
a idole tvrdo psovat;
za to sada ovdi dojdoh,
Isukrsta jere najdoh;
još ću i ja smrt prijati,
neg se njega odmitati.

LUCIL.

Lucil pokleknuvši prid Lovrinca govori[2]:

Ne tič' me se ti Lovrinac,
jer sam velik ja zločinac;
ja dostojan nisam toga,
da se takneš skuta moga,
jere krstjen ja još nisam,
ni ti (?) k meni prija prišal.
Da ako ćeš mene čuti,
prid tobom me čin' umriti.
Ovo oči izgubil sam,
čemu (?) na sud vojen jesam?
Ja od plača i suz mojih
ne poznaju ljudi svojih.

905. znan *ak. b.* 907. mnin *ak. b.* 908. san *ak. a.* 910. poznan *ak b.*

[1] govori *ak. b.* 912. san *ak. a. i b.* 913. učar *ak. b.* — jesan *ak. a. i b.* 915. ovde *ak. b.* 917. i ja (= prija?) *ak. a. i b.* 918. odmetati *ak. b.* [2] i govori *ak. a.* 920. san *ak. b.* 921. nisan *ak. a. i b.* 923. nisan *ak. a. i b.* 926. pri (*n.* prid) *ak. a. i b.* — tobon *ak. a. i b.* 927. san *ak. a. i b.* 928. jesan *ak. a. i b.*

Da ako si oni človik,
koga na svit čuti želih,
ukaži mi sinjal smiti (?),
po kom poznam, jesi li ti.

LOVRINAC.

Lovrinac govori Lucilu:

Za to i ti, o Lucile,
viruj boga vele sile;
iz tamnice prošćen ćeš bit,
a krstom ćeš pritvoren bit.

LUCIL.

Lucil odgovara Lovrincu:

Pomiluj me boga radi,
o Lovrinče, žakne mladi;
jer od boli i suz toje
izgubil sam oči moje.

LOVRINAC.

Lovrinac opet govori Lucilu:

Ako hoćeš virovati
sa svim srcem i štovati
Isukrsta božja sina,
neba i zemlje gospodina;
jer da (?) bi se htil krstiti,
i s pogani ne vrtiti,
oči bi ti duše i tila
moć njegova prosvitlila,
jer istini bog svemogi
u milosti svaki mnogi (?).

LUCIL.

Lucil govori Lovrincu:

Me hotin'je vazda je bilo
Isukrsta slavit milo,

933. bilig sveti (*n.* sinjal smiti) *ak. b.* 934. kon poznau *ak. a.* 938. krston *ak. a. i b.* — prirojen *ak. b.* 940. žake *ak. b.* 942. san *ak. a. i b.* 944. svin srcen *ak. a. i b.* 948. vratiti *ak. a.*

gospodinu istinomu,
a ne bogu već inomu(!),
i da pamet obsinjena
po njem bude prosvitljena,
koji more mir sam dati,
i veselja napitati.
Za njegovu ljubav poni
moju volju jur ispuni,
krstom mene sad pritvori
tu mi milost sada stvori.

LOVRINAC.

Lovrinac odgovara Lucilu:

Po kle tvoje odlučen'je
spravno jest jur na krsten'je,
tribuje ti odgovarat,
ča te budu ja upršat.
Viruješ li ti u trojstvo,
u vikovnje sve božastvo
oca, sina, duha sveta,
jednem bitju svi stisnuta (?)?

LUCIL.

Lucil odgovara Lovrincu;

Ja prez sumnje sve viruju,
kako od tebe sada čuju.

LOVRINAC.

Lovrinac opet ga[1] pitajuć[2] govori:

Viruješ li, da bi svučen
za nas Isus tere mučen,
da je umrl i pokopan,

958. njen *ak. a.* 959. može *ak. b.* 962. jer *ak. b.* — gjur *ili* jur *ak. a.* 963. krston *ak. a. i b.* 966. 'e jure (*n.* jest jur) *ak. a.* 969. trojestvo *ak. b.* 970. božanstvo *ak. b.* 972. jednen *ak. a. i b.*

[1] opeta (*n.* opet ga) *ak. b.* [2] pita i (*n.* pitajuć) *ak. b.* 977. umr *ak. b.*

i uzkrsnul živ treći dan?
na nebesa da uzide,
i ob desnu oca sede?
Viruješ li još za time,
kada svita konac prime,
da će priti onda sudit
slavom žive, mrtve budit,
kad se duša opet sveže
s tilom, i svit oganj žeže?

LUCIL.

Lucil odgovara Lovrincu:

Sve viruju ja prez barže (brže),
ča mi svetost tvoja kaže.

LOVRINAC.

Lovrinac pokleknuvši[1] *molitvu čini bogu i govori:*

O Isuse milostivi,
ti moljen'je moje primi,
ter ovomu tvomu sluzi,
ki slip stal je mnogo u tuzi,
za veliku tvoju milost
duši i tilu podaj svitlost,
i s tvojimi obranimi
u radosti njega primi.

LUCIL.

Dospivši sveti[2] *Lovrinac molitvu, vazme vodu, ter počne*[3] *krstiti*[4] *Lucila govoreći: u ime oca, i sina, i duha svetoga amen; i kako Lucil bude krstjen*[5], *čini molitvu i govori;*

Blagoslovljen mimo ine,
Isukrste gospodine,

984. slavon *ak. a. i b.* — i mrtve *ak. b.* 986. tilon *ak. a. i b.*

[1] kleknuvši *ak. b.* 989. ho (*n.* o) *ak. a.* [2] sveti *ne ima ak. b.* [3] počme *ak. b.* [4] kršćati *ak. b.* [5] kako je krstjen (*n.* kako . . krstjen) *ak. b.* 997. blagoslovjen *ak. b.*

ki da svitlost bijum (?) uši
po Lovrincu tvomu sluzi.
Gdi bih prija slip, uhiljen,
po tebi sam sad prosvitljen,
i u duši i u puti
prosvitljen sam, bože sveti.
Vazda poni po sve vrime
bud' hvaljeno tvoje ime.

INPOLIT[1].

Inpolit[2] ustane se sam[3], i pojde k tamnici, i došavši k Lovrincu govori[4]:

Svitovat bih rad sad tebe,
o Lovrinče, kako sebe,
ne nijedne cić zle volje,
nego samo za tvoje bolje,
da ono blago, koje imaš,
cesaru ga našem' podaš.
Gdi toj stvoriš, imaj viru,
da ć' ti pušćen bit u miru.

LOVRINAC.

Lovrinac odgovara is tamnice Inpolitu[5]:

Sliši dobro, Inpolite,
razum imaj, nisi dite,
gdi je odluka sada toga,
virovati ako ć' boga,
i u njegova sina š njime,
i svetoga duha ime,
blago ko ti očićuje,
i raj vičnji obićuje.

999. bijam *ak. b.* usi *ili* uši *ili* uži (?) *ak. a. i b.* 1002. san *ak. a. i b.* 1004. san *ak. a. i b.*

[1] Ipolito *ak. b.* [2] Ipolit *ak. b.* [3] sam *ne ima ak. b.* [4] i govori Lovrincu (*n.* i došavši . . . govori) *ak. b.* 1007. svitoval bil *ak. b.* — ja (*n.* rad) *ak. b. i drugom rukom vrhu* rad *ak. a.* 1010. moje *a drugom rukom* tvoje *ak. a.* 1012. našen *ak. b.* — pridaš *drugom rukom na kraju ak. a.* 1013. stvorit *ak. a. i b.* [5] Ipolitu *ak b.* 1015. Ipolite *ak. b.* 1021. on tebi očituje *drugom rukom vrhu* ko ti očićuje *ak. a.*

INPOLIT[1].

Inpolit[1] izpituje[2] Lovrinca i govori:

Ako mojih ti se čuješ,
skaž' mi dilom, ča obituješ,
stvoritelju prez zaželi (?),
kako tvoje srce želi.

LOVRINAC.

Lovrinac mu odgovara:

Pust' idole tvoje tamne,
i sve boge tvoje smamne,
ter poklekni toti doli,
devoto se bogu moli,
za sve tvoje sagrišen'je,
prosi, da ti da prošćen'je.

INPOLIT[3].

Inpolit[3] klekne prid Lovrinca i govori:

Vidih družbu svetu mnogu,
radujem se sad u bogu;
za to neka dam na znan'je
ovo sveto prikazan'je
onoj mojoj obitili,
jeda bi oni sa mnom htili
ovi zakon sad od tebe,
krst prijati vrhu sebe,
neka gori mi stečemo
vičnju slavu, kad umremo.

LOVRINAC.

Lovrinac Inpolitu[4] govori:

Inpolite, čin' ča t' drago,
skaži bogu u svem blago;

[1] Ipolit *ak. b.* [2] upituje *ak. b.* 1024. dilon *ak. a. i b.* [3] Ipolit *ak. b.* 1034. radujen *ak. a. i b.* 1035. dan *ak. a. i b.* 1038. mnon *ak. a.* [4] Ipolitu *ak. b.* 1043. Ipolite *ak. b.* 1044. sven *ak. a. i b.*

ako ti lin sad ne budeš
vazeti ga kako čuješ,
za (?) to doma hrlo slazi,
ter čeljadi tvojoj skaži,
pak za jedno pridi š njimi,
ter krstjen'je ovo primi.

INPOLIT[1].

Inpolit[1] ustane se, i pojde doma, ter ženi i ostalim[2] govori:

Poljubljena obitili,
ženo, hćerce, sini mili,
u duši ste poginuli,
za to (?) smo svi izginuli,
krive boge virujući,
a Isukrsta ne štujući;
to Isusa božja sina,
svemogoga gospodina,
koji nebo, zemlju, gori
ljudi, zviri, ptice stvori;
ki bi za nas na križ propet,
i na svit će priti opet,
da sa slavom pride i sudi,
ponavljajuć, dileć ljudi.
Za to pojmo mi k Lovrincu,
ki je pri nas u tamnicu,
da od njega krst primemo,
i od grihov očistimo.

KONKORDIJA.

Dospivši Inpolit[3] govoren'je, žena, imenom[4] Konkordija, odgovara:

Hvale t' daju, Inpolite,
i Isukrstu vikovite,
ki nam rači milost dati,

1047. snaži *ili* snazi *ak. a. i b. a drugom rukom* slazi *ak. a.* 1050 kršćen'je *ak. b.*

[1] Ipolit *ak. b.* [2] ostalin *ak. a. i b.* 1051. poljubjena *ak. b.* 1052. ćerce, sinci *ak. b.* 1063. slavon *ak. a. i b.* 1064. diluh (*n.* dilech = dileć) *ak. b.* 1067. primimo *ak. b.* [3] Ipolit *ak. b.* [4] imenon *ak. a. i b.* 1069. Ipolite *ak. b.* 1070. u (*n.* i) *ak. b.* 1071. nan *ak. b.*

i krstjansku viru znati.
Ja sam vazda to želila,
da bih njega u viri bila,
jere u bludu životuju,
čim poganske boge štuju,
kojih duše u paklu gore,
i telesa u prah ore (?).
Za to ne htij već krsmati,
pojmo sveti krst prijati
od Lovrinca, božje sluge,
a (?) utečemo vičnje tuge.

INPOLIT[1].

Kako dospije[2] Konkordija govoren'je, tako se imaju ustati, i pojti[3] k Lovrincu, i došavši svi kleknu, a Inpolit počne govoriti[4]:

Mir Isusa gospodina,
bratjo mila i družina,
i sa svimi, ki viruju
Isukrsta tere štuju;
čuo (?) moju obitio
k tebi jesam ja priveo;
o Lovrinče, stan' se gori,
tere krstom nas pritvori,
da budemo i mi zvani
verni sluge kako krstjani.

VALERIAN.

Dospivši Inpolit[5] govoren'je[6], Lovrinac ustavši se svih[7] krsti: Inpolita[8] i obitil njegovu; kako bude Inpolit krstjen[9], ženu povede doma, a on se vrati k[10] cesaru, a Valerian Inpolitu[11] govori:

Inpolite, hrlo pojdi,
ter Lovrinca doved' ovdi,

1072. zvati *ak. a.* 1073. san *ak. a. i b.* 1075. zlobi *drugom rukom vrhu* bludu *ak. a.* 1076. čin *ak. a. i b.*

[1] Ipolit *ak. b.* [2] dospivši (*nam.* kako dospije) *ak. b.* [3] svi se ustaju i pojdu (*n.* govoren'je . . . pojti) *ak. b.* [4] a Ipolit počme govorit *ak. b.* 1087. moja *ak. a. i b.* 1088. jesan *ak. a. i b.* 1090. krston *ak. a. i b.* 1092. pravi virni i krstjani *drugom rukom ak. a.* [5] Ipolit *ak. b.* [6] govoren'je *ne ima ak. b.* [7] ter svih *ak. a.* [8] Ipolita *ak. b.* [9] pak Ipolit povede ženu (*n.* kako . . . povede) *ak. b.* [10] k *ne ima ak. b.* [11] Ipolitu *ak. b.* 1093. Ipolite *ak. b.*

da vidimo jur sa svima,
hoće l' blago dat, ko ima.

INPOLIT[1].

Kako dospije Valerian, Inpolit gre na tamnicu, i Lovrincu[2] govori[3]:

Od Decija i Valeriana
zapovid je meni dana,
da te od tle sad izvedu,
tere hrlo k njem' privedu.
Za to veće toli zaran
od njih sada bit pokaran (?),
dobrovoljno htij k njim pojti,
Isukrsta ne htij ojti.

LOVRINAC.

Sada[4] Lovrinac Lucilu govori:

O Lucile, ne stoj lino,
prid cesara hodmo smino,
jer se opravlja jur na nebi
vičnja kruna meni i tebi.

CESAR.

Dospivši Lovrinac, Inpolit[5] izvede oba iz tamnice, i povede jih prid cesara, i[6] cesar Lucilu govori, a Lovrinac stane na bandu:

Za č' tu viru, o Lucile,
preza svake potra (?) sile?
ko te žeže, ko te siče?
za to, hudi nevirniče,
prisižu se po moju krunu,
da ćeš prijat plaću punu
za nevirnost, ku si bogom
učinio ne s razlogom.

[1] Ipolit *ak. b.* [2] Lovrincu *ne ima ak. a.* [3] dojde Ipolit k tamnici ter Lovrincu govori (*n.* kako ... govori) *ak. b.* 1099. otle *ak. a.* [4] sada *ne ima ak. b.* 1106. pojdi *drugom rukom* (*n.* hodmo) *ak. a.* 1107. opravja *ak. a.* [5] Ipolit *ak. b.* [6] a (*n.* i) *ak. b.* 1112. za što *ak. b.* 1115. bogon *ak. a. i b.* 1116. razlogon *ak. a. i b.*

LUCIL[1].

Lucil odgovara cesaru:

Ne haju se prem ništare
tvoje pritnje, o cesare,
jer se umrit meni ne grusta
za mojega Isukrsta,
po kojemu ja kriposti
ozdravil sam od sliposti.
Ako umoriš jur me tilo,
poće u zemlju, kako je bilo;
dušu ne mož' umoriti,
ni nijednu zled stvoriti.

KANČILIR.

Cesar čuvši Lucila, čini da kančilir piše sentencu, i po kle ju pisa, štije ju kančilir govoreći:

Sliši sada veli i mali,
ter se svisti svaki zali:
i prisvitli cesar Decij
odlučuje po sentencij',
da Lucila, odmetnika
vere svete, glavu usika
za ostalih posvišćen'je,
a na boga uzvišen'je;
stani gori, Valeriane,
čin' mu podat smrtne rane.

LUCIL.

Dospivši kančilir, kocan sveza Lucila, ter ga povedu na misto, gdi mu ima glavu usić, i došavši Lucil pokleknu i govori:

O Isuse gospodine,
poslušaj me za tvoje ime,
da ti kažu sve nevolje,
ke su mene sad skončale (?).

[1] *odavle počamši do* 1621. *ne ima ak. a.*; *manjka bo u ak. a.* okolo 28 *strana.* 1121. kojemu (= kojega?) *ak. b.* 1134. boga (= bogov?) *ak. b.* 1139. nevoje *ak. b.*

Ja sam grišnik on Lucilo,
ki bih oči izgubio
u tamnici mnogo steći,
za te, bože, ne pomnjeći;
za č' te nisam nikadar znal,
ni se od tebe ja spominjal;
da idolom ja se klanjah,
a za te se i ne hajah.
Ja trideset lit sam sam stal
u tamnici i pribival.
Uzrok, bože, tega ne znam,
neg hudobni Decij cesar.
U tamnici tako steći,
tot Lovrinac gre po sreći;
moje srce kad oćuti,
u radosti bih plovući,
upitah ga: ko li s'? ča li s'?
Lovrinac sam, reče, da viš.
Počeh njega tad moliti,
da bi mi htio otvoriti
viru svetu, ka je od krsta
gospodina Isukrsta.
Njega biše tada milost
ukazati tvoju kripost;
oči moje on otvori,
i krstom me on pritvori.
Po njem tebe, bože, poznah,
i sluga se ja tvoj nazvah.
Poveden sam na ub'jen'je,
gospodine, tve smiljen'je!

KOCAN.

Kocan govori Lucilu, kad molitvu dospi:

Prigni se dol', nevirniče,
da t' se glava sad usiče.
Ne ufaj, da će tebe oteti

1141, san *ak. b.* 1145. nisan *ak. b.* 1147. idolon *ak. b.* 1166. krston *ak. b.* 1167. njen *ak. b.* 1169. san *ak. b.*

Isus oni tvoj prisveti,
virovati koga mnjaše,
ostavivši boge naše.

VALERIAN.

Rekši[1] *ove riči, ima Lucilu glavu usići, i Valerian vrati se k cesaru, i ugledavši Lovrinca, tad mu govori*:

Osta doli jur tva radost,
jer izgubi tvoju mladost;
daj nam blago, ko za isto
ostavi ti papa Sisto.

LOVRINAC.

Lovrinac odgovara Valerianu :

Ako mi ćeš rok podati,
tere tri dni počekati,
podati vam hoću blago,
ko je bogu vele drago.

VALERIAN.

Valerian odgovara Lovrincu:

Podati ću tri dni roka,
neka nimaš već uzroka,
ni saj (?) kim te izpričati,
da nam budeš blago dati.

VALERIAN.

Lovrinac usta se, pojde uboge skupit, kim razdilil biše blago, Kiriku i Justina[2]; *meu to Valerian cesaru govori:*

O cesare, svitla kruno!
ter veselje naše puno,
ne budi mi za to prirok,
ja Lovrincu podah sad rok,

1174. prisveti (= propeti?) *ak. b.*

[1] rehši *ak. b.* 1183. van *ak. b.* 1185. podati (= podat ti?) *ak. b.* 1187. kim te? kiste? *ak. b.* [2] Justinu *ak. b.* 1190. vaše *ak. b.* 1192. ja (= jer?) *ak. b.*

prezza svake da on laže
do tri dni nam blago ukaže.
Obećal je z dobre volje
nasititi vaše volje.
Što ćemo ga, dim, poskati (?),
na toj riči hoće stati.
Gji li nami štuje (?) po tom,
platiti će on životom.

CESAR.

Cesar odgovara Valerianu:

To je meni vele drago,
isto da imam ja to blago.

LOVRINAC.

Lovrinac skupi uboge; *za jedno njim govori:*

Isukrst vas, bratjo, usliši,
i u život vičnji utiši,
neka znate, bratjo draga,
cesar Decij pita m' blaga,
ko ubozim vam razdilih,
kad od Sista ključe primih,
i vi sa mnom k njemu pojte,
ni se za to ništar bojte;
jer rok meni dali jesu,
da njim blago to prinesu;
poni sa mnom hote smino,
ne će vam se zgodit ino.

CESAR.

Lovrinac rekši[1] *ove riči, pojde prid njimi, i doje prid cesara*; *kako cesar ugleda Lovrinca, tad mu govori*:

Nu, Lovrinče, greš li na to,
da nam podaš srebro i zlato,

1197. din *ak. b.* 1198. hoće (= hoće l'?) *ak b.* 1199. gji *ili* ggji? *ak. b.* — ton *ak. b.* 1200. životon *ak. b.* 1202. iman *ak. b.* 1213. hote (= hodte) *ak. b.* 1214. van *ak. b.*

[1] rehši *ak. b.*

ko do tri dni prez sve muke,
obeća nam dat u ruke?
Daj ga vanka, to dim u prav,
al na muke ti se odprav'.

LOVRINAC.

Lovrinac kažuć uboge cesaru govori:

Blago pravo jest u ovih
službenikov Isusovih,
ko vazeti grad ne more,
ni lupeži nikakore.
Hote simo, božji ubozi,
da sveti mi božji mnozi;
ovo blago, koje držim,
ter nebesa njimi (?) tržim.

VALERIAN.

Valerian kako čujući (!) *uboge govori:*

Blago lipo tere čisto
ukaza nam ti za isto;
misto zlata tere srebra
učenike hineć sabra,
koje putem da bih stao,
ne bih slatko blagovao.
Do volje se nami ruga,
za to da ni daj stvar druga,
al se odvrzi vire vaše,
tere poštuj boge naše,
al se k mukam brzo spravi,
a ufan'je sve ostavi.
Tja odrente vi tih hinac,
ke dovede sad Lovrinac.

1218. nan *ak. b.* 1219. din *ak. b.* 1225. hote (= hodte) *ak. b.* 1227. držin *ak. b.* 1228. tržin *ak. b.* 1233. puten *ak. b.* 1239. mukan *ak. b.*

LOVRINAC.

Lovrinac svim[1] *odgovara*:

O nesrićni nevoljnici,
za č' ste d'javlu podložnici,
koji vas je zaslipio,
i u neviri ukripio,
nesrićnici komu svete (?),
a pravoga boga psujete;
ja se klanjat ne ću inomu,
neg li bogu jedinomu,
ki od ništa svaka stvori,
i kraljuje vrh njih gori.
Njemu slava, hvala i dika,
i pošten'je po sva vika.

CESAR.

Cesar pita Lovrinca govoreći:

Koji bog taj to govori,
da on stvori tako gori?

LOVRINAC.

Lovrinac cesaru odgovara:

Bog jest otac Isukrstov,
ričju stvori na svit ovoj
nebo, zemlju i človika,
njega prava ista slika,
more, gore, jošće vode,
i ke po njih ribe hode,
nerazložni gadi i zviri
i pakleni dol' cembiri,
gdi no rajskih jesu stani,
ki su s nebes izagnani,
jer nevirni bogu biše,
hteć siditi boga više:
ovo je bog on istini,

[1] svin *ak. b.* 1258. na (= naš?) *ak. b.* — ovoj (= ovaj?) *ak. b.* 1264. *ili* čembiri? *ak. b.*

ki človikom nas učini,
na priliku, sve obličje
stvori dušu i priličje.
S mnogom pravdom i razlogom
raduju se vazda z bogom.
Da vaši su svi himbeni,
bozi ki su, i tašćeni
od kamika al od drva,
ne pušćuju bitja prava.
Kako ćete da se mogu
njim klanjati kako bogu,
zatajati stvoritelja,
svega svita odkupitelja?

CESAR.

Cesar slugam[1] govori:

Uhitite, bratjo, onega
ter frustajte gola svega,
paka k stupu vežte kruto,
tere izrante vele ljuto
biči, ki su svih stran puni
jitka gvozd'ja i karbuni,
da mu svaka kost se smrvi,
i opere put u krvi,
po kle smino on se ufati
naše boge ter psova ti,
i drži se veći svetac
prinevirni taj prokletac.

KOCAN.

Kocani ujamši Lovrinca, svuku ga gola, pak privežu k stupu i kocan govori:

Boge naše ne moj psovat,
koje triba mnogo štovat.

1270. človikon *ak. b.* 1273. mnogon pravdon i razlogon *ak. b.* 1274. bogon *ak. b.* 1278. prava (= parva = prva?) *ak. b.* 1281. zataljati *ak. b.*

[1] slugan *ak. b.* 1283. onoga *ak. b.* 1287. svih (= s svih?) *ak b.* 1288. *ili* krbuni? *ak. b.* 1291. *ili* ufa ti? *ak. b.*

LOVRINAC.

Kako kocani dospiju govorit, počmu frustati Lovrinca, do kle cesar zapovidi, a Lovrinac boga moli govoreći:

Hvala t' budi, vičnji bože,
ki me kripi ter pomože,
da ja budem meu obrane
u nebeske priti strane;
a ti kralju prikumani (?)
u zle muke skončat smamni,
u paklene, dim, propasti
s tvojim pukom hrlo ć' pasti

CESAR.

Cesar kocanom[1] govori:

Ne mojte ga već frustati,
ni mu trude odpušćati,
da prineste ovdi brže,
u muku žestoku da se vrže.

CESAR.

Kako cesar reče, kocani odrišu[2] Lovrinca, pak cesar mu govori:

Ako sada našim bogom
ne posvetiš s častju mnogom,
mukom svakom za to dilo
cičati će tvoje tilo.

LOVRINAC.

Lovrinac cesaru odgovara:

O nesrićni, smamni ljudi,
tere grišni od svih bludi,
blagovati ja željuju
te jizbine, ke ja viju,
jer će biti kruna moja,
i vikovnja muka tvoja.

1299. buden *ak. b.* 1303. din *ak. b.* 1304. tvojin pukon *ak. b.*

[1] kocanon *ak. b.* [2] *ili* odrižu? *ak. b.* 1309. našin bogon *ak. b.* 1310. mnogon *ak. b.* 1311. mukon svakon *ak. b.* 1316. gizbine *ili* gjizbine *ak. b.*

CESAR.

Cesar odgovara Lovrincu:

Po kli te su krune vaše
ter želin'je mnoge spase (?),
di su ostali mnogi zali,
ki su u viri s tobom stali,
da njim hrane ove damo
i sve piće napitamo?

LOVRINAC.

Lovrinac cesaru odgovara:

Za č' njim pitaš ti imena?
u stanih su jur blažena (?);
za to ludo tve mišljen'je
jest, i tašće tve činjen'je.
Nis' dostojan, ti prokleti,
vidit obraz njihov sveti.

CESAR.

Cesar kucanom govori:

Verugami njega hrlo
svežte kako psa za grlo,
ter ga odpravte od mene sada
u on tempal sada ureda;
pak mi njega prizentajte,
u on tempal, neka znate.
Jer, dim, hoću ja kušati,
hoće li me poslušati
sa usvimi (!) naslidnici,
naše vire protivnici.

CESAR.

Cesar Lovrincu govori:

Sve krstjane vića (?) toga,
ki Isusa slave boga,

1322. tobon *ak. b.* 1323. njin *ak. b.* 1325. njin *ak. b.* 1337. din *ak. b.*

odlučil sam posvetiti,
i grad od njih očistiti.
Da na tebi ću ja početi,
momu bogu posvetiti;
ter ne ufaj u ovo blago,
koje ti je vele drago.

LOVRINAC.

Lovrinac odgovara cesaru;

Me ufan'je jest za isto
u nebesko blago čisto,
a tve pritnje toko scinju,
kako jednu maglu sviju (?).

DECIJ CESAR.

Decij kocanom zapovida i govori:

Opeta ga gola svucte,
ter mu kosti sve iztucte
palicami gvozdenimi,
da mu puca put pod njimi.
Ja, dim, hoću kušat malo,
je l' mu srce oteškalo,
kako l' stati na toj muci
kripko od svud on odluči.

KOCAN.

Opet svuku Lovrinca i vežu ga, i bijući ga jedan kocan govori:

Nut cesara ti ne karaj,
da mudro mu odgovaraj.

LOVRINAC.

Mučan Lovrinac cesaru govori:

Sad mož' vidit prezmameni,
ča sve muke mogu meni;

1343. san *ak. b.* 1357. din *ak. b.*

ja sad boga, koga štuju,
prez pristanka nasliduju.

CESAR.

Cesar Valerianu govori:

On se nami poruguje,
tere sramno mnogo psuje.
Vidite li, ko je škodan
u svem malo ter slobodan?
Plasti moćno ražežene
prineste mi tuj gvozdeńe,
neka mu se okol njega
nastinuta steple svega,
da možjani sve mu izžegu,
i bolest mu srcu stegnu,

KOCAN.

Kocan steplivši plaste, klade mu okol glave, ter Lovrincu govori:

Prostinula t' je malo glava,
ter ti nije sa svim zdrava,
hoćemo t' ju potepliti,
ter će t' opet zdrava biti;
razumno ćeš govoriti,
boge naše ter dvoriti.

LOVRINAC.

Kladući okol glave platice (!), Lovrinac bogu govori:

O Isuse, bože mili,
na slugu se tvoga smili,
daj mi jakost, bože pravu,
i u mukah pamet zdravu.
Palicami ja sam izb'jen,
a sad ognjem ovim mučen;
od tebe se ne odvrgoh,
da, spovidam, vazda i brgoh.

1370. sven *ak. b.* 1378. svin *ak. b.* 1387. san *ak. b.* 1388. ovin *ak. b.* 1390. spovidan *ak. b.* — bargoh *ili* brgoh (?) *ak. b.*

CESAR.

Cesar Lovrincu govori:

Dobro znaju tvoje ćudi,
vileniče zali i hudi,
po kol nas ti sad nadbiješ,
ter mukami kruto sviješ;
toke ću ti muke dati,
da ćeš dušu ti pušćati.

LOVRINAC.

Lovrinac odgovara:

U ime boga ti prim' muke,
ja ne maru tej tve ruke;
čini tilu ko zlo moreš,
dušu ubit li ne moreš.

CESAR.

Cesar govori, da oprave kolce olovne:

Olovnimi kolci sada
sve njegove (!) skršte uda,
da u njemu viku vika
nijednoga ni človika!

LOVRINAC.

Kocani vazmu poluge, ter biju Lovrinca; a on izbijen zahvaljuje bogu i govori:

Kako umim, mogu i znaju,
tebi, Isuse, hvalu daju;
ti me vazda, mili bože,
u nevolji moj pomože;
a sad veće tvoja milost
ustrpjen'ju daj mi kripost,
po put taki da ma mladost
neizrečenu ima radost.

1402. uda (= ude?) *ak. b.* 1405. umin *ak. b.* 1410. *ili* u strpjen'ju? *ak. b.*

LOVRINAC.

Lovrinac opet bogu govori:

Za to ako je drago tebi,
primi dušu moju k sebi,
odpustivši meni grihe,
tere zlobe me zalihe,
ter svetimi jur tvojimi
u raj vičnji radost primi.

ANGEL.

Za tim angel izajde kripeći Lovrinca, i govori:

Pokripi se, o Lovrinče,
oca boga dragi sinče,
ki ti slan'je (?) tako reče,
da ćeš trpit muke veće,
neka paka imat budeš
veću krunu, dar dobudeš.
Još ti Isus tako pravi,
da te nigdar ne ostavi;
za ime boga boje biješ;
tere tvoju krv proliješ.

CESAR.

Cesar srdito svim govori okolo:

O obrani, poštovani,
ter okolo svi obrani,
slišali ste pokripjen'je
ter pitomo još toljen'je,
koja dali jesu ovomu
zaklinjan'ja sluzi svomu.
Vidite li, gdi tokoje
viru našu pogrjuje?
Ni moljen'jem ni mukami,
kako jedan živac kami,
ne moremo njega svrnut,
ni na viru našu obrnut.

1421. *ili* stan'je? *ak. b.* 1422. vehče *ak. b.* 1433. *ili* koje? *ak. b.*

Za to opet svakojako
hoću da je frustan jako
gvozdenimi skorpiuni,
da mu budu veći trudi.

LOVRINAC.

Kocani imaju biti i frustati Lovrinca, a on onako frustan boga moli i govori:

Blagoslovjen, bože mili,
budi u svakom tvojem dili;
tvoja svita (?) sada milost
daje meni taku kripost,
da za muke sve ne maru
po tvojemu, bože, daru.
Paka ti ću sada radost,
duša moja skazat slatkost.
Za to sluga sad za ta dar
tvoj sam veće nego nigdar.

ANGEL.

Budući Lovrinac dospil, angel rane spuga[1] *i govori:*

O Isusov prijatelju,
ter hrabreni rvitelju,
velika te plaća gori
na nebeskih čeka dvori'
za nevolju tere muke
ke t' poganske daju ruke.
Dobrovoljno jer jih primaš,
za to boli od njih nimaš;
jer bog vičnji kad to vidi,
meni tada zapovidi,
da na muci s tobom stoju,
tere spugam svu krv tvoju,
neka nimaš bol ni muku

1442. *može se čitati i* fruštan *(i na svih mjestih tako) ak. b.* 1446. svakon tvoje dili *ak. b.* 1454. san *ak. b.*

[1] *može se čitati i* špuga *ak. b.* 1456. rvitelju (= rvatelju?) *ak. b.* 1465. tobon *ak. b.* 1466. spugan *ili* špugan *ak. b.*

od tih biči, kim' te tuku.
Kako s' počal, tako svrši,
straha jakost tere smrsi;
jer se onemu časti hrane,
ki do konca ne sostane.

ROMAN.

Angel pojde tja, za tim[1] *Roman pokleknuvši prid Lovrinca govori:*

Vigju mladića vele lipa,
svitla, kauo sunce, kipa,
koji milo sa sve strane
pečom spuga tvoje rane,
pak načinja, da t' tve tilo
nigdar ne bi rane bilo (?).
Za to tebe molju drago,
daj mi krsta sveto blago,
da po tebi budem sada
meu krstjanska obran stada.

LOVRINAC.

Zahvaljuje bogu Lovrinac, i govori Romanu:

Hvaljen budi Isus blagi,
o Romane brate dragi,
ki ti hoti milost dati,
i meu sve svete zvati,
po kli misal tva se skruši,
ter krstjanin bit odluči,
slidit boga u sve stvari,
a za druge i ne mari.
Ako vrime kada imih,
ter se izbavih ja muk ovih,
tu ću t' želju ja odneti,
i mom rukom dat krst sveti.

[1] tin *ak. b.* 1473. mladića (= mladca?) *ak. b.* 1476. pečon *ak. b.* 1481. buden *ak. b.* 1494. rukon *ak. b.*

CESAR.

Cesar Valerianu govori:

Ne vidiš li, Valeriane,
da zlo gredu naše strane?
dobiti smo mi karan'jem,
tere d'javla zaklinjan'jem.

CESAR.

Cesar pošlje[1] *Valeriana*; *tako dojde Roman*, *i cesar mu govori:*

O Romane moj obrani,
i tvoja se pamet smami,
da naš zakon ti ohodiš,
tere za tim hincem hodiš!
Ke smamnosti, ke nezdravi!
Pravu pamet svud zatravi,
da ćeš ovega (?) zatajati,
a Isusa virovati.

ROMAN.

Roman cesaru odgovara:

Vidil jesam do istine,
o cesare gospodine,
da je Isus bog istini,
svemogući ter jedini;
koga štuju svi krstjani.
Ne govoru t' ovo mani;
angela sam ja njegova
vidil, jest rič prava ova,
gdi Lovrinca pokripljuje,
ter mu rane zaličuje.
Da mnogo se vi varate,
ki se bogom tim klanjate,
ki su krivi, tašći i hudi;
cić njih ginu mnogi ljudi.

1497. karan'jen *ak. b.* 1498. zaklinjan'jen *ak. b.*

[1] pošje *ak. b.* 1502. hincen *ak. b.* 1507. jesan *ak. b.* 1513. san *ak. b.* 1515. pokripjuje *ak. b.* 1518 bogon tin *ak. b.*

Ki sve vlada, sve, božanstvo
jest, kim služe (!) virnih mnoštvo.

CESAR.

Cesar zapovida Romana stavit u tamnicu; Valerian ga povede; kako se vrati, cesar mu zapovida, da odriši Lovrinca, i govori:

Valeriane, ustan' gori,
tere učini, ča t' govori:
nevirnike tamo stavi (?),
ki protive mojoj slavi (?);
od stupa ga odvežite
sada, ter ga povedite
k Ipolitu, da ga bljude,
do kli meni drago bude.

ROMAN.

Kako ga povedu k Ipolitu, on čas Ipolit stavi Lovrinca u tamnicu; kako ga vidi Roman, vazme rominzu[1], *ter dojde prid Lovrinca; pokleknuvši govori:*

Slugo božji pun svetosti,
evo vode primih dosti,
krsti mene, ja te molju,
ter ispuni moju volju,
da se speru moji grisi,
i živeći me primisi (?).

LOVRINAC.

Lovrinac vazme vodu, ter ga krsti:

U ime trojstva budi kršćen,
i od grihov svih očišćen.

ROMAN.

Kako bi Roman kršćen, govori:

Blagoslivljam tebe i hvalju,
o nebeski vičnji kralju,

1522. kin (= kom'?) *ak. b.* 1524. govori (= govorih?, govoru?) *ak. b.* 1529. blude *ak. b.*

[1] *može se čitati i* romincu *ak. b.* 1537. trojestva *ak. b.* — krstjen *ak. b.* 1539. blagoslivjan *ak. b.*

ki mi milost mnogu stvori,
i duši mi oči otvori,
da angela tvoga vidih,
i krst sveti na se primih,
prez kojega, vičnji bože,
nitkor spasen bit ne može.
Hvala t' budi, bože mili,
ki me ize iz pogibili,
i ostalih ovih stada
po kršćen'ju prija sada.
Jer si, bože, ti naš pastir,
stada svoga pokoj i mir.

CESAR.

Cesar Valeriana šalje po Romana, i govori:

Privedite simo toga
zatravnika nevirnoga,
kim obrnu sad vrag hitar,
kako jednim listom vitar.

CESAR.

Valerian pojde po Romana, i dovede ga prid cesara, i cesar mu govori:

Prinevoljni nesrićniče,
svoje vire odmetniče,
za č' zataja naše boge
neumrle ter svemoge,
ter, smamnjače, ne znaš koga
ti viruješ sada boga?

ROMAN.

Roman cesaru odgovara:

Ti si mamen tere nebog
od vrh glave do pet od nog,
ki idole štuješ gluhe,

1548. m' (*n.* me) *ak. b.* 1555. kin *ak. b.* 1556. jednin liston *ak. b.* 1561. smamjače (*n.* smamnjače) *ak. b.* 1563. mamen (= maman?) *ak. b.*

i nečiste, zale duhe;
ja se klanjam božju sinu
Isukrstu gospodinu,
ki na križu hti umriti,
tere svoj puk odkupiti
od paklene vičnje muke,
iz d'javalske ize ruke.

CESAR.

Cesar Romanu opet govori srdito:

Platiti će tvoje tilo,
pse nevirni, za toj dilo!

CESAR.

Cesar Valerianu srdito govori:

Valeriane, stani gori,
jer se vira naša ori,
poj š njim brže, da usiku
glavu tomu nevirniku,
da se ostali š njim usviste,
koji vire nisu čiste.
Nevirnika potom toga
privedte mi vi onoga,
ki je uzrok toke trude (!),
tere mnozih ljudih (!) blude;
jer ga hoću opet mučit,
i k mojoj ga viri slučit.

ROMAN.

Kako dospije cesar, kocani svežu Romana i povedu ga, da mu glavu usiku, i kako dojde na misto, pokleknuvši molitvu čini bogu, i govori:

Od svih bogov bože jaki,
koga dobri žudi svaki,
i angela još vrh toga
ki pokaza meni tvoga,

1567. klanjan *ak. b.* 1572. ize (= izet?) *ak. b.* 1577. njin *ak. b.*

ne htij gledat me sgrišen'je,
starih život, njih življen'je,
da po mnoštvu tve milosti
u nebeske prim' svitlosti
moj duh, koji stvori žudno,
i za kojih umri trudno,
neka s tobom po sve vike
veselim se u rajske dike.

VALERIAN.

Dospivši molitvu Roman, kocan usiče glavu Romanu; Valerian se vrati k cesaru; meu to Valerian Ipolitu govori:

Ipolite, hrlo teci,
zapovida t' cesar Decij,
da Lovrinca prida nj sada
dovest imam (?) ureda sada.

LOVRINAC.

Kako Ipolitu to reče, Ipolit pojde po Lovrinca zlom voljom[1] *k tamnici, i došavši Ipolit, otvori tamnicu, i sede prid vrata*[2] *plačući, govori Lovrinac:*

Ipolite, brate mili,
veseli se, a ne cvili,
jere vičnju jure radost
gre uživat moja mladost
u nebeske stane gori,
gdi su angelski sveti zbori;
na ku i ti jesi obran,
po kle s' krstom svetim opran;
da krstjanin ne hti skriti (?),
kad te zovnu, tad ćeš priti.

1596. kojih (= koji?) *ak. b.* 1597. tobon *ak. b.* 1598. veselin *ak. b.* 1602. iman *ak. b.*

[1] zlon voljon *ak. b.* [2] vurata *ili* uvrata *ak. b.* 1610. krston svetin *ak. b.* 1611. da (= da s'?) *ak. b.*

CESAR.

Dospivši Lovrinac[1] *usta se*[2], *pojde k*[3] *cesaru za jedno s Impolitom*[4], *i kako dojdu prid cesara*[5], *poznu cesar*[6], *da se je Impolit*[7] *krstil*, *i govori*[8]:

Hod' sad gliedaj, Valeriane,
gdi se vira naša smane,
u kom imah ufan'ja veća,
taj mi sad obrati pleća,
ko sad vidih vele čudno,
gdi Impolit ide bludno,
odili se vire naše,
Lovrinca se drže paše.
Za to njega htij vezati,
a po obitil htij poslati,
tere izvij onih (?) tako,
vazeli su viru kako
po Lovrincu odmetniku,
krune moje protivniku;
kako vigju, ako bude,
ti uhiti sve te hude.
Za to ustan' ter ne sidi,
ter njih hiži jure idi.

IMPOLIT[9].

Impolit[9] *govori cesaru*[10]:

Čini sada, ča ti drago,
ja ne pustih moje blago,
Isukrsta prislavnoga,
gospodina svemogoga;
svaku muku, ku ti hoćeš

[1] Lovrinac govoren'je *ak. a.* [2] ustane i *ak. a.* [3] k *ne ima ak. a.* [4] Ipoliton *ak. b.* [5] Decija (*n.* cesara) *ak. a.* [6] Decij (*n.* cesar) *ak. a.* [7] Ipolit *ak. b.* [8] cesar mu reče (*n.* i govori) *ak. a.*; „dospivši Lovrinac . . . reče“ *pisano drugom rukom u ak. a.* 1613. gledaj *ak. b.* 1614. stane (*n.* smane) *ak. b.* 1615. kon *ak b.* — veće *ak. b.* 1616. taj mi obrati sada *ak. b.* 1618. Ipolit *ak. b.* 1620. drži *ak. b.* 1621. hti' *ak. b.* 1622. hti' *ak. a.* 1623. *može se čitati i* izvigj *ak. a.* 1627. viju *ak. b.* 1630. k njihovoj hiži pridi *ak. b.* [9] Ipolit *ak. b.* [10] cesaru govbri *ak. b.* — „Impolit — cesaru“ *drugom rukom ak. a.*

tilu momu da doneseš,
podnit ju je put ma spravna
za mojega boga slavna.

VALERIAN.

Kocani uhite Impolita[1], *ter ga svežu i povedu u tamnicu*[2], *a Valerian ustavši se pojde k obitili Impolitovi*[3], *kim Valerian reče*[4]:

Konkordija, stani gori,
ter mi brzo odgovori
brez nijedne toti laže,
je l' istina, ča se kaže,
da se obrnu za Lovrincom
sa svom tvojom jošće dicom;
ter da po njem krst prijaste,
rimsku viru zatajaste,
sa svim vrgli naše boge,
Jovu i Martu, dol' pod noge.
Istinu mi sada pravi,
al se k mukam s dicom spravi.

VALERIAN.

Konkordija ne odgovori nišće[5]; *opet*[6] *Valerian govori slugam*[7]:

A vi, sluge, sad pojdite,
Konkordiju' uhitite
s obitil'ju sa svom sada,
ter njim ruke vežte zada;
za mnom sada svih peljajte;
odpravte se, ne krsmajte.

1637. podnesti ju *ak. b.*

[1] Ipolita *ak. b.* [2] i povedu u tamnicu *ne ima ak. b.* [3] Ipolitovoj *ak. b.* [4] i govori (*n.* kim . . reče) *ak. b.* — „Kocani . . . reče" *pisano drugom rukom u ak. a.* 1643. Lovrincon *ak. a. i b.* 1644. svon tvojon . . dicon *ak. a. i b.* 1645. njen *ak. a.* 1647. i u svin *ak. a.* 1648. Jove *ili* Gjove *ak. b.* — Marte (*n.* i Martu) *ak. b.* 1650. mukan s dicon *ak. b* [5] nišće *ne ima ak. a.* [6] a (*n.* opet) *ak. b.* [7] slugan govori *ak. b.* — „Konkordija . . . slugam" *drugom rukom ak. a.* 1653. obitili sa svon (*n.* s obitil'ju sa svom) *ak. b.* 1654. jin *ak. b.* 1655. mnon *ak. b.*

VALERIAN.

Sluge uhite Konkordiju i ostalih š njom, a toj[1] ćere[2] i sinove, ter jih na zad[3] vežu, pak za Valerianom povedu[4]; kako malo pojdu, slugam Valerian govori[5]:

Stavte sad nju u tamnicu,
i ostalu sad nje dicu,
do kle pojdu do cesara,
da jih od zledi on pokara.

VALERIAN.

Sluge povedu jih[6] u tamnicu; meu to[7] Valerian pojde k cesaru, ter mu govori, pak kocani gredu gori[8]:

O cesare, svitli suče,
ki nevirne s pravdom stuče,
Sista papu, š njim ostale
njega dike vele i male.
A sad da znaš, gospodine,
ja uhitih do istine
Konkordiju mladih lita,
a toj ženu Impolita,
obitili njeje sada,
činih jim ruke vezat zada,
i nju stavit u tamnicu
i ostalu njeje dicu.
Jer Lovrinac svih njih krsti,
oni hinac prinečisti.
Svi se za njim povedoše,
boge naše odvrgoše.
Sad te molim, da vidimo,
ča mi od njih učinimo.

[1] ostalih š njom, a toj *ne ima ak. b.* [2] hćere *ak. b.* [3] na zad *ne ima ak. b.* [4] i vode jih za Valerianon (*n.* pak..povedu) *ak. b.* [5] Valerian slugan govori (*n.* slugam .. govori) *ak. b.* — „sluge..govori“ *drugom rukom ak. a.* 1659. kli *ak. b.* [6] njih *ak. a.* [7] a (*n.* meu to) *ak. b.* [8] ter mu .. gori *ne ima ak. b.* 1662. pravdon *ak. b.* 1666. ja *ili* gja *ak. a.* — uhitismo (*n.* ja uhitih) *ak. b.* 1668. Ipolita *ak. b.* 1669. š njome (*n.* njeje) *ak. a.* 1670. činjim vezat ruke *ak. a.* 1671. stavte *ak. a.* 1672. njega (*n.* njeje) *ak. a.* 1675. njin *ak. b.* 1677. molin *ak. b.*

CESAR.

Cesar srdito Valerianu[1] *govori*[2]*:*

Valeriane, stani gori,
za č' me tuga s jadom mori,
videć sada, oni hudi
ki odmami mnoge ljudi.
Konkordiju sa svom dicom
čin' zadavit nad tamnicom
neka puku skazan bude,
da nitkore već ne blude;
pak za time Impolita,
kako luda i mahnita,
ki se odvrže vire naše,
svi razumni ku štovaše,
glavu ondi čin' mu usići,
ter ju onde prid pse vrići.

KONKORDIJA.

Valerian povede kocane, ter[3] *izvedu Konkordiju, i svezavši ju, Konkordija budući na misto dovedena, pokleknu*(?), *čini molitvu govoreći*[4]:

O Isuse, sinu boga,
milosrd'ja tva su mnoga;
raj lupežu ći svitli da,
jer te boga on spovida,
ne gliedavši sagrišen'je
ni njegovo zlo življen'je.
Za to molim tvoju svitlost,

[1]Valerianu srdito *ak. b.* [2] „sesar . . . govori" ***drugom rukom ak.*** *a.* 1680. jadon *ak. b.* 1681. vidih *ak. b.* 1682. ki (= gdi?) *ak. a. i b.* 1683. dicon *ak. b.* 1684. čim (*n.* čin') *ak. a.* — kih č' (*n.* čin') *ak. b.* — na, *a drugom rukom* prid (*n.* nad) *ak. a.* 1686. nikore *ak. b.* 1687. Ipolita *ak. b.* 1691. onomu čin' (*n.* ondi čin' mu) *ak. b.* 1692. prida nj (*n.* prid pse) *ak. a.* — vrći (*n.* vrići) *ak. a.* [3] *i* (*n.* ter) *ak. b.* [4] svežu je, i povedu na misto, d'ji ona poklekne, i čini molitvu, i govori (*n.* svezavši . . . govoreći) *ak. b.* — „Valerian . . . govoreći" ***drugom rukom*** *ak. a.* 1694. sva (*n.* su) *ak. b.* 1697. gledavši *ak. b.* 1698. činjen'je (*n.* življen'je) *ak. b.* 1699. molin *ak. b.* — milost (*n.* svitlost) *ak. b.*

podaj meni pravu milost,
da ma duša kad put ojde,
u radosti vičnje pojde,
gdi su svete mučenice,
dive tere udovice.
Smrt radosno za te primam,
sve ufan'je u kom imam;
radost moja, slava i dika
biti hoće u vik vika.

DITIĆI LUVELA[1] I TERSONA.

Kako dospi Konkordija, kocan ju ima zadaviti[2], *za tim*[3] *nje dva ditića Luvela*[4] *i Tersona, koja dva imaju pokleknuti na kolina, govoreći*[5]*:*

Uzdajemo hvalu tebi,
vičnji bože, ki s' na nebi,
ki nas rači k sebi zvati,
i od grihov nas oprati
po Lovrincu tvomu sluzi,
ki cić tebe stoji u tuzi;
jer si ti bog svemogući,
pokripitelj svih izući;
velika su tva smiljen'ja
prez našega zaslužen'ja.
Blujahomo kako bravi,
ne znajuć te, bože pravi;
a sada te do istine
znamo, vičnji gospodine,
da jesi ti svih stvoritelj,
i milostni naš spasitelj,
ki ne želiš smrt grišnika,

1700. daj ti meni pravu svitlost *ak. b.* 1705. ja sada (*n.* radosno) *ak. b.* 1707. i *pred* dika *ne ima ak. b.* 1708. va vik *ak. b.*

[1] Lucilo *ak. b.* [2] zadavit *ak. b.* [3] tin *ak. b.* [4] Lucila *ak. b.* [5] kleknu i govore (*n.* imaju . . . govoreći) *ak. b.* — „kako . . . govoreći“ *drugom rukom ak. a.* 1711. sebi (*n.* k sebi) *ak. a.* 1713. sluzi *ak. b.* 1715. *i* 1716. *ne ima ak. a.* 1719. *može se čitati i* blugjahomo *ak. a.* — bijahomo *ak. b.* 1720. znaduć *ak. b.* 1723. si svega (*n.* jesi ti) *ak. b.* 1724. milosni *ak. b.*

neg da išće rani lika.
Za to budi vazda hvaljen
po sve vike vikom amen.

DIVICE ANIJA[1] I TALANTA[2].

Dospivši[3] *ova dva, i njih imaju zadaviti*[4]; *za tim*[5] *izvedu one dvi divice Aniju*[6] *i Talantu*[7], *a*[8] *one pokleknu, ter*[9] *čine molitvu bogu, govoreći*[10]:

Isukrsta kega prave (?)
vikuvičnja kralja slave,
primi rabe tvoje k sebi,
koje priti žele k tebi,
gdi prisvetih divic tanci
u radosti vadne (?) danci,
svetim trojstvom pisni spijuć,
grohotom se vazda smijuć;
ne htij gliedat, da onada
ne bihomo tvoga stada.
Jer nikadar časno vrime
nije svrhi kasno brime (?),
do kle duša u nas diha,
pokorit se prudi od griha.
Za to primi dušu našu,
ku za viru pušćam vašu.

1726. rana *ak. a.* 1728. vikon *ak. a. i b.*

[1] Ariu *ak. a.* [2] Talenta *ak. b.* — Talantu *ak. a.* [3] dospiv *ili* dospiju *ak. b.* [4] zadavit *ak. b.* [5] tin *ak. b.* [6] Ariju *ak. a.* [7] Talentu *ak. b.* [8] i *ak. b.* [9] ter *ne ima ak. b.* [10] i govore (*n.* govoreći) *ak. b.* — „dospivši . . . govoreći“ *drugom rukom ak. a.* 1729. Isukrsta *ak a. i b.* 1733. prisvitli (*n.* prisvetih) *ak. b.* 1734. i danci *ak. b.* 1735. trojestvom *ak. b.* 1736. grohoton *ak. b.* 1737. gledat *ak. b.* 1738. tvoja *ak. a.* 1740. časno (*n.* kasno) *ak. b.* 1744. pušçan *ak. a.* — pušćamo *ak. b.*

IMPOLIT[1].

Dospivši one dvi, imaju jih kocani zadaviti, tere jih imaju tja odniti[2]*; za tim*[3] *imaju Impolitu*[4] *glavu usići, a Impolit poklenu(v)ši molitvu bogu čini, govoreći*[5]*:*

O Isuse, ki svim vladaš,
i ki virne tve pomagaš,
koji krstom mir darivaš,
i po njemu k sebi primaš,
koji hlepe vratiti se
s bluda, tebi pridati se.
Vidim ženu i dvi ćerci,
ke mi zgubi cesar Decij,
i još, ajmeh! dvoje ditić;
i meni će glavu usić;
to jer tebe spovidismo,
a njih boge ne slidismo,
krstjani smo po Lovrincu,
ki je sada u tamnicu;
po kom tebe svi poznasmo,
i tebi se svi pridasmo.
Za to, Isuse bože mili,
na naše se duše smili,
od strane te molimo svih,
nu pomiluj dušu i njih.

CESAR[6].

I tuď je[7] *glavu usiku Impolitu*[8]*, i vrati se Valerian k*[9] *cesaru, a cesar zapovidi kocanom, govoreći*[10]*:*

Prinesite u tej mine (?)
od muk ovde sve načine.

[1] Ipolit *ak. b.* [2] kocani jih zadave ter jih odnesu tja (*n.* imaju... odniti) *ak. b.* [3] paka (*n.* za tim) *ak. b.* [4] Ipolitu *ak. b.* [5] on poklekne ter govori (*n.* Impolit . . . govoreći) *ak. b.* — „dospivši . . . govoreći“ *drugom rukom ak. a.* 1747. krston *ak. b.* 1748. sebi (*n.* k sebi) *ak. a.* 1751. ženu i dvi ćerci *drugom rukom ak. a.* — hćerci *ak. b.* 1752. *drugom rukom ak. a.* — čini zgubit *ak. b.* 1753. paka za tim (*n.* i još, ajmeh) *ak. a* 1754. a (*n.* i) *ak. b.* 1755. spovidasmo *ak. b.* 1757. jer krstjani (*n.* krstjani smo) *ak. b.* 1759. kon *ak. b.* 1763. molin u svih *ak. b.* [6] Valerian *ak. b.* — *u ak. a. precrtano* Valerian *a ozdol pisano* cesar. [7] i tuď je *ne ima ak. b.* [8] Ipolitu *ak. b.* [9] k *ne ima ak. a.* [10] i govori jednomu kocanu (*n.* a cesar ... govoreći) *ak. b.* — „i tuď je... govoreći“ *drugom rukom ak. a.* 1765. pripravite, sluge istine *drugom rukom na kraju ak. a.* 1766. ovdi *ak. b.* — oni (*n.* ovde) *drugom rukom ak. a.*

CESAR.

Postavši cesar Lovrincu govori[1]*:*

Pristup' simo, ti prezharni,
prid pristolje se naše svrni,
postav' doli tvu neviru,
ter nam spovij sad u miru,
koga puka, kih li ljudi,
gdi t' bašćina tva se sudi;
još nam reci prez zavodi,
u kom gradu ti se rodi.

LOVRINAC.

Lovrinac cesaru[2] *odgovara*[3]*:*

Znam, u stranah ja od Španje
najpri vidih zrake danje,
pak u slavno rimsko misto
uzhranjen sam bil za isto;
tot naučen s pomnjom mnogom,
od maljahna stisnut z bogom,
Isusa sam vazda slidil,
a vaš zakon ne navidil.

CESAR.

Cesar odgovara Lovrincu[4]*:*

Tvoga srca misli grde,
po kle vigju, da su tvrde,
obitam ti po sve boge
i kriposti njih svemoge:
ili t' hotit ili t' ne htit,

[1] „postavši ... govori“ *drugom rukom ak. a.* 1767. prezharno *ak. b.* 1768. naše slavno (*n.* se naše svrni) *ak. b.* 1770. nan *ak. b.* 1771. ki (*n.* kih) *ak. b.* [2] cesaru *ne ima ak. b.* [3] „Lovrinac ... odgovara“ *drugom rukom ak. a.* 1776. vidih zrake danje *drugom rukom ak. a.* — zdravje da je *ak. b.* 1778. san *ak. b.* 1779. pomnjon mnogon *ak. a. i b.* 1780. malahna *ak. b.* — bogon *ak. a. i b.* 1781. san *ak. a. i b.* 1782. i (*n.* a) *ak. b.* [4] Lovrincu odgovara *ak. b.* — „cesar ... Lovrincu“ *drugom rukom ak. a.* 1784. viju *ak. b.* 1785. obitan *ak. a. i b.* 1786. sve mnoge *ak. a.* 1787. ili ... ili (*n.* ili t' ... ili t') *ak. b.*

danaska ćeš njim posvetit.
Ča t' govoru, dobro sliši,
ter tvu misal tja uliši;
gdi li srce ti zatvoriš,
tere toga ti ne stvoriš,
svu noć hoćeš biti mučen,
i kako no slama tučen.

LOVRINAC.

Lovrinac odgovara cesaru[1]:

Većma nima, znaj, tminosti;
ona znaju u svitlosti.

CESAR.

Cesar kocanom zapovidi, govoreći[2]*:*

Po kle volju svoju slidi,
tere u njoj kripost sidi,
mučite ga noćas svu noć,
neka kuša od muk svu moć,
pak mu stin'jem stucte usti,
ako viru tu ne pusti.

KOCAN.

Kocani uhite Lovrinca, ter ga svuku; privezavši biči frustaju*[3]*; za tim jedan*[4] *kocan uzme kami, ter*[5] *udre Lovrinca*[6] *u zube, ovako govoreći*[7]*:

ova usta boge psuju,
i cesara malo štuju.

1790. ter tuj misal tja istisni *drugom rukom ak. a.* 1791. tve (*n.* ti) *ak. b.*

[1] „Lovrinac . . . cesaru" *drugom rukom ak. a.* 1796. znaj su (*n.* znaju) *ak. b.* [2] kocanon govori (*n.* kocanom . . . govoreći) *ak. b.* — „cesar . . . govoreći" *drugom rukom ak. a.* 1779. noćasnu *ak. a.* 1801. stin'jen *ak. b.* [3] i svuku ga gola, i privežu i frustaju ga *ak. b.* [4] jedam *ak. a.* [5] vazme kamik, i *ak. b.* [6] ga *ak. b.* [7] i govori (*n.* ovako govoreći) *ak. b.* — „kocani … govoreći" *drugom rukom ak. a.*

TENTINELUS[1].

Kako dospije kocan odriše ga, ter ga, obuku, kako biše Lovrinac obučen; on čas ima pojti jedan sluga, imenom Tentinelus[1], *popom, da oprave sakrificij, govoreći*[2]*:*

Pridoh sada ja prida te,
cesar di se, dragi brate:
sakrificij stavi pored
jere gredem k tebi ured
sa Lovrincem nikim d'jakom,
ki se drži sad junakom,
ter podvraća našim pukom,
kako ljudi mrtvim vukom,
obraćajuć za propetim
Isukrstom nikim svetim.
Tad obrati duše mnoge,
boge naše da pod noge.
Za to k tebi sada grede
ter Lovrinca sobom vede,
da se bogom tuj pokloni,
ali njega zlo umori.

LOVRINAC.

Dospivši Tentinelus[3] *govoren'je*[4], *cesar i Lovrinac s ostalom družbom*[5] *idu u tempal, i kako dojdu, Lovrinac klekne*[6], *ter bogu zahvaljuje, govoreći*[7]*:*

Gospodine, hvala t' budi,
ki me kripostju ovom trudì,

[1] Tintinelus *ak. b.* — Intinelus *ak. a.* [2] i obuku, i on čas ide sluga, imenon Tintinelus, k popon, da sprave sakrificij, i govori (*n.* ter ga . . . govoreći) *ak. b.* — „kako — govoreći“ *drugom rukom ak. a.* 1808. ja ured *ak. b.* 1809. Lovrincen nikin d'jakon *ak. b* 1810. junakon *ak. b.* 1811. našin pukon *ak. b.* 1812. mrtvi *ak. a.* — mrtvin vukon *ak. b.* 1813. propetin *ak. a. i b.* 1814. Isukrston nikin svetin *ak. b.* 1816. ter diakon da *ak. b.* 1817. h tebi *ak. a.* 1818. sobon *ak. a. i b.* — vode *ak. b.* 1819. bogon *ak. a. i b.* [3] Intinelus *ak. a.* — Tintinelus *ak. b.* [4] govoren'je *ne ima ak. b.* [5] ostalon družbon *ak. b.* [6] kleknu *ak. a.* [7] toti Lovrinac klekne, ter bogu zahvaljuje i govori (*n.* i kako . . . govoreći) *ak. b.* — „dospivši . . . govoreći“ *drugom rukom ak. a.* 1822. kriposti ovon *ak. b.*

molim, bože, tve kriposti,
neharnikom ovim prosti,
ki mi daju gorku muku,
ter kamen'jem usta tuku,
čin', da ovi idolı zali
strašnim triskom doli uvali (?).

BESTIJA[1].

On čas[2] *kako Lovrinac dospi molitvu, on čas ima se*[3] *tempal idolov rasčinjati*[4]; *videći cesar, ima se začuditi, ter*[5] *pristrašen stati, a vrazi imaju on čas oltar sotosopra*[6] *vrći, i jedan od*[7] *d'javal ima govoriti*[8]:

Toga mladića sveta vira
iz kuće nas naše tira;
o jakosti privelika,
za to živeš u vik vika.
O uzmožni spasitelju,
a prokleti truditelju,
o oblasti duš pravednih
umišćen'je sad i va vik.

CESAR.

Ovde[9] *cesar Valerianu govori*[10]:

Jes' vidio srce ovoga,
gdi našega razbi boga?
Vratimo se u polaču,
jer od sržbe vas odskaču;
a vi, ki ste tuj ostali,
meštri tere oficiali,

1823. molin *ak. b.* 1824. neharnikon ovin *ak. b.* 1825. gorku daju muku *ak. b.* 1826. kamen'jen *ak. b.* 1828. strašnin triskon dol' *ak. b.*

[1] Bestia uvrag (= vrag) *ak. b.* [2] on čas *ne imà ak. b.* [3] s *ak. a.* [4] i idoli razvrć *ak. b.* [5] se prinemoći i *ak. b.* [6] *ili* lotosopra? *ne ima ak. b.* [7] od *ne ima ak. b.* [8] govori (*n.* ima govoriti) *ak. b.* — „on čas . . . govoriti“ *drugom rukom ak. a.* 1829. mladića (= mladca?) *ak. a. i b.* 1832. za č' ti *ak. b.* 1833. uzmnožni *ak. b.* 1835. znaj *pred* pravednih *ak. a.* 1836. *ili* umišćen je *ak. a. i b.* [9] ovde *ne ima ak. b.* [10] „ovde . . . govori“ *drugom rukom ak. a.* 1837. ovega *ak. b.* 1839. uvratimo se ka palacu *ak. b.*

privedite toga hinca
prid pristolje me Lovrinca,
jer odlučih smrt mu dati,
ku najžešću mogu znati.

BONIFACIJ.

Kako se dili Lovrinac i cesar, Bonifacij govori ove riči[1]*:*

Prokunite Jove i Marte,
i njih sile u prah star'te.
Zaklinjam te, d'javle zali,
koji tempal moj razvali,
svetilišće službom mnogom
gdi se čini našim bogom.
Proklet od njih cesar Decij,
proklet s tobom i Lovrencij,
ki te (?) silom prignut mnjaše,
da posvetiš boge naše,
mogući ti prez osvete
smrt zadati i prez šćete;
da i to ti ne će sprobit,
gdi tuj viru budeš ljubit.

CESAR.

Kako Lovrinca dovedu prid cesara, cesar govori[2]*:*

O kocani, hitri meštri,
muki krivi vele destri,
najdite dir vaše skule
jedne dobre gradikule,

1843. tega *ak. b.*

[1] odili se cesar i Lovrinac, a Bonifacij počme klet, i govori (*n.* kako .. riči) *ak. b.* — „kako . . . riči" *drugom rukom ak. a.* 1847. *može se čitati i* Gjove *ak. a. i b.* 1849. zaklinjan *ak. a. i b.* — je, d'javli (*n.* te, djavle) *ak. b.* 1850. ou (*n.* moj) *ak. b.* 1851. službon mnogon *ak. b.* — službon *k. a.* 1852. našin bogon *ak. b.* — našin *ak. a.* 1854. tobon i Lovercij *ak. b.* — prokleti s tobom poluverci *ak. a.* 1855. silon .. mnaše *ak. b.* 1856. posveti *ak. b.* 1859. li (*n.* i) *ak. b.* — ne će t' probit *ak. b.* 1860. *ili* tvu (?) *ak. a.* — tu *ak. b.* [2] buduć Lovrinac prid cesaron, cesar mu govori (*n.* kako... govori) *ak. b.* — „kako . . . govori" *drugom rukom ak. a.* 1862. *drugom rukom ak. a.* — muci .. presti *ak. b.* 1863. din (= dim *n.* dir) *ak. b.* — *ili* škule *ak. a. i b.*

ter onoga na nje karca
stavte gola kako jarca;
ter ćemo sad mi viditi,
hoće li ga sloboditi
Isus, koga verno dvori;
da (?) vas naglo on izgori.
Spravte ugljen'je, spravte oganj,
da se stavi hrlo poda nj,
kada inih muk ne mari,
i moljen'ja i naših stvari.

VALERIAN.

Kocani pojdu i[1] *donesu gradikule prid cesara, i svukši Lovrinča, stave ga na gradikule, i oni nastojeći okolo njega, kim* (?) *Valerian*[2] *govori*[3]*:*

Vi ste meštri vele hudi,
tere jedni mrtvi ljudi,
činite se, da ste umići,
a ne znate, kad ste siti.
Ustupte se straha tega,
neka meni vezat njega.

CESAR.

Cesar vitezom[4] *govori*[5]*:*

O vitezi ter dvorani,
zlovoljni su ti kocani,
veće mrtvi nego živi,
ter zaliho milostivi,
ki do vike (!) svi ne mogu
umoriti krivce bogu.

1865. onega sada karvca *ak. b.* 1866. na nje (*n.* gola) *ak. b.* 1867. din (= dim *n.* sad) *ak. b.* 1869. virno *ak. b.* 1874. naše (*n.* i naših) *ak. b.*

[1] ter *ak. b.* [2] Valeriam *ak. a.* [3] stave Lovrinca na gradikule, i stavjajući okol njega oganj, Valerian govori (*n.* svukši . . . govori) *ak. b.* — „kocani . . . govori“ *drugom rukom ak. a.* 1877. činite se sve umiti *ak. b.* 1880. svezat *ak. a.* [4] vitezon *ak. b.* [5] „cesar... govori“ *drugom rukom ak. a.*

Jeda vam se gdi znat zgoda
hitro koga manigoda,
činte njega k meni priti,
plaćen hoće dobro biti,
listo da se u sve trudi
jur se više naših ljudi (?).

PARTEMIJ.

Ustavši se Partemij, cesaru govori:

Svitla kruno, o cesare,
ne brini se tim ništare,
dovesti ću ja kocana,
na krv ljudsku svega dana.
Listo mene poslušajte,
ter mu dobru plaću dajte.

KOCAN.

To rekši[1] *Partemij, pojde ter kocana dovede, i kako dojde kocan prid cesara, govori mu kocan*[2] *cesaru*[3]*:*

O cesare, kruno slavna,
ter u dobra svaka spravna,
pod nebeskim krilom človik
ni od mene veći krvnik,
ni ki tokim srcem sminim
smrt vi zadat ljudem ovim.
Skvartat, višat ter jih peći
nimam ja slast niednu veću.
Listo čini, da za trude

1887. van *ak. a. i b.* — gdi zna goda *ak. a.* 1888. hitra od tega manigolda *ak. b.* 1889. čimte *ak. a.* 1898. svu (*n.* mu) *ak. b.*

[1] rehši *ak. a. i b.* [2] kocam *ak. a.* [3] i dovede kocana i dojdivši (!) prid cesara, kocan govori (*n.* ter . . . cesaru) *ak. b.* — „pojde . . . cesaru“ *drugom rukom ak. a.* 1900. dobru svakou *ak. b.* 1901. nebeskin krilon do vik *ak. b.* 1903. tokin srcen sminin *ak. b.* 1904. smrtiu (*n.* smrt vi) *ak. a.* — smrt ja zadat ljuden umin *ak. b.* 1905. *ili* skvrtat (?) *ak. a. i b.* — tere peći *ak. b.* — ter jih peću *ak. a.* 1906. niman *ak. a. i b.* — slast (*n.* ja slast) *ak. a.* — veći *ak. b.*

plaće meni ča god bude,
jer je ovo prem godišće,
da dobitka nimam nišće.
Imam klišće, bradvu i konop,
i banistre suhe još snop;
zapovij mi, listo da vim,
kim načinom hoć' da rabim.

KOCAN.

Rekši to kocan, počinje vezati Lovrinca govoreći[1]:

Neka dire meni vezat
i okol tebe opet tezat,
jeda kako ne htit budeš,
Isusa jur da zabudeš,
ki no ne hti sebe otet,
i da bude na križ propet;
a ti ufaš, da će on moć
dat kad godi tebi pomoć.
Ludo ufaš u nj, nebore,
ter se pušćaš, da te more.

VALERIAN.

Vidivši Valerian, da kocan ne čini na njegov način, udri kocana onoga govoreći[2]*:*

Ovako se rabit (?) učte,
tere drugač ljudi mučte.
Za man pineze vi hinite(?),

1908. plaća . . . kad god bude *ak. b.* 1909. pren *ak. b.* 1910. niman *ak. a.* — dobio nisan nišće *ak. b.* 1911. iman *ak. a. i b.* 1912. *ili* baništre *ak. a. i b.* 1914. kin . . . rabin *ak. b.*

[1] to rehši kocan počme vezat Lovrinca i govori (*n.* rekši . . . govoreći) *ak. b.* — „rekši . . . govoreći" *drugom rukom ak. a.* 1916. kol *ak. b.* 1917. bude *ak. b.* 1918. jure *ak. a. i b.* — zabude *ak. b.* 1921. da ti on *ak. a.* 1922. da (*n.* dat) *ak. a.* [2] njegovu volju, udre kocana nogon, govoreći mu kletvu (*n.* njegov . . . govoreći) *ak. b.* — „vidivši . . . govoreći" *drugom rukom ak. a.* 1925. ušte *ak. a.* 1926. drugozc *ili* drugožč *ak. a.* — mušte *ak. a.* — a drugoga ljudi *ak. b.* 1927. ne (*n.* vi) *ak. a.*

po kle nišće ne umite.
Dajte ugljen'je, dajte oganj,
ter nastojte brzo poda nj,
da se kako riba peče,
al od svoga boga odreče.

VALERIAN[1].

Kako Valerian sveže na gradikule Lovrinca, počne mu govoriti[2]:

Zaklinjam te pun tamnosti,
ne ćutiš li cile kosti,
koji s' smutil vas grad ovi,
učeć niki zakon novi,
da ostave ljudi boge
naše prave ter svemoge,
i Isusa propetoga
svi virujuć kako boga.
Za to mnozim bi s uzroka,
da smrt primu prija roka:
još Kirika udovica,
s Impolitom žena i dica —
svih si uzrok smrti tihe,
za to ć' podnit svih njih grihe.
Dobru meštru jesi u ruke,
ki će t' dati nove muke,
kako tvoja zled dostoja,
ki se činiš ljudi boja.

CESAR.

Kako Valerian dospi, stave oganj pod Lovrinca, i cesar gledajući Lovrinca, govori[3]:

Sliš', Lovrinče, riči moje,
ter mladosti ne zgub' svoje,

1929. ugljevlje *ak. a.* 1932. ali *ak. b.* — reče *ak. a.*

[1] *pod* Valerian *drugom rukom* kocan Kleoba *ak. a.* [2] Kleoba počne Lovrincu govoriti (*n.* Lovrinca ... govoriti) *drugom rukom, kao što i* kako ... gradikule *ak. a.* 1933. zaklinjan *ak. a. i b.* 1936. u kon (*n.* učeć) *ak. b.* 1941. mnozin *ak. a. i b.* 1944. Ipoliton *ak. b.* 1946. ć' *ne ima ak. b.* 1947. jest *ak. a. i b.* 1950. koji činiš od ljudi boja *ak. a.* [3] kako codan (= kocan) dospi, tako ogan pod Lovrinca stavi, a cesar gledajući Lovrinca, govori mu (*n.* kako... govori) *drugom rukom ak. a.*

našim bogom ti brez laži
svetilišće nu prikaži.

LOVRINAC.

Lovrinac cesaru odgovara:

Posvetiti ja ću milo
Isukrstu dušu i tilo;
umrli su ugodnemu
Isukrstu sad u svemu;
jer prijato svetilišće
od svih svojih bog tad išće,
dušu i srce umiljeno,
ter za grihe uhiljeno.
I još da znaš, o cesare,
božje moći tere dare:
tve me ugljen'je ne užiže,
da u raj me gori dviže;
a tebi će jošće vike
uzrok muke bit velike.
Moj Isukrst, me ufan'je,
vidil moje jest rvan'je;
da svu muku, ku mi poda,
vike meni ne bi sada;
pače mu sam slavu dao,
vazda u ognju spovidao.

CESAR.

Cesar Lovrincu odgovara:

Gdi su muke tej velike,
ke nam htiše dat tolike?

LOVRINAC.

Lovrinac govori svim[1] *okolo stećim*[2]:

O smamnosti vaša mnoga,
ter sliposti prineboga,

1953. našin bogon *ak. a. i b.* — prez *ak. a.* 1954. pokaži *ak. a.* 1957. ugodnomu *ak. a.* 1973. san *ak. a. i b.* 1975. tolike (*n.* velike) *ak. b.* 1976. nan *ak. b.*

[1] svin *ak. a. i b.* [2] stećin *ak. a.* — steći *ak. b.*

ali dobro ne vidite
svi, okolo ki sidite,
toliko (?) me tva žerava
žeže, ni ku muku dava?
ku ne haju ništa ja prem,
kad k Isusu teku i grem,
oslobodit ki me hoće
od ruk tvojih i tve zloće.

CESAR.

Cesar govori Lovrincu:

Nu hoćemo sad viditi,
ka će kripost veća biti,
ali tvoja zaklinjan'ja,
al žerava sva užgana.
Još ćeš vidit, ča ti prudi
ta tvoj Isus u tvojih trudi'.

LOVRINAC.

Lovrinac cesaru odgovara:

Boga moga svoju kripost
novi u meni svoju milost (?),
tako da uda ma i ne mare
ovi oganj jur ništare.

LOVRINAC.

Ovdi Lovrinac čini molitvu bogu[1] *i govori:*

O Isuse, drago iman'je,
milost kripka i ufan'je,
ki nas stvori tvojom rukom,
i odkupi tvojom mukom,
vidil si me progonjen'je,

1983. pren *ak. a. i b.* 1984. k *ne ima ak. b.* — gren *ak. a. i b.* 1986. i tvoje *ak. b.* 1995. i *ne ima ak. b.*

[1] bogu *ne ima ak. b.* 1999. tvojon rukon *ak. a. i b.* 2000. tvojon mukon *ak. a. i b.*

muke moje i trpljen'je,
ke sam primal vrhu mene
ćića vire tve blažene.
Sada, kralju od svitlosti,
drago tvojoj bud' milosti,
primi dušu moju gori,
gdi angelski jesu kori;
gdi su naši sveti oci,
patrijarke i proroci:
gdi su sveti mučenici,
gdi su sveti učenici,
gdi su ostali tvoji obrani,
kih nebeski drže stani,
neka s tobom tva prilika
veseli se po vik vika,
a sve muke i ove trude
za spasen'je puka bude(!).

ANGEL.

Kako dospi Lovrinac govoren'je, angel ukaže se[1] *kod Lovrinca, i govori:*

O Isusov hrabri slugo,
ne ć' na muci stati dugo,
budi jaki tere kripak,
neka krunu primeš ti pak;
jere jesi ti dostojal,
za č' bo o tom ti s' nastojal,
da ti poda za trud plaću
za Stipanom svetim zlaću
na nebeska stan'ja gori,
gdi su svetih duhov zbori,
gdi je pokoj vičnji ter mir,
i gdi je radost vazda i pir;

2002. trpjen'je *ak. b.* 2003. san *ak. b.* 2015. tobon *ak. b.* 2016. va vik *ak. b.* 2017. i *ne ima ak. b.*

[1] dospi Lovrinac, ukaže se angel (*n.* kako . . . se) *ak. b.* 2023. dostojan *ak. b.* 2024. za što o tem *ak. b.* — ton *ak. a.* 2030. i *pred* gdi *ne ima ak. b.*

gdi je svitlost prez tminosti,
gdi je življen'je prez starosti,
gdi su sveti tanci i misli,
i sionske lipe pisni.

CIRIJ.

Dospivši an'jel[1] *govoren'je*[2], *ima Lovrinac izdahnuti, a sad ustati se ima Cirij i pojti k Justinu, i govori Justinu plačuć*[3]:

Znaj za isto, do Justine,
poštovani gospodine,
da krudeli cesar sada
strašne muke vele zada
prijatelju tvom' Lovrincu
kako lotru tere hincu.
Priveza ga stupu tvrdo,
izrani ga vele grdo;
pak ga čini privezati
k gradikulam i užgati.
I tako je priminuo,
i u bogu on usnuo.
Za to pojmo mi onamo,
da ono tilo pokopamo.

JUSTIN.

Od tad[4] *Justin ide plačući, i govori Nikostratu*[5]:

Aj me tugo, ajme meni,
ki su glasi ti tužbeni!
vaj, Lovrinče, brate mili,
za č' se od nas ti odili?
ajme slugo božji i pravi,
komu sada nas ostavi
na sem svitu pun tamnosti,

[1] angel *ak. b.* [2] govoren'je *ne ima ak. b* [3] izdahnu Lovrinac, i usta se Cirij, i pojde k Justinu, i govori mu plačući (*n.* ima Lovrinac ... plačuć) *ak. b.* — *poslije* plačuć *drugom rukom* Nikostrat *ak. a.* 2035. do (= don? *ili* ho = o?) *ak. a.* — o (*n.* do) *ak. b.* 2039. tvomu *ak. b.* 2042. izranjena vele *ak. b.* 2044. s gradikulami *ak. a.* — s gradikulam' *ak. b.* — sažgati *ak. a* [4] od *ne ima ak. b.* [5] i odgovori Nikostratu *drugom rukom ak. a.* — Nikostratu (= Ciriju?) *ak a. i b.* 2055. sen *ak. a. i b.*

u nevolji ter žalosti?
A ti za trud plaću primaš,
ter svetimi raj uživaš.
Opravite jure svite,
ča je tribi, i nosite,
da onamo jure gremo,
ter ga milo pogrebemo.

ANELUTON[1].

Ovde pojde[2] drugi vitez, Aneluton[1], i Kiriki govori:

Plemenita o Kiriko,
ter uzmnožna ti vladiko,
neka da znaš, na č' sam prišal,
ke li glase sad prinesal:
pravlju glase da t' pričudne
vele uzmnožne i prihudne
od Lovrinca meštra tvoga,
prijatelja viku moga.
Ča učini Decij cesar,
od kocanov i od meštar (?)
Valerian on š njim hudi?
Pogubiše mnoge ljudi:
jaše Sista meštra sveta,
i š njim duša nam bi uzeta,
udilje ga pogubiše,
a Romana umoriše;
Inpolita posikoše,
a čeljad mu zádaviše.
Ter ga poče milovati,
milujući radovati,
njemu di se vičnje blago (?)
hod', Lovrinče, di t' je drago.
Tako je umrl on za isto,

2057. nevolje *ak. a.* — žapasti *ak. b.* — napasti *ak. a.*

[1] Kresentij *ak. b.* [2] dojde *ak. b.* 2065. san *ak. a. i b.* 2066. ke l' ti (ti *čini se precrtano*) *ak. b.* 2076. njin *ak. b.* — duša ... uzeta *drugom rukom ak. a.* — jošće dva zopeta *ak. b.* 2079. Ipolita *ak. b.* 2085. umr *ak. b. nam.* 2081.—2085. *ima drugom rukom na priliepljenu listiću ak. a.*:

A Lovrinac vrh žerave
steče krunu rajske slave.

i u nebesko prišal misto.
Za to svaka jur ostavi,
ter se sa mnom sad odpravi.

KIRIKA.

Kirika savapi, čuvši ove riči, i govori:

O žalosti i dreselje,
kamo moje urešen'je,
duše moje pokripljen'je,
a života ozdravljen'je?
o Lovrinče, dijače sveti,
z gradikul te gredem sneti!

JUSTIN.

Kako dospi, tako[1] *imaju pojti, gdi je Lovrinac, i ustavši se*[2] *Justin*[3] *i Kirika plačući*[4], *Justin govori putem*[5]*:*

O Lovrinče, božji slugo,
ma žalosti tere tugo,
za č' se od nas tako dili?
za č' krstjane tako ubili?
ko te grdo tako umori?
ko li kripost tvu razori?
Ti svetosti bi prilika,
i krstjani čast i dika;
ti ubozih biše otac,
ti žalosti svake konac;
ti neznana lipo znaše,
a sumnjena svitovaše;
ti od grihov nas sviščaše,
a na dobro sve nuckaše.

2088. opravi *ak. b.* 2090. jest veselje *drugom rukom na kraju nam.* urešen'je *ak a.* 2091. pokripjen'je *ak. b.* 2092. ozdravjen'je *ak. b.* 2093. d'jače *ak. b.* 2094. greden *ak. a.* — gredu *ak. b.*

[1] tako *ne ima ak. b.* [2] Lovrinac bude, i stavši (*n.* je . . · se) *ak. a* [3] Gjustin *ili* Justin *ak. b.* [4] a *pred* Justin *ima ak. b.* [5] imaju plačuć ove riči govoriti Gjustim (*ili* Justim) putem (*n.* plačući ... putem) *ak. a.* — putem *ne ima ak. b.* — „kako ... putem" *drugom rukom ak. a.* 2102. krstjanih *ak. b.* 2104. žalosnin svaki *ak. b.* 2106. sumnjiva *ak. b.* 2108. nuskaše *ili* nuškaše *ak. a. i b.*

A sada smo nesrićnici,
jao! prez meštra učenici,
ali ovce prez pastira,
ke razlika zvir rastira.

KIRIKA.

Kako dojdu k Lovrincu, tako ga dvignu s gradikul, ter ga stave Kiriki na krilo, a Kirika držeći ga na krilu govori[1]:

Jao tugo, jao Lovrinče,
u Isusu dragi sinče,
tko prisveto tvoje tilo
izažgal je tač nemilo?
ko li draga meštra uze?
ko uzbudi naše suze?
Ti me biše utišen'je,
za Isusom uzvišen'je;
ti me krsti tvojom rukom,
i razluči zalim pukom;
ti me obrati na put pravi,
i od glave me ozdravi.
Ko će sada dat mi svita,
i od bludna čuvat svita?
ko će mene naučiti,
tko l' žalostnu utišiti,
kad izgubih ja neboga
draga sinka i meštra moga?

NIKOSTRAT.

Ovde[2] *odnesu Lovrinca od Kirike, i stave ga na postelju, i slave ga, tako*[3] *Nikostrat govori*:

Sad plačimo, bratjo mila,
izgubismo mi pastira.

2112. ter svih ljuta zvir požira *ak. b.* — rastira (= razdira?) *ak. a.*

[1] ovdi Lovrinca zdvignu z gradikul, i stave Kiriki na krilo, a Kirika govori (*n.* kako . . . govori) *ak. b.* 2116. ižažgal je to *ak. a.* 2119. biše me *ak. b.* 2120. Isuson *ak. a. i b.* 2121. tvojon rukon *ak. b.* — rukon *ak. a.* 2122. zalin pukon *ak. a. i b.* 2128. ko žalosti *ak. b.* 2130. i *ne ima ak. b.* [2] ovde *ne ima ak. b.* [3] slave ga tako *ne ima ak. b.*

Kada ga smo mi vidili,
veseli smo vazda bili.
O Justine, i ti ženo,
gorko plačte svi za jedno:
jao Lovrinče, tugo moja,
kamo sveta družba tvoja?
kojim cesar prikrudeli
zada muke kako i tebi.
Mnozim glavu on usiče,
koji kako pas svej viče;
i vitezu svom' Romanu,
nad vojskami kapitanu;
njega čini pogubiti,
mačem glavu njem' odniti,
i svetomu papi Sistu,
kemu ju usiče na istom mistu.
Ki Lucilu oči vrati,
a pak nebog glavom plati,
jer virova boga tvoga,
Isukrsta svemogoga.
Ovo ti su slavne ruke,
ke krstiše mnoge puke;
po njih jesu u raj stali,
ki su sveti krst prijali.
Ja ne mogu plakat dalje,
suze mi su dodijale.

JUSTIN I NIKOSTRAT.

Ovdi[1] *Justin i Nikostrat u jedno govore:*

Ajmeh si nam, o Lovrinče,
diko naša tere venče,
toli brzo za č' pobiže
na nebeske od nas hiže?
a nas ojde u žalosti

2140. i *ne ima ak. b.* 2141. mnozin *ak. b.* 2143. svomu *ak. a.* 2146. mačen *ak. a. i b.* — njemu *ak. b.* 2148. isten *ak. b.* 2150. glavon *ak. b.*

[1] ovdi *ne ima ak. b.*

na svit, ki je pun tamnosti?
Ti od truda jur počivaš,
vičnju radost ter uživaš;
nam se tribi jošće mučit,
ako ćemo raj dobavit.
Ništar manje već ne mogu,
hvala budi na svem bogu!
Molimo te drago danas,
da Isusa moliš za nas.

AN'JEL[1].

Ovdi[2] an'jel[1] izhodi zahvaljujući puku, i govori:

Svi krstjane, ki ste toti
bogoljubni ter devoti,
pogrdite vaša tila,
i svitovna huda dila;
zala srca odnemite,
ter se z bogom sjedinite;
jer življenje vaše kratko
na sem svitu, i ne slatko;
da s Lovrincem svetim gori
nam nebeski raj se otvori,
vičnja radost di pribiva,
a muka se sva zabiva.
Svaki slavu bogu podaj,
i grihu se veće ne daj,
da živemo s častju mnogom
u nebeskom raju s bogom.

Svrha[3].

2168. dobavit (= dokučit?) *ak. a. i b.* 2170. sven *ak. b.*

[1] angel *ak. b.* [2] ovdi *ne ima ak. b.* 2173. krstjani *ak. b.* 2178. bogon *ak. a. i b.* 2180. sen *ak. b.* — sven *ak. a.* 2181. Lovrinceu *ak. a. i b.* — svetin *ak. b.* — sventin *ak. a.* 2182. na nebeski *ak. a. i b.* 2187. čašću mnogon *ak. b.* 2188. nebeskon . . . bogon *ak. b.*
[3] svrha *ak. b.*

INOJEZIČNE SITNICE.[1]

[1] Preštampano iz izdanja mletačkoga od g. 1568. = *A*.

1.

PETRUS HECTOREUS MICHAELI AEMILIO PRAEDICTO[1] CUM IDEM AEMILIUS AD BAPTISMUM SUAE FILIAE IPSUM PRO COMPATRE VOCAVISSET.

Compater excellens, salve, mihi dulcior illo
mel(l)e, quod in caeris laeta recondit apis.
Filia, maternos mores imitata tuosque
vivat, foelicem mox aditura virum.
Livia Nestoreos tecum tua transeat annos
conjux, quae tali conjuge digna fuit.

2.

EPIT(H)APHIUM IN TUMULO SCULPTUM PETRI HECTOREI MATRIS.

Hectoreae, Catarina, domus probitatis imago,
hic jacet, o quantum tam brevis urna tenet!
Cujus ab exemplo connectes undique lector,
quam memorem Famam, qui bene vixit, habet.

3.

RESPONSUM PETRI HECTOREI (A)EPISTOLAE HIERONIMI BERTUCII, QUI AB EO SCIRE CUPIEBAT, QUA SIT AD SUPEROS ITER.

Ad superos, si scire cupis, virtutis alumne,
corporis exuto pondere qua sit iter;
hortulus ostendet noster, breve namque, quod optas,
in gelido sculptum limine carmen habet.

[1] *t. j.* Mikši Pelegrinoviću.

4.

PETRI HECTOREI PHARENSIS CARMEN DE LY(A)EO.

Viderat Augusto proles Semeleia mense
fervere spumosis dulcia musta cadis;
exardensque, sitim cupiens sedare per aestus,
depromsit rapida fervida vina manu.
Nec satis est potasse semel cratere liquorem.
pleno tam gratum, stat renovare vices.
Protinus ardentes flagrans rubor occupat artus,
erubuere genae, blaesaque lingua fuit.
O quam dulce meum dixit, dixisse potantem
dulce merum, risit rustica turba deum.
Procubuit, sertumque cadit, tenuantur ocelli,
ructantis premit hinc turgida membra sopor.
Turpiter obscaena detectus parte jacebat,
fabula ruricolae ludibriumque choro.
Transiliant nimii mortales munera Bacchi,
talia cum laedant pocula sumpta deos.

5.

EXIMIO ARTIUM ET MEDICINAE DOCT. VINCENTIO VANETTO.

Vincenti, clarum nomen cognomine vincens,
et patrios superans nobilitate Lares;
cernis, quanta tuae virtutis signa dedisti:
te vult nostra Pharus, te cupit Aspalatum.

Petrus Hectoreus.

6.

a. AL MAG. M. PIETRO HETTOREO MIO MAGGIOR OSSER.

Mag. S. Pietro, le molte buone qualità e parti, le quali di dì in dì pratticando con M. Ant. Lucio, ho scoperto in lui, sono state di tanta efficacia, che ove prima poco et quasi niente hebbi che fare con le Muse, mi hanno invitato anzi sforzato a dovere scrivere questi allegati versuzzi, ne i quali il mio proposito è doverlo lodare. Ma dubito che con si rozzo e goffo stile forsi potrei

operar il contrario, la qual cosa molta noja e dolore mi recarebbe: però ho voluto in ciò imitare l' alchimisti, i quali da poi che hanno usato ogni diligenza et industria in comporre qualche loro mistura o metallo, lo portano al paragone, come a quello, che ne habbia a fare vero giudicio della sua finezza e perfettione. Così medesimamente anco io ho voluto innanzi che questo mio sonetto venga alle mani d' altrui, sia prima tocco dalla pietra del suo fermo et raro[1] giudicio, secondo il quale poi gli serà concessa lunga e breve vita, come la sua finezza meritarà; però la priego che lo voglia leggere per amor mio, e farmi consapevole del suo sincero parere, e cosi di core molto mi raccomando.

Di Lesina alli IX. di febraro del LXI.

Alli servigi di V. S.

Vincenzo Vanetti.

AL MAG. M. ANTONIO LUCIO.

Lucio, che con la luce de' tuoi rai
si chiaro rendi il tuo natio terreno,
ch' i miseri mortali il piu sereno
non vider gia, ne son per veder mai.

Perche sovente con tua luce i trai
fuora di stato di miseria pieno,
col latte di pietà, qual trai dal seno,
converti in riso lor miseria e guai.

Questa è la luce, e questi sono i raggi,
benignità, giustitia, e cortesía,
prudenza con pietate e con amore.

Hor quando tra di noi un' altro fia
di si santi pensieri e così saggi,
in cui virtù si trovi senza errore?

b. ALL' ECCELL. DELLE ARTI ET MEDICINA DOTTORE M. VINCENZO VANETTI MIO HONORANDO MAGGIORE.

L' altro giorno hebbi la lettera di V. Eccell. S. con un sonetto incluso, alla quale innanzi che risponda, narrerò a quella un mio sogno, over visione. La notte innanzi che mi fu data essa lettera, mi ritrovai in un piano bellissimo, pieno tra le rogiadose

[1] rato *A*.

herbette (che per tutto si vedeano) di molte et infinite varietà di fiori, anzi di terrene stelle, et di tanti colori dipinto, quanti nella pomposa coda del superbo pavone se ne vedono variare. Ivi sedendo sopra una pietra, in una assidua et lunga cogitatione delle mie fabriche, le quali mi hanno totalmente tutto occupato, che non mi lasciano un giorno rifiatare, et voltandomi alquanto alla destra mano, vidi ver me venire una giovane di bello et gratioso aspetto, tutta di bianco vestita, la quale essendosi a me prossimata, mi chiamò per nome, et salutandomi prima con una grata et cortese riverenza, disse: le mie honorande patrone mi hanno mandata a pregarvi, che per vostra gentilezza e cortesia vi contentate di venire meco, et salir su la cima del monte, che è qui vicino, per ragionar con voi, perche hanno gran desiderio della vostra presenza in una cosa nova, che ivi vedrete, il che serà non senza conveniente guiderdone della vostra fatica. Dove havendo io ben mirato la incomparabil altezza del monte, gli feci una validissima excusatione, dicendo, che lo farei volontieri, ma gli miei lunghi anni, i quali (come vedete) mi hanno tutto estenuato, et la debil virtù non lo consentono. A che ella rispose: state sicuro, ne di ciò dubitate punto, che io sarò la vostra guida, et vi farò agevolmente e con poco over niente di noja salire, porgendovi la mano, et ajutandovi ovunque farà bisogno, et lasciandovi riposare, dove et quando vi sarà in piacere. Dalle quali parole alquanto inanimato, la dimandai: che monte è questo di si faticosa ascesa et lunga via? Ella disse: negar non posso, ch' ella non sia faticosa, lunga e difficile, ma chiunque vi arriva alla sommità di quello, di tutte sue fatiche si trova sodisfatto e contento. Il monte veramente si chiama Helicone, sopra il quale si fermò una volta Pegaso, quel cavallo alato, dove percotendo con le unghie la pietra viva (cosa vera ma meravigliosa, et alle vostre menti humane incredibile) fece scaturir un fonte detto Hippocrene, del cui liquore colui, che beve quella proportionata misura, che dalle mie venerande signore gli vien esser data, diviene musico perfetto, acquistandosi il nome inestinguibile et fama immortale. Allhor gli dissi: quali sono le vostre signore et come sono nomate? Rispose, esser nove sorelle chiamate Muse; la prima è Calliope, seconda Clio, terza Erato, quarta Thalia, della quinta non mi riccordo, a pieno, qual disse essere suo nome, ben mi passa per mente (se non erro), che il somigliava al mele et a i pomi, della sesta disse un certo nome, che non mi riccordo, la

settima Euterpe, ottava Polimnia. Mi disse anco la nona, il cui nome in tutto ho scordato. Il che havendo inteso, mi posi con lei in camino, et ascendendo di passo in passo, hora ragionando, et di una cosa in un' altra entrando, hora riposando, hora volgendone verso il piano, che doppo le spalle ne era rimaso, ella con sua facillima agilità ed io con mia grandissima fatica giongemmo alla sommità del monte. Ove poiche arrivati fummo, trovammo un luogo molto spatioso e bello, circondato di varij alberi et infiniti. In mezo del quale vi era un boschetto con mirabile artificio dalla natura disposto, che copriva con dilettevol ombra il fonte Caballino, il quale non era sì discortese, che non lasciava entrarvi dentro i raggi del sole, ma da diversi lati si gratiosamente gli riceveva, che da quelli il detto fonte prendeva molta ricreatione. Et mirando tutte quelle cose intorno, vidi venire in schiera da quel boschetto tutte le Muse con le lor servitrici et molte altre donne, che in loro compagnia allhora erano ragunate, con un huomo tenuto dalle due prime per le mani, con grandissimo applauso et favore di tutte (persona veramente di aspetto riverendo, di essemplar costumi, di un parlare basso et grave), vestito pomposamente di seta damaschina di sopra, et di sotto di nero veluto, in tutte le parti humano et gratioso. I quali tutti, come da presso mi videro, subitamente ver me volgendosi, mi vennero all' incontro per salutarmi. Ivi doppo gli cari saluti et honorevoli accoglienze, fui da loro amorevolmente (con grandissime offerte) ringratiato di quelle mie tante fatiche. Poi inviandosi, quelle gentilissime signore verso una catedra (che si vedeva tutta dorata), fecero sopra quella sedere quel loro tanto favorito amico. Ove una di esse se ne andò in fretta, et gli portò innanzi in una coppa o tutta d' oro (non lo so dire) o indorata, quel delicato et unico liquore, dicendo: la vostra virtù sopra tutte le altre singularissima, mi ha fatto portarvi questo dono, acciocbe lo beviate per farvi divenire in tutto eccellentissimo; et fatta la riverenza gli lo porse. Allhora l' altra, che gli era piu vicina (innanzi che lo tolse) disse, che aspetasse un poco. La quale andata et tornata velocemente, recò seco un sottilissimo velo di seta bianca et uno paro di forfici, fatto di certo lavoriero artificioso et bello, il quale havendogli posto sopra il petto rivolto su le spalle, da tutte fu lodata, conciosia cosa che le credevano haverlo fatto per fargli piu honore, et per preservargli il veluto della sotana da qualche gozzola di quel liquore, qual gli potea cadera sul petto da gli mu-

*

stachi, che portava alquanto grandi. Ma ella, che haveva fatto altro disegno, disse: eccellente signor, tutte le vostre qualità sono singulari et esquisite, questa sola vi disdice et detraze a tutte le altre, peroche non si conviene ad una persona di quella sorte portar la barba in quella guisa, ne imitar l' ignaro vulgo, qual non seppe mai elleger ni fare cosa, che fusse buona; qual buono comertio puo haver la luce con le tenebre? Qui mi potreste dire: io faccio quel che fanno i signori e buona parte di huomini di gran conditione. Ove vi risponderei, questa scusa non esser buona, perche cessa la authorità, dove corre la ragione, ne possono tutti gli huomini del mondo (siano grandi quanto si voglia) far una cosa viciosa divenir virtuosa; Io ho molti di lor per escusati, peroche non adoprando il crivello della ragione, senza pensar altro, par bello a uno far quello, che vede far a gli altri. O se sapessero, quanto danno ha fatto la natura a i mortali per tal ragione[1], certo si darebbono gran meraviglia. Però conchiudendo, dico, che questo a voi non si conviene, massimamente essendo gia gran tempo stato commendato[2] da quel collegio tanto dotto et eccellente. Et hora sete per esser oltra modo honorato da questo sacro collegio nostro; però fermatevi un poco, et quello, che la vostra gravità ricerca. Il che detto, prese le forfici, et gli tagliò quella parte di mustachi, che uno de i nobilissimi membri gli copriva, con tanta facilità et destrezza, con quanta non farebbe un barbiere. Egli bassando gli occhi in terra, et non so che fra se stesso tacitamente mormorando, poi havendogli convenevolmente rifilati, vidi quelle sorel(l)e molto godere et dire tra loro: vedete hora come apparve una faccia di vero huomo. Et quando la hebbe fornita, gli fu data la potione, la qual quando hebbe bevuta, senza alcuna dimora gli fu posta una corona di lauro sopra il capo, et datagli la lira in mano con modesta persuasione, che per loro sodisfattione dovessi un poco cantare. Ove egli senza tardare, cominciò concordare le sue rime con le soavi corde della lira, et si pose a cantare in tal maniera et con tal dolcezza di suono et soavità di voce, che tutte le Muse si videro a pieno sodisfatte, dal cui canto pareva, che gli alberi et gli uccelli, che vi erano intorno, ne godessero, rispondendogli alle fiate gli uccelli meglio che sapevano, et gli alberi pianamente sibilando col fiato de' venticelli, che gli moveano. Poi finito il cantare, venne da me una

[1] cagione *A.* [2] conventato *A.*

delle dette sorelle con una patera di lavor di magiolica, dicendo: bevete anc(h)ora voi di questo sacro liquore per premio delle vostre fatiche. Alla qual risposi: gli ordini della vecchiezza; signora mia, sono si grandi, che, o vogliamo, o non, bisogna ob(b)edirgli; il capo canuto e 'l rafredato sangue non vuole, ch' io adopri ciò, che a giovani si appartiene, et gia gran tempo è, che la mia lira pende al muro. Ove ella, quando udì quel ch'io dissi della lira, mi dimandò, se io fussi mai stato sul monte Parnaso, dove simil gratie si sogliono donare. Il che, disse, vorrei sapere, peroche ve ho udito in vostra giovanezza piu fiate, et in lingua latina et in quella della vostra patria con grandissimo favore de gli ascoltanti dolcemente cantare. Et io gli dissi: Parnaso non vidi mai; ma quel poco, che mi havete udito cantare, è stato per la poca pratica, che ho avuto con loro, che sono stati sopra questo et quell' altro monte, et fatti partecipi delle gratie di quelli. Il che ho fatto per una contagione, et non per acquisto principale. Poi gli dissi: che crediate, io haver tolto a sdegno, perche il dono mi è stato portato in questo vaso di minor valore, che è stato quell' altro (peroche così fatto mi si converrebbe in riguardo di quella eccellente persona); et tolendo il vaso delle sue mani, gustai con le estreme labra un poco di quel liquore, et il resto gli diedi in dietro doppo molte gratie con parole renduteli di quella sua tanta cortesia. Ove havendo veduto il fine di quel spettacolo, voltandomi verso il sole, et vedendo l' hora esser tarda, et esser tempo ch' io torni a casa, mi accomiatai da loro, et me ne andai per una via piu breve ad ascendere il monte, ragionando con la mia guida et con non poca ammiratione, comendando lo udito nuovo poeta, tanto che essendo quasi al piano discesi, mi venne fallito un piede, o sterpo o pietra o altro che se ne fusse cagione, et non potendo punto aiutarmi, cadei subitamenta in terra, et ivi mi risvegliai, ove il sogno et la visione disparve. Pure cosi risvegliato, me ne stetti alquanto sopra di me, non tolendo in alcuno sinestro augurio il mio cadere: ma pensando, che cosa voleva significare quella mia visione et così ultimamente la interpretai, che qualche mio amico haveva cominciato novamente poetare, et sopra di questo me ne fermai. Guardate, signor mio eccellente, gli strani et mirabil casi del mondo. Io la notte me ne sognai, et il dì seguente mi fu recata la vostra lettera con un sonetto, novo frutto della vostra poesia, nella quale desidero, che vi acquistate honorato nome et fama immortale con lunga vita et gran felicitade. La qual lettera,
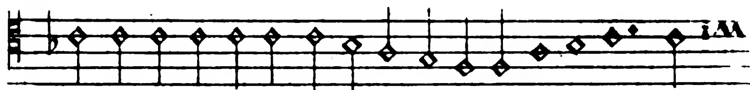
poiche hebbi ricevuta el letta, vennemi ardentissimo desiderio di rivedervi, per conoscer et certificarmi, se voi sete quello, che nella gia detta visione mi apparve. Venendo hora alla vostra lettera et al sonetto, primamente ringratio vostra signoria, la quale contra ogni dovere (quella mi perdoni) mi reputò degno di tanto honore, ch' io habbia giudicar il suo sonetto, massimamente sapendo et conoscendo, non esser io di tal professione. Nondimeno per non usare ufficio di huomo ingrato, dirò il vero, non come giudice, ma come vero et sincero amico. Io l' ho letto et riletto il piu delle volte et fatto leggere da persone dotte ed intelligenti, sopra il quale tutti siamo concorsi in un medesimo parere, che 'l vostro sonetto di ogni canto, in tutte le sue parti merita somma lode, così nel suggetto come nelle sue rime, nella dotta et elegante compositione, et molto chiara e bella elocutione. Il che V. Eccel. S. creda esser vero, alla cui gratia mi offero per sempre, et con humil riverenza mi raccomando.

Io Pietro Hettoreo
alli piaceri et comandi di quella paratissimo.

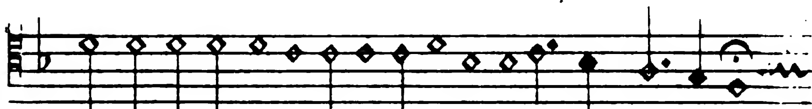
Svrha.

— —

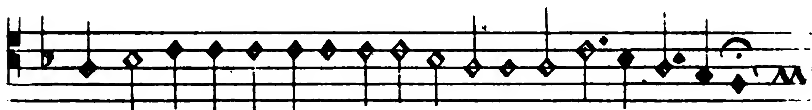
a. Bugaršćica. (Vidi str. 19.)



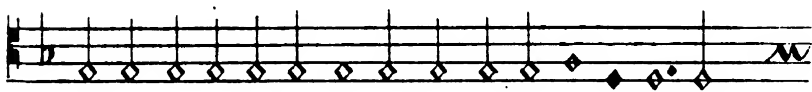
Kada mi se Ra-do-sa-ve vo-je-vo-da o-di-lja-še,



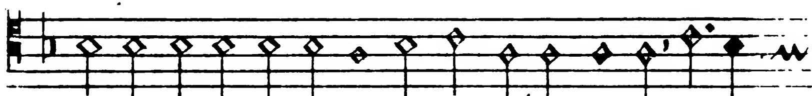
od svo-je-ga grada divnoga Si-ve-ri---na:



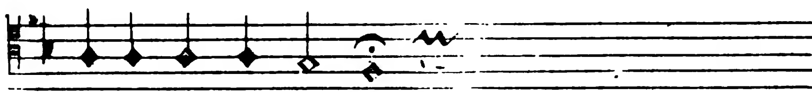
često mi se Ra-do-sav--na Siverin ob-zi-ra---še



tere to mi o-va-ko be-lu gradu be-si-dja-še:



Ovo mi te ostavljam, be-li gradu Si-ve-ri-ne

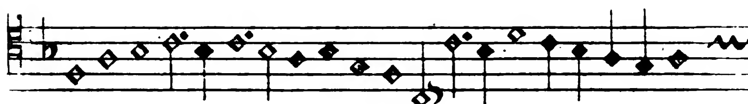


moj div-ni gra-de!

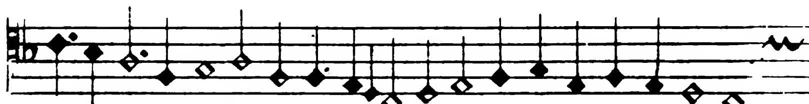


Neznam veće vi-ju li te, ne-znam ve- - - - će vidiš li me.

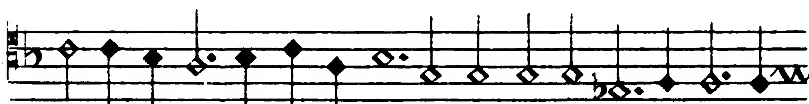
b. Pisan. (Vidi str. 22.)



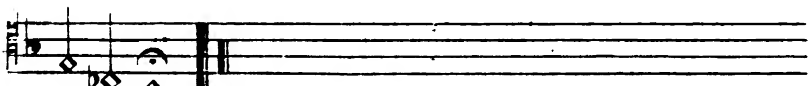
I kliče devojka po-kli---če de -voj-- --ka



još kliče devojka mla-da mi tere ģiz---dava



mla----da te-re ģiz-da-va sa brig bela devojka



Dunaja.

c. Vojvoda Radosav.

Adagio molto ♩ = 50.

Pjev.

Glasovir.

mf Ka-da mi se Ra-do-sa-ve Vo-je-vo-da

cresc. *f* *p*

o-di - lja-še od svo-je-ga gra-da div-no-ga, div-no-

sfz *p* *mf* *cresc.*

ga Si-ve-ri - na, če-sto mi se Ra-do - sav na

sfz *p* *p*

Si-ve-rin ob-zi-ra še. Te-re to mi o-va-ko

bie - lu gra - du be - si - dja - še: O - vo mi te o - stav - ljam

bie - li gra - de Si - ve - ri - ne moj, div - ni gra - de; neznam veće

vi - dju - li te, ne znam ve će, vi - diš li me.

Adagio molto ♩ = 50.

Tenori.

Bassi.

mf Ka - da mi se Ra - do - sa - ve Vo - je - vo - da

cresc. o - di - lja - še *f* od svo - je - ga gra - da div - no - ga, divno-

ga *sfz* Si - *p* ve - ri - na, *mf* če - sto mi se *cresc.* Ra - do - sav na

Si - ve - rin *sfz* ob - *p* zi - ra - še. *p* Te - re to mi o - va - ko

cresc. bie - lu gra - du *f* be - *pp* si - dja - še: *f* O - vo mi te

p sfz p
o - stavljam bie - li gra - de Si - ve - ri - ne moj,

p cresc. f
div - ni gra - de; ne znam ve - će vi - dju - li te,

mf
ne - znam ve - će vi - diš li me.
dim.

d. „I kliče divojka“.

Andante ♩ = 69.

Pjev.

Glasovir.

mf

I kli-če di - voj-ka po - kli -

će di - voj - ka, još kli-če di -

mf *sfz* *p*

voj-ka mla - da mi te - re giz - da - va — mlada te-re

mf *cresc.* *f* *mf*

mf *cresc.* *p*

giz-da-va sa brig bi - la di - voj-ka Du - na - ja

Andante ♩ = 69.

Tenori.

I kli-če di - voj-ka, po - kli - če, di -

Bassi.

voj - ka, još kli-če di - vojka mla - da mi te-re giz - da-va—

sfz *p* *mf* *cresc.* *f*

— mlada te-re giz-da-va sa brig bi-la di - voj-ka Du - na - ja.

mf te-re gizda-va *cresc.* *f* *p*

e. K drami „Sv. Lovrinac“.

Sisto papa (str. 85).

Andante moderato ♩ = 76.

Pjev.

f Bra-tjo i sin-ci mo - ji dra - ga u du - hov - noj bud - te sna - zi.

Glas.

Bonifacij pop (str. 112).

Andante moderato ♩ = 76.

Pjev.

mf Sve-mo-gu-ći Bo-že Jo - ve,

Glasovir.

mf

po kom do - bro sve nam plo - ve.

Cesar (str. 113).

Adagio molto ♩ = 50.

Pjev.

Glasovir.

p Nu Lo - vrin - če

cresc. rec' mi *dim.* pra - vo *cresc.* a - ko č'

bi - ti vaz - da zdra - vo!

Lovrinac (str. 130).

Adagio molto 𝅗𝅥 = 50.

Pjev.

Glasovir.

mf I - su - krst vas

bra - tjo u - sli - ši i u ži - vot

p *mf*

vi - čnji u - ti ši.

HANIBAL LUCIĆ.

PARIŽ ELENI.

PISNI LJUVENE.

ANIBAL LUCIJ[1] JERONIMU MARTINČIĆU POZDRAVLJEN'JE.

Budući me, moj počtovani Jeronime, od razlika dilovan'ja odvratio strah segalitnje kužne nemoći, i radi njega u kući stojeći zatvoren, sam sebe, kako bolje mogah, razlicih knjig ter pisam privraćan'jem razgovorih[2], i onih do pokom, koja bihu u zapušćene shrane nepomnjivo završena. Meu kojimi došadši mi na ruku nikolika moja davnjena od pisni našega jezika skladan'ja, i kako no jure ne moja razgledavši jih i pogrdivši, odvrgoh malo ne sva. Nu meu ine namirih se na onu bludnu knjigu, koju izvrsni pisnivac Ovidij[3] mnogo hitro od strane Pariževe izmisli, kako prem onada Eleni poslanu, kada no ju od muža himbeno odmamivši odvede; koju ja istu knjigu iz latinske odiće svukši, u našu hrvacku nikoliko jur vrimena bih priobukal, i nikako mi se ne učini, da je sa svim pogr'jen'ja dostojna, more biti za toj, čto u njoj ničtore moga ne biše, nego sama taj priobuka; a čto no samo sobom jest lipo, u čto hoć' da obučeš, grubo sa svim biti ne more. Z drugu stranu kako no ista taj Elena bila jest (ako[4] je pismom virovati) izvrsno lipa i uljudna, da li bludna i nepočtena; takova mi se uzamni da je i taj knjiga, u mnogo lipo složenih besidah grube nauke ka uzdrži. Toga se cića u sebi razbijah, hoću li ju dati na dvor, ali sa svima potušiti. Razmislih do pokom, da ne inako svakoj ženi, ka hoće da počten'je svoje ubrani, nego kako i onomu, ki hoće grad sagraditi, potribno jest znati sve pute i načine, kojimi bi mogli neprijatelji pod'rvati ga, za

Izdanje mletačko od g. 1556. = *D.*

Izdanje mletačko od g. 1638. = *E.*

Izdanje zagreb., priredjeno od prof. A. Mažuranića od g. 1847. = *M.*

[1] Lucig (= Lucij) *D.* [2] razgovarih *D.* [3] Ovidig (= Ovidij, *jer* *g* = *j*) *D.* [4] atho (*n.* acho = ako) *D.*

neka umi sve tej pute i načine zapričiti. Videći ja dake, da u toj knjižici[1] svi himbeni ti načini s mnogom hitrostju izmišljeni nahode se, odlučih svršeno[2] ne držati veće sakrvenu[3] ni nju ni ostale od takova razloga moje, kakove takove, pisni od davna složene.[4] Nu komu bih jih ufanije oporučil, mimo tebe ne nahodim nikogare; ti bo me si na toj potaknuo, i znam, da jih ćeš kako no srčeni i davnjeni prijatelj moj prijati ljubeznivo, i kako no svakojacih kriposnih pun naukov, ako bi u čemu lihale, priurešiti i prinačiniti, i kako no mnogo scinjen ne samo meu tvojimi mišćani, da i meu tujimi, od svake protivšćine[5] obraniti. Evo ti jih dake poklanjam kako za zaklad i za spomenu moje velike s tobom[6] prijazni; a ti, ako ti se vidi, izvedi jih na dvor; za č' uzdam se, da od nikogar pogr'jene ne će biti, ako od tebe pohvaljene budu, komu se mnogo vele priporučujem. Budi zdrav.[7]

[1] knižici *D.* [2] svrseno *D.* [3] sakrvenu *D.* [4] slozene *D.* [5] protivsćine *D.* [6] s stobom *D.* [7] *Ove posvete:* Anibal Lucij ... Budi zdrav *ne ima E.*

PARIŽ ELENI.

Zdravje tebi ovoj šalju sin Priama,
ka zdravje i pokoj moreš mi dat sama.
Hoću li t' reći sad, ali je jur znano,
i veće neg bih rad, me srce užgano?
Bolje bi za isto, da tajim, do kli se
najde dan i misto brez straha, umi se.
Da tko je, tko će plam ognjeni pokriti,
koji se svojom sam svitlostju očiti?
Nu ako rič moja, li hoć', da besidi,
čto dilom jur tvoja lipota sve vidi:
gorim, kako no klas prid zrakom sunačca;
oto ti rič i glas iz moga srdačca.
Prosti mi, ma hvalo, da toj rih brez stida,
ter čti i ostalo, ča t' knjiga povida.
I čteći ne čini, da stoji navrsit
tvoj obraz jedini, ki je svim izvrsit.
Jer sam jur radostan samo za toj listo,
čto moja u tvoj stan knjiga najde misto.
Kako bo k tebi doć more me pisan'je,
da ću prit i sam moć, dala mi s' ufan'je,
ko, molim, angelska tva lipost ispuni,
za da se nebeska uredba napuni.
Jer ovo znaj, neka neznan'jem ne zgrišiš,
ako me ovdeka milosti ulišiš:
meni te obita božica, ku slavi
Cipar i počita, jer na njem dvor stavi.

2. mores *E*. 9. hoč' *E*. 10. djlom *D*. *i* *E*. 14. kniga *E*. 16. y voj (*n*. tvoj) *E*. — snim *E*. 17. rodostan *E*. 18. kniga *E*. 19. cthebi (*n*. chtebi = k tebi). 21. angelska (= an'jelska?) *D*. *i* *E*. 22. zi da (*n*. za da) *E*. 26. *ili* Čipar *D*. *i* *E*.

Ka reče, pobludit da me će u tvoj skut,
ako se potrudit budu ja na ov put.
Ona mi vitar tih poda, ona čini,
mirno da se brodih po morskoj pučini;
a nije čudo toj, da oblast provodi
nad morem, u morskoj pini ka se rodi.
O, kako utaži njom se morska sila,
oganj, ki me praži, da bi ugasila!
oganj, ki prid tobom ni se sad ukresal,
da ki sam sam s sobom z daleče donesal;
jer blagom, ovamo ne dojdoh, da tržim,
bog mi čuvaj tamo blago, ko uzdržim;
ni grade za vidit, jer u tom, dobro znam,
Grčka će zavidit država vazda nam;
niti sam pozašal jidreći nevišće,
niti me vitar zal prik volje potišće.
Tebe samo išću, tebe samo žudim,
tebe se cić mišću po svitu i trudim.
Misal te ma prija pri, neg oko vidi;
tvu lipost najprija glas mi dopovidi,
od tebe, pravo dim, lakomo ki zvoni;
jer ja već nahodim, nego mi glas doni.
Vele je, znaj, veća tva lipost i dika,
nego moć leteća glasa ni jezika.
Ni čudo, da zajde Tezeo van sebe,
kada se nag najde kon nage kon tebe;
kad gola prid svimi po običaj vaše
zemlje sa golimi muži se igraše,
tuj te zgrabiv stišće, i odni daleče,
scineći za nišće, da za njim tko teče.
Za to svaku, sudim, pravo mu jest dati
hvalu; neg se čudim, za čto te pak vrati.
Jer trpiv sve muke, imaše pri zginut,
nego dat iz ruke takov plin iskinut.
Pustil bih pri s mojom razstavit se glavom

31. nič (*n.* nie) *E.* 32. morom *E.* 35. iprie (*n.* prid) *E.* 37. tražim (*n.* tržim) *E.* 40. vazda *ne ima E.* — drzava *E.* 41. nevisechye (*n.* neviscchye = nevišće) *D. i E.* 44. zić *E.* 47. lakonio *D. i E.* 49. liposti *E.* 51. ne (*n.* ni) *D. i E.* — nij' *M.* 56. ničće *D.* — nike *E.* — scmeći (*n.* scineći) *E.* 61. pustiti *E.* — razstaviti *E.*

nego li z gospojom toliko gizdavom.
Ruke li bi moje, buduć u životu,
pustiti, gospoje, mogle tvu lipotu?
Ako bi tolika li jakost jur bila
i sila taj nika, ka bi te odnila;
prem tako za ludu ne bih se zaputil,
da ne bih u trudu ku god slast oćutil.
Al bih utrgnul cvit, ki želim vrh svega,
ali sve, čto imit more se brez njega.
Nu se daj u moj skut, ter ćeš tad poznati,
po ki se ima put vridna stvar tišćati.
Ne bi pri, gospoje, uzal se razmaknul
od ljubavi tvoje, nego bih izdahnul.
Tebe cić, ma kruno, pogrdih najveća,
z blagom ka mi Juno kraljevstva obeća.
Pogrdih kriposti i znan'je, kim htiše
božica od mudrosti stavit me najviše,
onada, kad s njimi i Venus dojde, hteć
da sudim meu njimi, ka je njih lipa već.
Nje mi se li htiše, uticah ja oči
li na nju, najliše kad mi rič potoči:
Parižu, reče, moj, zatajat istine
za mito čuj ne moj od nijedne cine;
jere znaj, vladan'ja zališnja taj nika
puna su nespan'ja i straha velika;
jošće znaš, da Troja gospodstva za dosti
i blaga brez broja ima od vridnosti;
a razum se podat pristoji ludakom,
ne tebi, ki bogat kripostju si svakom.
Na čto Palas od zgor došla je na tvoj sud,
kad veli, da razbor tribi t' je, jer si lud?
Da ja, ka te scinim razumna, kako si,
drugi ti dar činim, ki ti se prem prosi.
A toj će bit vila, koj druge ni na svit,
rumena i bila, kako no rvan cvit.

63. la (*n.* li) *E.* — 66. raj (*n.* taj) *E.* — zaputi *E.* 68. hod (*n.* god) *E.* — 69. bib *E.* 78. bojica *E.* 80. mene (*n.* meu) *E.* 81. huoči (*n.* oči) *D. i E.* — oči *M.* — 83. teče *E.* 89. ludjakom *M.* 91. dosola (*n.* doscla = došla) *E.* 96. ruan *D. i E.* — àrvan *M.*

Ja t' ću milost dati, prilipe kći Lede,
  još lipša neg mati, srid dvora da t' sede.
Ki čas tej beside Venus mi izreće,
  sva sumnja otide od mene daleče.
Ni mi već silna moć vladan'ja, ni zlato
  na pamet more doć, ni stan'je bogato.
Ter vrhu ostalih ličce prigizdavo
  i dar nje pohvalih, kako no jest pravo.
Samo za obgrlit tve grlo pridrago,
  ne htih se pohrlit na razum ni blago.
I sad sam stanovit, i vazda tej volje
  u naprid hoću bit, da sam obral bolje.
Isto ti, cić koje pravo je truditi,
  ne čin' trude moje za mani sve biti.
Čto ufam, izvrši, neka se gizdavi
  obećaj ne skrši majke od ljubavi.
Ne mnij, sebar niki ovda da se skitam,
  u družbu tebe ki nedostojno pitam;
gospoje, moj je trag izvrsne pun slave,
  plemenit tere blag brez svake zabave.
Jove je u moj rod s Elektrom, kako viš,
  ostali vas narod ne marim da brojiš,
od njiju jest koji do mene izašal,
  kojim se pristoji da bih se ponašal.
Vlas vrh sve Ažije otac moj prostire,
  od koje blažije ni zemlje, ni šire.
Vidit ćeš, ke bi trud zbrojiti, moguće
  grade, ter oda svud pozlaćene kuće.
Crkve ćeš još vidit iz nutra ter iz van
  tač lipe, da ćeš rit: pravo su božji stan.
Troja pak gdi sidi na polju oholo
  s turni tere s zidi, ke stvori Apolo.
Čto ti ću pobrajat puka mnoštva vela,
  ka jedva mogu sjat gradovi ter sela?
Polače velike suzeti ne će moć
  Trojanske vladike, protiva ke t' će doć.
Grci smo od veće ubozi, rit ćeš tad,

101. ne (*n.* ni) *E.* 103. lice *E.* 104. povalih *E.* 123. ki *E.* 126. tak *M.* 129. mnostva *D. i E.* — probrajat *E.* 130. gradvi *E.*

ovdi kuća veće neg u nas ima grad.
Tvoj grad ja ne kudim, jere svako misto
pribogato sudim, u kom si ti listo.
Tobom je bogato, nu smim reć brez griha,
ostalim, ni za to, da dobrom ne liha.
To misto ni za te; tebi se pristoje
države bogate, obilno ke stoje;
na viru, jer pravo jest, da se razkoši
tve ličce gizdavo u svakoj razkoši;
urehe da nove svaki čas probire,
i svake darove prijima brez mire,
i svakom još inom, s zlatom ter z biserom,
diči se prominom, kako no pav perom;
po kli muži hode gizdavo, gospoje,
kako vidiš ovde dvorane sve moje,
koliko, mniš, veće vridne su i čiste,
žene ke odiće nose i neviste?
Ma kruno, toga cić ne htij se odvrići,
Trojanski kraljević da t' budem u srići.
I Ganimed biše Trojanin, ki gori
pribiva sad više u nebeskom dvori;
jer ga Jove, orlom stvorivši se, odni,
prid bozi za stolom da mu vince vodni;
Trojanin od krvi naše biše Titon,
muž one, ka prvi čini dan i suton;
Trojanin jošće bi Aukiž, ki božicu
Veneru poljubi, i ima š njom dicu.
I ja, ki nisam prem meu njima potišćen,
od tebe, za kom mrem, nimam bit odtišćen,
najliše, kada ni ni lipši ni brži
od mene muž oni, ki to te uzdrži.
Ja t' ne ću svekra dat, ki sunce odtira,
jer ne more gledat, gdi sine požira.
Nit je did u mene, ki ruke proklete
oca svoje žene u krvi izmete;

137. smmi *E.* 141. razkosi *E.* 142. litce *E.* 145. bisorom *D. i E.* 148. kak *E.* 149. vechy (*n.* vechye = veće) *E.* 151. advrići *D. i E.* — odvrići *M.* 152. Trojansshi (*n.* Trojanschi = Trojanski) *E.* — srihi (*n.* srichi = srići) *E.* 154. bribiva *D.* 155. stvorioši *E.* 167. dit *E.*

i ki cić zla dila ime moru stvori,
jer u njem Mirtila utopiv umori.
Moj pradid ne siga ustmi za man voće
ni vodu, ka biga, prem kad ju pit hoće.
Nu čto mi prudi toj, kad človik te struke
prilipi obraz tvoj ima sad u ruke,
ter ga na svu oblast, gospoje, uživa,
toj kući Jove tast silom se naziva?
Po svu noćcu dragu (ajme, toj me kolje)
tišći te on nagu na sve svoje volje;
a ja jedva tada mogu te viditi,
za trpezom kada budemo siditi.
Ajme, mnoga vidim u to vrime totu,
ka čine, da sidim u smrtnom ja potu,
i ka mi daju uzrok, u mukah da stojim;
zgodal se taj obrok protivnikom mojim!
Koliko godi krat, on hlap, u me oči
vidim, na bili vrat da t' ruku potoči,
tolikrat se kaju, jer tako po vas vik
ne bih rad u raju da budu stanovnik.
Pucam ter zavidim, smrtca mi omili,
suknjom, kada vidim, svojom da te krili.
A kad ličce tvoje celiva, tad hitim,
da pri oči moje peharom zašćitim.
Kad li malo kruće obhitiv te stisne,
koliko s vrh kuće na vrat da me tisne;
jer mi se jid niki i čemer prem spusti,
ki čini, kus gorki da reste srid usti.
Tim srce uzdiha za žalost, ku prima,
a tebi od smiha ličce se nadima.
Koliko da tiješ mojim zlom (vidih toj),
hitro se nasmiješ, kad čuješ uzdah moj.
Mnokrat sam toteka poželil u vinu
da budu p'jan, neka tuge mi pominu;
da nu mi prem vino sve tuge pojavi,
u oganj jaki no kad oganj tko stavi.
Mnokrat za ne nazrit, čto mi daje tugu,

170. njemu *E.* 171. ustim *E.* — ma (*n.* man) *E.* 180. trpezon *E.* 181. to (*n.* u to) *E.* 184. protjvnikom *D.* *i* *E.* 189. puzam *E.* 198. licze *E.* 200. uzdab *E.* 204. tuge pozavi (*n.* oganj tko stavi) *E.*

budu se obazrit na stranu ja drugu;
da za man jest i toj; jer opet ti na te
potegneš pozor moj, ki vazda gleda te.
Jad me, videć mnoga, ka vidim , obteče;
da veći, kad tvoga lička sam daleče.
Silim se, najbolje kako godir mogu,
skriti bis, ki kolje srce mi nebogu;
da ljubav očića po sebi se sama,
razbora ke cića ne ima ni srama.
Znaš jur, znaš poraz moj, ne pitam te riči,
ki, bog daj, da samoj tebi se obliči!
Kolikrat, suzice kada mi se svrnu,
od muža ja lice tvojega odvrnu,
za da on, kad sočne ugleda me oči,
pitati ne počne, čto moj plač uzroči;
kolikrat ja stanu povidati dila
i ljubav užganu vitezov ter vila,
izmišljajuć mnoga, a sve toj za uzrok,
da tebi od moga užgan'ja podam srok,
i da već načinom govoru slobodnim,
učinju se vinom privaren nevodnim?
Znaj dobro, ja on bih, moj venče biseran,
ljubovnik, koga dih, i sluga priveran.
Znam jednoč, kada s prid suknja t' se raspusti,
na tvoje ter moj vid na prsi propusti;
prsi, dim, ke dika vidit je, jer bilji
sniga su i mlika, i pribilih žilji;
biloću pri kih tad lebut bi izgubil,
prilipu majku kad tvoju je poljubil:
začudih, gospoje, tvrdo se ja toli,
da pehar iz moje ruke pade doli.
Mnokrat, kad se zgoda, da ti kćerci tvojoj,
Ermioni, poda on slatki celov tvoj;
ma usta ponesoh na nje usta mala,
ter celov odnesoh, ki biše njoj dala;
a mnokrat malo manj' očito odkrivah

210. ilcca (*n.* lička) *E.* 213. sehi *E.* 214, ka (*n.* ke) *M.* 224. di (*n.* da) *E.* – uzgan'ja *D. i E.* 238. ont (*n.* on) *E.* 239. ponesob *E.*

u pisneh moj oganj, ljubeno ke spivah.
Čto li reć od srama i straha ne smijah,
toj hitro rukama i okom spovijah.
Do pokom, gospoje, tuj sminost ja stekoh,
da molbom dvi tvoje dvorkinje zatekoh,
Etri priklono se moleć i Klimeni,
da mi lik izprose u tebe ljubeni.
Koje mi toj riše samo, da se boje,
ter molbe ne htiše doslišati moje.
Bog daj, da te stave, u tebi da bude
rvanje krvave plata, tko dobude,
Ipomenu plata kako no nigda bi
brza Atalanta, kad ju tekuć dobi,
i ona, koje rad Akelov vas nebog
ogr'jen teče sad u more jednorog.
Znaj, ne bi život moj uzbigal prid bojem,
jer bi ti pak pokoj bila mi za znojem.
Da po kli sad krati meni se put svaki,
po kom bi prijati mogal se dar taki;
ino mi nebogu ničtore ne ostaje,
neg tebi čto mogu molit se najslaje.
O slavo, o diko nesmirna, o tvoje
bratje priveliko počten'je, gospoje,
o, ka, Jovetu kći ne buduć, za vojna
imat ga u srići bila bi dostojna!
al ću, znaj, s tobom poć ja u moje strane,
ali ću kosti oć ovdeka skončane.
Jere ni otonjaj taknul me ljuben stril,
da poraz se je taj duboko uvrtil.
Toj mi reče moja, spominam se čisto,
sestra, vazda koja prorokuje isto,
da me će nebeska ustriliti strila,
stvar, oto vidim, ka sad se je zgodila.
A za toj tva slavna lipost ne razluči
ljubav, ku od davna višnji sud odluči.
Tako bog, ki vrh svih lipotom te kruni,

242. muj *E.* 255. kojo *E.* 261. no (*n.* ne) *E.* 265. chohi (n. chchi = kći) *E.* 267. s stobom *D.* *i* *E.* 269. otonjaj *ili* otognaj? *D.* *i* *E.* — otogaj *M.* — takul *E.*

sva tvoja na pospih želin'ja napuni!
Sve da bih hotil, čto dojde mi u misal,
ispisat, u dan sto ne bih ti ispisal.
Da tuge neka ti sve moje iztužim,
mrklom mi ne krati noću da te združim.
Al te je od toga strah i sram, može bit,
čto ćeš muža tvoga postilju ockvrnit,
jer ne bi za ničto pravu prilomila
viru, u koj čisto s njim se s' udomila?
Gospoje, mudra si i razumna dosta,
da u tom suda si, viruj mi priprosta,
koja mniš, brez bluda da more živiti
lipost, ku razbluda samo je viditi.
Al obraz od toga manje lip umisi,
al srca tvrdoga, tribuje, da nisi.
Od vika pravedno ovo jest rečen'je:
ne stoje za jedno lipost i počten'je.
Drazi su ti bludi Veneri; i Jove,
tvoj otac, jest ćudi, gospoje, takove.
I za toj on zlatim dažjem se i volom
satvori rogatim, labutom i orlom.
I tebi velika cić bluda takova
jest slava i dika, čto si kći njegova.
I, ako sime moć ku ima, Joveta
i Lede kći ne ć' moć čista bit ni sveta.
Da, molim, onada bud' sveta i čista,
dojdemo jur kada u Trojanska mista.
Samo grišna budi ovdeka sa mnome,
a po tom ne žudi nikogar mimo me.
Sagrišimo sada, čto nam već sramota
ne će bit nikada po sve dni života;
jer će sve naknadit prava vira ona,
meu nami ka će bit vazda do okona.
Sam ti muž kaže put, ne ričmi neg dili,
da me primeš u skut, moj žilju pribili.
Bolje li ne steče on vrime nikada,

278. žel'jn'ja *D.* *i* *E.* — 284. çochuarnit (*n.* oçchuarnit = ockvrnit) *E.* 287. desta *E.* 288. priposta *E.* — sudu *M.* 297. j za (*n.* i za) *D.* *i* *E.* 311. ričim *E.*

iz doma daleče da pojde, neg sada?
O muža priprosta i dobra od veće,
volji svoga gosta protivit ki ne će!
Kad pojde, rič ovuj do pokon izusti:
nepomnjom, ženo, čuj gosta ne zapusti!
A ti rič ne scini njegovu, ni gosta,
u nijednoj cini pri tebi ki osta.
Taj li, mniš, človik lud, brez svake mudrosti,
da čini pravi sud od tvoje liposti?
Varaš se, jer da bi toj blago poznaval,
tujinu ga ne bi u stražu podaval.
Ako riči moje, i ljubav i virnost
prignut te, gospoje, ne mogu na milost;
prigoda te sili lipša, neg ku bismo
mi sami prosili, ako ludi nismo;
luji, dim, od tvoga muža, ki no tebe
kon mene mladoga ostavi brez sebe.
Ne ludi, nego van bit ćemo pameti,
prigoda taj za man ako nam proleti.
Oto viš, svojima malo manj' rukama
u tvoju me prima postilju brez srama;
i ti ne protivi prijat me cić toga,
ter muža uživi priprošćinu tvoga.
Po svu noć u želji, koliko jest duga,
ležim na postelji udovskoj brez druga;
svu noć, meni mniti, s želјicom veličkom
na odru još i ti ležiš udovičkom.
Za da se veselju ja i ti, ti moju
spuni, a ja želju ispunit ću tvoju.
Neg sunce poldnjeno svitlja će noć biti
ona, ka za jedno bude nas složiti.
Tada ću prisegnut rotom ti se svakom,
i sebe zategnut prave vire trakom;
i tada ja ću moć (imam toj uzdan'je)
činit te sa mnom doć u moje držan'je.

315. priposla *E.* 316. nechy (*n.* nechye = ne će) *E.* 318. gost *E.* 332. anm (*n.* nam) *E.* 335. coga (*n.* toga) *E.* — priàt *D.* 339. meni j' mniti *M.* — r (*n.* s) *E.* — velikom *E.* 341. sç (*n.* se) *E.* 343. noh (*n.* noch = noć) *E.* 347. moh (*n.* moch = moć) *D.* *i* *E.*

Ni se dvoj ni straši, da će ljudi reći,
da sa mnom pošla si povoljno bludeći;
jer neka stid i sram otajde od tebe,
vas taj grih ja ću sam vazeti vrh sebe.
Kako Tezej odni tvu mladost prilipu
tvoj bratji, a oni kćere Leucipu;
tako ću ugrabit i ja lipos tvoju,
četvrti tere bit š njimi ću u broju.
Viditi oto mož' najbolje ti sama,
kolika navi množ i ljudi jest s nama,
ki nas će, čas jedan ne omočiv sidra,
pribrodit u moj stan na vesla ter jidra.
Kad dojdeš kraljica u moj grad velika,
puk će mnit, božica nova da si nika;
ter stupom postupit gdi budeš, na viru,
vazdi ćeš nastupit na tamjan i miru,
kom te će kaditi muži, žene, dica,
koliko da si ti prem prava božica.
Dare bratja moja, sestre moje, mati,
otac i sva Troja mnoge ti će dati.
Najmanji evo dil blaga, slave, časti,
jedva t' sam povidil, ka će te dopasti;
vele veće tvoja lipost darovita
biti će, neg moja knjiga joj obita.
Ni se boj, kad biti jure budeš s nami,
da Grci srditi dojdu sa vojskami,
i da se sva ova zemlja, ka sad muči,
cić dila takova do pokon uzbuči.
Od mnozih, ke do sad mnozi su umčali,
pravi mi, ku su kad s oružjem iskali?
kada li, gdi li se za ku boj učini?
taki strah meni se tašćine pun čini.
Kćer, došad od zgora Traci, Erekteu
umčaše prik mora, i Jazon Medeu;
Tezej, ki o te se ostravi najprija,

355. takoko *E.* 356. sscgnimi (= s š njimi) *D. i E.* 358. navi t' *E.* — koliko *E.* 360. vesta *E.* 366. božia *E.* 371. vecchye (*n.* vechye = veće) *E.* 372. kniga *E.* 380. taschyne (*n.* tascchine = tašćine) *D. i E.* 383. Vezej (*n.* Tezej) *E.*

kćer kralju odnese Minošu poslija:
za to ne bi čuti, da tko njih ni boja
ni vojske oćuti, ni razmirja koja.
Vazda u početak od takova dila
strah veći nego pak potriba jest bila;
človika tere sram do pokon bude bit,
ki poda tako sam strahu se pridobit.
Da budi, da će vas taj narod i puci
svikati se na nas s oružjem u ruci;
jeda mniš, Troja moć da nima ni snagu,
protivit kom će moć grčkomu rusagu?
ka konji, ka čini junakov brez broja,
ki su jaci, smini i višći do boja;
jeda l' mniš, tvoj hrabar ako se bude prit,
veće smin i hrabar od mene da će bit?
Istino reć mogu, da dite jošće bih,
gusu kada mnogu potukoh i pobih;
iman'je za tim pak oteh i plinove,
i za toj mene svak Aleksandrom zove.
Ko ime junake zlamenuje one,
protivšćine svake koji no odgone.
Mnozi, kom slovihu, slavu priveliku,
dotekli ku bihu u dilu razliku
od igar junačkih, sa mnom izgubiše,
i Lionej u kih i Deifob biše.
I još bolje neka t' povidim, znaj, da ne
samo s strahom čekat na blizu jest mene,
da i na daleče; jer vazda ma ruka,
gdi joj misal reče, udire iz luka.
Ti tvomu ne ćeš moć takove nauke
ni snagu, da ni moć, mužu dat u ruke.
Da hoću, da mu daš svu snagu, gospoje,
svu hrabrost, nauk vas i znan'je sve moje,
brata mu ne ć' dati, ki će sam na jedno

386. rajmirja *E.* 388. strach (= strak *n.* strah) *E.* 395. konjí *D.* 397. hràbar *D. i E.* 398. brabar *E.* — hràbar *D.* 399. istinno *D. i E.* — josće *D. i E.* 402. Alexandrom (= Aležandrom?) *D. i E.* 409. j još (*n.* i još) *D. i E.* — pgvidim *E.* 410. blizi *E.* 415. gospoj *E.* 416. vaš (*n.* vas) *D. i E.* — vas *M.*

veće neg valjati sva vojska za jedno.
A to je Ektor, glas koga no uznaša
tako, da samo vas imenom pristraša.
Ne znaš moju, ne znaš, silu priveliku,
žena mužu, ne znaš, biti ćeš koliku.
Eto dake, ali ne će bit cić toga
boja ni pečali, ni razmirja koga;
ali ako biti prem bude rat koja,
Troja će dobiti, i ostat gospoja.
Uzbignut ja ne ću vazet rat vrh sebe,
i jošće stvar veću, gospoje, za tebe.
I tebi, cića ke vas svit ako se bit
bude, vičnje dike kruna se hoće svit.
Za to hod' ufan'ja k meni s srcem punim,
da ti obećan'ja sva virno izpunim.

428. josće *D. i E.*

ANIBALA LUCIJA,[1] HVARSKOGA VLASTELINA, PISNI[2] LJUVENE.

1.

Hlepi srce moje gospoji otvorit
britke rane, koje hoće ga umorit.
Da no ja za bolje manjega zla ćića
tuj zled, ka ga kolje ne dam da očića,
za da mi vila taj ne vazme pak oni
medeni poziraj, ki mi smrt odgoni;
ki mi oslajuje ljuvena nalipa
gorkost, ka me truje, ka mi srce cipa.
Vide znah moj poraz taj vil da bi znala,
veseli svoj obraz ne bi mi kazala,
ni bi me činila nje riči dilnika,
i tako taj bila rana bi brez lika.
Za to ja na dlanu ne htijah nositi
priljutu tuj ranu, ni milost prositi,
neg trpit tužicu, čineći da mi su
radosti na licu, na srcu ke nisu.
Nu moje nemilo srce se izraža,
i trudno toj dilo ne će da podnaša,
veleći, da živi oganj ga skončaje;
jer iz van laživi moj ga smih izdaje.
I evo izpušta iz sebe on vrući
od ognja gorušta uzdah, ki me vrući
tako, da dobivat veće ga ne mogu,

[1] Lucia *D. i E.* [2] pisani *E. Pj. 1.* 6. medemi *D. i E.* — medeni *M.* 8. truoje *E.* — satce (*n.* sarce = srce) *E.* 9. proz (*n.* poraz) *E.* 12. o tabo (*n.* tako) *E.* 13. t (*n.* to) *E.* 17. iskaša *D. i E.* — izraža *M.* 19. velehi (*n.* velechi = veleći) *E.* — ogang (*n.* ogagn = oganj) *D. i E.* 21. izpusta *D. i E.* — izpušta *M.* — vrucchi (*n.* vruchi = vrući) *D. i E.* 22. vrucchi (*n.* vruchi = vrući) *D. i E.*

ni smihom pokrivat bolizan mu mnogu.
Da ti vij, da mi je sila i nevolja,
i griha da nije, gdi nije i volja,
ter mi rič i pogled, vilo, ne uzmiči,
prem ako bol i zled moja t' se obliči.

2.

Gledajuć, gospoje, tvoj obraz gizdavi,
u ki narav svoje sve dike postavi,
mogah se o tomu svršno sveseliti,
a ino u momu srcu ne želiti:
nu ljubav opaka, ajme, ka ulazi
po tiho, da paka većma se razjazi,
kako no ka mire ne ima ni stida,
hti, da se prostire ma želja na prida.
Ku želju tajeći ja tebi, sunačce,
živim ognjom žeći priča mi srdačce
tako, da obraz moj smrtno ja blidíti,
i tebi mnokrat toj zgoda se viditi.
Ter do kle ne znaše angelska tva radost,
kom bol'ju boljaše nesrićna ma mladost,
pitomo i milo svrtaše ka meni
To ličce pribilo, ta pogled medeni,
koliko da praviš: da bi mi kako moć,
lika, da ozdraviš, dala t' bih i pomoć.
A sad, kad uzroke poznaješ od tuge,
i boli žestoke nesrićnoga sluge,
ne ć', da ga pogledaš, koliko krvnika,
a kamo da mu daš pomoći ni lika.
Čto je toj, neg napit zdravjem, a pak dati
čemer i jad popit, neka me potrati?
Čto je toj, nego li k nebu me gori dvić
visoko, za doli niže me paka vrić?
U čem ti jesam kriv rumenoj ružici,
da tako kažeš gnjiv virnomu služici?
ali jer odkriti rane ti boleće

27. ujmiči *E.*

Pj. 2. 10. ognjom *D.* — vognjom *E.* 13. žnaše *E.* — tvardost (*n.* tva radost) *E.* 20. nesrićnog *E.* 21. ne č' *E.* — charunciha (*n.* charunicha = krvnika) *E.*

volih, neg dopriti do smrti gledeće?
Ajme, jur kad vijah razlučne tve volje,
za čto pri ne prijah smrt, da me zakolje?
Daj bih bil umrl sit slatkoga pozora,
kad mi je li umrit sujeno od zgora.

3.

Ako si mislila tako mi ne dati
tvoja lička bila, gospoje, gledati;
za č' mi ni onada, vilo, jih pokaza,
kad no mi cvil zada ljuvena poraza?
Ako si takoje mislila, da do vik
beside ja tvoje ne budem dionik;
za čto me tuj posu biserom od zgora,
ki ti se tad prosu iz medna govora?
kad no me uprosi taj govor ugodni,
i reče: tuj čto si, goste nezahodni?
Onada ja rekoh: gospoje, išću stvar,
ku ako dotekoh po ki put ikadar,
biti ću vesel već, veće ću biti blag,
veće ću dobro steć, neg caru tko je drag.
A us toj tvoja rič reče: ako možem
u tom, čto išćeš, nič', daj da ti pomožem.
Blago tomu, ako jest koji, ki dvori
vilu, ka jednako misli i govori.
A meni vaj, vilo, ki dvorim u tvoj dvor,
za jedno ka dilo ne skladaš i govor;
jer eto, kad višću učinih ja tebe,
da dobro, ko išću, sve imaš u sebe,
dobro mi toj ne daš: gr'je mi još tvoriš;
ne č' da me pogledaš, ne č' da mi govoriš.
S toga mi jest umor, s toga mi jest sila,
da dušu dam na dvor, gospoje nemila.

4.

Bud' moju da želju poznaje i misal
gospoja, koj velju, da sam se zapisal;

33. slatkogo *D. i E. Pj. 3.* 3. njih *E.* 4. cvil mi *E.* — luvena *E.* 9. kadao (*n.* kad no) *E.* — tvoj (*n.* taj) *E.* 22. ismac (*n.* imasc = imaš) *E.* 23. gr'je *D. i. E.* — gorje *M.*

ovuj mi istinu virovat li ne će,
  tom željom da ginu, i da me ni veće.
Da bi mi, o bože, caklom se stvoriti
  prid njom, neka može srce mi prozriti;
vidiv ga, može bit, rekla bi gospoja:
  ni kamo lik mu krit, a vid ga dostoja.

5.

Gospoje, nemilo vidim da me rani
  tvoje lične bilo, tvoj pozor izbrani;
da 'vo li gdi mogu, k njima se utiču,
  za da se pomogu, za da se izliču.
Običan jest poraz, slatka je bol i zled,
  ku čini tvoj obraz, ku čini tvoj pogled.
i ako ć' učinit dužna me očima,
  ako li na saj svit draže se čto ima;
oči t' ću dat, i rič ako je ka draža,
  pozorom mene lič', prem da me poraža.

6.

Vilo, ka imaš moć u pozoru tvomu
  prominit meni noć na danku bilomu,
i opet činiti, danak mi taj bili,
  vilo, potamniti, da mi smrt omili,
nu mi rec', od kuda tvoj pogled medeni
  ima toj, da čuda taj tvori u meni?
Jer kada, gospoje, pogledaš na mene,
  nasmijav tej tvoje jagode rumene:
zimna me ogriješ, znojna me ohladiš,
  naga me odiješ, gorka me osladiš,
i nasitiš lačna, i žadna napojiš,
  i utišiš plačna, i trudna pokojiš.
Kada li sinj oblak sržbe tvoga lipi
  vazme mi lična zrak, neka me ne kripi;

Pj. 4. 8. ni *D.* — ni' *E.* — nij' *M.*

Pj. 5. 3. davo *D. i E.* — da 'vo *M.* 7. nebbo (*n.* ako ć') *E.* — tužna *E.* 8. darže *E.* 9. rič (*n.* i rič) *E.* 10. poraza *D. i E.* — poraža *M.*

Pj. 6. 4. mi *ne ima E.* 6. zuda (*n.* čuda) *E.* 8. nasmijan'je (*n.* nasmijav tej) *E.* 14. licza (*n.* licça = lična) *E.* — neka *ne ima E.*

onada sve slane biju me i krupe,
i tuge obstrane, i jadi opstupe;
onada u ruci pravdi se ja vidim,
ka hoće, na muci da grihe povidim;
onada svi mači siku me i kose,
i vojska pak tlači, i zviri raznose.
Odpusti oblak taj, otmi me tužici,
pokaži svitli raj virnomu službici.
Jedan samo pogled moći će naknadit
vas moj trud i svu zled, i jade osladit.

7.

Tolika obide radost mi srdačce
za čas, ki te vide me oči, sunačce,
da svake žalosti, u kih godir bude,
radi te radosti me srčce zabude.
Nu da bi kim rokom bilo da dostojim
gledati te okom na volju ja mojim,
rekal bih: gospoje, ničtore ne scinju,
vesel'je da moje na raju prominju.
Da nu gnjiv, i još mal, na ličcu tvojemu
toli je, vilo, zal srdačcu' mojemu,
da, da bi čaš malo trpio veće dug,
ne bi me ostalo razmi prah tere lug.
Niti bi, da sam živ, činiti tko mogal,
toli bi sve taj gnjiv pomoći primogal.
Ti dake, vilo, si moj čemer ī moj med,
ki mi dobro nosi, i ki mi nosi zled.
Taj mi med ne čini čemerom gorčati,
moj zlati jedini prstenče gvorčati (?),
ali tuj gorčinu miri, da podnosim,
kako prem ne zginu, ter ino ne prosim,
paka neka pridu od svita mladosti,
i stave na sridu sve njiju radosti;

23. jedam *E.*

Pj. 7. 3. do (*n.* da) *D.* — da *E i. M.* 4. srce *M.* — srcze (*n.* srcce = srčce) *E.* 11. vecchye (*n.* vechye = veće) *E.* 13. va (*n.* da) *E.* — ziniti (*n.* ciniti = činiti) *E.* 15. zemèr (*n.* cemer = čemer) *E.* 18. gvorčati *D. i E.* — novcati M. *Pjesan 7. od v.* 19. *do pjes.* 10. *v.* 32. *ne ima u E.*

pri toj radosti njih moj će plač dreseli
ostati kako smih, kim se raj veseli.

8.

Mnogo krat s sobom sam misleći vrh tebe
bude me stid i sram samoga od sebe,
čto tvoju lipotu, tvoj ureš, gospoje,
tvoj um, tvu dobrotu ma pisan ne poje;
nu je moj pameti trudno, da se stavi
dike tvoje peti, ke su vrh naravi.
Jer da bi u prvi početak začela
od tancih obrvi, od kosic, od čela,
znam, ne bi po vas vik mogla da povidi
oda sto jednu dik, tuj samo ke vidi;
a kako izreći mogla bi do vika
oni dar najveći, čuda onaj nika
od crnih očiju, kimi kad poziraš,
slastju nikom njiju dušu mi podiraš?
al od ličca bila, kojemu (svak vidi)
ruža je proctila rumena na sridi?
al od ust, ka no med iz sebe proliju,
i perle u pored nizane pokriju?
Za to mi zazriti, ako te ne hvalih,
ne htij, venče viti, i sam boj to žalih.
Tomu je uzrok toj, čto nimam kriposti
slaviti razum tvoj s angelskom liposti;
jer slavno ličce tve i dike ostale
nadhode na svit sve i slave i hvale.
Nu od sad koliku imati budu moć,
hvalu ću razliku peti ti dan i noć.

9.

Od kad se zamota ma mladost, gospoje,
u svilna tonata od ljubavi tvoje,
prem ako zgubih vlas, prem ako vas sam tvoj,
prem ako jedan vlas na meni nije moj;
nut čuda velika, u uzi gdi stoju,
li ne ću do vika, da je se sloboju.

Pj. 8. 3. ureš *D.* — ures *M.* *Pj. 9.* 5. gli (*n.* gdi) *D.* — gdi *M.*

Od kada tvoj pozor svitlji od sunačca
   proleti kroz prozor od moga srdačca,
prem da britku ranu u srcu ja ćutim,
   ljubenim trovanu čemerom priljutim;
nu t' čuda velika, gdi me jad raztiče,
   li ne ću do vika ranu da mi liče.
Od kad se uniti ljuben plam u meni,
   ki konca imiti, mnju, ne će po sve dni,
i vrilo od kada mojih suz poča vrit,
   ko, ne znam ja, kada hoće li izavrit;
plamen taj goreći vrućinom zalihom
   suze moje teći ne pušća pospihom,
ter, da me utope sa svima, ne mogu,
   da svak čas li krope lica mi nebogu.
Iste tej suzice, jer tako padaju
   na prsi niz lice, oganj mi smanjkaju,
neka me u hrli, vilo, ne izžeže,
   i tako umrli dan mi se proteže.
Jedna bo nesrića brani me od druge,
   i tuga zašćića, gospoje, od tuge.
Nut čuda velika, meni se ne grusti,
   makar me do vika plač i plam ne pusti;
slaje ja proliju suzice za žalost,
   neg druzi smih smiju grohotom za radost;
i od moje oganj ljubavi draži je,
   kada se gori na nj, neg drugi kad grije.
I trpit ni muka strilu, da ni ranu,
   gospoje, iz luka tvojega poslanu.
I ovu niku ćud uza tvoja ima:
   manji mi daje trud, čto veće zažima.
Nu ako u uzi izranjen sluga sad
   i gori i suzi veselo tebe rad;
nije li dostojno u kril ga prijati,
   da mu se povoljno trpin'je toj plati,
za neka, u skutu tvojemu kad bude,
   plač, plam, ranu ljutu i uzu zabude?

18. pusća *D*. 21. podaju *D*. — padaju *M*.

10.

Tko čista izmota iz zlata preden zlat,
ter ovoj omota gospoji bili vrat,
i glavu pokrili? tko li joj da čelo
već nego dan bili vedro i veselo?
i crne obrvi uzvite načinom
miseca u prvi dan, ki je za minom?
i crno iz bila oko meda slaje,
kim dušu iz tila vadi poziraje?
Nje kosa nadhita vridnostju i cinom
sva blaga od svita, i sunce svitlinom;
nje čela za diku i za dragost mnogu
oči se človiku nasitit ne mogu;
obrvmi očića razum i dobru ćud,
kako svitlost svića kroz bistar caklen sud;
pozorom u lugu zvir bi pitomila,
zlu volju i tugu svaku prilomila.
Da tko li ružicu sabra i žilj bili,
ter prosu po ličcu gizdavoj toj vili?
tko perle od valje u pored izniza
i zgor od kuralje usta joj proriza?
tko grlo iz bila mramora i ruke
i prsi izdila z dvi drage jabuke?
tko li joj u smihu, tko li u hojen'ju,
tko milost u tihu poda govoren'ju?
Ričju bi onada majku utolila,
kad ju glas zapada smrti sinka mila;
ličcem veselila tamni bi pakal taj;
smihom otvorila nebo i svitli raj.
Od bisera venčac na grlo da stavi,
aliti prstenčac na ruku gizdavi,
ne bi joj pridali urehe ni gizde,
da od nje prijali, jak od sunca zvizde.
Čudna je stvar nika viditi, kad hodi,
kolik dvor od dika za sobom uzvodi;
čudo je još veće gledati, gdi Ljubav
krili uztrepeće na njeje prsi stav,

Pj. 10. 1. ismota *D.* — izmota *M.* 19. isniza *D.* — izniza *M.* 35. jos D. *i E.* — gdi *ne ima E.*

koliko da išće, da svitu pokaže,
da joj je ložišće ondeka najdraže.
Onde luk proteže, onde oganj niti,
kojim no svit žeže, i nebu još priti.
Za moći tvojih ruk, za lipost tvojih kril,
Ljubavi, i za luk i za tvoj zlatan stril,
dopusti, da samo nje dik se nagledam,
moj želji, inamo da pojde, ja ne dam;
jer lipost toliku da ljubi, da grli,
ni dano človiku, koji je umrli.
Da 'vo se ne svida, neg me li zanosi
taj želja na prida, i veći dar prosi.

11.

Kad najpri ja tvoje vidih zlate kose
i oči, gospoje, ke srca zanose,
i dike još ine tvojega obraza,
gdi narav načine sve lipe ukaza;
ne mogoh ne reći i sudit u sebi,
da je dar najveći lipota u tebi.
Nu kada procinih tvoj razum pak i ćud,
tuj misal prominih, gospoje, i taj sud.
I evo ne vim reć, oda dva taj dobra:
ali si lipa već, al umna i dobra?

12.

Jur nijedna na svit vila
lipotom se već ne slavi,
jer je hvale sve skupila
vila, ka mi srce travi.
Ni će biti, ni je bila,
njoj takmena ka se pravi.
Lipotom se već ne slavi

38. ložisće *D. i E.* 39. ogagu (*n.* ogagn = oganj) *E.* 41. ruk *ne ima E.* 42. za tvoj (*n.* i za tvoj) *E.* 46. damo *E.* 47. davo *D. i E.* — da 'vo *M.* 48. vecchi (*n.* vechi = veči) *E.*

Pj. 11. 5. i *pred* sudit *ne ima E.* 7. procinich (*n.* procinih) *E.* — ražum *E.*

Pj. 12. Pjesan 12. ima i u rukopisu jugoslav. akademije br. 545. = *ak. c.* 5. ća (*n.* će) *E.*

jur nijedna na svit vila.
Vrhu njeje vedra čela
vridna ti se kruna vidi
od kosice, ku je splela,
kojom zlatu ne zavidi;
svakomu je radost vela,
kad ju dobro razuvidi.
Vridna ti se kruna vidi
vrhu njeje vedra čela.
Obrve su tanke i crne
nad crnima nad očima;
crne oči kada svrne,
človik tugu prem da ima,
tuga mu se sva odvrne
za vesel'je, koje prima.
Nad crnima nad očima
obrve su tanke i crne.
Kako polje premaliti
lička joj se ružom diče,
ruža nigdar pri na sviti
toli lipa ne izniče.
Mladost će se pomamiti,
koja no se za njom stiče.
lička joj se ružom diče
kako polje premaliti.
Pri rumenih njeje usti'
ostao bi kuralj zada;
zubići su drobni, gusti,
kako biser, ki se sklada;
slatku ričcu kad izusti,
bi rek mana s neba pada.
Ostao bi kuralj zada
pri rumenih njeje usti'.

8. medna (*n.* niedna) *E.* 9. vedera *E.* 14. razavidi *M.* 16. genye (*n.* gneye = njeje) *E.* — zela (*n.* cela = čela) *D. i E.* 17. tanka *E.* 21. odrvrne *D.* — odvrne *E. i ak. c.* 23. crmina *E.* 24. obrave (*n.* obarve = obrve) *E.* 26. lišca *ak. c.* 28. izeniče *E.* 31. licya (*n.* licça = lička) *D. i E.* 32. kaho *E.* — premalitia *E.* 34. kural *ak. c.* 35. zubčići *ak. c.* 37. rišcu *ak. c.* 38. *može se čitati i* bi reć *D. E. i ak. c.* 40. gnie (*n.* gneve = njeje) *E.*

Blažen, tko joj bude grlit
grlo i vrat bil i gladak;
srića ga će prem zagrlit,
živiti će život sladak;
žarko sunce ne će hrlit,
da mu pojde na zapadak.
Grlo i vrat bil i gladak,
blažen, tko joj bude grlit.
Lipo ti joj uztrepeću
prsi bilji sniga i mlika,
tere oči na nje meću,
ki žalosti išću lika,
jer ne mogu slatkost veću
umisliti do vik vika.
Prsi bilji sniga i mlika
lipo ti joj uztrepeću.
Prsti joj su tanci, bili,
obli, duzi, pravni, prosti,
gdi bi zelen venčac vili
ali krunu od vridnosti,
koga ne bi prihinili,
od lefanće da su kosti?
Prsti joj su ravni, prosti,
obli, duzi, tanci, bili.
Od svih gospoj, ke su godi,
gospodšćina njoj se prosi;
meu njimi jer kad hodi,
toli lipo kip uznosi,
bi rek tančac da izvodi,
tim se ona ne ponosi.
Gospodšćina njoj se prosi
od svih gospoj, ke su godi.
Grihota bi, da se stara
ova lipost uzorita,

41. ko (*n.* tko) *ak. c.* 42. gladalı *E.* 43. sriće *E.* 44. živit *ak. c.* — žovot *E.* 48. gralit (*n.* garlit = grlit) *E.* 55. hilji *E.* 57. joji *E.* 58. pravni *D. E. i ak. c.* — ravni *M.* 61. prihimili *D. i E.* — prihinili *ak. c. i M.* 64. duci *E.* — tanzi (*n.* tanci) *D. i E.* 65. gofroj *E. i ak. c.* 68. hip (*n.* kip) *ak. c.* 69. *može se čitati i* bi reć *D. E. i ak. c.* 72. hod (*n.* od) *E.* 74. užorita *ak. c.*

*

bože, ki si svim od zgara,
čin', da bude stanovita,
ne daj, vrime da ju shara
do skončan'ja sega svita.
Ova lipost uzorita,
grihota bi, da se stara.

13.

Misal se zabude, misleći u sebi,
kako se ne utrude me misli o tebi,
i kako ne ostavim nesrićan život ov,
za da se izbavim žestokih uzdahov;
i jezik moj i glas od kuda ima moć
klikovat svaki čas tve ime dan i noć;
i ličce pribilo i kose pripivat,
zlatu, moja vilo, ke budu odsivat;
i očiju tvojih prislatki on pozor,
očiju, od kojih vazda je moj govor;
i kako još svuda noge te slidivši
ne stanu od truda, stupljaje zgubivši;
i od kud pisan'ja i knjige nahodim,
i ova skladan'ja, cić tebe ka svodim;
u kih ako grišam, jer ličce gizdavo
tvoje ne uzvišam, koliko jest pravo;
ni moja krivina, gospoje, toj zna bog,
neg tvoja višina, ku doseć nisam mog.

14.

Ka god je vridna stvar (čula si, gospoje),
ima se imat var, da za man ne poje;
a ti, kruno svih vil, od boga imaš dar
vridniji, neg je bil na svitu ikadar.
A to je tvoj ures, ki dikom procvita,
i vridnji vele jes, neg blago od svita.

76. dude *E.* 78. skončana É. — skončanja *ak. c.* 80. griohota *E.*

Pj. 13. 1. zabud *E.* 4. uzdabov *E.* 6. klictovat (*n.* klichovat = klikovat) *E.* 7. lice *E.* 10. koji' *E.* 14. tabe (*n.* tebe) *D.* 16. tuje (*n.* tvoje) *D. i E.* — tvoje *M.* 18. duseć *E.*

Pj. 14. 5. prozvita *E.*

Ter nišće ne sciniš, da za man dni traješ,
nu misli, čto činiš, da se pak ne kaješ.
Al ne znaš, tve kosi, ke sjaju zlatom sad,
s kih srce zanosi svakomu ljuben jad,
u skori da t' će prit opadši na manje,
jak zelen ali cvit, ki no srp požanje?
U toj li si viri, da vedro tve čelo
na jednoj svej miri stati će veselo?
ni da će brez krvi starost se prikresti,
ka ti će obrvi nad oči nadvesti?
Svej li će t', mniš, biti usti rumenjahni,
ali se biliti zubići biljahni?
Kad vidiš, tve grlo i dike ostale
sve brzo i hrlo da su se skončale,
i bude problidit ličce ti rumeno;
ne će te razjidit vesel'je zgubljeno?
Zgubivši mlade dni istom ćeš reći: ah,
vaj meni nesrićni, za č' ovo pri ne znah?
A za toj, ma kruno, pokle si izcvala,
izvrsna na puno nada sva ostala,
ne pusti, na žalost da budeš na tu doć,
uživaj tvu mladost, do kolu imaš moć;
jer leti dan za dnem, a za dnem godišće,
kako no magla prem, ku vitar potišće.
Ter niktor mlade dni povrnut ne more,
jak kad se skoreni zelen bor srid gore.

15.

OD KOLA.

Neharnu služim gospoju, za mani danke traću;
za virnu službu jer moju ne će mi dati plaću.

7. ničće *D. i E.* 11. pit (*n.* prit) *E.* 12. zelén *D.* — zvit *E.* 16. gha (*n.* cha = ka) *E.* 18. biljani *E.* 20. sue (*n.* su) *E.* — skonzale *E.* 21. rumono *D.* 22. zglubgleno (= zglubljeno *ili* zljubljeno) *D. i E.* — sgubljeno *M.* 24. nerrićni *D.* — haç (*n.* zaç = za č') *E.* — znach (= znak *n.* znah) *E.* 25. ma *ne ima E.* — izvala (*n.* izcvala) *E.* 29. godisće *D. i E.* . *E.* 31. jer (*n.* ter) *E.* 32. srig (= srij *n.* srid) *E.*

Pj. 15. 1. trachu (*n.* trachyu = traću) *E.*

Ni će uzu oblagčati, kojom me željna sveza,
koja me hoće skončati, toliko me zateza.
Svaki čas u me strilicu hita, i ne počiva,
a šaranu li tulicu nigdar ne izpražnjiva.
A za man se je začtitat, jer ova zlata strila
more i gvozd'je prolitat, i sva oružja cila.
Meni ti prsi propade kroz sva želiza oružna,
kada me rana dopade u srid srdačca tužna.
Svak ti se za man zahodi daleko i sakriva,
jer ova svudi nahodi strilica i prispiva.
Ja ti se hotjah prik svita nebožac da odbignu,
ajme, strilo jadovita, brzo ti me dostignu!
Svak ti se za man još moli, pridaje i umilja,
jer se tad većma oholi i s većim jadom strilja.
Ja se molih duga lita ponižen i umiljen,
ajme, strilo jadovita, većma ostah ucviljen.
Još je za mani vapiti, skucati, uzdihati;
britke je rane trpiti, i muče izdihati.
Nu se dir, vilo, spomeni, rob ti se dah i sužanj,
a ni krivine u meni, a nisam glavom dužan.
Nu se zagledaj, gospoje, u moju viru pravu,
kako no i ja u tvoje ličce i rusu glavu;
Vidit ćeš, vira da moja nadhodi sve virnosti,
kako no, vilo, i tvoja lipota sve liposti.
Kako se tebi pristoji, kako se prosi za te,
da tvoja glava ne stoji brez vridne krune zlate;
tako se i meni pristoji, koji bih umrl za te,
da moja vira ne stoji brez koje godi plate.
A dosti sam, ma radosti, pritrpil jada i muke,
vrime je, smrtnoj žalosti izmi me jur iz ruke.

3. ny (= n'j *n.* ni) *D.* — oblagzati *E.* 4. skonzati *E.* 5. poziva *E.* 6. tulizu *E.* 8. zila *E.* 11. zohodi *D.* — zopodi *E.* — zahodi *M.* 12. striliza *E.* 13. yd (= jd *n.* ja?) *D. i E.* — ja *M.* — udljah *D. i E.* — hotjah *M.* 16. tud *D. i E.* — tad *M.* — vehgma (= vechma = većma) *D.* — uchgma *E.* — većma *M.* 18. uzviljen *E.* 19. skuzati *E.* 20. muze uzdihati *E.* 21. dabi (*n.* dah i) *E.* 24. liece (*n.* licce = ličce) *D.* — lice *E.* 27. tibi *E.* 29. kogl (*n.* kogi = koji) *E.* 31. mardosti (*n.* ma radosti) *E.* 32. mene (*n.* otmi me, izmi me, otet me?) *D. i E.* — uzmi me *M.*

16.

Htij prijat ovi dar za zlamen ljubavi,
prem da je mala stvar, moj žilju gizdavi!
Veći t' se dar prosi; da ljubav i vira,
me srce ku t' nosi, ona sve namira.
To je sok, ma vilo, rumenoga cvita,
kojim no pribilo tve ličce procvita.
Njim kada rumeni umiješ tvoj obraz,
vilo, se spomeni, da nošu tvoj poraz,
koji ću po vas vik trpiti skrovito,
od tebe samo lik ufajuć i mito.

17.

Od kada obećah tebi se za slugu,
dvorbu se zavećah ne dvorit ja drugu;
mila mi s' i draga ti sama, gospoje,
kako vid i snaga i srce još moje.
I evo viditi nijedna ni meni
uljudna razmi ti, moj cvite rumeni.
A bog daj, da ini nitkore od ljudi
razmi ja jedini, lipu te ne sudi.
Daleče sa svima taj slava otidi,
cić ke se strah ima, cić ke se zavidi.
Meni se blag vidi i slavan za dosti,
u krilu tko sidi potajne liposti.
Slavan ću živiti pustoga srid luga,
a da si samo ti, vilo, mi za druga.
Ti sama za isto, u koje služim dvor,
meni si na misto svih ljudi razgovor,
sunce svitle zrake sridu mrkle noći,
pokoj tuge svake, lik svake nemoći,
I da me dopade najlipša gospoja,
prem s neba da pade, ne ću da je moja.
Toj ti se ja kunu po tvoju lipotu,

Pj. 16. 6. probilo *E*. 10. usajuć *D*. — ufajuć *E*.

P. 17. 5. nidna *E*. 6. uglugna (*n*. ugludna = uljudna) *D*. — ulugnu *E*. — rasmi *D*. *i* *E*. 8. ragmi *E*. 10. zić... strah *E*. 12. potajno *E*. 13. živit *E*. — strid *D*. *i* *E*. 16. svith *D*. — svih *E*. *i* *M*. 17. zraće *D*. *i* *E*. 19. najlipsa *E*.

ka mi je ze krunu, i dika životu.
Znam, vilo, da ovim, čto ti se žaklinju,
sam sebe ja lovim, i sebi zlo činju;
jer znajuć tako ti, da t' sam rob i sluga,
i da mnom vladati ne more jur druga;
jača i sminija biti ćeš nad slugom,
i većom neg prija moriti me tugom.
Muči me i mori, li ja ću, neka viš,
život moj da tvori, čto god mu zapoviš.
Tvoj ću vazda biti, moj žilju gizdavi,
i vezan siditi kon tvoje ljubavi.
Ni ću ja iz dvora, viruj mi, tvojega,
vilo, do umora uteći mojega.
A ti, bog, ki sidi na sudu od zgara,
spomen' se, da vidi krivine i kara.

18.

U vrime, ko čisto poznati nije moć,
je li dnevu misto još dala mrkla noć,
nego čto svitliti bude jur danica,
i rosom cakliti zelena travica,
budući trudne san oči mi zatvoril,
jere plač i nesan biše jih izmoril;
ja mi se činiti u sni, jak u javi,
u neznanoj biti nikoj zi državi,
i stat na poljani široka prostora,
koju svu obstrani okoliš od gora.
Tuj meu razlike mnoge stvari ine,
ke bihu velike vridnosti i cine,
ugledah na gori nesmirni višinom,
od zlata gdi gori jabuka svitlinom.
Svitlija biše, ner sunce, kad ističe,
visoka, mnijah, der do neba da tiče.
Nju tako z daleče gledaje, gdi sviti,

22. je *ne ima E.* — žimotu *D. i E.* 23. se *ne ima E.* 27. ćes *E.* 28. tuzom *D.* 34. mojga *E.* 35. zgora *D. i E.*

Pj. 18. 3. sto (*n.* čto) *E.* 4. cakiliti *D.* 6. bise *E.* 7. my (= mj *n.* mi) *D. i E.* — jah *E.* 9. stát *D.* 10. obstraui *E.* 13. ugledak *E.* 15. svitila *E.* 16. visocga (*n.* visocha = visoka) *E.*

srce mi uteče, da bi m' ju imiti.
Jer mnijah izbavit tuge se i muke,
mogući dobavit take se jabuke.
Još veće srce pak ja mi se razgarat,
jer oni svital zrak poča mi otvarat,
koliko da pravi: želja si ti moja,
vazmi me, i stavi za nidra za svoja.
Za to ja jah teći najbrže, čto mogah,
toj gori hiteći najti se pri nogah,
da na nju pak gori ukredom uzajdu,
kad se dan obori, a zvizde izajdu.
Nu kad me nje blizu srite noć i tmina,
uza nju da lizu, ne bi mi načina;
osičena bo jer sva biše u okol,
i ja ne imah per, da letim jak sokol.
Nego se vrteći dugo tuj za mani,
goro, le htih reći, z bogome ostani.
Paka rih: ali oć ovuj ću ja sriću,
ku veće ne ću moć nigdar da susriću?
Manje zlo, da svaku pogibil i škodu
primem, neg ovaku ostavim prigodu;
s ke meni i mojim blago si bit hoće,
ako kad posvojim privridno toj voće;
bude li ka ina ruka ga utrgat,
smrtna će gorčina život moj iztrgat;
jer ću sebe sama znobiti po sve dni,
i želit od srama, na svitu da me ni.
Smislivši toj, radi takova ja stida
pun straha i nadi tiskah se na prida,
da bolje obajdu kamenu onu ljut,
jeda si iznajdu ki klanac ali put.
I eto, vrh stine gole brez prodola
žila se masline prostrla niz dola,
a po njoj kitica svudi tud pronikla,

18. utiče *E*. 19. mnijak *E*. 22. srak *D*. *i* *E*. 26. hitheči *D*. *i* *E*. 28. gvizde *E*. 30. lyzu (= ljzu *n*. lizu) *D*. *i* *E*. 32. ber *E*. — etim *E*. 35. ouy (*n*. ouuy = ovuj) *D*. *i* *E*. — chu (*n*. chyu = ću) *D*. *i* *E*. 36. chu (*n*. chyu = ću) *E*. 37. skodu *D*. *i* *E*. 39. sebe (*n*. sche = s ke) *E*. 43. znobiti *D*. — zuobiti *E*. — zlobiti *M*. — ter (*n*. jer) *E*. srema *E*. 49. letho (*n*. i eto) *E*. — stime *D*. i *E*.

ino sve litica stina se obsikla.
Učini mi se tad sve toj ravno veće,
nego li more, kad vitar ga ne kreće.
I k žili toj tako prionuh onda zi,
jak medvid, kada tko medom ga omazi.
I snagu tuj stekoh u ruke i u kip,
da bi rek uztekoh gorika jedan hip.
I na sva jur jidra spravil se bih na to,
da vržem za nidra toj voće bogato;
kada glas iz gore čuh, da mi navisti:
kamo se, govore, tučeš brez koristi?
Oni dar čestiti druzim je odsujen,
a listo jesi ti, nebore, zatrujen.
I eto vidih, vaj, gdi jedan priljuti
i jidoviti zmaj krili ga kreljuti;
i valja po tlehu, i ustami obziva
tuj zlatu urehu, ka suncu odsiva.
Tuj počah hlepiti, smrt po me da pride,
ne moguć trpiti bol, ka me razide.
I da bi meu toj san me ne ostavil,
bio bi život moj z dušom se razstavil.
Evo još i sada cić gorkih uzdaha
srce se raspada moje i od straha,
i boga sve moli, pri da ga umori,
nego se izkoli, čto mu san govori.

19.

Za sve jer od vele vridnosti se broje
mnozi, koji žele srce mi dat svoje;
srce se li moje prignuti ne rači,
neg njih, i tokoje prošen'ja njih tlači.
Da jere od svita sve dike, sva blaga,
vridnostju nadhita tva lipost pridraga,

52. jno (*n.* ino) *D.* 55. pronuh *E.* 56. medvit *E.* — nedom *D. i E.* 58. *može se čitati* i bi reć *D. i E.* — užtekoh *E.* 59. spavil *E.* — bib *D.* 62. govorè *D.* 66. smaj *E.* 67. valja *D.* 68. tu *E.* 70. bel *D. i E.* 76. mi (*n.* mu) *E.*

Pj. 19. Draga dragomu. *stoji kano naslov pred ovom pjesmom u M.* 4. gnig (= njij *n.* njih) tlači *E.* 6. nahita *E.*

evo me primaga ljubav, ka pod sobom
vas ov svit podlaga, da venu za tobom.
K tomu je velik broj izvrsnih kriposti
pridružil se k tvojoj angelskoj liposti,
toga mi cić prosti, kraljem tko se zove,
tvoje dar milosti volim neg njegove.
Pače volim tvoja raba kupovita
biti, neg gospoja svim kraljem od svita.
Onda mi dan svita, po raju onda grem,
kad tebe od mita, sokole, gdi nazrem.
Kad li te s prozora ne viju dan koji,
srce do umora bolno mi uzstoji;
pamet se jer boji, sunce ali zora
da mi te posvoji spustiv se od zgora,
ali koja druga rumena i bila,
izašad iz luga zelenoga, vila,
Ako je ka bila, ali će biti ta,
da bi ju raznila po gori zvir ljuta
tako, da nje tuga sve druge načine
nadajde od tuga, i svake gorčine,
neka bi sve ine daj tada pozabil,
sokole, lovine, ter mi se dovabil.
Sve ine ostavi, moj cvite izbrani,
a polag ljubavi moje se nastani,
ka ti se ne brani, pače ću reć veće:
ka se tebi hrani, ka ti se nameće.
Budi lipa veće od sunca, koje sja,
li te ljubit ne će nijedna kako ja,
ka ne ću pokoja nigdare doteći,
do kle, da sam tvoja, ne budeš mi reći.

20.

Nesrića ako je mene moja zala
od liposti tvoje, vilo, zadržala,
li misal ni stala ni časa ni hipa,
k tebi je litala gospoje prilipa.

10. *ili* an'jelskoj *D.* *i* *E.* 32. brani (*n.* hrani) *E.*

Pj. 20. 1. moj *E.* 3. stála *D.* 4. ka *E.*

Jer srića il k sebi prima me, il tira,
prava je pram tebi ma ljubav i vira;
ona ne umira u srcu mojemu,
neg se li razšira svaki čas po njemu.
Ni ću, da primisti zima ju ni lito,
od gdi se namisti jednoč stanovito;
ti s' plaća i mito, za koje ja hitim,
život na očito zginutje da hitim.
Ako l' ja zabudu tu ljubav ikada,
i ove ne budu vire, ke sam sada;
vidit ćeš onada, da večer čini dan,
i da iz zapada sunačce grede van;
vidit ćeš, da rika uz goru ustiče,
i trava razlika po ledu da niče,
i pasuć da tiče po moru košuta,
i drvo da siče želiza prikruta.
Ma diko, ma slavo, kad godi vidiš toj,
tad reci, da pravo ne dvorim sluga tvoj.
Da molju, čuj ne moj, čim se toj ne steče,
sumnjiti, život moj da te se odreče.
Kako ću odreći tvoje se ljubavi,
pri koj sam ja veći, neg tko se kralj pravi,
koja me postavi hvalom i podviže,
gdi vrhu naravi nitkor ne dosiže?
Kako ću lipotu ja tvoju ostavit,
u ke sam tonotu zavezan i zavit?
jer nosiš venčac vit i krunu vrh glave
svih gospoj, ke na svit lipe se gdi prave.
Grkinja Elena svudi se pripiva,
da lipost svih žena ostalih dobiva;
da, da bi sad živa, ti bi učinila
taj usta laživa, ka ju su hvalila,
O vilo, da bi si liposti tve znala,
uljudna koli si i koli pristala,
ne bi se bojala, sumnjila se ne bi,

12. hitim *D.* 16. j da (*n.* i da) *D.* — sunace *E.* 19. tiče *D.* 23. *ili* molim? — moliui (= molivi) *D. i E.* — molju te, nemoj *M.* — stače *E.* 26. pra? i (*n.* pravi) *D.* — pavi *E.* 33. carkinja (*n.* garkinja) *D. i E.* — suuidi (*n.* suudi = svudi) *D. i E.* 34. svib *E.* 35. da tebi (*n.* da, da bi) *E.*

ljubav da je mala moja protiv tebi,
ni da će bit žena, ni dekla, ni vila,
još da bi takmena sunačcu prem bila,
ka bi me zanila stran puta, gospoje,
kim si upravila stupljaje ti moje.
Jer (ovo dobro znaj) ljubavi tve strila
ni mi se otonjaj srdačca dodila,
nego uvrtila moćno se u njemu,
ter mi je teć sila ka ličcu tvojemu.
Za to mi za mal hip, molim te, pokaži
tvoj, vilo, obraz lip, ki srce me smaži,
neka se utaži tim slatkim pogledom;
slaji je i draži nek cukar sa medom.
A čto se obita tvoj ures čestiti,
sobom darovita mene učiniti;
bude l' mi toj biti, da sedu tebe kraj,
nitkor mi na sviti ne kaži drugi raj.
Jer ako pribilo tve grlo zagrli
tvoj sluga, ma vilo, biti će neumrli!
Zavidniče vrli, na tvoju malu har
srića mi dat hrli vridniji svita dar.

21.

Od kad on izbrani zadi se u meni,
ki mi srce rani, zlatan stril ljubeni;
od tada u sebi život moj i duša
sve, ke su na nebi, slatkosti okuša.
Samo ova nika stvar je, ka me muči,
jezik moj tolika vesel'ja čto muči.
I čto se po svitu nje slavom ne dičim,
za ne hteć skrovitu da ljubav obličim.
jer budi da vidim, da prave jest vire
taj vila, ku slidim veselo brez mire;
pamet se li boji, da toj izuvidiv
dobro mi posvoji ki godir zavidljiv.

44. stupljate *E.* 46. otognay (= otonjaj *ili* otognaj) *D. i E.* — otogaj *M.* 49. molin *D. i E.* 50. iuoy (*n.* tvoj) *E.* 53. ureš *D. i E.* — ures *M.* 56. svit *D. i E.* 60. brli *E.*

Pj. 21. 1. zadisc (= zadiš *n.* zadi se) *E.* 5. mǔči *D.* 6. mǔči *D.* 8. skrovito *E.* 12. pozvoji *D. i E.*

Nu za sve toj želju ne mogoh utažit,
i čim se veselju, očitit ne smažit.
Ter ime do vika, kim ću se gizdati,
evo će ovdika me pisni izdati.
Koje se ne boje neg samo Edipa,
ki, tanko što no je, na tanje još cipa.
Nu jošće na pisni da dojdeš ove kad,
Edipe, ni u sni što ne bih vidit rad,
ter budeš truditi tvu pamet i misal,
hteć skrovna sùditi, ka sam tuj izpisal;
misli, ne ostani misleći do vika,
ni ć' znat, tko me rani, ni tko mi da lika.

22.

Tko bude čtil moje bludne ove pisni,
ljuben vrid ako je trpio kad bisni,
znam, da će mojemu po sebi on umit
vesel'ju tašćemu i tuzi razumit.
Ako l' u ljuben dvor još nogu ni stavil,
za to sam prem na dvor tej pisni odpravil,
neka bludna dila tašćinu pri vidi,
nego mu pak sila bude, da se stidi,
kako se ja stidim evo sad i kajem
jur kasno, kad vidim i dobro poznajem,
svitovna da je slas kako san, ki laže,
i biga oni čas, u ki se prikaže.

15. vića *E.* 19. josće *D. i E.* 20. sto *E.* 22. hiteč *E.*

Pj. 22. 1. bube *D.* 2. bisnji *E.* 3. nmit *D.* 7. heka *D. i E.* — neka *M.* 12. bigna (= binja *n.* biga) *E.*

ROBINJA.

ANIBAL[1] LUCIJ[2] FRANCISKU PALADINIĆU POZDRAVLJEN'JE.

Robinju ovuj moju pokazavši ja tebi ovih[3] pokladnih minutih dan kako radi razgovora, velostvorni Paladiniću, očito si i ti pokazao, da ti je ugodna bila, kako i svaka moja, kažeš, da ti su. K tomu[4] me si potaknuo, da dopustim, na dvor da izagje, veleći, da mi sramotu ne će učiniti; do pokom[5] se si zahvalio, da i dalje popeljavši ju, biti joj hoćeš zaplećje i straža. Ja dake, jere sudih, da stvar u sebi (istom da bi načinom ne lihala) ne more nego s koristi biti ljudem (takove bo te pisni u pridnje vrime iznaštene[6] biše, i općahu se puku prikaživati samo na konac, da razlike druzih[7] kriposti i pomanjkan'ja slišajući i gledajući, svaki sam sebe i život svoj umiti bude bolje prociniti i srediti); za tim, jer dobro poznajem, da me si osobojno[8] tvojim prijaznivim, zalihim i od mene nedostojnim počitan'jem mnogo tvrdo obezao, tvojemu hotin'ju ne učiniti za dovoljno za nišće[9] ne mogu[10]. I za sve da se ja nadiju, da ona iz ovoga oplovita[11] mista u tuje strane pribrodivši se, poznana hoće biti onako, kako no pozna Teofrasta Atenienska[12] starica, ničtor ne manje toj spuštam na tebe, i eto ti ju prikazuju (dar u istinu ozirom dostojanstva imena tvoga mnogo mao,[13] i, može biti, nepristao), da ti, znam, učiniti hoćeš dosti ga sredna i velika, ako toj (čto godi i kakovo godi jest, čto no[14] tvojim zašćitajem puštam,[15] da se na svitlo izkloni) bude[16] prirazumnim tvojim sudom istanovice pohvaljeno. Toj ako mi izagje, trud mi se hoće[17] osladiti; ako li ne, ni za toj se kajati[18] ne ću, da sam se tebi usiloval ugoditi, komu se klanjam i priporučujem. Budi zdrav.

[1] Anibala *E.* [2] Lucig (= Lucij) *D. i E.* [3] ovihe *D. i E.* [4] i k tomu *E.* [5] do pokon *E.* [6] iznastene *E.* [7] druzich (= druzik *n.* druzih) *E.* [8] osohojno *E.* [9] nićće *D. i E.* nićće [10] mogii (*n.* mogu) *E.* [11] oplobita *E.* [12] Ateuieska *D.* — Ateniska *E.* [13] maio (*n.* mao) *E.* [14] čtovo (*n.* čto no) *D. i E.* [15] pustam *D. i E.* [16] hude *E.* [17] hoćee *E.* [18] kajti *E.*

OSOBE.

DERENČIN.
ROBINJA, kći banova.
MATIJAŠ, Derenčinov sluga.
GUSAR.
MARA.
PERA.
ANICA.
KNEZ dubrovački.
VLASTELIN.

Činjenje biva u Dubrovniku [1]

[1] osobe . . . u Dubrovniku *ne ima D. i E., nu ima M.*

ANIBALA LUCIJA,[1] VLASTELINA[2] HVARSKOGA ROBINJA.

ISKLAD.

Sa jedinim bratom banova kći mala
u stanu bogatom za ocem ostala.
Jedva za udaju prispila prem biše,
kad se zgoda, da ju Turci zarobiše.
Ova jer kralju bi ugarskomu mila
ne manje, neg da bi prava mu kći bila,
brez broja pineza i blaga on dati
virom se obeza, tko mu ju povrati.
Nu blago toj niko, ni pinez, ni zlato
ne valja toliko, ni vridno bi na to;
samo čudna sila ljuvena poraza
od takova dila sluzi put ukaza,
sluzi Derenčinu, netjaku banovu,
ki mnogu' gorčinu pritrpi za ovu,
i moćno se muči, i moćno oznoji,
za da ju izruči, za da ju posvoji.
A ne kako mladi vi, ki ste pohitom
od ljubavi radi stati se sa mitom,
mnijući, da reći dosta je samo toj
uz prozor zrčeći: sunačce, ja sam tvoj.
Nije toj, ni tako; vridnu stvar doteći
nije moć inako neg li se poteći.
za to molim milo, stanite svi muče,

[1] Lucia *D. i E.* [2] vlastolina *E.* 2. čtanu *E.* 3. odaju *D. i E.* — udaju *M.* 7. bineza *E.* 15. ozvoji *E.* 16. posnoji *E.* 17. pochitom (= pokitom *ili* poćitom *n.* pohitom) *E.* 20. zarecchi (*n.* zarcechi = zrčeći) *E.* 22. inak (*n.* inako) *E.*

do kli se toj dilo ka svrsi dovuče.
Bit vam će s nauka vidiv ga u trudu,
vidit pak, da muka ne bi mu za ludu.
I vi dekle mlade, vi uši napnite,
i čto vam dim sade, u srce zapnite.
Bolje vam doteći služicu jest virna,
nego krug najveći zlata neizmirna.
Reče se ne mani: gusa me dostiže,
vojno me obrani, brajen me odbiže.
Da 'vo gre Derenčin s slugami od zgara,
slište, po ki način s njimi se zgovara.

SKAZAN'JE PRVO.

DERENČIN (I MATIJAŠ)[1] SLUGA.

DERENČIN.

Mili druzi, i već nego druzi mili,
sve strane, mogu reć, sa mnom ste shodili,
išćući gospoju po svitu dan i noć,
vas svit bih za koju pridubal, da bi moć.
Evo srića nika i pomnja još vaša
sada privelika na nju nas nanaša
tako, da približa višnjemu po sudu
plaća i naliža vašemu jur trudu.
Vi znate, da mito od kraljeve krune
čeka me čestito i mire pripune;
a vam se rič ovo moja obezuje
(makar da njegovo stan'je mi daruje),
sve ono, čto mi da, veći dil ja ću vam
podati tako, da rečete: blago nam!
Istom da rukama srića nas obhiti,
ka bi rek da s nama združiti se hiti.

28. zapnite (?) *D. i E.* 29. do doteći *E.* — služico *E.* 33. slugami (*n.* s slugami) *E.* 34. sl'jšte *E.* — svimi (*n.* s njimi) *E.*

[1] i Matijaš *ne ima D. i E.* 37. gospojo *E.* 40. priveliko *E.* 49. šrića *E.* 50. *može se čitati i* bi reć *D. i E.*

Jer oto ti zali kleti gusarine
  vide li ostali s nami su od cine.
I pinezi samo (toli su mogući)
  deri jih ovamo mogli su dovući,
u Dubrovnik, koji viru čtuje našu,
  i mirno pokoji s Turci na mejašu.
Sam nam bog za isto ruku je dal na to,
  koji nas u misto dovede bogato,
gdi nam bi na paruč kako no na domu
  i pomoć i naruč u dilu svakomu.
Za to se ja scinju srićan i blag dosti,
  i ne znam čto činju od vele radosti;
ne za to, jer dare imat ću od kralja:
  pineze, timare i blago, ko valja.
Sebi samo vilu išću ja i prosim,
  koje zlatu strilu u srcu mom nosim;
a cinim od male cine i vridnosti
  stvari sve ostale pri njeje liposti.
Koju jer na blizu ovdika jur vidim,
  na nebo ja lizu, ter se ne navidim.
S strane mi pak druge srca se prijima
  tuga za cić tuge, gospoja ku ima.
Ter kako na muci viseći se mučim,
  od zalih tih vuci do kli ju izručim.
A za toj hodite, toj dobro počelo
  pospihom vodite, da dojde na čelo.
Dajte jim odbrojiv te jaspre, ke smaže,
  neka jih posvojiv jure se utaže.
Stavite za tim red, na pazar da gredu,
  i moje na ogled sunačce da vedu,
jak da ju prodali nisu ni cinili,
  ni jaspre prijali, ni me pri vidili.
A z drugu stran prima njim hoću ja izać,
  i s vami meu njima totu se listo nać,
jeda ju čto godi moja rič izkusi
  pri nego slobodi svoje slast okusi.
Jer ju će hiniti moj obraz, koji me

59. hi (*n.* bi) *E.* 60. svakomo *D.* 61. sçgnu (*n.* sçignu = scinju) *E.* — blah (*n.* i blag) *E.* 65. vlu (*n.* vilu) *E.* 71. srza *D.* *i* *E.* 82. pri *D.* — pri' *E.* 83, prema *M.* 85. jo (*n.* ju) *E.* 86. slat *E.*

čini promininiti zla volja i vrime.
Tuj ju ću najbolje od svega uprašat,
radi bo nevolje ne će se ponašat.
Tu ako vodu lin ne budu ja vodit,
da mi doje na mlin, more se prigodit.
Matijašu slugo, eto ti sad ne ću
spominati drugo, toj ti bud' na pleću.
Tobom čto se može, brate, ne ostani,
a ti od zgor, bože, k misli mi pristani.

(MATIJAŠ) SLUGA.

Ava, naš čestiti mili gospodine,
u tom te služiti ja hoću brez hine.
Ako l' je ka druga stvar, makar da glava
pogje, koju sluga od tebe poznava,
ki, neka znaš, voli veće ne živiti,
tvojoj zi nego li milosti skriviti.
Budi al ne budi nam plaća, ku veliš,
tebi se li zbudi sve ono, čto želiš.
Kad ono, čto si rad, bude ti izaći,
korist i blago tad nam će se obnaći.

SKAZAN'JE DRUGO.

ROBINJA, GUSAR, DERENČIN.

ROBINJA.

Vaj meni, ni li grih, gledajte cić boga,
da se tač izmorih mlajahna neboga,
upala u ruke gusarom prihudim
ovako sve muke podnoseć da trudim?
Mogu li pokore na svitu ke ine
najti se, i gore tuge i gorčine,

88. cioi (*n.* cini = čini) *E.* 91. vadu *E.* 92. mlim *E.* 93. Matiaschu (= Matijasku *n.* Matiascu = Matijašu) *E.* 95. mnže (*n.* može) *E.* 96. k misti *E.* 106. koristi *E.* 108. ni *D.* — ni' *E.* 112. tuga *D.* — tuge *M.* — tuga (*n.* tuge i) *E.*

neg ove, ke tope brižnu me i dave,
  pogruziv od stope tja deri do glave?
Meni gorke noći, meni su gorci dni,
  od nikud pomoći bolizni mojoj ni.
Ajme, mila mati, na čto me odgoji?
  čto me ne potrati, kada me zadoji?

GUSAR.

Bre, uzu trpiti jure se nauči,
  a ne moj vapiti, jak da te tko muči.
Na tvoju malu har, tribuje, ovamo
  da ideš na pazar, i da te prodamo.
Nismo se brodili po Savah i Dravah,
  i toke obili klance po dubravah,
za da nam ne bude u tebi pak plaća,
  koja nam sve trude do pokon oslača.

DERENČIN.

Čto tako tuj diklu mičete, junaci,
  kako cvit izniklu, ali ste divjaci?

GUSAR.

Da je ova dikla kako cvit rumeni,
  trgovče, iznikla, toj nišće ni meni;
ja išću da prodam nje lice rumeno
  za jaspre, ke podam za vince crljeno.

DERENČIN.

Po kle za prodaju dikla je taj vaša,
  stanite, neka ju moja rič upraša,
u kojoj je strani svita se rodila,
  gdi li se uzhrani robinja taj mila.

115. garci (= grci) *E.* 125. plača *D. i E.* 126. do pokom *E.* — oslata *E.* 127. čuj (*n.* tuj) *E.* — aschlu (= asklu *n.* diklu) *E.* — mučite *M.* 128. znikli *E.* — divjac *E.* 130. znikli *E.* — nićće *D. i E.* 132. *ili* črljeno (?) *D. i E.* 133. pordaj (*n.* prodaju) *E.* 134. ne ha (*n.* necha = neka) *E.*

GUSAR.

Oči otvoriti, i tvu stvar gledati,
i s njom govoriti nitkor ti ne krati.
Dobro gledaj, za te je li, ter ju kupi,
do kli, ka gleda te, srića ne odstupi.
Cilu, nemužatu ja ti ju obitam,
da dobro za platu razumij čto pitam:
manje se ne dade, trgovče bogati,
oda tri hil'jade sve zlatih dukati.

DERENČIN.

Neka mi sa njome malo pobesidit,
od cine po tome s vami ću pak vidit.

GUSAR.

Besidi, koko hoć', manje se ne će dat,
vazeti ali oć, u tebi toj će stat.

DERENČIN[1].

Molim te, povij mi: od kuda si, ko li?
jer jadi tvojimi srce me zaboli.
Viru ti obitam od trgovca prava,
za zlo te ne pitam, robinjo gizdava.
S tobom sam jednake beside i vire,
i čovik brez svake hinbe i prohire.

ROBINJA.

Trudno je boleću ranu razvijati,
da li t' se tim ne ću, trgovče, ujati
ja, da ti ne povim, tko sam i od kuda;
bude li mi, ne vim, s prudom al brez pruda.
Hrabrost oca moga i vira jest bila
kralja ugarskoga k sebi primilila;
i on mu od tada budući najdraži,

137. tu (*n.* tvu) *M.* 141. *ili* ne mužatu *D. i E.* — ja (*n.* ju) *E.* 144. zlatyh (= zlatjh *n.* zlatih) *D. i E.* 146. ća (*n.* ću) *E.*

[1] gus(ar) *D.* 153. jednoke *E.* 158. me (*n.* mi) *E.*

beloga Belgrada hti da je na straži.
Tuj poslom junačkim po taj put poslova,
da ga i hrvackim banovstvom darova.
I veća porodi slava mu se totu
neg Janku vojvodi i Vuku despotu.
Po turskoj neviri do pokom poginu,
jere u potiri busiju zaminu.
Sriće moje oko tad hoti počati
u mene ne toko veselo zrčati.
Nu joj se domišljat meni ne bi moći,
ni ova pomišljat tuga da će doći.
Da, sada poznaju, njegove cić smrti
ova se vrh naju nesrića razprti;
cić smrti njegove prolivam suzice
nesrićna sad ove i bolim tužice.
Vaj, smrti srdita, kako brez uzroka
svakoga čestita dozgoniš pri roka!
a tko no brez časti žive, ter te išće,
na tvoje dovesti ne ćeš ga stanišće.
Njega si uvela u tvoja tonota,
ne hajući, vela da je toj grihota;
a ne ć' se ozriti na mene za sobom,
ka želim umriti, ka teku za tobom.
Biše u vesel'ju i mene skončati,
a ne me dresel'ju i tugam podati,
a ne me na ovoj dohranit života,
da mi si ti pokoj, a život tegota.
Gorka si, svak veli, da nu me kako med
tva gorkost veseli, istom mi dojdi ured.

DERENČIN.

Ne hotij smrt želit toliko još mlada,
da ufaj veselit, ako si ikada.
I počni od totu misalcu jur drugu
mislit o životu veselu i dugu.

163. porlova *E.* 164. hanostvom *E.* 168. busio *E.* 169. striće *E.* 170. *ili* zrcati (?) *D. i E.* 171. me (*n.* ne) *E.* 185. mene (*n.* i mene) *E.* — skonzati *E.* 186. podati *M.* — dodati *D. i E.* 187. dobranit *E.* 189. veli veli (*n.* veli) *E.* — meni (*n.* nu me) *E.* 190. grokost *E.*

Jer čovik, neka viš, tej vrsti ne budu,
da sa mnom izgubiš beside za ludu.
Po kli se običnom tome ričju tvojom
pravom gospodičnom kažeš i gospojom,
znaj, da ja opojih i pamet i dušu,
jer slast riči tvojih, da mi, da okušu.
Za to, tako te čast nigdare ne ostavi,
tvoje mi riči slast opeta pojavi;
i tako t' velikom tuga se zaplati
radostju i dikom, hotij mi kazati,
po ki se put srića tvoja priobrazi,
kako li nesrića ovaj te porazi.
Jer tako takova gusa me ne stala,
i ugodna ova družba ne ostala,
tako mi dobiti od trga, ki vodim,
tako mi hoditi zdravo, kuda hodim;
srce moje truti poča jad najgori,
od kad mi da čuti tugu, ka te mori.
Tere milovati meni te jest sila,
i sve virovati, čto si govorila.

ROBINJA.

Znaj, da bih ja mnila bogu sagrišiti,
moja ti sva dila ne hteć izdrišiti,
videći te, s voljom od srca da misliš,
kako se nevoljom mojom produmisliš.
A znati ne išću, tko si ni od koga,
ni prosim da višću činiš me od toga.
Da, pravo za reći, po tom čto besidiš,
trgovca nič' veći meni se ti vidiš.
Tko hoć' si, dobra čest svaka te sadruži
za ono, čto bolest moja ti dotuži.
Z dobitkom svi trzi tvoji izajdite,
tve želje u brzi pune se najdite.
Ako te ka čeka, bog daj, da ne kasno

195. vastri (*n.* vrsti) *E.* 197. običinom *E.* — ričjo *E.* 198. gocpodičnom *E.* 200. tvojik *E.* — ocuschu (= okusku *n.* ochuscu = okušu) *D. i E.* 210. odim *E.* 212. kada *E.* 223. thco (*n.* tcho = tko) *E.* 224. one *E.* 225. dobićom *D. i E.* — dobitkom *M.* 226. žeje *E.*

ljuba te dočeka počteno i časno.
Srića ti se plećma ovako ne svrni,
neg svojim to većma krilom te ogrni.
Bog će odvratiti plaćom ti ne malom,
a ja ti platiti ne'mogu neg hvalom;
već ako u plaću i ove primeš sad
beside, ke traću prošen'ja tvoga rad;
jer ti ću pečali moje doskazati,
ali t' mi dat ali pomoć mi ne dati.
Bud' da se nadiju u srcu mojemu,
da ti pri dodiju neg zgodim u temu;
rih ti, da otac moj busijom poginu,
i prva bi mi toj šiba, ka me šinu;
ku jošće za liho mlada ne oćutih,
koliko da tiho šine me po skutih.
Jere oca radi meni kralj tuj šćetu
i bratu naknadi malu još ditetu.
Najprvo mi brata obilno obdari,
i čini bogata spenzom i timari,
i hti, da ga druže očevi dvorane,
lipo da mu služe, konje da mu hrane.
Jošće ga čtovati većma se obita,
da će banovati, kad dogje na lita.
A meni sto sela zapisa, i reče:
rasti mi vesela; kad vrime doteče,
na ti moju viru, njom ti se obiću,
ja da ti namiru česmenitu sriću.
Za tim udovicu majku mi požali
s suzami na licu, ter joj se zahvali,
kažući me rukom, veleći: utišaj,
ter ovom jabukom diči se i nišaj,
i vrhu nje stražu imaj' pomnja tvoja,
jer ju imam dražu, nek da bi kći moja.
Ja ću te činiti bit majku veselu,
i tuge zabiti, ke t' biše do selu.
Od tad je gojila majka me Jelena

230. organi (*n.* ogarni = ogrni) *E.* 234. trahyu (*n.* trachyu = traću) *E.* 239. pogjuu *E.* 240. ke *E.* 241. zalibo *E.* 242. tibo *E.* 248. brane *E.* 251. se a (*n.* sela) *E.* 253. nači *ili* naci (*n.* na ti) *E.* 257. kažuć *E.* 258. diče *E.*

kako no bosila kiticu zelena.
Zimi steć u gradu u zlaćene hiže,
a litom na hladu, gdi slavjić biljiže.
Pri tihom Dunaju, tamo gdi no Sava
rike se shajaju za jedno i Drava,
tuj biše gizdavi perivoj tere gaj,
vidiv ga ti, pravi, rekal bi, da je raj.
Najveće ugodno biše mi tuj stan'je,
prostrano, slobodno i mirno šetan'je;
tuj ti me na čride dvorkinje dvorahu,
i moje beside pomnjivo zorahu;
tuj moje sve dilo razbirati biše
rumeno i bilo cvitje, ko miriše,
i perle, koje su od broja, nizati,
i nakitiv resu zlatu podstrizati;
i sterat svilicu po bilomu platnu,
umišujuć žicu srebrnu i zlatnu.
Nesrićo, ka svega dobra me izbavi,
na čto mi od njega spomenu ostavi?
Evo se već bolju, smišljajuć prvanju
slast, nego nevolju trpeći sadanju.
I ova toliko zled mi je gorčija,
raskoša koliko slaja mi bi prija.
Ne znah, ča je briga, ne znah, ča su trudi;
toliko me niga majčina razbludi.
A sad se svak čudi, da nisam saspila,
toliko utrudi družba me nemila.
U veselom zdravju veselo svud hojah,
na mehku uzglavju pokojno pokojah;
sada za uzglavje kamen je studeni,
mislite, ko zdravje može bit u meni?
Slatkom i obilnom hranjah se ja pićom,
i sa zlatom svilnom rešah se odićom;

265. stèć *D.* — stèć *E.* 266. gli *ili* lji (*n.* gdi) *E.* — slavjić *D. i E.* — slavić *M.* — *ili* bigliže (?) *D. i E.* 267. Donaju *E.* 268. sbajaju *E.* 275. rabirati *E.* 278. neki jures (*n.* nakitiv resu) *E.* 279. j (*n.* i) *D. i E.* — partnu (*n.* platnu) *E.* 282. ničto (*n.* na čto) *E.* 283. me (*n.* se) *E.* — bolu *E.* — smisljajuć *D. i E.* 287. ne znak .. znak *E.* 291. vese om *E.* 293. uzg avje *E.* 296. tescha (*n.* rescah = rešah) *E.*

a sada primine dan mi se kad godi,
po zakon živine, o travi ter vodi.
Sad naga i bosa, sila m' je, da hoju
jutrom, kad je rosa, i ob dan po znoju.
Jer vridne me svite, ma mladost ke nosi,
sve mi su raznite od zlih martolosi,
pustinjom ki hode, ter zimnu i gladnu
vezanu me vode u ruhu pritamnu.
Ter kad mi goda se broditi se rikom,
i doli poda se pozriti ponikom;
umiru od srama, od jada umiram,
ni mogu tuj sama, da na se poziram,
videći, gdi vlase zlate sam iztrgla,
i grdo niza se pustivši razvrgla,
videći u strahu lica problidila,
kako no u prahu jabuka prizrila.
Ja bih jih grdila rukom mojom sada,
i sebi zadila gorku smrt od jada;
da 'vo je uzicom stegnuta na zadu,
ter mi prid tužicom uteći ne dadu.
I živem po sili prik moga hotin'ja,
gdi mi smrt omili cić gorka živin'ja.
O, neka zabudem muku i trud toki,
čin' bože, da budem on kamen žestoki,
o ki no srdito more se razbija,
a on stanovito steći se ne svija;
o me se razbiju gorčina sa tugom,
i svak čas prispiju jedna mi za drugom.
Da 'vo stanoviti moći mi bit ne bi,
jak tanci toj kiti, ka stane o sebi.
Evo mi zahodi na stranu besida,
jere ju zavodi bol, ka joj zasida.
Da neka opeta tamo se povrati,
od gdi ju taj kleta bolizan uvrati.
Zginuvši Vlasko ban (toj bi ime momu
ocu), ne vele dan izagje po tomu,
da svoje počaše krajine prostirat

299. boju *E.* 302. zlich (= zlik *n.* zlih) *E.* — *ili* mrtolosi (?) *D.* *i* *E.* 303. ho e *E.* 306. do i *E.* 313. bib *D.* — bi *E.* 317. silii *E.* 322. stéći *D.* 329. opet *E.* 333. krajiste *D.* *i* *E.* — krajine *M.*

a stiskati naše Turci, i nas tirat,
i sela rubiti, davši jim svak pleće,
jer se ozubiti ne ima tko veće.
Der tada biše čut svuda po rusagu
Vlaskovo ime slut, umin'je i snagu.
Veljahu: sva hvalo, Vlasko, nam zginu ti,
i nam je do malo za tobom zginuti;
jer kada ti pade, nam se stanovito
u rukah pripade mač i kopje vito.
Veljaše svak tako, svak staše uhiljen;
da ne svim jednako strah biše razdiljen;
jer oni, ki bihu od kraja daleče,
pogibil, ne mnihu, da do njih doteče;
kako no tko nima pomnju, ni se svidi,
do kli prid očima svoje zlo ne vidi.
I ja ti se šćeti ovoj ne nadijah,
koja mi doleti, ajme, kad ne mnijah.
Običaj biše moj izhodit u šetnju,
za neka minu znoj i vrućinu l'jetnju,
kud no se prilipi perivoj prostire,
i vodicom kripi bistrom, ka izvire.
Tuj svakom gizdavom dvorkinje gizdave
iskahu zabavom, kako me zabave,
plešuć po travici, pisance spivajuć,
poreda s slavjici glasom izvijajuć.
Jedan dan tuj site razlicih igara,
sunce trakov kite nadvisiv od zgara,
voću pod granami padosmo sve skupa
ne mneć, da za nami nesrića postupa,
ka me kako ljuti taj želet za mnom stav
mišljaše tisnuti dolika strmoglav.
Čemu je govorit inako, ni mniti,
ono, čto ima bit, neg da će li biti?
Pod sincom oriha, voda gdi se toči,
sanka mi moć tiha napade na oči,

334. stiskat *E.* 335. robiti *M.* 337. ter *M.* — suda *E.* 343. svah ... svaak *E.* 346. pohibil *E.* 347. thco (*n.* tcho = tko) *E.* 349. sćeti *D. i E.* 352. lietnju *D.*, *E. i M.* 354. vodiçhom *E.* 357. pleschuch (*n.* plescuch = plešuć) *E.* 358. slavjici *D. i E.* — slavici *M.* 364. misljaše *D. i E.* 365. ui (*n.* ni) *E.* 368. san ha (*n.* sancha = sanka *E.* — noć *M.*

i ne bih duboka još sanka saspala,
da me je žestoka bojazan zapala.
Jer mi se učini, očito da viju,
vuci po planini kon mene da viju;
ter kako košuta, od staze do staze
verih se stran puta, 'da me ne zapaze.
A oni skupiše hitro se po slidu,
ter me obstupiše i zadu i s pridu.
Ja zada ni prida ne moguć postupit,
sva žuta i blida iz glasa jah upit.
Čuvši me stekoše k meni se sve moje
dvorke i rekoše: čto je toj, gospoje?
čto si prominila lićca? čto uzdišeš?
ki si san vidila? jedva dušom dišeš!
Tuj sanka odustah sva puna bojazni,
misleći tere stah, koje su toj skazni.
Ja tako misleći kako no vazeta,
izteče vrveći taj gusa prokleta,
ter nas obistrani, i ka, ću, da viče,
ili ju izrani, ali ju posiče.
Od sablje pogibe nesrićna Margita,
jer tuj do potribe biše glasovita.
Smišljati ne mogu, kako mi nje glava
tuj pade prid nogu brez trupa krvava.
Prem tada iz glasa, htiše se, da vapim,
za ujid od pasa ne trpit, ku trpim.
Da bi mi na povrat, glasom bih vapila,
i glavu tere vrat sama jim klonila;
a tad me dobi strah od smrti tej zale,
u posluh tere stah i ja i ostale.
Tuj nas izvezaše, za tim u planinu
bijuć odagnaše kako no živinu.
Prija bih našla broj noću na vedrini
svim zvizdam, neg mojoj poslidnjoj gorčini.
Puste sam sve strane protekla i luge,
vepri gdi se hrane, i zviri tej druge;

369. saspala *D. i E.* 377. sprida *M.* — ue (*n.* ne) *E.* 387. obistrani *E.* — ha *E.* 389. *ili* Marjita *ili* Mrjita (?) *D. i E.* 391. smisljati *D. i E.* 393. z glasa *E.* — še (*n.* se) *E.* 404. zviri (*n.* i zviri).

obajdoh sve gore, brodih se prik sto rik,
nigdi mi nitkore nedogje pomoćnik.
A gdi su, mimo dvor koji mi hojahu,
i noću pod prozor pisance pojahu?
pisance, u kojih veljahu, da sam ja
kruna i dika njih, i sunce ko jim sja.
Neka t' njim tašćinu svaku govoriti,
za bolje vašćinu moći nam stvoriti.
Ajme, ča mi prudi, nesrićo prihuda,
jer mi ne naudi njih hitrost zloćuda,
po kolu, prizala nesrićo, u oblast
gorim si podala mene i moju čast?
Ter drhću kako prut, i gledam sva mista,
gdi smrti najdu put, do kolu sam čista.
Bože, me prikora takova izbavi,
mimo toj najgora smrca me zadavi.

DERENČIN.

Za sve jere mnogo nesrića te tlači,
za sve jer ubogo ruho te oblači;
li grlo i lice i vrat imaš bilji
od bile ružice i od bilih žilji;
i zrak, kim se hita pozor tvoga oka,
sunačce nadhita, kad sine s istoka;
a rič meda slaja, iz ust ka t' izvire,
dikami od raja čudno zaudire;
ter dim, da je krući driva i kamika,
i srcem još lući od lava gladnika,
koga ne siluje tvoja rič pridraga,
i da te miluje, i da te pomaga.
Ti dake ustrmi misal i odluku,
koja ti put strmi na smrt tvojih ruku.
Jer moje evo t' mi sve misli govore:
otmi ju, ter otmi tugam, ke ju more.
I čto je stvar bolja (neka ti dam znati),
skoro će i volja k misli mi pristati.

405. obajdok *E.* — brodik *E.* 406. promoćnik *E.* 415. kolu (*n.* po kolu) *E.* 419. prikoru *E.* 420. mirno *E.* 430. srčcem *E.* 434. pùt *D.* 437. sto *E.*

Pak dila za voljom, ufam, da izagju
tako, da s nevoljom tuge ti otagju.
Da nu mi za zgojaj, ako ti jest vidit,
samo se dostojaj još ovo povidit:
oni, ki himbeno, diš, da te dvoriše,
i slatke vuhleno pisni govoriše,
u kojih pridragom krunom te zovihu,
plemeniti tragom bihu l' al ne bihu?
Ako l' jim biše rod i kuća davnjena,
bihu li jur izrod svojega plemena?
Ne moj mi tajati, ka jim bi zabava,
ka jim dostojati milosti ne dava?
Da pravo sve povij, tako te u hrli
u svojem krilu vij majka i zagrli;
tako bog u vično dobro me nastani,
mila gospodično, pitam te ne mani.

ROBINJA.

Tvoje obitan'je me srce jer čuje,
zgiblo se ufan'je u njem pronićuje,
jeda tko iz vića nebeskoga zgara
pozril je, gdi svića k nohtu mi prigara,
ter mi te primače, ter mi te čini doć,
pri nego čast, pače pri budu život oć.
Za to ću, čto pitaš, na dobro sve prijat,
i, ko mi obitaš, dobru se nadijat.
Nu ovo, čto t' velju, u srce sahrani,
dragi prijatelju od boga poslani:
ako me izkupiš, ter paka po tome
Budina dostupiš na zdravju sa mnome;
liše čto prijati blaga ćeš i pinez,
grade ćeš vladati, gradom ćeš biti knez
tako, da trgovat več ne ćeš ni trudit,
nego gospodovat (viruj mi) ter sudit.
A nu dir procini, u koj sam dragosti,

442. providit *E.* 446. bihil (*n.* bihu l') *E.* 448. zrod *E.* 451. povije *E.* 455. objtan'je *D.* — o itan'je *E.* 458. svjća *D. i E.* 459. te *pred* primače *ne ima E.* 461. sto *E.* 463. sahrnani *E.* 465. izcupisch (= izkupisk *n.* izchupisc = izkupiš) *D. i E.* 466. Budima *M.* — destupiš *E.* 467. li sve sto *E.* — plaga *E.* 468. gradon *E.* 471. procni *E.* — koj (*n.* u koj) *E.*

u koj sam ja cini kraljevi milosti,
po kolu obrana za kćer sam ja njemu,
i kći mu prozvana rusagu po svemu.
Pomisli jošć, traga tko ni gospodita,
bi li smil, za draga da mi se namita.
Znaj, da su najbliže kralja, ki me išću,
gospoja srid hiže da jim se namišću.
Čuo si pojući Derenčina bana,
da vitez izući naših je bil strana.
Od njega jest mladi dvigal se Derenčin,
velike, znaj, nadi njegova sina sin.
S ovim kad otidu druzi u potiru,
makne se na pridu, gdi ga ne naziru.
Kada li potira jure se ustavi,
ovi se još tira i sablju krvavi.
Ja ne znam, ku ovi činio nije stvar,
za neka ulovi ljubavi moje dar;
ja ne znam, još žena bi li si već koja
mogla bit kamena pram njemu, kako ja,
koja uz tu toku službu i takovu
jedva se dah oku viditi njegovu.
Da bože, hvala ti, ki tvojom milosti
da mi se čuvati njegove hitrosti.
Za njega za živa družba me sad ova
druži, jer laživa bi služba njegova.
Od inih kazati koj ti ću pečali?
po njemu poznati mogu se ostali.

DERENČIN.

Gledajući velu nesriću, ka splesa
tvu slavu veselu, a ne znah cić česa,
čujah se ja, kako bog se ne razsrdi,
nišćeta gdi tako ruži te i grdi,
jer ne mnih, od griha u tebi da je množ
toliko zaliha, srditi da ga mož':
sad se čudim, gore da nisi dopala

473. chihyer (*n.* chchyer = kćer) *E.* 475. josć *ili* josk *D. i E.* — još *M.* — thco (*n.* tcho = tko) *E.* 483. drùzi *D.* 491. zlužbu *E.* 496. lažliva *E.* 497. koj *D. i E.* — što *M.* 503. grihá *D.* 505. čudum *E.*

muke i pokore, deklice pristala;
jer oto govor tvoj stavi mi prid oči,
da vas tvoj nepokoj tva zloba uzroči.
Jer se si lipotom tvojom oholila,
i tome grihotom boga uvridila.
Pravim je osudom, ne moj mi zamirit,
oholiju trudom hotil ti namirit
Toj nije stvar nova, takova cić dila
da se je takova plaća dogodila.
Radi oholije svaka čast i dika
sobom zalelije, i pade dolika.
Za taku oholast, čula si toj brže,
angele u propast dolika bog vrže;
i hoti pak po tom Adama i ženu
iz raja s sramotom gole da izrenu;
i živinom kralja Nabuk'donozora
čini da se valja nimajuć razbora.
I tvoja tim gadi lipost se pridraga,
i toga, znaj, radi bogu si nedraga.
Bol'ju se tvom bolju, rad ju sam izličit;
za to t' pravo volju reći neg lisičit.
Za to poutišaj, tere z dobre volje
malo me poslišaj, biti će t' za bolje.
Ako ne pogrdiš riči, ke ti pralju,
hoću, da potvrdiš, s neba da me šalju.
Kako se ima prav na onih tužiti,
himbeno ki ljubav išću zaslužiti;
tako se još pravo na toga tuguje,
tko virnu nepravo službu procinjuje.
Bud' dake svi ini milost ne dostoje,
jer služe po hini, i himbi nastoje;
li ne mož' po tomu, čto sama govoriš
tomiti, onomu da krivo ne tvoriš,
koji, diš, hoteći da ti se primili,

509. obilila *E.* 518. *ili* an'jele *D.* *i* *E.* 519. ho i (*n.* hoti) *E.* 520. sramotom (*n.* s sramotom) *E.* 521. Nabokdonozora *E.* 524. ne traga (*n.* nedraga) *E.* 525. boglyu (= bolj'ju) *E.* 529. pralju *D.* *i* *E.* — pravlju *M.* 531. ma (*n.* ima) *E.* 532. isću *D.* *i* *E.* 534. vti nu (*n.* virnu) *E.* 536. je (*n.* jer) *E.* 537. nemoj *M.* 538. *ili* to mi ti (?) *D.* — to mi ti *M.*

ne susta trudeći ričmi se i dili;
koji je u svemu svršno se htil pojat,
tva milost po čemu more se dostojat;
komu čast i hvalu ti sama ne mališ,
neg ga nad ostalu gospodu svu hvališ,
veleći, da blizu kralja se namišta,
da toga na rizu ne bi mu pak ništa.
Jer se ne namisti u srcu tvojemu,
ni mu bi s koristi svršnu bit u svemu.
Ja mnju, ne za drugo hvališ ga i dučiš,
nego li za rugo, po kli ga li mučiš:
po kli si i totu u tuzi vesela,
jer ga si životu gorku ne otela;
po kli diš, da je bil pod'jamnik i hinac,
jer nije slobodil tihe te zločinac.
Bi rek, da u kralja desnica u tega
ni jača i dalja nego li u njega;
bi rek, da razložno jest reći, da hini
čovik, neuzmožno ki dilo ne čini.
Nu kako hoć' budi, ovoj mi odriši:
za čto ga osudi pri neg ti sagriši?
Prija bo pomoći njega si ne htila,
neg ti je pomoći potriba taj bila.
Veća je toj zloba od zloba svih druzih,
ka ljutim podoba zvirem se u luzih;
već ako na Ugrih pravda zapovida,
da na zad ide grih, pokora na prida.
Viruj mi, po ničem drugom ne izhaja,
da tako bog bičem svojim te pohaja,
nego jer ohola i neharna dekla
bila si, do kola srića ti jest tekla.
Toga cić blaženo stan'je, ko s' imila,
za to si pakleno stan'je prominila.
Jere znaj, tko ćudi takovoj poda se,
on božju probudi osvetu sam na se;

545. namista *D. i E.* 546. rizu *D. i E.* 549. manju (*n.* mnju) *E.* — dičiš *M.* 551. tuzi (*n.* u tuzi) *E.* 552. si *ne ima E.* 553. binac *E.* 555. *ili* bi reć *D. i E.* — desnyça (= desnjca) *E.* 556. ní *D.* 557. *ili* bi reć *D. i E.* 563. svik *D. i E.* 565. provda *E.* 567. ničemi *E.* 569. ohala *E.*

i u komu godi taj se grih ukući,
u njemu razplodi grihov se tisući.
Taj grih vas nauči činiti, da tuži,
da plače, da muči, tko vam virno služi;
da vam se svej moli, a da mu ne valja
prositi lik boli, koja ga razbalja.
More bo izbrani vaš pozor raniti,
i za tim lik rani dati i braniti;
a vi li ranite pozorom, pak do vik
taj pozor branite, u kom je rani lik.
Od mojih ja dana velik sam jur dio,
deklice izbrana, time zlom bolio
radi plemenite gospoje mlajahte
tako uzorite, tako oholjahte,
koja se ponaša lipotom i slavi
više od mejaša čovičke naravi;
koja mi s prozora srdačce proleti
strilom, iz pozora koja joj izleti,
pak se sva oklopi mramorom i ledom,
ne hteći da topi mu tugu pogledom.
Od tada, znaj, ćutim u srci mom ranu
ljuvenim priljutim čemerom trovanu;
od tad mi noć i dan uzdasi su česti,
ke srce meće van za cića bolesti.
Istinom tva muka trudna je trpiti,
gospoje, i žuka čaša je taj piti;
da nu ja takovu miste dara muku
vazel bih za ovu, kojoj sam u ruku.
Tvoja je očita muka i potriba,
a mene skrovita po srcu bol šiba.
Za to svak more toj boli da razumi,
da boli svak ovoj razumit ne umi.
Mladost moja tužna boli se i plače,
jere ju za sužna vazeti ne rače;
a tebi vazeta slobod je i blago;
sve je trud i šćeta, čto god je nedrago.
Da ja ne znam, mrže čto more bit drugo,
neg virna kad vrže služba se na rugo.

588. ohohlahte (*n.* ohoglahte = oholjahte) *E.* 590. moyscha (*n.* meyasca = mejaša) *E.* 595. srci *D. i E.* 605. rezumi *E.*

Tva slava, ka s tokom dikom se podviže,
tvojime uzrokom pala je na niže;
da ja ne skrivivši, nego li bivši prav,
pače zaslużivšî, upadoh u nezdrav.
Ti boga moliti svej moreš i moliš,
da bol'ju boliti ne da ti, kom bolis;
ovu bol i žalost u vike ja bolit,
nego li da sam prost, ne mogu ne volit.
Ti želiš i prosiš osvetu nad time,
ki čini, da nosiš priteško toj brime;
î prem ako šćetu tim ne naknajuješ,
li želeć osvetu srce naslajuješ:
ja u moj pameti moliti se bogu,
za da me osveti, nikakor ne mogu;
pače kom se molju, molba mu svej pravi,
da na broj nevolju moju joj ne stavi.
Prija bih, da zubi pasji me raznose,
neg ona da zgubi jedan vlas iz kose.
Toko sam sebi drag, tôko sam vesel ja,
koliko čujem trag od njeje vesel'ja.
I tebe sad mojim srcem ja ne žalit
ne mogu, i tvojim zlom se ne pečalit,
samo jer obična dekla si i lipa,
i u svem prilična njoj lička i kipa;
ter mi se u tuzi zavija srdačce,
kako tuj da uzi me žarko sunačce.
Za tim pomišljaje, bolizan i tuga
ko li žestoka je, ku trpi tvoj sluga,
koji priko reda slavi te i viši,
a ti ga pogleda tvojega ulişi;
njegovu bol i jad po sebi poznavam,
ter se i njega rad, gospoje, skončavam.
Jer kako ričima, pravo je, tko laže,
a prava za njima dila pak ne kaže,
da mu brez koristi sva služba izagje,
neka se svak svisti, tko u tom pozagje;
tako i neprava stvar je i zlobiva,
koja ni od lava u srcu ne biva,

617. svoz (*n.* svej) *E.* 629. rasnose *D. i E.* 631. tko (*n.* toko) *E.* 641. kolji (*n.* koji) *E.*

da virno služeći svi se dni iztrate,
a da trud to žešći miste je od plate,
jak meni, ki službu virno vazda dvorih,
a brojen u družbu sluga sam najgorih.
Budi grih ali bud' dostojstvo i vira
u meni, li me trud jednako svej tira.
Pače ča već dvorim i veće dostoju,
tim veće mramorim neharnu gospoju.
Za to moja mnoga čini me umiti
bolizan drugoga boli razumiti;
onoga navlasto razumiti boli,
koji je ni za čto osujen da boli;
ki sa mnom u tancu budući jednome,
znam, poje pisancu jednaku s mojome.
Ter šćedit ne možem života ni blaga,
za neka pomožem oba vas jednaga.
Za ljubav gospoje pomoći ću tebe,
njega ću tokoje pomoći rad sebe;
jeda bog i na me bude se smiliti,
ter vazda ne da me toj tuzi cviliti.
Sve će toj tvojome srićom bit najlipše,
istom da tobome, gospoje, ne lipše.
A tvoja kako će ne pristati volja
na stvar, ka se hoće, na stvar, ka je bolja?
Da neka rič moju u malo jur skratim,
hoć' da te sloboju i doma dopratim?
Tuj mi se obećaj, taj samo hoću dar,
Derenčin da će taj tvoj biti domodar;
da mu ćeš dat ljubav i viru sposobom,
neka već tako prav ne vehne za tobom.
Gospoje, ako se toj mi ćeš obitat,
pineze, ke prose, ovim ću poskitat;
ako li diš: ne ću, na toj da pristanu,
stisnuvši ću pleću otajti na stranu.

652. trudi *E.* 657. dostuju *E.* 660. holi *E.* 661. holi *E.* — navlasto *D. i E.* 664. mojame *E.* 667. ljuban *E.* 678. tvo *E.* 679. *ili* s posobom (?) *D. i E.* 680. robom. 682. poshitat *M.* 684. stisnuvsi *D. i E.*

ROBINJA.

Za toj, čto obitaš doma me dopratit,
dušu ako pitaš, dušu t' ću ne kratit.
A kako da ne ću na tu stvar pristati,
od ke milost veću ne umim pitati?
Meni bo jest mniti: koja bi ne rada
Derenčinu biti ljubovca i lada,
ta bi se odvrgla sve časti, sve slave,
i kralju navrgla i caru zabave.
Znaj, se ponosila nisam ja od njega,
neg ga li nosila srid srca mojega.
Ako li do sada ni mu se skazalo
od mene nikada ljubavi ni malo,
radi oholije (viruj mi) toj ne bi,
kako se li mnije, trgòvče, sad tebi;
neg da se s visoka ma slava ne pade,
a s moga uzroka kraljeve cić svade.
Da njemu, za u skut ljubavi moje doć,
inuda biše put, kojim se htiše proć;
jer da bi svitlomu kralju se objavil,
svitli kralj u tomu ne bi mu zabavil;
a ja s stanovitom voljom bih pristala,
toj bo sam zavitom u boga pitala.
I jošće tebe rad od moje od strane
toj dilo ja ni sad ne ću da ostane;
bud' mi je jur po tom ovi svit omrzal,
ki mi je z životom svu snagu iztrzal.

DERENČIN.

Ti dake dostojna Derenčina brojiš,
da t' bude za vojna, i da ga posvojiš?
i daje tvoja mi vira se u zaklad,
da vazda meu vami pravi će biti sklad?

ROBINJA.

Velim ti ja tako, stavi me, on gdi je,
gospodin ter ako uzrači da mi je;

699. visoke *E.* 702. inoda *E.* 703. objavli *E.*

ja ću po načinu pravoga zakona
virna Derenčinu biti do okona.

DERENČIN.

Već mi je toj drago, gospoje čestita,
neg da mi sve blago daruješ od svita.
Za to ja evo grem ruke ti oprostit,
neka se toko prem počneš ne žalostit.
A tko je, tko bilo zna dilit od sinja,
da ovu nemilo uzu ne proklinja,
ka tako zateže ruku, koj se prosi,
zlat venčac da veže, zlat prsten da nosi?
Oganj ju užeži, i tko ju samota,
pasja ga zaveži uza i sramota!
Ovaj li je za te toli ružna svita,
miste svite zlate, vilo plemenita?
I ova ne dosti svita t' se priklada,
da molim, oprosti, gospoje, za sada,
do kle od bogata ovogaj se grada
za tebe ja zlata dobavim kavada,
i zlata skendera, i na zlatoj žici
nizana bisera z drazimi kamici.
Ovo je grad slavan Dubrovnik i bogat,
vazda bil pripravan s vami prijaznovat.
U njemu počtenu, gospoje, tvoj je did
ostavil spomenu, ka će bit i na prid;
ter moreš nadijat s togaj se ti čela,
i tebe da prijat s srca će vesela,
i činit, da sprave korablje, neka te
do vaše države, ka Senju, poprate.
Meu toj u ovu u hižu sa mnom poj
kakovu takovu, tere se izpokoj;
i jure pokripi od truda davnjena
tvoj život prilipi, gospoje česmena.
Oto ti dvorkinja za sada do volje

723. bilo *D.* 726. ventac *E.* 727. užeži *D. i E.* 728. saveži *M.* — uža *E.* — 729. svita *D. i E.* 730. *izza ovoga stiha ima* (dade joj novu svitu.) *u M.* 731. svita *D. i E.* 735. zatoj *E.* 742. srca (*n.* s srca) *M.* 743. eka *E.* 744. podrate *E.* 746. cha hovu (*n.* chachovu = kakovu) *E.* 749. dvorkinja

mladih Dubrovkinja, do kle bog da bolje.
A vam, martolosi, krvi se ne napit,
ja ne znam, kako si mogu se uztrpit!
Već čto vam dah viru ja moju, i k tomu
ne ću, da zamiru mistu se ovomu;
drugdi se jeda li budemo gdi vidit,
s kim ste trgovali, hoću vam povidit.

SKAZAN'JE TRETO,

MARA, PERA, ANICA, VLASTELIN, DERENČIN[1], KNEZ.

MARA.

Dobro pošla Pera, Pera, sestro naša,
nuti, od učera ko se jur ponaša.

PERA.

Hvala, jer ovacih dopadoh dvorova,
gdi no mi jest svacih u boga darova.

MARA.

Da čto li, kako li? kaži nam na pravu.

PERA.

Nije mi stat koli, jer imam opravu.
Dosta okol ove posla me još čeka
virenice nove, ka 'vo je ovdeka.
A ke sam jur do sle okol nje spravljala,
jedva bih ja posle sve vam izpravljala,
to peruć, to mijuć, to pletuć, to za tim
ruhom ju odijuć čistim ter bogatim.
Kada ju, Anica, vidiš, i ti Mara,
rit ćete, danica pala je od zgara,
i sudit, taj čovik, toj vili ki je drag,

750. Dubrovkinja D. — hog *E.* 751. *ili* mrtolosi (?) *D. i E.* 753. čto va vam *E.* 754. misto *E.* [1] Derenzin *E.* 759. ovacik *D. i E.* 762. stát *D.* 765. sparavljala *E.*

po sve dni, po vas vik da će bit vazda blag.
Da znate još, koli nje lipi nje mladi
hrabar se rakoli ljubavi nje radi,
svaka bi vas rekla: na svitu ni žena
bolju sriću stekla, ni veće blažena.
A da vam tko pravi, po koji on se put
očiti i stavi do pokom u nje skut,
vi biste, čovik ov, ne mogle ne reći,
da je razumnikov oda svih najveći.

MARA.

O, tako svih dara počtenih doteci!
milost gospodara tako ti ne uteci!
hotij nam brez laži taj način kazati,
kim joj se udraži, kim joj se da znati.

PERA.

Bud' da me poslaše, pospihom da idu
zvati, na pir naše vladike da pridu,
li vam ću za ljubav, koju mi nosite,
još malo pokrsmav rit, čto me prosite.
Sinoćke sutonom jur bivši trpeza
napravna zakonom onacih viteza,
i bivši pokoja za tada jur sita
onaj zi gospoja lipa plemenita,
prid njom podviv ruke bihomo tuj stale
dvorkinje brez buke ja i sve ostale,
pripravne sve tvorit, čto god nam zaveli,
i nju razgovorit, da se obeseli.
I steći tako stvar malo, pak po tome
išeta gospodar, i stavši prid njome
klobučca pomače hteć se pokloniti,
ovako ter zače besidom zvoniti:
kruno zlate žice, vilo vrh svih vila,
jesi li tužice na stranu stavila?
jes' li pokojila vrimena koji dil?

774. hrábar *D.* 780. od sasvih *E.* 785. poslace (*n.* poslasce = poslaše) *E.* — dospihom *E.* 797. stéći *D.* — stèći *E.* 799. klobučac *M.*

jes' li pogojila ličca i obraz bil?
Jer, cvite gizdavi, kon tebe ni sada
ni vukov ni lavi primrlih od glada,
nego viran sluga, ki o tom sve radi,
bolizan i tuga da ti se osladi;
i da te ne s hinom neg virno posluži,
i da z Derenčinom tvojim te sadruži,
komu obećala ti se si bit lada,
i viru podala miste mi zaklada;
ku, budi da znaju, ne ćeš da pogrdiš,
li te molim, da ju opet mi potvrdiš.
Pak za tim, vilo, vij, ako ćeš stvar koju,
tere mi zapovij, sve će bit na tvoju.
Mnoge jošće ine prida nju prosipa
beside, ke čine, srce da se cipa.
I rič bi ma htila, sve da vam povida,
kako su taj dila izašla na prida;
kako cić besida, ke joj govoraše,
rumeno od stida ličce joj goraše,
a simo ni tamo oči ne sterišе,
ušima neg samo riči mu berišе;
kako pak nadili tihim ga pogledom,
i riči s njim dili mišane sa medom:
da ja, ka bih rada vam jih ne tajati,
evo nimam kada sad jih pobrajati.

ANICA.

Tako ti toj stan'je rači bog utvrdit,
na naše pitan'je ne moj se razsrdit.
Toj nam umoli se, pravi nam, ki mu da
odgovor? čto li se za time dogoda?
Tim ne ćeš ucknitі od posla, kim hodiš,
a nam (meni mniti) pravo je da zgodiš.

PERA.

Anica, ja vidim, nidna vas ne gleda,
čim s vami besidim, da se dan izkreda;

805. ni *D.* — nij' *M.* 821. cič *E.* 832. liše (*n.* li se) *D.* i *E.* 833. uckini (*n.* ucknitі) *E.* 834. meni j' mniti *M.* 835. nidna *D.* i *E.* — niedna *M.*

da ja, ka se boju vašćine i psosti,
  z bogom vas ohoju, jošće je dan dosti.

MARA.

Čto spišiš toliko, Pera? ka t' je priša?
  sunce jedva priko poldne se nadviša.
Moreš nam doreći, čto to si počela,
  i još grad obteći od čela do čela,
i doma prispiti prem da bi z daleka,
  i posal dospiti, ako te ki čeka.
Vira oca moga, ne ćeš nas ostavit
  pri, neg nam od toga sve budeš dopravit.

PERA.

Sve na vašu volju, druge moje mile,
  budi za nevolju, li kad je do sile.
Rih vam, da pribila nje ličca, prid njim stav,
  biše zarudila nice se zagledav
tako, da dobar hip ne more uzvišit
  od srama pozor lip, ni riči odrišit.
Pak ga se li hiti svitlijim pozorom,
  nego kad posviti sunačce za zorom.
I ko bistre oči pram njemu podviže,
  riči mu potoči, jak perle da niže:
moj, reče, ti da bi zvati se htil sluga,
  prosti mi, bila bi meni stvar od ruga;
jer tebe čestita sva slava dostoja,
  a ja kupovita raba sam li tvoja.
Ako li ikadar slobodna se najti
  ja budu, taki dar tobom će izajti.
Život mi s' dal i čast, i slobod ako daš,
  li hoću, da t' je vlast, da mi zapovidaš.
Jer pravda i razlog svaki će dobri toj,
  gospodin, pače bog pod bogom da si moj;
koji no sam ganu dobrotom se tvojom
  nastojat, da stanu s majkom se ja mojom

837. posti *E.* 838. choyu (*n.* ohoyu = ohoju) *E.* 841. doreć *E.* 848. ka (*n.* kad) *E.* 852. pozoj (*n.* pozor) *E.* 855. u ko *D.* *i* *E.* — i ko *M.* — piam *E.* 856. zake (*n.* jak) *E.* 862. buda *E.* 867. sám *D.*

i s mužem, ki meni ljubav toku nosi,
koga na svit ženi bolji se ne prosi,
koga bih iskala, koga najvolila,
ako bih pristala k udaji kad bila;
jer se u žalosti u ovoj (dam ti znat)
zarekoh slatkosti od svita ne poznat,
nego u čistoći moj vik priminuti:
da k tvoj se ni moći volji ne prignuti.
Za oči, ni za vid, viruj mi, ne haju,
ako će zapovid tvoja, da jih vaju.
Za to od takova dila se već ne dvoj,
ja ću bit njegova, i on će biti moj,
istom da iz volje budu mu ne ispala,
za radi nevolje, ke 'vo sam dopala.
Jer taka i veća obeza ljubavi
vrže se za pleća, kad srića ostavi.
Toj rekši prigizdav poklon mu prikaza,
prijazan i ljubav dajuć iz obraza.
On se odpokloni i kipom i glavom,
pak opet zazvoni ričju joj gizdavom:
nu, reče, reci mi, da bi se s njim stala
gdi roci kojimi, deklice pristala,
bi li ga poznala? jer sudim, da čini
nišćeta tva zala, vas da se promini.
I čudo, znaj, ne bi, staralo da bi ga,
vilo, svej o tebi mišljen'je i briga.
I moja bi o me majka se varala,
taj briga tako me jure je starala;
ki brže priličan bio sam ka njemu,
ajme, neobičan sada sam u svemu.
Uz toj pozirati poča ga iz nova,
tere promirati obličja njegova.
I eto nizličce rumeno i bilo
jaše joj suzice dažjiti u krilo.
Vrata jim odpriči, i uzdu napusti,
a veće ni riči ne hti da izusti.
O, da bih dotekla pameti tolike,

871. najvojlila *E.* 872. odaji *D. i E.* — udaji *M.* 873. ovo (*n.* ovoj) *E.* del 874. ue (*n.* ne) *E.* — svità *D.* 876. moć *E.* 892. nisćeta *D. i E.* 898. neobičao *E.* 899. opča (*n.* poča) *E.*

po koj bih izrekla riči sve kolike,
kimi ju on tolit poča, i kojima
mogal bi umolit siver, da ne dima.
Toliko ju toli, i moli, i umi,
da mu se umoli, i boli razumi.
I jutrom vesela s odra se podviže,
sa cvita jak pčela, gdi no med uzliže.

ANICA.

Pera, da ližije imaš li tuj dosta,
ka bilig odmije, na odru ki osta?

PERA.

Rugaš se? do volje; po boga, smim reći,
da brava zakolje, ne bi ostal veći.

MARA.

Brže bo Turci ti brez zubi svi bihu,
cić toga tržiti sitan kruh ne htihu.

PERA.

A Mara zloćuda, i ti ćeš rit tvoju?
da ja sam priluda, na viru na moju,
ka s vami ovdike viće stah većati
brižna, a vladike kada ću sazvati?
Vidite li, ko se kupe k nam gospoda,
i dare jur nose, općina ke poda.

VLASTELIN.

Bio je do sega doba der od vika
običaj ovega grada Dubrovnika,
i sad je, kad godi poglaviti koji
čovik ga prohodi, al u njem postoji,
njegovu došastju vazda se radovat,
i hvalom i častju svakom ga darovat.
Na ku stvar odlučen budući ja danas,

917. *ili* brezzubi (?) *D. i E.* 919. zlocbyuda (*n.* zlochyuda = zloćuda) *E.* 922. vladike (*n.* a vladike) *E.* 925. sego *E.* 926. Dobrovnika *E.* 929. njegavu *E.* 930. i svakom (*n.* svakom) *E.*

smućen sam i mučen u mojoj misli vas;
jer mi se, znam, hoće svršno vas hvaliti,
a ne znam, kako će moći se toj zbiti,
mojega jezika budući moć mala,
a vaša velika i kripost i hvala.
Da volju, a ne rič, hotijte vi mirit,
i, ako malo nič' reku, ne zamirit:
vas svit Derenčina, tvojega još dida,
i hrabra i smina u pisneh povida;
tih biše u svitu, smin i brz na dilo,
toj mu je po svitu slavan glas ponilo.
On mnokrat odvrati svojih od pogube,
i Turke polati, jak sokol golube.
U svojoj Turkom smrt nošaše desnici,
u zubih kako hrt zecu prid lovnici.
Do pokom kada se najde pri skončini
vitez, stotima se viteški zamini.
Za to ga do danas tekal je i teći
vazda će počten glas visoko leteći.
Ne manje sada ti, govore, da si smin,
da pravo mlajahti zoveš se Derenčin;
da se sić i bosti tebi je brez muke,
da dila hrabrosti idu ti od ruke.
Gospoja pak ova lipa i gizdava
da je kći Vlaskova lasno se poznava;
ličce joj ne krije, jer bi rek da živa
(meni se tač mnije) oca prikaživa.
Nje oca ja vidih mlada, golobrada,
pri vašem kralju bih poklisar onada;
biše brz i skočan, spametan i snažan,
i svakomu, počan od kralja, udražan.
Vidil sam, gdi slomi u jedno savezav
pet kopji, tako mi daj, Bože, da sam zdrav.
I ove pak opet gledale su oči,
on konji priko pet mašiv se gdi skoči;

941. bíše *D.* — svitu *D. i E.* — dila *E.* 942. svitu *D.* 944. ssohol (*n.* sochol = sokol) *D.* — scoho (*n.* sochol = sokol) *E.* 946. zudih *E.* 950. postem *E.* 952. mlojahti *E.* 956. hći *D. i E.* 957. *ili* bi reć *D. i E.* 960. pokljisar *D. i E.* 964. ko tji (*n.* kopji) *E.* — pako (*n.* tako) *E.* 966. honji *E.*

uz konja brzega u pored gdi tiče,
i vola gdi svega na poli prisiče;
gdi se s njim boreći, ni vitez ni junak
ne more ne leći, toliko biše jak.
A dida joj banom znamo, Majer Blaža,
on biše krstjanom zašćita i straža;
on Turke s načinom izagna iz Pulje,
bivši jur Latinom smoklo do košulje.
Bio je tuj s nami, vitar ga uzstavi,
kada se s vojskami prik mora priplavi.
I našega zbora živi su još nici,
koji mu zgovora bili su dilnici.
Uzrasta, ki vele, bio je visoka,
beside vesele, razuma duboka,
lipa svitla oka, opašaja mala,
razpleća široka, a hoda pristala.
Da čto ću zalazit tamo nerazložno,
od kle pak izgazit ne bi mi uzmožno?
Dila vaših didi, i otac, i vaju,
mojoj se besidi izreći ne daju.
Ne mogu ja mnoge hvale vaše peti,
koji sam uboge riči i pameti.
Govor ću uztegnut i stisnut u manje,
tere se potegnut na misto prvanje.
Naša su začula gospoda, kako je
jadom tebe trula nesrića, gospoje,
kako si uzice turačke dopala,
i dugo suzice u njoj prolivala;
kako se po tragu zaleti pak ovi
sokol, da te dragu lovinu ulovi;
kako te iznašad hitro je izkupil,
i s tobom izašad ovdika dostupil,
i tako zaslužil i tokȍ dostojal,
da te je sadružil, i za svoju pojal.
Diči se tim pirom grad ovi, da znate,

971. bonon (*n.* banom) *E.* — Mager (= Majer) *D. i E.* 972. zasćitaj *D.* — zasćituj *E.* 976. voj kami (*n.* vojskami) *E.* 982. *ili* razplećja *D. i E.* 985. otác *D.* 994. duogo *E.* — njoz *E.* 997. iznaskad *E.* — izohupil (*n.* izchupil = izkupil) *E.* 1000. sadruzil *D. i E.* 1001. znace *E.*

koliko da mirom mirle mu pozlate
i toga za zlamen, koja godir snaga
njegovih jest ramen, sva vam se podlaga.
Vam je zaveliti, a njemu poslovat,
za to veseliti htijte i pirovat.
I dare sad ove, budi ne bogate,
primte od njegove volje obilate,
čim dogje do vaju s vlasteli svojimi
poglavica naju, koji je nad svimi.

DERENČIN.

Zalihom jer hvalom slaviš nas i čtuješ,
obezom ne malom mene obezuješ.
I ova danica moja i gospoja,
(neka znaš) dužnica naziva se tvoja.
I listo bog da da Budina dostupit,
hoćemo daj tada duga se odkupit.
Meu toj hvala ti pridrago, primilo,
do kli vrime dati moć bude na dilo.
A tvojoj gospodi da zahvalim, vide
pamet ne nahodi dostojne beside.
Samo jim reci: znam, gospodo, prik mire
milošća prima nam vaša se prostire.

KNEZ.

Voljah, da bi vaša milost pohodila
mista ovaj naša drugoga cić dila,
nego cić opake nesriće, ka čini,
da svitle dan zrake lice vam promini.
Nu budi kako hoć', veseli mi smo sad,
da vam se zgoda doć, gospodo, u naš grad,
gdi 'vo smo svi radi, da vam se minuta
sva tuga osladi i žalost priljuta;
a najliše tebi, gospoje neučna,

1014. dužnika *E*. 1015. dȁ dȁ *D*. — Budima *M*. 1019. zahva im (*n*. zahvalim) *E*. — vidè *E*.

nositi na sebi brimena taj mučna.
Samo se tim bolju, srce se tim stidi,
da naša moć volju ne more da slidi.

DERENČIN.

Već neg se podoba, već neg smo pitali,
skupa i osoba vi nas ste čitali.
Za to bud' velika tebi, kneže, hvala,
i vam, Dubrovnika gospoda ostala.

Svrha.

1036. skùpa *D. i E.* — nas te (*n.* nas ste) *D. i E.* 1038. gospodo *M.* — gospoga *E.*

RAZLIKE PJESNI I POSLANICE.[1]

[1] ovoga naslova ne ima *D.* *i* *E.*

ANIBAL LUCIJ [1] HVARANIN U POHVALU GRADA DUBROVNIKA.

Li po kli jur pravu neizmirnu tvoju,
Dubrovniče, slavu stavih se da poju,
visokim rad bih ja glasom zazvoniti,
i tvoje hvale tja do neba poniti,
Dubrovniče, časti našega jezika,
ka cvateš i cvasti vazda ćeš do vika:
da 'vo je mlohav duh od grla mojega,
li ne moj za to sluh odklonit od njega;
grlo ako liha, i glas ne prostira,
volja je zaliha, ka ga nadomira.
Ti on temeljiti, Dubrovniče, si dub,
koji, jer obhiti u gori kamen zub,
i pusti pak žile tja doli, gdi živa
izviruć iz gnjile voda jih zaliva,
kripko, stanovito na siveru sidi,
i sušom čriz lito ni vene ni blidi,
neg raste oholo u višin', i meće
grane svud okolo to jače to veće
tako, da ostalo ako je prem čemu
tuj dubje, li malo vidi se pri njemu,
jer piću tuj doli u žilah ne ćuti,
ni mu tvrdo toli temelj se ukruti.
Pravda je temelj tvoj, razum je tva pića,
tve stan'je u pokoj počiva njih cića.
Slobodan i vičan njima si, dobro znaj,
i od svih različan, koji su tebe kraj.

[1] Lucig (= Lucij) *D.* — Anibala Lucia *E.* 4. j (*n.* i) *E.* 5. Dubroniče *E.* 6. keš *D.* 7. mloban. *D. i E.* 14. hiz (*n.* iz) *E.* 17. višin (*n.* u višin) *E.* 25. dobro *D.*

Blago tvoje mnozi i slobod ki vide,
podložni, ubozi tebe ne navide.
Nemoćno jer oko trpiti nima moć
prosvitljen'je toko, ter želi, da bi noć.
I mnozi mogući vladavci svi rabe
oholijom vrući, da tebe porabe;
da ti se ogledaš pomnjivo od svude,
prigodu ter ne daš, po koj ti naude.
Vidi se, moj bože, u gradu ovemu,
čto razum, čto može dobrota u svemu.
Zlu volju na nj kriju pod plašćem kako mač,
a da mu zadiju, ne mogu najti za č'.
Pravdom stan'je tvrdi, posobu i ljubav,
na nj da se razsrdi nitkore nima prav.
Sili se ozubi, čuva se zle volje,
a milošću ljubi, ke ničtor ni bolje.
S njom ti se ozira na onih, kih godi
razliko potira nesrića ka godi.
Dobrote svoje dil ljubi jih i mili,
i blaga dobar dil mnogo krat udili.
crkve tač naredno sagradil je bogu,
da zvati pravedno božji se stan mogu.
Tuj nije, tko srdit u besidah kletih
smio bi pogrdit ni boga ni svetih.
Čtuj svetih i boga, i božju strmi rič,
ali se ovoga, človiče, grada lič';
gdi no i sud daju plemeniti i čast,
i na sag sidaju i svu imaju vlast.
Ostaloga puka kako se pristoji
svaka vrst i ruka u posluh sva stoji.
Niti se tko boji, ni sumnji od koga,
da samo posvoji vlasa mu tankoga.
Samo toga cića, samo, dim, po tomu
muka i dobića slatka je svakomu.
Toj su stanovite obzide brez brže,

29. nime *E.* 33. oglédaš *D.* 37. krii (*u.* kriu) *E.* — plasćem *D. i E.* 40. razrdi *D. i E.* — razsrdi *M.* 42. ní *D.* 43. onik, kib *E.* 46. ud'jli *E.* 60. múka *D.*

čim tvrde, čim šćite gradi se i drže.
Tim jarma nikadar na njemu još ne bi,
tim vazda gospodar bio je sam sebi.
Sam sebi jest stavil zakone, po kojih
lipo t' je upravil sam sebe i svojih.
Njim se je htil dati, a veće nikomu
vodit i vladati u dilu svakomu.
Sudca je, ki sida na sud, i zakona
jednaka besida, pače ista ona.
A zakon jest dosta prav i pun razloga,
ne manje za gosta nego li za svoga.
Tim ga svak počita, tim su Dubrovčani
po sve strane svita ljubljeni, čtovani;
i tamo, gdi vira ob desnu stran njega
naša se prostira priko svita svega,
do tamo, gdi vele poznije dojde dan.
drugi svit čto vele, ovoga svita van;
i tamo sa liva njega, gdi no vira
malo manj' saspiva naša i umira,
do tamo, čto no sad zovu more veće,
ko mimo Carigrad svej vodu van meće;
Carigrad, ki priti, da rimska ka biše,
silu će naditi i vele pojt više.
Njegov je vas okol istočnoga svita,
za drugu jure pol zapada pohita.
Bože, ti pokrati njemu silu i moć,
ali ga obrati, i k tebi čini doć.
Inako krstjane, ja ne znam svi bi li,
od jedne stav strane, njemu odolili.
A kako će moći, jedan jih ne dajuć
drugomu pomoći, neg li ga izdajuć?
Toga cić svak pravi, a pravo, na viru,
da mudro boravi Dubrovnik u miru.
Njega ti svaka vrst ljudi, i ka ima,
i koja nima krst, ljubi i prijima.
Ne samo do ždrila, do kli no vira rih

62. scchyte (= šćjte) *D.* *i* *E.* 64. koliko (*n.* bio) *E.* 65. kojik *E.* 66. svojik *E.* 68. vladatati *E.* — dilu *D.* 74. snita *E.* 77. da tamo *E.* — vete *E.* 78. svit . . . svita *D.* 81. zonu *E.* 83. biše *D.* 84. pojit *E.* 85. okl *E.*

malo manj' saspila naša je za naš grih,
da dalje još tamo, gdi no se ne hvali
razmi zakon samo poganski prizali;
do tamo, gdi more Ležandar nasu,
i čudno primore Tiro grad i rasu;
Aležandar, ki bi od Srblji kralj, i ki
za tim vas svit dobi, i zva se veliki.
Tuj krimiž iz vode vadi se crljeni,
kim no se gospode odića crljeni.
I tamo, gdi Nila rike zjaju usta,
koj iščući vrila čovička moć susta,
gdi malim vrimenom isti kralj sazida
grad, ki se imenom njegovim povida;
i tamo, gdi grada plemenita dosti
samo leže sada raztrkane kosti,
s kim no se Rim bori od svita o stan'je,
tere ga razori, i da mu skončan'je;
budi da zaplaka i on toga prija,
i zatim još paka kasno se nasmija.
Moj pisni zbrojiti nikakor ni moći
sve kraje, čestiti Dubrovnik gdi opći.
Kroz gore, kroz luge po svitu svej miče
trgovce brez druge zabave ni priče;
po stranah, ke gleda sunce na daleče,
i koje prik reda, i s redom ke peče,
svi trge primaju, mirno ke donosi,
i ke oni daju, on mirno odnosi;
pače još tko hodi po svitu, nastoji
svak, da kako godi ime mu posvoji,
i da se povidi njegov, prem da nije,
za neka svak vidi dobro ga svudije.
Dostojan je svudi ovi grad da slove,
da ga bog i ljudi vazda blagoslove.
I moja blagoslov pisan, kako može,
daje mu sada ov, potvrdi ti, bože!
Srićan i u svemu tebi bil ugodan,

105. crljene *E.* 106. cargeni (*n.* cargleni = crljeni) *E.* 109. vrimenem *E.* 110. njegonim *E.* 127. grovidi *E.* 128. sundie *E.* 132. patvrdi *D.* 133. cebi *E.*

i narod u njemu od ljudi bud' plodan
mudrih, razboritih, obilnih dobrotom,
hrabrih, uzoritih i zdravih životom!
Kuće mu ne tresi trus, da ni oganj žež',
ni blago odnesi gusarin ni lupež.
Goste da bi čtoval, i ljubvom opojil,
a svoje nigoval i mirno pokojil.
Mirno i breztrudno po svitu putoval,
korisno i prudno sve posle posloval.
Zdravo se oddili, zdravo se zavrni
od tle, gdi su bili ljudi, i gdi crni.
Bože, ti uzdrži, napriduj, veseli,
čto vlada, čto trži, čto misli, čto želi.
Jošće mu daj sriću, u pisnih, moj bože,
da slavu još veću k slavi mu prilože.
A ne kako ova, koj bi već pristalo
ne reći ni slova, nego li reć malo.
Lakomo za isto njega je hvalila,
lagala da ničto nije, ni vuhlila.
Jeda li budeš pak i meni otvorit
glas, koji bude jak peti i govorit;
evo se obiću virom brez nevolje,
da teg nepohiću drugi z bolje volje.

ANIBALA LUCIJA[1], HVARSKOGA VLASTELINA, PISNI RAZLICIM PRIJATELJEM.

a) JERONIMU MARTINČIĆU.

1.

Knjižica od tvoje pameti sabrana,
u ruke ka moje ovih dan bi dana,
čini me, svu žalost od srca da tiram,
primednu nje slatkost čteći kad razbiram.
Viruj mi, po ničtor slast od nje govora
ne krije, da je stvor tvojega razbora.

136. uzoritij *E.* 140. pokohil *E.* 141. breztradno *E.* 147. sricchyu (*n.* srichyu = sriću) *D. i E.* — pisnih *D. i E.* 148. klavismu (*n.* k slavi mu) *E.* 152. nisto *E.* — vublila *E.*

[1] Lucia *D. i E.* 4. primednju *E.* 5. ovora *E.*

A toj ti jest u njoj prem meni najdraže,
čto tebe, Jere moj, virno mi prikaže;
jer mi se uzamni, kad s njom uzbesidih,
ti da si pri meni, i da te prem vidih.
Tim poznah, pravedno knjiga da se reče
drazih bit za jedno čini sa daleče.
Svršeno jest za to sada pamet moja
stavila se na to, da sebi pokoja
ne da, do kle knjigu ovuj zi do tebe
ne pošlje, da brigu odvržeš od sebe,
ka pišeš da daje srcu ti skončan'je,
a uzrok sve da je moje nepisan'je;
bi rek, da cić mnoge oholasti moje
vrgal sam pod noge prijazni sve tvoje.
Na ku stvar ja t' velju, da se moćno hiniš,
dragi prijatelju, u tomu, čto sciniš,
lipost ni iman'je da bi me ponilo
od tebe, ni znan'je još da bi ko bilo:
nu ako nikadar pisni ti ne šalju,
ne primi za nehar, i sam bo toj žalju;
jer, kom te za dosti Febo je uzvišil,
spivan'ja milosti mene je ulišil.
A sestre njegove od gore, ka ima
dva vrha, lugove zapriše sa svima
tako, da mi ne bi uzmožno dopasti
k vodi, ku konj izbi kopitom perasti.
Ter se ja ne nadam imena u viku
s ovoga, čto skladam, ni slavu steć niku.
Za tim, dila mnoga ostala na stran oć,
a samo vrh toga mislit mi nije moć.
A ti znaš (u knjige čtio si), tko će pet,
tribuje, da brige nisu mu na pamet.
Da evo čini me velika tva ljubav,
uz teško da brime žilim se kako mrav;
jer za tvoju mnogu dobrotu u svemu

11. kniga *D.* *i* *E.* 16. poslje *D.* *i* *E.* — sehe *D.* 17. daje (*n.* da daje) *E.* 19. *ili* bi reć *D.* *i* *E.* — oholosti *E.* 22. priatelgu (*n.* priateglu = prijatelju) *E.* 25. sclagu (= šlagu *n.* scaglu = šalju) *E.* 26. sám *D.* 34. sto *E.* 37. pét *D.* 39. evvo *E.*

protivit ne mogu prošen'ju tvojemu.
Htiše se (sumnja ni), da on trud, ki prija
pišući ti meni, ja primem najprija,
ne samo cić liti, da svakih cić dika,
za koje počtiti pravo je človika.
Tva bo ćud kriposna, dostojna sve časti,
svakoga, ko ju zna, sili, da te časti;
a mene nada svih, u koga ljubavi
dar, kada tamo bih, obilan postavi;
ki da ja zabudem kako no neharan,
pravo bi, da budem pedipsan i karan.
Da kako inom svom kripostju si veći,
tako umiljenstvom htil me si priteći.
Na tom ti zahvaljam, i ako t' ni dosti
izvit, ki zgar pravljam, molim te oprosti.
K tomu ti još primam u obezu velu,
čto si rad, da imam svu sriću veselu.
Ne manje želim ja, da ti bog sva dobra
spuni ter želin'ja, tve srce ka obra.
Za tim mi bi čuti drago, da s' rastrgal
uzu, i stril ljuti iz srca izvrgal
d'jetića, ki narod od ljudi vas sjaha,
ter mirno u slobod počivaš bez straha.
Ako je to isto, čto pisan tva pravi,
tvom' srcu da misto ne daješ ljubavi,
scinim ja, od sada velika njeje moć
toga cić na zada dobar dil da će poć.
Past joj će nizoko krila, i raspan luk
ne će moć jur toko obladat ženski puk;
po kle joj ustinu zlatan stril najvrući,
kim gvozd'je i stinu mogaše da svrući.
Kriposti jer nike u tebi su vele,
cić kih o kolike tvu ljubav požele;
najliše kad mrakom tim grlom medenim
uzpoješ, sve trakom obuziš ljuvenim,
ter s jutra k prozorom na pospih uzteku,

43. ni *D.* — nij' *M.* — prya (= prja *n.* pria = prija) *D.* i *E.* 45. na (*n.* ne) *E.* 60. tva *E.* 61. restrgal *E.* 63. dietića *D.* — dietić *E.* 66. te (*n.* ne) *E.* — ljugavi *E.* 67. hneye (*n.* gneye = njeje) *E.* 74. kolike (*n.* o kolike) *E.* — ljuhav *E.*

neka te pozorom veselim zateku.
A nisu takove, da ne bi mnogo krat
cića njih sam Jove stvoril se u dažd zlat.
Za to dim, bez brže da ljubav oni čas,
ki se ti odvrže, zgubi moć i oblas.
Toj trudno virujem, nu isto ako je,
da svakom darujem hvalom te, pravo je.
Jer ti ne ć' bit oni (mogu reć slobodno),
od boja ki odni krunu nedostojno;
da on, ki imijuć protivšćine mnoge,
hrabreno se bijuć stavi jih pod noge:
na polju ki ostat ne more brez muke,
u ljubavi jer stat ide ti od ruke.
A toko veću trud slavu tvoj izvodi,
koko je put na blud širi, ki te vodi.
Bog ti tej odluke potvrdi tako, da
ljubavi u ruke ne dojdeš nikada.
I ja t' se ovdi steć slobodan nahodim,
ljuvenim tere već za stigom ne hodim.
A ne mnij, da bi toj cić nike hrabrosti,
kom bih se njegovoj od'rval jakosti,
al ine cić stvari, suprotiv s kom bih stal;
da jere ne mari za mene, ki sam mal.
Zdravjem se još tebi hvalim ja za dosti,
ko imam u sebi po božjoj milosti.
Čto želiš pak za tim razumit, dni moje
i vrime u č' tratim, život moj ovo je:
vrgal sam sve na stran raskoše; ne stojim
u linost, nego stan podvignut nastojim,
razrušen ki je bil malo ne sa svima
od mnoštva, koje dil razbora ne ima,
ter po sva godišća o drugom ne radim,
neg zgibla vinišća ponavljam i sadim.
Sila m' je cić toga vrtit se, obticat,
a jedva jednoga more me doticat.
Sad me Vis, sad Stari, sad ima Novi Hvar,
cić takih ter stvari počivam nikadar.

87. protivsćine *D. i E.* 91. tko *E.* 92. kako *E.* 95. stéć *D.* 96. ucch (*n.* uech = već) *E.* 99. suproctiv *E.* 103. želik *E.* 107. razrušeu *E.*

Ino ti poručit ne imam čta na toj,
mučim za ne mučit, taj ti je život moj.
I ufam, ne će trud za ludu bit ovi,
višnji bog ako sud ne pošlje ki novi.

Vrime je sad niko, niki su dni sada,
da ne vim, je li tko, koga strah ne vlada.
Čul si, ča nahode po zvizdah, ki znaju,
ki potop od vode u skori pravljaju;
a znaš, po kriposti zvizda ter nebesa
ovde na svit dosti zgaja se čudesa.
Jošće znaš, taj niki njih način ima moć,
kom razum čovički do neba može doć.
Tim vide do sto lit, dan, čas i hip, u koj
sunce će potamnit i misec tolikoj;
misec kad pokrati sunčenu svitlost nam,
a zemlja kad vrati isti mu taj zajam.
Njim je stvar očita, ki je uzrok zime,
premalitja, lita, jeseni za time.
Mnoge stvari ine čudne tim naukom
poznati nas čine i ticati rukom.
Ter nije brezredno, da nas strah obide,
kada nam ko zledno zlamen'je povide.
Jaoh, ako njih sudi ne griše u tomu,
iman'je čto prudi? trudimo se čemu?
K tomu je stvar druga, cić koje strah veći
i veća još tuga ima nas obteći;
jer po toj mudrosti hoću (!) još da znaju
od nikih kriposti zvizda, ke poznaju:
brez broja jest inih, od kojih nije moć
vidin'jem ljudi svih najmanju vidit moć,
koje će protivit onim, da ne stvore
taj čuđa, može bit, koja se govore.

Da drugo ovoj zlo, od koga hoću reć,
blizu je dolizlo, bliže se ne će već;

117. crud *ili* črud (*n.* trud) *E.* 120. strak *E.* 123. zvizdà ter nebesà *D.* 136. vam *E.* 137. joah *E.* 137. prodi *E.* 142. zvizdà *D.* 146. auda (*n.* čuda) *E.*

jer trudno može sam čitovat uteći,
susidu jure hram tko vidi goreći.
Zatvoren tamo tja ne čuješ u kutu,
mornarom kako ja koji sam na putu,
kako je prikrila Rodiotski otok
čudna moć i sila, ku poda vas istok.
Za to ću, da t' povi ma pisan niki dil
od toga, čto novi glas nam je povidil.
Pet krat je tisuć sto ljudi car sakupil,
nevoljno toj misto s kimi je podstupil.
Tolik broj brez mire virovat tko more?
da li su od vire ljudi, ki govore.
Od onih, di, liše, ke timar blagovat
i kih odlučiše vojnikom poslovat.
Ostali ne zvani kupom se svi palju,
razlika pogani mista kih no šalju;
ter prave, raja dil svaki će dobiti,
zemlje samo badil u obrov da hiti.
Poganstvu za isto svemu i istoku
prislavno toj misto selo jest u oku.
Jer trge, ke brodi k Carigradu vode,
često krat nahodi gusarin iz Rode,
ter niktor ne more od poganske ruke
ono tiskno more broditi brez muke,
komu ime ona divica satvori,
z zlatoga ka ovna pustiv se obori.
K tomu brez pristan'ja u kopno zahode,
robja ter iman'ja razlika izvode.
Tim ti se oholit budu Rodioti,
a Turci odolit ne mogu sramoti.
Za to se ne čudi, takova cić posla
da je množ od ljudi brez broja tuj došla.
Četr sta i veći broj galij ter navi
jest, u kih brodeći vojska se priplavi.
Čudna je stvar listo slišati načine

155. nihi *E.* 156. sto *E.* 161. *ili* diliše (?) *D.* — di lise *E.* 162. adlučiše *D. i E.* — odlučiše *M.* 164. pogani *D.* — kik no *E.* 166. obron *E.* — hiti *D. i E.* 167. poganstva *D. i E.* — poganstvu *M.* 168. sèlo *D. i E.* 175. kopno (*n.* u kopno) *E.* 177. oholit (*n.* se oholit) *E.* 180. dosla *D. i E.* — došla *M.* 182. kib *E.*

i sprave za isto, koje se tuj čine.
Najpri su s vojskami po daleče stali,
gdi no jih puškami ne bi dohitali;
od onde ter počan, zemlju, ku kopaju,
prida se meću van, a za trud ne haju
tako, da zemlje prah nije tuj ostao,
ki jim ni po rukah tisuć krat propao.
U koj stvari takov način su držali,
da goru na obrov zemlje su dognali;
goru, dim, s ke od zgar mogu sa višine
viditi svaku stvar, u gradu ku čine.
Virovat sad onoj moreš da činjahu
Žiganti, kada boj z bozi bit htijahu,
ki goru srditi vrh gore kladihu,
po kojih uziti na nebo hotihu.
Tom ti se od grada gorom zastupaju,
ki svak čas od tada martari lupaju
tako, da ni nova kuća jest ni stara,
koj nisu pokrova raztukli od zgara.
Mnoge su još vele tuj puške, ke zjaju
prostrano, ke, vele, da svitom stresaju,
ter stinu najveću sa desna i liva
iz sebe van meću, ka zid razoriva.
Manjih je tolika množ, da ni ostalo
kuće ni zvonika, ki mila ni malo (?).
Za time jest paka trideset hil'jada
ostalih pušaka, kih svaku dopada
nje puškar, opravno vazda ki ju nosi,
i hita upravno, kamo se kad prosi;
tako da ne kloni glavu iza miri,
tko ne će, čas oni da zube ociri.
Janjičari sila, i spahij još diju,
kojih gvozd'ja cila do podplat odiju,
ki no se na prida veće krat makoše

186. puskami *D.* *i* *E.* 187. te dočan (*n.* ter počan) *E.* 189. pra *E.* 192. obrav *E.* 195. sa (*n.* sad) *E.* — ča (*n.* da) *M.* 197. vrh gora *E.* 198. hatihu *E.* 200. sva h (*n.* svach = svak) *E.* — tuda *M.* — martari *ili* mrtari *D.* *i* *E.* — mortari *M.* 203. puske *D.* *i* *E.* 208. chudhye (*n.* chuchye = kuće) *E.* 210. kib *E.* 215. janjičari *D.*

tako, da vrh zida stige utakoše.
Ne moj mnit, ki riju, opraviv listo toj,
čto ti zgor besiju, da stoje u pokoj.
Mnozi su, ki nasut obrov bi hotili,
neka bi ravan put ka gradu imili;
kojim je dilati nevolja toj dilo,
kopji bo ter bati gone jih nemilo;
mnozi su pak od njih, tja doli duboke
ki dubu na pospih jame ter potoke,
pod mire da došad oganj tuj zaduše,
kako no Biograd jeda jih razruše.
Zatvoren jer oganj, tako se govori,
da goru staviš na nj gvozdenu, obori.
Z drugu stran grajani, ne misli, da leže,
i stojeć za mani da ničtor ne teže,
kanune, šćopite, spingarde svej meću,
Turske mantelite kojimi razmeću;
i kimi još tuku onih, ki naliplju
da zemljom, ku vuku, obrove nasiplju;
ter ono, čto s potom i krvju navrgu,
u grad oni po tom po rapah uvrgu.
Za tim čto razore puške i razziju,
opet malo gore slože i saziju
drivjem, zemljom, kalom, stin'jem, ko svak nosi,
i stvarju ostalom, kako se gdi prosi.
Časa ne praznuju s večera ni s jutra,
neg se zadubljuju i oni iz nutra,
gdi no se pak staju sa Turci, ki no rih
da jame kopaju protiv njim na pospih:
tuj jih unebljušiv ognjem, ki priprave,
i prahom zadušiv pod zemljom ostave.
Veliku, di, pomoć sužnji, ke imaju,
rabeći dan i noć u tom jim podaju.
Ni dica za ludu ne side ni žene,
da u svakom trudu mužem su takmene.
Čudesa sva, koja silan car tuj tvori,

218. vr' *E.* 219. muit *E.* 224. choggi (*n.* chopgi = kopji) *E.* 227. od (*n.* pod) *E.* 230. gvodenu *E.* 238. rupah *M.* 241. stiu'je *E.* 257. svatšenu (*n.* svršenu) *E.* 258. rukú *D.* — ruki *E.* 260. imaj (*n.* zmaj) *E.* 261. kunaz (*n.* konac) *E.*

ne more rič moja da jih izgovori.
Pomisli, ki svudi dobivat jest učan,
trateć prah i ljudi za mani, je l' mučan?
Za to, di, da ima svršenu odluku,
pri stan'je sa svima izgubit iz ruku,
nego li ne podrit taj grad i rasuti,
ki želi prem požrit, kako zmaj priljuti.
Ako se izmota taj konac, ki vuče,
srce iz života krstjanstvu izvuče:
ako l' bog ne pusti, neg mu taj izkine
zalogaj iz usti pri, neg ga pozine;
veću slavu sto krat Rodi će dati toj
neg kološ, ki porat prikročil biše njoj.

Čto bih mogal znati, ino ti ja novo
ne umim kazati ni pisat neg ovo,
da me ćeš u skore na ta kraj doč'kati,
ako bog, ki more, zdravje mi ne skrati.
Meu toj ja prošu, sve, tamo ki stoje,
pozdravi (znaš, tko su) prijatelje moje;
jer i ja zapovid tvoju sam opravil:
komu bi Ektor did, Petra sam pozdravil,
u svemu, ki veli, vaskolik da je tvoj,
ter da si zdrav, želi, i vesel tolikoj.
Trudan je konj ovi, na kom sam dobahtal,
jer zgubiv podkovi nohte je očahtal.
Za ţo ga odsedoh ovde, i rasedlav
u štalu uvedoh. Moj Jere, budi zdrav.

2[1].

Malo ti još vrime sa mnom biše stala
tvoja, Jeronime, pisanca pristala,
po koj mi da čuti, da si zdrav životom,
ajme, kad oćuti drugi se glas po tom,

266. kolos *M.* — bise *E.* 271. neu *E.* 272. pozaravi *E.* 274. Ecthor (*n.* Echtor = Ektor) *E.* 277. chong (*n.* chogn = konj) *D. i E.* 278. nothe *E.* 280. stalu *D. i E.* — štalu *M.*

Pj. 2. [1] istomu Jeronimu. *D. i E.* 1. josch (= josk *ili* josć) *D. i E.* — stála *D.*

tebe je da nitko porazil nemilo,
a znat ne mogah tko, ni za koje dilo;
neg veljah: pri ti je srcem tvrd, i gori
od ljute tej zmije, ki ti zled satvori,
ki ruku na tebi kušati odluči,
u kojem, mnju, ne bi našal gorke žuči.
O da si kleta, rih, nesrićo zlobiva,
koje jad na dobrih vazda se proliva,
ka tako dodija žestokim tim bičem
tomu, ki ne vrija nikogar u ničem.
Ja ne bih u viku pravil ni izpisal,
taj mi glas koliku da žalost i misal,
i sada još daje i dat će po sve dni,
kako no prem da je taj poraz na meni.
Koji ću moć dake iznajti ja govor,
da ti dam od take nesriće razgovor?
kako l' ću da molju, da srce pokojiš?
i da u zlu volju cić toga ne stojiš?
po kolu jer kažu, od cine da je stvar,
sebe da utažu, ne mogu nikadar.
Nu mudri, znaš, mnozi, mnoga ki no znaju,
živimi razlozi znati i nam daju,
da, kad je razum zdrav, u duši ki stoji,
prem da je kip nezdrav, malo se toj broji.
Jer tila kriposti ako se zbrajaju,
kriposnije dosti zviri su od naju;
ljudi bo u snazi volovom zavide,
hrti su već brzi, risi dalje vide:
razum samo čini človika na prida,
razumom živini svakoj zapovida.
Ti dake pun toga koji si razuma,
ki t' ne da, pravoga da zajdeš sa druma,
cini ga vrh svega za mnogo vridan dar,
sve ino liš njega za malo vridnu stvar.
Ako l' diš: već gledam, čto mi će prikor bit,
prosti mi, toj ne dam ja tebi zadobit;
jer svak zna, da oni, ki t' ranu tuj zada,

10. zuči *D. i E.* 16. dà *D.* — žalosl *D.* — žalos *E.* 18. taje *pred* taj *ima E.* 23. kážú *D.* 30. kripusnie *E.* 32. barzi *D. i E.* 37. vrk *E* 38. malu *E.*

ki se hrabro poni došad od izzada,
drhtal bi i predal jak janje prid vuci,
kad bi ti sagledal bridak mač u ruci.
Narav nas zanosi na sržbu i na gnjiv,
i osvetu prosi pram tomu, ko je kriv;
nu sebe sam moći, lipša je stvar vele,
neg druzih primoći (razumni toj vele).
Poj, skupi sva dila kriposna, koja kad
na svitu su bila, aliti ka su sad,
u pismih čto je čtit novih tere starih,
ničtor su, svak će rit, pri Cezara stvarih;
nu samo za toj svak daje mu počten'je,
najviše jere lak biše na prošćen'je,
i u tom veće bi hrabrosti velike,
neg u tom čto pobi brez broja bojnike;
a mnoge pak ine izvrsite ljudi
grdi, čto protivne u tom biše ćudi.
K tomu ti još naprid ja kladu i velju:
božja je zapovid, dragi prijatelju,
dužniku da se dug pusti i zabude,
tko hoće, božjih slug u broju da bude.
Ti dake zabudi osvetu boga dil,
i oni još budi, koji si vazda bil,
dobrostiv u svemu, a zloban nikadar,
i srcu svojemu, čin', da si gospodar.
I oči ne nosi na šćetu od kipa,
da tim se ponosi, čto je pamet lipa.

3[1].

Tve pisni, s kih će moć sada i u vrime,
na prida ko će doć, slavno bit tve ime,
svake Jeronime dostojni pohvale,

42. odazzada *E.* 44. britak *M.* 47. moc bi (*n.* mochí = moći) *E.* 48. neh *E.* 51. stit *E.* 52. načtor *E.* — svake *E.* 56. sto *E.* 57. me (*n.* ine) *E.* 58. grdi *D.* — bišè *D. i E.* 59. ktonu *ili* čtonu (*n.* k tomu) *D. i E.* — k tomu *M.* 62. boće *E.* 63. dako *E.* 67. sćetu *D. i E.*

[1] Jeronimu Martinčiću *D.* — Jeronimum Martinčiću *E.* 1 scbih (*n.* s chih = s kih) *E.*

bojah se, da nime sa svim su ostale
za cića tej zale od pravad potribe:
dni te bog ostale ukloni tej šibe!
Jer nije pogibe človiku jur gore;
mošnju mu otribe, a život izmore.
Da sad mi govore tve pisni i kažu,
opeta na zbore da s' došal k Parnažu,
da t' krunu prikažu javora divice,
ke tuj čine stražu Pegaške vodice.
Ke znam da suzice za radost proliše
niz rumeno ličce, ki čas te vidiše.
Ovoj li je, riše, on, koga mi mnimo,
da izginul biše, a sad ga vidimo?
Našu mù vratimo milost glasovitu,
i većma, činimo, da slove po svitu;
i krunu savitu od javora drugu
dajmo mu, i svitu do tleha der dugu;
i pojmo po lugu zelenom igrajuć
s njim skupa u krugu pisance spivajuć,
koje on skladajuć moćno se utrudi
slast niku podajuć, kojoj se svak čudi.
Dobro došal budi, Jere, nigo naša,
koja nas uljudi, ka nam čast donaša,
jak pčela, gdi paša u polju jest mnoga,
koja med iznaša iz cvitja svakoga.
Tako od razloga ma pamet nahodi,
misleći vrh toga sve da se toj zgodi.
Za to ja, čto godi vesel'ja jest, ćutih,
i, k tebi da hodi, tuj pisan uputih.
Najprvo koja htih, da t' zdravje daruje,
i od svih stvarih (!) tih da ti se raduje,
i još pak otuje moćno ti zahvali,
čto pisni me čtuje tva pisan i hvali.
Kojih glas primali ni leti ni puzi,
kako plav, meu vali koja se pogruzi,
i za toj do Muzi ne more dojt goru,

5. vale (*n.* zale) *E.* 8. mosognu (*n.* moscgnu = mošnju) *E.* 11. dac (*n.* da t') *E.* 15. mnimo (= mnihmo?) *D.* *i* *E.* 18. sllove *D.* *i* *E.* 19. drùgu *D.* 23. skladujuć *E.* 30. vrb *E.* 35. pake *E.*

s kimi, rih, meu luzi da si bil na zboru.
Da jak sunce zoru ljubav te ma prima,
i u tom razboru pravi t' sud vazima.
Da po kli, diš, ima toku slast i valju
knjižica onaj ma, k Eleni ku šalju;
neka te pohvalju, odgovor iz rike
izpalji, gdi palju pisni se razlike.
Toj s volje velike naš jezik, Jere moj,
koji će t' u vike zavezan bit za toj,
i ja i tolikoj Brtučević prosi,
koji, znaš, kum je tvoj, i ime tve nosi.
Njega ti iznosi slavan glas do zvizda
umom, kim ponosi toko se i gizda.
On ti ga ne izda, il poje il piše,
jak sokol od gnjizda neg lita to više;
a onda najliše, kad uzdaje odvit
tim, ki se skupiše al na sud al na svit.
Za tim pak i ja rit tebi ću moć ovoj:
hrlo ti s priko svit vrati se, Sabin moj!

4[1].

Malo ti jak u san s tobome potratih
vrimena niki dan, kad se tuj uvratih;
nu okusih slaju radost u toj vrime,
neg da tko po raju za on čas vodi me.
Toli me, Jere moj, ugodno zaudri
veseli oni tvoj zgovor i primudri.
Evo i sad vide ovdi na daleče
još slačam beside, koje mi tuj reče,
moje uzdvižući pisni i skladan'ja,
koliko izući pisnivac da sam ja;
moleći me za tim, da ne držim stražu
nad njimi, ni kratim, da se van pokažu;
za to bud' da mukom ujimat se hvalim

40. l zi (*n.* luzi) *E.* 42. u zima (*n.* vazima) *E.* 43. sast *E.* — volju *D. i E.* 45. pahvalju *D. i E.* 46. polju *E.* 47. to j' *M.* 49. tolikój *D.* — ja tolikoj *E.* 50. tvoj, ime *E.* 51. znosi *E.* — zu zda (*n.* zvizda) *E.* 52. tako *E.* 57. rit *D.* — mòć *D.* 58. ti priko *E.*

[1] Jeronimu Martinčiću *D. i E.* 1. rau (? *n.* san) *E.* — potraratih *E.* 2. uvratib *E.* 6. zgour *E.* 7. vidè *D.* 8. slatam *E.* 13. i múkom *E.*

veće nego zukom peti nepristalim:
evo mnom ne osta ispuniti želju
tebi momu dosta dragu prijatelju;
pisancu ter ovu, ku složih od tada,
kakovu takovu, šalju ti ja sada;
u kojoj sa svu moć slaviti ne kratih
božićnu ovu noć, ka nam je pri vratih.
Ti, ako od valje ciniš ju ke godi,
izvedi ju dalje, i pusti da hodi.
Znam dobro tvoju ćud, i viran kako si,
li ne daj, da ti sud prijazan zanosi.

OD BOŽIĆNE NOĆI.

U ovu noć rodi božja sina žena,
ke se muž ne dodi, nad svimi blažena.
Tolik je dar, bože, taj, ki nam hti dati,
da naša ne može pamet ga saznati,
a kamo da človik ričju ga izreći,
da bi bil govornik od svita največi.
Ivan ti na prsi glavu uzslonivši
ničto se ne mrsi, svaka tuj vidivši:
ničtore ne manje toli tanko piše
od riči prvanje, ka u počel biše,
da pameti oko moje ne dosiže,
gdi se on visoko jak oral podviže.
Nu i ja, ki niže doli stojim sada,
ako mi na bliže vidit se daš kada,
moći ću da viju, gdi otac rič raja,
i gdi iz obiju sveti duh izhaja;
i kako tri buduć, li samo ti jesi
jedan bog svemoguć, ki vladaš nebesi,
i kako po dilu toga duha sveta
taj rič bi u tilu umrlom začeta.
Za to mi, bože, daj, da ovdi dobudem,
čim tebe daleč daj po smrti ne budem.
Čin', da ne zabudu prisvetu ovu noć,

14. poti *E.*

2. toliki *E.* 8. vidivsi *E.* 12. podniže *E.* 16. dub izbaja *E.* 17. kaku *E.* — boduć *E.* 20. ai (*n.* bi) *E.*

do kolu živ budu, slaviti sa svu moć.
Ka da bi ne dala, bože, tebe tada,
ne bi muk izstala ma duša nikada.
Ovo je dake noć, svak joj se pokloni,
koja nam svim pomoć i pravi dan doni;
koja nam svu tugu vaze i nevolju,
od ke zvizde drugu ne vidiše bolju;
koja za Adama bogu dug ispuni,
neka se raj nama opeta napuni;
koja oduzi nas, a d'javla obuzi,
da skuči kako pas vezan u veruzi.
Ovo je ona noć, ka čini svitli dvor
angelski doli doć na zemlju s neba zgor;
i svitlom tom množju nebeskih dvorani
jasla, zibku božju, lipo obistrani.
U kih ležaše nag ditićom onada
sin božji, ki je blag, i ki svim oblada.
I njega, koga svit ne more da jame,
mal tada suze svit okoliš od slame;
i koji zrak vrući stvori, da obhodi
svej zemlju i vrući, i čini da plodi,
od zime, ku prija, tresiše se, do kol
dihom ga ne zgrija tovarac tere vol.
O čuda velika, človikom porodi
bog se za človika, koji mu ne zgodi;
i hoti teplinu, zimu, glad i žaju,
i svaku vašćinu trpiti za naju.
O da bi mi moći počitat tebe sad,
noći, slavna noći, koliko jesam rad!
pri tvojoj svitlini cinil bih da blidi
sunce, ko dan čini, neka ti zavidi;
cinil bih, onakom da sivaš i sada
svitlostju i zrakom, kako no onada,
kad bogu daše dar tri kralji istočni,

27. snak *E.* 30. boljn *E.* 34. svezan *M.* — veruži *D.* — veriuži *E.* 36. *ili* an'jelski *D.* *i* *E.* — semlju *D.* — ma (*n.* na) *E.* 37. muožju *E.* 39. kik *E.* — ditihchom (*n.* ditichyom = ditićom) *D.* *i* *E.* — ditićem *M.* 40. svjm *D.* 42. svit *D.* — slama *E.* 43. zrath (*n.* zrach = zrak) *E.* — obbodi *E.* 46. tovaraz *D.* — trovaraz *E.* 50. svacchu (*n.* svachu = svaku) *E.* — vasčinu *E.* 53. *ili* činil (?) *D.* *i* *E.* 54. zavdi *E.* 56. zrákom *D.*

na tvoju malu har, Irude brezočni,
Irude priljuti, Irude nečisti,
pse d'javlom naduti, pače d'javle isti;
koji krv toliku brezgrišnih ditića
proli, kim u mliku samo biše pića,
mneć, tako da ti se utajat ne će moć
kralj, koji rodi se noćašnju ovu noć.
Za to goriš doli srid ognja·žestoka,
gdi se bog ne moli, gdi mukam ni roka;
gdi svake milošće teplina ostinu,
gdi ufan'je jošće sa svima poginu;
sudca smiljivati gdi nišće ne prudi,
ni se pozivati na sud, kim te sudi.
Molim te, bože moj, za slavnu noć ovu,
podložiti ne moj sudu me takovu.
Čini, da siluje moja pamet sebe,
da u te viruje, da ufa u tebe;
u tebe da ljubav svršeno postavi,
ki si bog i narav od svake naravi.
Kako ću ne ljubit tebe, ki me shrani,
ki se jat i ubit za mene ne brani?
ufan'je kako li u te ću ne imati,
ki se ocu moli za puk, ki te strati?
kako l' ću istini ne virovat tebi,
ki mi diš: ne čini drugu, ča ne ć' sebi?
ki najpri sam tvorit dila od pokore
poča, pak govorit druzim, da jih tvore;
ki čudesi govor potvrdi istini
ka človik, ki je stvor, ne more da čini.
Viruju brez brže, i moja velika
ljubav se ne odtrže od tebe do vika;
i ufam, taj vira da me će i ljubav
uklonit od vira, u kom je ljuti lav,
a dvignuv uzgora, uzvest k tebi bogu,
koga pri umora viditi ne mogu.
O kamo sam se dil? nije mi toj dosta?

60. pše *D. i E.* — pse *M.* 61. ditićja *D. i E.* 63. mòć *D.* 64. e (? *n.* se) *E.* — uoćašnju *E.* 65. zestoka *E.* 68. luima (*n.* svima) *E.* 69. ničće *D. i E.* 77. sbrani *E.* 81. ahyu (*n.* chyu = ću) *E.* 84. drucim *ili* dručim *E.* 85. istinni *D. i E.* 88. odtrž *E.* 89. j (*n.* i) *E.* 90. uklonic *E.* — vira *D.*

po kolu dobrih dil život moj izosta.
Ljubav, i brez dili ufan'je i vira
jest platno, na gnjili koje se opira;
na ku kad se stavlja vodica taj čista,
tada se prem kalja, tada je nečista.
Vaj meni nebogu ovako ležeće
doli u brlogu tej gnjile smrdeče!
gdi strašno na mene pun jada i gnjiva
ljuti zmaj ognjene čeljusti razziva,
od kud se ja dvići po nijednoj moći
ne mogu ni srići brez tvoje pomoći.
Bože, ki isprti tej gnjile lupeža
tako, da na smrti u njoj ne obleža,
i koji vrže sok, kojim vid povrati
Longinu, ki ti bok sulicom proplati,
izmi me iz blata, gdi 'vo stojim leže,
koje me u vrata paklena uteže.
I opeta ako padu se, moj bože,
a ti znaš, inako da biti ne može,
leto mi daj skuta tvoga milostiva,
po kli sam srid puta toli popuzljiva,
gdi človik, ki je prav, ne more da na dne
sedam krat strmoglav doli se ne padne,
kamo ja, dobroti koji sam odnikal,
a svakoj grihoti jure se zavikal.
Evo mi moja svist govori prihuda,
da sam zal i nečist veće od Iruda;
jere se on poja, da čado ulovi,
koga se uzboja, da će bit kralj novi;
a da je, ne znaše, sin boga jedini
taj, koga lovljaše, ter se tim prihini:
a ja, koji mene, znam, da si odkupil,
i smrti paklene tvom smrtju zastupil,
mnokrat tebe boga tirah i progonih,
jer videć uboga, pomoć mu ne klonih;
videći nepravim još putom tko ide,

94. isosta *D. i E.* 95. il brez *E.* 97. stualja *E.* 98. načista *E.* 99. ložeće *E.* 101. cdi (*n.* gdi) *E.* 102. cluti (*n.* gluti = ljuti) *E.* 108. *ili* Lon'jinu (?) *D. i E.* 113. znjaš *E.* 117. odnikal *D. i E.* 119. prihauda *E.* 124. pribini *E.* 125. da odkupil *E.* 127. tirab *E.*

za da ga ustavim, ne stratih beside.
A pomoć koga mož', ter mu pomoć kratiš,
ne išći drugi nož, kojim ga potratiš.
Bože, ki kad karaš grišnika, tim je blag,
tim mu svist otvaraš, tim kažeš, da t' je drag.
Ovdi me posvisti, molim, tvoja ruka,
gdi more s koristi bit mi trud i muka;
ovdi čin', da oko pameti otvorim,
ovdika žestoko, čin', da se pokorim.
Čin', da ma pokora krvju tvojih prsi
pri moga umora grihe mi razmrsi.
Pokorom povrni meni mojom mito,
bože milosrdni, tvom krvju dobito.
I ako grih napre srcu mi na vrata,
čini, da jih zapre tva milost bogata,
neka me omraza cić puti, ka griši,
tvojega obraza, bože, ne ulíši!

b. FRANCISKU[1] BOŽIĆEVIĆU.

Nigdar jelin tako ne priniče k rici,
ki tiran daleko ujde prid lovnici,
kako moja misal k pisni tvojoj, koju
u slavu s' upisal i pohvalu moju.
Nje slatke beside čto godi već mišam,
veća mi pripride želja, da jih slišam.
Ter opet i opet teku k njoj i hitim,
da moj sluh i pamet svršeno nasitim.
Znaj dobro, od davna ne stah se s knjižicom,
ka bi tač otavna Parnažkom vodicom.
Jošće od zaliha, čto ću rit (znaj), nije,
ambrožijom diha, i nektar prolije;
kako prem sa Gnida da grede u nove
iz dvora Kupida i majke njegove,

130. uztavim *D. i E.* 131. pomòć . . . pomóć *D.* 133. si (*n.* je) *M.* 137. pometi *E.* 142. . . vrni (*n.* povrni) *E.* 143. mi osadni (*n.* milosardni = milosrdni) *E.* 146. uliš *E.*

[1] Francsku *D.* — Fransku *E.* 6. jib *E.* 8. slub *E.* 9. stah knjizicom *E.* 10. Parnožkom *E.* 13. Gnijda (= Gnida *ili* Njida?) *D. i E.*

gdi veli, da je raj i miris od cvitja,
perivoj tere gaj vičnjega prolitja.
U svemu da se da vira njoj, se prosi,
po kli, ke povida, dike s sobom nosi.
Razmi ovoj samo virovat ni mi moć,
mukal glas onamo moj da je mogal doć.
Brašno sam primalo, da mnoštvo nasiću,
i tamno zrcalo, da daleč posviću.
Nu prem sve da uprav toj tako razbiram,
ne mogu kako pav da pera ne širam,
ter ničto grem ohol, koliko ne sova
neg sivi on sokol da bih bil od lova.
Od tebe, moj Frane, pohvaljen samo bit
volim, neg od strane drugoga darovit;
jer si svim ostalim na prida pisnikom,
za to ti zahvalim zahvalom velikom,
i velim, na posluh tvoj da ću vazda bit,
u srcu ovom duh do kolu bude bit.

c. NIKULI[1] MATULIĆU[2].

Oni čas, ki tvoja knjiga mi (znaj) pravi,
da želiš, da moja pisan te proslavi,
kako da bih oni, koga me povidi
nje govor, ki zvoni tanko, i besidi
visoko do zvizda, jak labut prid smrti
htih peti, da izda moj me glas pridrti.
Za to ne dostojim, da tebe uzvišu
skladan'jem ja mojim u pisneh, ke pišu;
takove koje su, da lasno bit može,
da ti već odnesu hvale neg prilože.
Po pravom još sudu nisam ja u pisan
dostojan da budu u tvoju upisan;
grih bo je, medene tve riči da gubiš,
visoko hteć mene dvići, koga ljubiš.

21. mnostvo *D. i E.* 22. *ili* zrčalo (?) *D. i E.* 25. nisto *E.* 31. verim *E.*

[1] Nikoli *M.* [2] Majuliću *E.* 2. že iš *E.* 5. labut *D. i E.* 6. ma (*n.* me) *E.* 12. doslojan *D.* — doslojam *E.*

Tebi se prosi: poj, piši ter govori
Jovetov oni boj, u Flegri ki stvori;
jer, mnju, zukom slajim začinješ, i perom
pišeš mnogo glajim neg Virgil s Omerom.
I kako po svitu Mantui i Zmirni,
slava će bit Splitu i glas neizmirni.

d. MILICI JERONIMA KORIOLANOVIĆA.

1.

Evo se sve trudi ma pamet, gospoje,
i nauk svoj budi i znan'je sve svoje,
u pisan da složi kriposti i dike,
ke narav umnoži u tebi razlike,
s poklonom pak da ti tuj pisan prikaže,
i bude svak znati, da ne psi ni laže.
Za trud samo prosi, da t' se ne razžali
na taj dar, ki t' nosi na konac ne zali,
koji je vridnji (znaj), neg stan'je bogato
i dragi kamen taj, i čisto toj zlato.
Zlato i drag kami mogu razamčati,
da ga već ni s nami, gusari ter tati,
i oganj i more, i nesrića druga,
i za toj ne more trpiti do duga;
da hvala, ku višće pisnivac izpiše,
po vičnje godišće žive, ne izdiše.
Slava se počtene Penelope čita,
i lipost Elene po sve strane svita,
i hrabrost Akila, i razum Ulisa,
jer slavna njih dila Omero izpisa.
Tako ja ne stojim misal'ju, neg litam
svak čas, i nastojim, da tebe počitam,
da se svim očiti onim, ki ne vide,
koli si svršna ti, neka t' pozavide;
i da ime tvoje ponesu k nebu der,
i novi, gospoje, da budem tvoj Omer.

18. *ili* Virjil (?) *D. i E.* — Oomerom *D. i E.* 19. svitu *D.*

Pj. 1. 2. bůdi *D.* 6. snati *D. i E.* — psi *D.* 12. ni *D.* 23. vide *E.* 26. gospoja *E.*

Nu sam misli oko zasinil ja moje
u kriposti toko zagledav se tvoje;
srida je prolitja, široko jest polje,
zeleni i cvitja u njem je do volje.
A čudna nut čuda! ne vim se prijati,
ni počat, od kuda krunu ti svijati.
Nu od strane svake taj trzan gizdava
taj miris i take slatkosti podava,
da će bit iztočne svitlosti sva puna,
od kle se hoć' počne svijati taj kruna.
Prva te, znam, hvala čeka od plemena,
kemu od počala nima se spomena,
kemu slavno ime ne će se zabiti
ni onda, kad vrime počne jur ne biti.
Prija će, dim, konac dojti od vrimena,
vašega neg zvonac ne zvonit imena.
Od tuda bo mnozi izagjoše ljudi
vridni, napol bozi, i nebeske ćudi.
Toj vas svit poznava, a on grad najliše,
ki svitu bi glava, i sad je najviše.
Gdi tvoj stric, primudri Lauš, malo prija,
nego ga smrt udri, crljen klobuk prija.
Zeleni po tomu klobuk smo vidili,
gdi glavu drugomu stricu ti pokrili;
i gdi prid njegov sag, kako gospodina,
Zadar grad i rusag pada na kolina.
A Koriolana tvoga se jest dida
slava neskončana mašila na prida
toliko, da veće nitkor od Trogira,
tekuć za njom, ne će moć da ju nazira.
Vridan bi za isto za pero i za mač,
ne vim ti ja čisto vridniji reći za č'.
Jer pisma od toga jednako nam kažu,
ka pisa on mnoga, i ka nam ne lažu.
Po kojih Mučenig Petar se uznaša,
Bnetački ki no stig po moru pronaša,
i Bnetke uzviši, i slavom ogradi,

32. krumu *E*. 38. komu *M*. — pačala *D*. *i* *E*. — počala *M*. 39. komu *M*. — nečće *D*. *i* *E*. 45. uajliše *E*. 46. svitu *D*. 47. Louš *D*. *i* *E*. — Lauš *M*. 50. dragomu *E*. 54. inašila *E*. 55. to ko *E*.

i na njih najviši pristol se posadi.
Da čto ću tvojega od oca da rcku,
dobrota kojega slove na daleku?
Slavan samo za to bit more, jer tebe
pričisto nam zlato podal je iz sebe;
koja, iz visoke jak gore vodica
ka vre, pak široke poljane protica,
pri koj se zeleni travica taj mlada
i javor zeleni, s koga list ne spada;
ponavljaš rodu čas visoko leteću,
to vridnju svaki čas, to dražu, to veću.
Jer pomnju svršeću i način taj držiš,
kim kako na pleću počten stan uzdržiš.
I eto brajen mlad i sestre tej male
sirote nisu sad za majkom ostale,
po kli jim osta ti ne toj sestra listo,
da mila još mati na majčino misto;
ka činiš, da riju težaci, da sade,
da oru, da siju, da zlu travu vade;
potok da se kopa i voda navaja
cić suše i potopa, kako se gdi zgaja;
i da se pak kupi, ča po sve godišće
obilno se župi ne manjkajuć nišče;
čim čtovani pojdu mili tere drazi,
kada no dni dojdu čestiti i blazi,
i reku svi brašna siti i veseli:
ovi stan do kasna višnji bog veseli!
Ka činiš tokoje, u kući noć i dan
da za man ne stoje ni vuna da ni lan;
čim sestre u njih stan odpravljaš bogate,
diverke pak iz van darivaš i svate;
čim plaću odnose dvorkinje tej mile,

64. prictol *E.* 65. čt (*n.* čto) *E.* 66. dobroca *E.* 67. sano *E.* 73. ponevljaš *E.* — čás *D.* 75. svržeću *D. i E.* — svršeču *M.* 80. voš *E.* 85. kùpi *D.* — godisće *E.* 86. cibilno se *E.* — je (*n.* se) *M.* — u (*n.* ne) *E.* — ničće *D. i E.* 87. čiuí (*n.* ćim) *E.* 89. roka svi prašna *E.* 90. visegni (*n.* yiscgni = višnji) *E.* 91. čininiš takoje *E.* — kući (*n.* u kući) *E.* — noč *E.* 92. ai (*n.* ni) *E.* — du (*n.* da) *E.* 93. hnih (*n.* gnih = njih) *E.* — odpravljasse *E.* 94. puk uz (*n.* pak iz) *E.* — darinaš *E.*

od tebe kad no se dodvoriv oddile,
i pojdu za srićom, ku jim bog odsudi,
urešne odićom i dobrimi ćudi,
i pune kriposna svakoga nauka,
ki mogu dat krosna, i jagla, i ruka.
Taj nauk dobroti tvojoj i vridnosti
božica dat hoti Palas od mudrosti.
Ku stvar da bi mogla Arakne viditi,
tebi bi ne mogla ne pozaviditi.
I ja mnju, da inu pri toj bi zabila
žalost i vašćinu, koju je imila,
kad no se zarica, da joj ni takmena
tkan'jem taj božica mudra i počtena.
A ona paukom čini ju da hodi,
i pridnjim naukom tanko da uvodi.
Da ti si gospoja već neg sve ostale
umića, ter tvoja usta te ne hvale.
Nu slava li glasi sama i povida,
gospoje, svim da si gospojam na prida,
i pravi, da zlato i srebro s svilicom,
kad se stavi na to tva ruka s iglicom,
mogu nam očito staviti prid oči,
čto god jim skrovito tva misal potoči:
al nebo, gdi od svud pob'jeno zvizdami
jak obal caklen sud vrti se nad nami,
tim sunce otide, i opet bude doć,
da nam je na čride sada dan, sada noć;
aliti pak niže, gdi vitar oblačce
zgoni i podviže krijući sunačce;
koji zgon i stiska mnogo krat uzroči,
da grmi, da triska, i da nas daž moći;
al zemlju gdi paše valovito more,
a mimo mejaše li pojti ne more;

98. uresne *M.* *i* *E.* 100. jagla (*n.* i jagla) *E.* 102. boti *E.* — mudrost *E.* 103. Aralıne *M.* — Archne (*n.* Arachne = Arakne) *E.* 104. puzaviditi *E.* 106. žolost *E.* — vascchynu (= vašćnu) *D.* *i* *E.* 109. bodi *E.* 110. naukem *E.* 112. umichxa (*n.* umichya = umića) *E.* — jer (*n.* ter) *M.* 115. srebo svilicom *E.* 116. ne (*n.* na) *E.* 117. magu *E.* 120. obla *E.* — caklem *E.* 122. sada dan *ne ima* *E.* 123. niže *D.* 125. tiska *E.* — dož *E.*

aliti na sridi gdi ona pod nama
stanovita sidi tišćeć sebe sama;
ali gdi dubravu zelen list odiva,
i gora gdi glavu gori uzvišiva,
i gdi ju ogrne snig, pak z bukom tokom
niza nju posrne vodica potokom;
a pod njom visoko rika se nadima,
tekuć u široko more, ko ju prima;
ali gdi se diče cvitjem i travicom
polja, kad iztiče sunce za zoricom;
gdi po njih košute igraju skačući,
i gdi zviri ljute slide jih tekući:
sve toj a brez muke, i sve čto bi htila,
hitrost tvoje ruke jaglom bi stvorila,
tako da s lisicom pravi bi zec predal,
vezena iglicom hrta da bi gledal;
došla bi leteći na zlatan klas ptica,
da je zrilo mneći žito il pšenica;
još bi se mamila divojka gizdava
ružicom, i mnila, da je ruža prava.
Ne more na svitu nitkor da procini,
koli darovitu Palas te učini,
koja ti darova, još ovo da umiš,
čtiti, i do slova čteći da razumiš;
i da si knjižnija od žen, ke su do sli,
i ke biše prija, i ke će bit po sli;
do pokom vrh svega zarokom zapriti,
da se nitkor tvoga počten'ja ne hiti,
za da si onako počtena i čista,
gospoje, prem kako božica taj ista.
I Diana k tomu podpisa bilig svoj,
i reče svakomu: tako ću da je toj.
Za to nitkor ne psi, ni vuhli, ni lovi
tvoju čast, jer ga psi razdriše njegovi;
al će kol orlovi gladnih vezan stati,

129. od (*n.* pod) *E.* 134. nji *E.* — vodika *E.* 137. tronizom *E.* 138. itiče *E.* 140. sačući *D. i E.* — tekući *M.* 141. joj (*n.* toj) *E.* 143. licicon *E.* 144. ihlicon *E.* — hrtata *E.* 145. lerecht (*n.* letechi = leteći) *E.* 146. ča (*n.* da) *E.* — psenica *D. i E.* 148. ružicon *E.* 156. hiti *D.* 161. levi *E.* 163. col (*n.* chol = kol) *D.* — kod *M.*

jatru, ka se novi, ki mu će kusati.
Malo da hiteći ne griših dar oni
najlipši, najveći, ki t' Venus pokloni;
Venus od ljubavi majka i božica,
koju no svak slavi, h koj se svak utica.
Jer joj sin brezočni striljajuć podklada
vas narod istočni s onim od zapada.
Koji kad te vidi, i ču slast od raja,
u slatkoj besidi, ka ti se poraja,
vaze luk i nape, i odkriv tulicu,
izabra pak zape zlaćenu strilicu,
i reče: strilica ovaj će tvoriti
da budeš Milica mu majku dvoriti.
Toj rekši stril pusti, a ti se pomisti,
i strilu propusti, i reče: nečisti,
nečisti i zali ditiću, čto t' se mni?
otidi k pečali, otidi, da te ni!
On se pozasrami, a sam li pohita,
opeta strilami hteći da se hita.
Majka mu z daleče rvanju tuj vidi,
ter hrlo doteče, i sinu besidi.
Reče: ma sestrica, Palas, mi govori,
da ova vilica u nje dvoru dvori.
Za to zadivati ne htij nje čistoću,
ni se s njom rvati, jere i ja hoću,
slobodna i prosta za sada da projde,
i čestita dosta od mene da pojde;
sve moje milosti polag nje da side,
moj smih i radosti vazdi da ju slide:
mana da se cripa, kad usta otvori,
biser da prosipa, kada rič govori;
kada li bude pet, tko godi tuj bude,
da stane kako svet, i da se zabude;
svak da se opoji nje grlom medenim
jak slavja, ki stoji za lugom zelenim.

164. *ili* čusati (?) *D.* *i* *E.* 165. bireći (*n.* hiteći) *E.* 168. h koj *D.* *i* *E.* — slav *E.* 173. lúk *D.* 174. izahra *E.* 182. hita *D.* 184. siuu (*n.* sinu) *E.* 186. stilica (*n.* vilica) *E.* — pvoru (*n.* dvoru) *E.* 189. sada projde *E.* 191. ploag (*n.* polag) *E.* 193. crpa *M.* 195. hude pet *E.* — podi *E.* 197. svah *E.*

Gospoje, po vas ov vik ne bih izkazal,
od božic, i bogov tko t' je ča prikazal;
jer njih zbor bogati sve dike od raja
tebi da, ke dati druzim se ne haja.
Blažen, tko te sliša, blažen tko te vidi,
srića ti ga niša, tko s tobom besidi:
a p'je i blaguje na nebeskom stolu,
tko godir te čuje, da poješ u kolu.
I ja ću po svaki put reći, da sam blag,
ako ti ovaki moj zgovor bude drag,
koji ne za ino sada ti ja šalju,
neg da te istino i pravo pohvalju.
Hvalih te, i od sad hvalit ću dan i noć,
ne koliko sam rad, da koka bude moć.
Višnji bog meu toj život nam produži,
a tebi već za toj, čto mu već zasluži.

2[1].

Ja mnih, da mi lica, grlo i prsi taj
hladit će vodica, dišući kako raj;
za to njom sam sebe polivam, jeda si
ku imam od tebe želju mi ugasi;
da 'vo se tim veće ma želja razgori,
i čto mnih, da me će ličit, toj me mori.
Jer cvitka rumena kad prijah sok ovi,
tvoja se spomena u meni ponovi,
kako no da pravi: ja sam dar gospoje,
s kom no se odpravi tve srce i poje;
koja je cvit, koji za čudo nam izda
narav, ka ga goji kripoštju od zvizda;
u kojoj pitoma i čista dobrota
stanuje jak doma, i gnjizdo samota;
gdi no se sve plode kriposti i dike,

199. gospoja *E.* 204. srika *E.* 205. pie (= p'je *ili* pije) *E.* 206. cgolu (*n.* cholu = kolu) *E.* 208. joj (*n.* ti) *E.* 210. istinno *D.* *i* *E.* — istino *M.*

Pj. 2. [1] Istoj Milici *naslov u D.* *i E.* 1. mnik *E.* 2. dischuchi (= diskući *n.* discuchi = dišući) *E.* 3. prolivam *E.* 4. iman *E.* 7. sak (*n.* sok) *E.* 10. póje *D.*

koje joj čast rode, kom će cvast u vike;
koje ti od čiste ponukan ljubavi,
za da se naviste u pisan postavi;
koja jih visoko, čto može, uznosi,
istinom ne toko, koliko se prosi.
Li ona, koj tvoje hotin'je jest dosti,
za bilig od svoje posla me harnosti,
i može bit lasno, pri tvoga umora
da budeš nje časno nadiljen zgovora.
A ja pun željice ne velim drugo njoj,
neg: bistra vodice, kad si će biti toj?

NADGROBNICE.

1.

NADGROBNICA PETRA GOLUBINIĆA, HVARSKOGA VLASTELINA.

Da bi cić zalihe dobrote tko kada
mogal bit od tihe, kimi smrt ne vlada;
mogaše taj biti pravo do istine,
Golubiniću ti Petre gospodine,
dobrota u komu jest bila, kakova
u gradu ovomu ne će bit u nova;
ni tko bi za misto nepravdi i sili
protivil ne listo ričmi, da i dili.
Toj muži svidoče, toj žene, toj dica,
ter oči svim soče za tobom i lica.
Da 'vo još nitkore ne pride ni će prit
na ov svit, tko more, ni će moć ne umrit.
A, smrti prokleta, na malu har tvoju
li će duh opeta vazeti put svoju,
i plaću dobrota Petrova i vira
najti će života, gdi se ne umira.
Imenom do tada živit će meu nami,
i kad Hvara grada ne bude ni kami.

16. joje *E.* 21. chny (*n.* choy = koj) *E.* 22. posta *E.* 25. želice *D.* i *E.* — željice *M.* 26. li (*n.* si) *M.*

4. Pe re (*n.* Petre) *E.* 10. tobon *E.* 13. pokleta *E.* 14. pùt *D.*

2.

NADGROBNICA JERONIMA MARTINČIĆA, SPLICKOGA[1] VLASTELINA.

Prem ako naglime porazom smrt udri
  tebe, Jeronime Martinčiću mudri;
li blago jest tebi, li će tva živiti
  i duša na nebi i slava na sviti.
Veliki razum tvoj tako je dostojal,
  i kripost, o kojoj vazda si nastojal;
da 'vo plač dodija Splićanom s uzdasi,
  jer jim najsvitlija svića se ugasi.

SVRHA[2].

[1] Spliskoga *E*. 2. Martinćiku *E*. 3. che (= ke *n*. chye = će) *E*. 6. krihost *E*. 8. najsvitila *E*. [2] il fine *D*.

SONETI.[1]

[1] Sonetti di messer Anibal Lucio Lesignano, scritti a diversi. Con privilegio. In Venetia. Per Francesco Marcolini MDLVI. Iz priepisa u knjižnici jugoslav. akademije br. 867.

1.

IN LAUDE DELLI CLARISSIMI MESSER VITTOR DIEDO ET MESSER MATHEO MARIPIETRO, SUOI CONTI E PROVEDITORI

LESINA.

Roma del tuo valor, benigno Augusto!
compitamente alhor cognobbe il vero:
quando nel seggio dell' afflitto impero
vide l' empio Nerone, anzi Procusto.

Questi brusciò la, et ella al trono ambusto
chiamò Vespasian, di vita intero;
onde, ripreso il suo stato primiero,
le parve te veder vivo et robusto.

Tal et più bello anchor mi rappresenta
il Diedo, ch' a me vita et pace deo,
mio ver Vespasiano il Maripetro.

Onde lieta mi vivo, et più contenta
vivrò, s' a un tal Vittor a un tal Matheo
vita dal ciel felice et lunga impetro.

2.

AL CLARISSIMO MESSER MATHEO MARIPETRO, SUO CONTE ET PROVEDITORE, LESINA.

Il patre et il figlio, che vendetta fenno
contra Hierusalem del Signor nostro,
poi che successer' al horribil mostro
un chiar essempio a Roma et al mondo denno,

che humil sembianti et giusta voglia et senno
convengono al scettro et al manto d' ostro.
Così ora fate voi ne l' oprar vostro,
ond' io, Lesina, in gioia rido et canto,

Maggior benignitate entro l' mio albergo,
ne giustitia fù mai tanta o prudentia:
ond' io, Lesina, in gioia rido et canto,

e mirando cogl' occhi, volti a tergo,
dico: ingiustitia, orgoglio et imprudentia
rimanetevi a dietro, et noia et pianto.

3.

IN LAUDE DEL SIGNOR GIANMATHEO BEMBO, PROVEDITORE DI CATTARO.

O sacro angel! ch'a Giove le saette
ministri, et guardi il sol con teso ciglio,
così Giunon si scordi le vendette
di ciò ch' al bel Troian desti di piglio,

deh! dimmi con parole aperte et schiette,
se fù segno di danno o di periglio
o di vittoriose imprese elette,
opur fù a caso et senza alcun consiglio,

quand l' altr' hieri al saggio Bembo et giusto
con vaghi giri et movimenti accorti
volasti intorno intorno l' honorata testa?

A Lucumone e a la gente d' Augusto
già dimostrai, che tal mio applauso importi
a quello in Roma et in Bologna a questa.

4.

AL SUO DEGNISSIMO CENSORE MESSER MARC' ANTONIO DA MULLA, DALMATIA.

Quei, che di gloria e fama aquisto fenno,
tirannide fuggendo, horibil mostro,

et ben reggendo, al tempo antico et nostro
un bello et chiaro essempio ad altri denno,

che humil sembianti et giusta voglia et senno
si convengono al scetro et al manto d' ostro.
Così hor fate voi nell' oprar vostro,
Mulla gentile! et in parole e in cenno.

Maggior benignitate entro al mio albergo,
nè giustitia fù mai tanta o prudentia:
per ch' io, Dalmatia, in gioia rido et canto,

e mirando cogl' occhi, volti a tergo,
dico: ingiustitia, orgoglio et imprudentia
rimanetevi a dietro, et noia et pianto.

5.

AL CLARISSIMO SIGNOR IL SIGNOR MARC' ANTONIO MULLA.

Morto non è, chi havendo in se raccolto
virtute alteramente in fama sona,
se ben quel ch'è di se meno abbandona,
ch' è frale et pur convene che ne sia tolto.

Pero signor! temprate il dolor molto:
il padre è vivo, e tal vita li dona
l' alto suo honore, a cui il tempo perdona,
sì che egro non fia mai, non che sepolto.

Vostro valore anchora e 'l sovrano,
ch' al Pindarico e quel d' Orpheo s' agguaglia,
fa in lui di morte al tutto il poter vano.

Così Paulo non men' par ch' alto saglia,
perchè Scipion chiamòssi Emiliano,
che per la Macedonica bataglia?

6.

AL CLARISSIMO SIGNOR IL SIGNOR NICOLAO BONDOMER, CAPITANES DEL COLFO DEGNISSIMO.

Signor! sovente il degno aspetto vostro
mirando e le virtuti ad una ad una,
tal fra l' altrui vertù splende ciascuna,
qual fra gl' altri colori il color d' ostro.

E quel formato nel supremo chiostro
veggio, che in se mirabilmente aduna
quanto fù mai nel regno di fortuna
di vago e bello al tempo antico e nostro.

Onde anchora i' vedrò con grandi effetti
da voi tosto i nimici oppressi, vinti,
come il superbo vostro nome sona,

e stanchi in vostre lodi i più perfetti
ingegni e i più bagnati stili e tinti
nel fonte Caballino in Helicona.

Sadržaj.

